

DOI: 10.14750/ME.2023.051

**HANTOS ELEMÉR GAZDÁLKODÁS- ÉS REGIONÁLIS
TUDOMÁNYI DOKTORI ISKOLA**

MISKOLCI EGYETEM

GAZDASÁGTUDOMÁNYI KAR

Marketing és Turizmus Intézet

DOKTORI (PhD) ÉRTEKEZÉS

Szabó Szilvia

A felnőttkori idegennyelv-tanulási magatartás elemzése

Tudományos vezető:

Dr. habil. Nagy Szabolcs

Doktori Iskola vezetője:

Prof. Dr. Sikos T. Tamás

Miskolc, 2023

KÖSZÖNETNYILVÁNÍTÁS

Doktori értekezésem többéves munka eredménye. Munkám során számos nehézséggel szembesültem a hazai és a nemzetközi szakirodalom feltérképezése, az adatok összegyűjtése és az elemzések vonatkozásában.

Legnagyobb köszönettel témavezetőmnek, Dr. habil. Nagy Szabolcs tanár úrnak tartozom. Igyekezett gondolkodásomat mindig a helyes irányba terelni. Tanácsai, iránymutatásai nagyon hasznosnak bizonyultak. Az évek során szerzett kutatói tapasztalatot és módszertani ismereteket, valamint a kutatáshoz szükséges gondolkodás fejlődését neki köszönhetem.

Külön köszönöm Prof. Dr. Piskóti István professzor úrnak a doktori kutatómunkám során nyújtott igen hasznos támogatását, iránymutatását.

Hálásan köszönöm a professzor asszonyoknak, uraknak, egyetemi tanárainknak mindazt a szeretetet és szakmai támogatást, melyet a négy évem alatt tőlük kaptam.

Köszönettel tartozom továbbá minden interjúalanyomnak, akik idejüket nem sajnálva alapanyagot adtak doktori disszertációm 4. fejezetének megírásához.

Végül hálásan köszönöm családom támogatását, akik nyugodt családi háttérrel biztosítottak doktori disszertációm megírásához.

Szabó Szilvia

Tartalomjegyzék

1. BEVEZETÉS	5
1.1. A kutatási téma indoklása és a kutatási probléma meghatározása	5
1.2. A kutatás aktualitása	7
1.3. A kutatás céljai	8
2. SZAKIRODALMI ÁTTEKINTÉS	9
2.1. Az idegennyelv-tanulást befolyásoló pszichológiai tényezők.....	11
2.1.1. A motiváció és a nyelvtanulási szándék	12
2.1.2. A nyelvtanulással kapcsolatos attitűdök.....	16
2.1.3. Az értéklista (LOV – List of Values)	19
2.2. Tervezett magatartás elmélet.....	20
2.3. A COVID-19 hatása az idegennyelv-tanulásra	24
2.4. A nyelvtanulási formák szerepe a nyelvtanulásban.....	26
2.4.1. A tantermi (kontakt) nyelvtanulás	26
2.4.2. A digitális (online) nyelvtanulás	27
2.4.3. Az egyéni és csoportos nyelvtanulás	33
2.5. Az anyanyelvi tanár szerepe az idegennyelv-tanulásban	35
2.6. Az idegennyelv-tanulás gátló tényezői.....	37
2.7. A demográfiai tényezők szerepe	38
2.7.1. A nem szerepe	38
2.7.2. Az életkor szerepe	39
2.7.3. Egyéb tényezők szerepe	40
3. KUTATÁSI MÓDSZERTAN	41
3.1. Kutatási kérdések és a hipotetikus modell.....	41
3.2. Mérés konstrukciók	42
3.3. Alkalmazott kutatási módszerek.....	44
3.4. Alkalmazott statisztikai módszerek	44
3.5. Mintavétel és minta	45
4. KVALITATÍV KUTATÁSI EREDMÉNYEK (SZAKÉRTŐI INTERJÚK)	48
5. KVANTITATÍV KUTATÁSI EREDMÉNYEK	52
5.1. Az idegennyelv-tanulás motivációi	54
5.2. Az idegennyelv-tanulás gátló tényezői.....	63
5.3. A COVID-19 hatása az idegennyelv-tanulásra	68
5.4. A nyelvtanulási szándék	73

5.5. A nyelvtanulási formák kedveltsége	75
5.6. Az anyanyelvi tanár szerepe az idegennyelv-tanulásban	80
5.7. Az értékek idegennyelv-tanulására gyakorolt hatása	81
5.8. A nyelvtanulás pszichológiai tényezői	83
5.9. Hipotézisek tesztelése.....	87
5.10. A nyelvtanulási magatartás pszichológiai tényezőinek vizsgálata SEM módszerrel ...	89
5.11. A hipotézisvizsgálatok eredményének összefoglalása	93
6. KÖVETKEZTETÉSEK, JAVASLATOK.....	95
7. ÖSSZEFOGLALÁS.....	100
8. SUMMARY.....	103
9. IRODALOMJEGYZÉK.....	106
10. MELLÉKLETEK	121
I. melléklet: NYELVTANULÁSI SZOKÁSOK 2021	121
II. melléklet: Kvalitatív kutatás I. – Részletes szakértői interjú jegyzőkönyv (2019).....	128
III. melléklet: Kvalitatív kutatás II. – Részletes szakértői interjú jegyzőkönyv (2021)	155
IV. melléklet: Táblázatok.....	172
V. melléklet: Hipotézis vizsgálatok táblázatai.....	199

Tudományos vezető ajánlása

Szabó Szilvia az előzetesen tudatosan felépített és következetesen végigvitt, az idegennyelv-tanulási magatartás üzleti-, marketing szempontból történő megértésére irányuló mintegy öt évre visszanyúló kutatási tevékenységének eredményeit, tapasztalatait foglalta össze disszertációjában. Kutatói munkáját teljes folyamatában végigkísértem, segítettem, ezért ajánlásomat, támogatásomat annak részletei ismeretében, a közös munka során kialakult mély szakmai meggyőződésemből adom.

Szabó Szilvia értekezése, melynek címe: *A felnőttkori idegennyelv-tanulási magatartás elemzése* egy kihívásokkal teli, ugyanakkor a magyar lakosság alacsony szintű idegennyelv-tudása miatt egy nagyon időszerű kutatási témával, az idegennyelv-tanulással és az ahhoz kapcsolódó attitűdök, motivációk, normák és további pszichológiai-, demográfiai tényezők, illetve a magatartást befolyásoló-, gátló tényezők vizsgálatával foglalkozik a hagyományos és digitális kontextusban. Mindezeket túl kitekint a különféle tanulási formák észlelt hatékonyságának feltárására, az anyanyelvi nyelvtanár szerepének és a COVID-19 pandémia nyelvtanulási szokásokra gyakorolt hatásának a vizsgálatára is.

A jelölt hallgatóként megismert maximalizmusa és igényessége, ami abban is megtestesült, hogy minden félévben és a komplex vizsga során is kitűnő tanulmányi eredményt (5.0) ért el, kutatási tevékenységét is jellemezi, annak eredménye meggyőzően jelenik meg a disszertációban. A jelölt a disszertációban, illetve a téziszüzetében a szakirodalom alapos ismeretéről tanúbizonyságot téve, jól felépített struktúrában, világosan fogalmazza meg kutatási törekvéseit, hipotéziseit. Az elvégzett munka a doktori értékelésekkel szemben támasztott hármaskövetelménynek magas színvonalon felel meg. Széleskörű hazai és nemzetközi szakirodalmi háttér feldolgozásával alapozza meg kutatását, a dolgozatban bemutatásra kerülnek a kutatási probléma elemzésének elméleti modelljei (például: a tervezett magatartás elmélete (TPB) és Kahle-féle értéklista), melyek értékeléséből a jelölt jól vezeti le a későbbiekben részleteiben kidolgozott saját kutatási modelljét, s építi fel saját komplex kutatási megközelítését. A jelölt által választott kutatási módszertan indokolt és célravezető. A többemű empirikus kutatások – kvalitatív (szakértői interjúk) és kvantitatív módszerek (nagy mintás – 1201 válaszadó – kérdőív megkérdezéses vizsgálat) együttes alkalmazása és azok vizsgálati eredményei alapos, igényes, összetett kutatás-módszertani, statisztikai elemzési megoldások (például: strukturális egyenlet modellezés (SEM), paraméteres próbák, multidimenzionális skálázás (MDS), faktor-elemzés stb.) alkalmazásáról tesznek tanúbizonyságot.

Szabó Szilvia dolgozatában több újnak vagy újszerűnek mondható kutatási eredményre jut, megfogalmazott tézisei átfogó alapkérdések a modell-összefüggések feltárás mellett.

Szabó Szilvia disszertációjában bizonyítja a témában való magabiztos jártasságát, kiváló kutatás-módszertani képességeit, valamint modellalkotó, tudományos következtetések megfogalmazására való alkalmasságát.

A jelölt a tanulmányai megkezdése óta eltelt időben hét publikációban mutatta be kutatási eredményeit a szakmai közönségnek, melyből három idegen nyelven született. Több hazai és nemzetközi konferencián is tartott előadást angol és magyar nyelven. Mindezek mellett 41 oktatási anyag (nyelvkönyv) szerzője.

A disszertációt ajánlom minden, az idegennyelv-tanulási magatartás megismerése iránt érdeklődőnek beleértve a nyelviskolákat és az idegennyelv-nyelvoktatás végző szervezeteket, illetve mindazokat, akik a nyelvtanulási magatartás megismerésében elméleti vagy gyakorlati okok miatt érdekeltek, és végsősoron a disszertáció fenn részletezett tudományos értéke alapján javaslom és támogatom Szabó Szilvia számára a PhD doktori cím odaítélését.

Miskolc, 2022. október 1.

Dr. habil Nagy Szabolcs
tudományos vezető
intézeti tanszékvezető, egyetemi docens

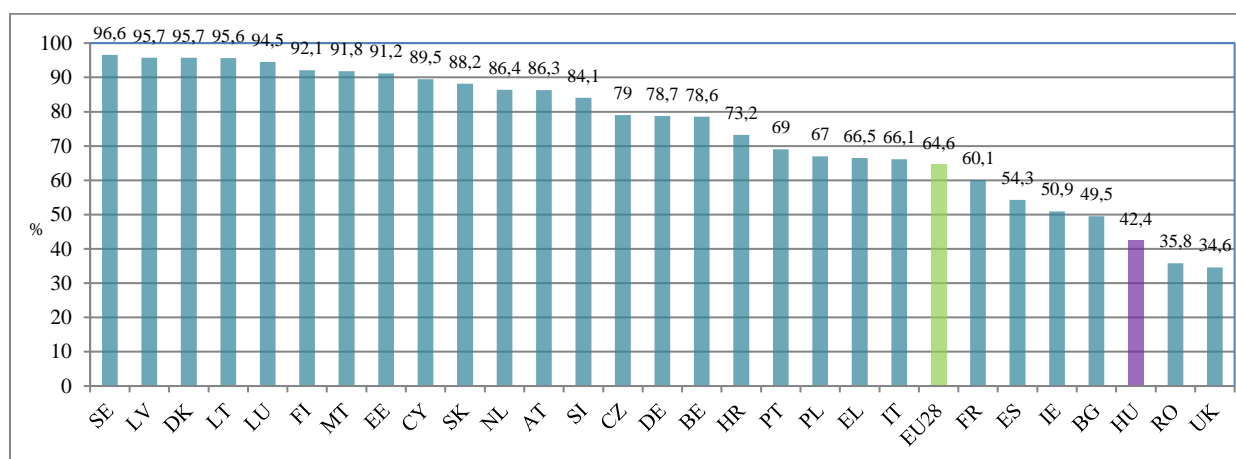
1. BEVEZETÉS

1.1. A kutatási téma indoklása és a kutatási probléma meghatározása

Kutatásom fókuszában egy kihívásokkal teli, ugyanakkor a magyar lakosság alacsony szintű idegennyelv-tudása miatt nagyon időszerűnek mondható téma, a felnőttkori idegennyelv-tanulási magatartás feldolgozása áll.

Előjáróban meg kell említeni, hogy meglepően kevés friss adat és forrás áll rendelkezésre az európaiak nyelvtudásáról és nyelvtanulásáról. Dolgozatomban az EUROSTAT 2018-as adatközlésére tudtam támaszkodni. Az idegennyelv-tanulás kérdéskörét vizsgálva az Európai Unióban megállapítható, hogy sajnálatos módon Magyarország az utolsók között van; a lakosság több mint a fele, azaz 58% nem beszél idegen nyelvet, 29% beszél egy idegen nyelven, 11% beszél két idegen nyelven, 2,7% beszél három vagy több idegen nyelven (EUROSTAT, 2018). Ebből a felmérésből az is kiderül, hogy az utolsó helyen a britek állnak, ahol a lakosság 65%-a nem beszél az angolon kívül más nyelvet, míg legjobb helyen Svédország áll, ahol a válaszadók 97%-a beszél legalább egy idegen nyelvet (EUROSTAT, 2018). A fent hivatkozott tanulmány azt is bemutatja, hogy a legnépszerűbb tanult idegen nyelv az angol, amelyet minden uniós tagországban a legtöbben választanak. Az uniós statisztika szerint a magyar tanulók főként az angolt vagy a németet választják (EUROSTAT, 2018). A Központi Statisztikai Hivatal rendszeresen közöl az európai polgárok nyelvi kompetenciájával kapcsolatos adatokat. A legfrissebb, 2020. október 31-i adatközlés szerint a balti államokban, a skandináv országokban, Luxemburgban és Máltán a lakosság 90%-a beszél minimum egy idegen nyelvet, érthető módon ez az arány az Egyesült Királyságban 34,6%. A magyar lakosság a maga 42,4 %-os adatával messze elmarad az idegen nyelvet beszélők élmezőnyétől (KSH, 2020a).

A többnyelvűség tekintetében is nagy különbségek fedezhetők fel kontinensünk országai között. Míg Luxemburgban a felnőttek 51%-a beszél 3 vagy annál több nyelven, Romániában ez a szám csupán 1%. Magyarország a lista végén áll e tekintetben is – a felnőtt lakosság 3%-a beszél legalább 3 nyelven. Az 1. ábra a legalább egy idegen nyelvet beszélők arányát szemlélteti a 25–64 éves népességből az Európai Unióban 2016-ban. Ebből is látszik, hogy az idegennyelv-tudás szintje meglehetősen alacsony hazánkban.

1. ábra: A legalább egy idegen nyelvet beszélők százalékos aránya a 25–64 éves népesség körében az Európai Unióban

Forrás: KSH (2020a) – Saját szerkesztésű ábra

Mivel az angol nyelv az üzleti élet és a tudomány nemzetközi nyelve, ezért egyre több egyetem követeli meg az angoltudást vagy a felvételikor, vagy a felsőoktatási tanulmányok zárásakor.

Az idegennyelv-tudás ma már elengedhetetlen életünk számos területén. Mindennapjainkban érezzük, hogy egyre nagyobb szükségünk van a nyelvtudásra. Napjainkban az idegennyelv-tudás elvárás a fiatalok felé, mivel nagymértékben befolyásolhatja a jövőjüket. Sok vállalatnál már a munkavállalásnál is alapkövetelmény az egy vagy több idegen nyelv ismerete, azaz a többnyelvűség. Az üzleti életben gyakran problémát okoz a nem megfelelő nyelvismeret, amely félreértéseket okozhat az üzleti tárgyalások során. Ennek ellenére sok fiatal még mindig úgy szeretne munkát vállalni a munkaerőpiacon, hogy nem ismeri, vagy nem tudja megfelelő szinten alkalmazni az adott idegen nyelvet.

Magyarországon sokan nehezen szánnak időt a nyelvtanulásra zsúfolt időbeosztásuk és a megfelelő nyelvtanulási lehetőségek szűkössége miatt. Tény, hogy a sikeres idegennyelv-tanulás hosszú időbe telik, melyhez elengedhetetlenek az idegen nyelv tanulása iránti motiváció és a nyelvtanulással kapcsolatos pozitív attitűdök. Az idegennyelv-tanulással kapcsolatos negatív attitűdök már önmagukban is jelentős hátráltató tényezői lehetnek a nyelvtanulásnak.

A nyelvtanulási magatartás elemzése – különös tekintettel a nyelvtanulási szándékot befolyásoló pszichológiai tényezők és a digitalizáció hatásának feltárása – ma még egy viszonylag kevésbé kutatott tudományos terület, bár jelentős potenciállal rendelkezik. Kutatási munkám során választ szeretnék kapni arra, hogy fontos-e az idegennyelv-tanulás, szeretnek-e nyelvet tanulni a nyelviskolák potenciális ügyfelei, milyen tényezők motiválják őket az idegennyelv-tanulásban, illetve mik lehetnek az idegennyelv-tanulás gátló tényezői. Továbbá szeretném feltérképezni azt is, hogy a nyelvtanulók milyen nyelvtanulási formát preferálnak, illetve mennyire motiváltak, ha anyanyelvi tanártól tanulhatják az idegen nyelvet. Választ szeretnék kapni arra is, hogy a COVID-19 milyen mértékben volt hatással a nyelvtanulásra. Igyekszem feltárni az értékek idegennyelv-tanulására gyakorolt hatását is, azaz milyen alapvető értékek befolyásolják a nyelvtanulókat abban, hogy sikeresek legyenek a nyelvtanulásban. Végül a nyelvtanulás pszichológiai tényezőinek elemzése során az attitűd ismereti (kognitív) és érzelmi (affektív) komponensei, valamint a nyelvtanulás további pszichológiai tényezői, pontosabban a szubjektív norma és az észlelt magatartási kontroll nyelvtanulási szándékra gyakorolt hatásának számszerűsítése érdekében SEM elemzést végeztem.

Jelenleg az angol nyelvismeret az egész világon a társadalmi, oktatási és gazdasági fejlődés elérésének fontos követelménye (Fredy és társai, 2019). Az utóbbi évek technológiai fejlődése alapvető változásokat hozott a társadalomban és a felsőoktatásban (Niu, 2019). A tantermi tanítási módszerek mellett az online nyelvoktatás fontos szerepet tölt be az idegennyelv-oktatásban. A tantermi alatt értjük a hagyományos nyelvtanulást, így a továbbiakban a hagyományos helyett a tantermi szót használom. A British Council jelentése szerint az egész világon csaknem 2 millió ember tanulja az angolt második nyelvként (British Council, 2014). Ugyanakkor összehasonlítva az Európai Unió más tagállamaival Magyarország nagyon rosszul áll ezen a téren. A magyar lakosság úgy tűnik nem, vagy kevéssé motivált az idegen nyelvek tanulásában. „A 25–64 év közötti felnőttek háromnegyede nem beszél semmilyen idegen nyelven. Ez messze a legrosszabb eredmény Európában, az előttünk álló portugáloknak is legalább a fele beszél valamilyen idegen nyelvet. A nyelvismeret terén Norvégia áll az élen, a felnőtt népesség háromnegyede beszél legalább két idegen nyelven” (Fehérvári, 2009). Az online tanulási lehetőség megkönnyítheti a nyelvtanulást azzal, hogy részben elhárítja ezeket az akadályokat és nagy motiváló erővel bír. A lakosság nagy része rendelkezik okostelefonnal, ami lehetőséget nyújt a tanulásra és felfedezésekre, valamint hatást gyakorol az emberek szokásaira és interakciójára. Ezért a mobiltelefon birtoklása, az

élet számos színterén illetve szituációiban az emberi tevékenység alaptípusaira jelentős hatással bír (Nagy, 2017).

Régóta foglalkozom angol nyelvtanítással különböző multinacionális cégeknél, és vezetek egy nyelviskolát. Így számomra különösen fontos, hogy ezen piac speciális igényeit, a nyelvtanulási magatartást, és az azt befolyásoló tényezőket, beleértve a digitalizáció nyelvtanulásra gyakorolt hatását is, teljes mértékben megértsem annak érdekében, hogy proaktív módon, időben tudjak reagálni a piac, pontosabban a nyelvtanulási szokások változásaira.

1.2. A kutatás aktualitása

Az idegennyelv-tudás ma már számos területen életünk elengedhetetlen része. Mindennapjainkban is érezzük, hogy egyre nagyobb szükségünk van a nyelvtudásra. Mai globalizált világunkban kulcstényező a nemzetközi kommunikáció lehetőségét megteremtő idegennyelv-tudás. Az országok közötti zavartalan együttműködés megköveteli az idegennyelv-tanítás minőségi és mennyiségi mutatóinak változtatását. Az idegen nyelvek ismerete az Európai Unió kulcskompetenciái között is kiemelt helyen szerepel. Mielőtt belevágunk a tanulásba, nagyon fontos tisztázni a konkrét célt, azaz miért akarunk idegen nyelvet tanulni. A nyelviskola vezetése során összegyűjtött saját tapasztalatom alapján úgy gondolom, hogy általában azért tanulunk egy idegen nyelvet, hogy sikeresebbek legyünk, vagy másokkal, akik nem beszélnek az anyanyelvünket, zökkenőmentesen tudjunk kommunikálni. Vannak olyanok is, akik a saját elvárásaiknak szeretnének megfelelni vagy esetleg azért tanulnak nyelveket, mert mások – például a szülők, vagy a munkahely – ezt várják el tőlük, és ezeknek az elvárásoknak akarnak megfelelni.

Napjaink felgyorsult világában a nyelvoktatásban is egyre nagyobb teret hódít az internet adta online képzési lehetőség. Az online nyelvoktatást, mint módszert a modern kor kihívásai hívták életre. Az élethosszig tartó tanulás megköveteli a munka mellett végzett tanulást, mely körülményeit tekintve csakis valamely rugalmas oktatási formában valósítható meg. Ezt az elvet legjobban az online nyelvoktatás képviseli. Egyre több nyelviskola vezetője ismerte fel, hogy az online nyelvoktatás, mint szolgáltatás versenyeszköz lehet, mert a tanulók számára rugalmasságot és kényelmet biztosít. Könnyű belátni, hogy az idő előrehaladtával, a tudomány rohamos fejlődésével, valamint a tanítási formák és módszerek közötti verseny fokozódásával a nyelvoktatási piac is átalakul. A nyelvtanulás elmaradására többen az idő, vagy a megfelelő nyelviskola hiányát hozzák fel indokként. Az online nyelvtanulás lehetősége azonban ezeket a gátakat bonthatja le némiképp javítva a magyarok nyelvtanulási hajlandóságát. A digitális technika a mindennapi életben egy egyszerű, kínáló lehetőség a mobilkommunikáció területén. „Ha az oktatás során ezt alkalmazzák, az felkelti a hallgatók érdeklődését, leköti őket, mivel ez a rendszer interaktív, és teret ad a kreativitásnak. A formális oktatás kereteiből kilépve, egy tágabb kontextusban és életkori populációban megállapítható, hogy a digitális technológia kiszélesíti a tanulási lehetőségeket, és megváltoztatja a tanítási módszereket.” (Fehérvári, 2009).

Választott tématerületem, a nyelvtanulási magatartás elemzése. Azért érdemes foglalkozni ezzel a témával, mivel eddig ezen a területen nem születtek olyan tanulmányok, amelyek komplex módon elemezték volna a nyelvtanulási szándéokra ható tényezőket, és azok kapcsolatát, továbbá az idegennyelv-tanulás motivációit és gátló tényezőit, valamint a preferált nyelvtanulási formákat.

1.3. A kutatás céljai

Kutatási célom a nyelvtanulási magatartás komplex elemzése és modellezése. Fontosnak tartom megtudni, mi motiválja a nyelvtanulókat az idegennyelv-tanulásban, illetve milyen gátló tényezőkkel szembesülhetnek az idegennyelv-tanulás folyamán. Továbbá fontosnak tartom megismerni azt is, hogy a nyelvtanulás pszichológiai tényezői milyen hatást gyakorolnak a nyelvtanulási szándéokra. Kutatásomban arra is keresem a választ, hogy a nyelvtanulók milyen formában szeretnek idegen nyelvet tanulni, és tudatukban vajon elkülönülnek-e egymástól a különféle nyelvtanulási formák. Feltérképezem azt is, hogy a COVID-19 gyakorolt-e valamilyen hatást a nyelvtanulásra. Célom az anyanyelvi tanár szerepének vizsgálata is. Mivel nyelvoktatással foglalkozom már több éve, így kutatási célomnak tekintem annak vizsgálatát is, hogy a demográfiai változók (például nem, kor stb.) vajon hatást gyakorolnak-e a nyelvtanulási szándéokra. Mindezekkel összefüggésben kutatásom konkrét célját képezi a következők vizsgálata:

- az idegennyelv-tanulás empirikus modelljének megalkotása,
- az idegennyelv-tanulás motivációi,
- az idegennyelv-tanulás gátló tényezői,
- a COVID-19 hatása az idegennyelv-tanulásra,
- a nyelvtanulási szándék,
- a nyelvtanulási formák kedveltsége,
- az anyanyelvi tanár szerepe az idegennyelv-tanulásban,
- az értékek idegennyelv-tanulására gyakorolt hatása.

Értekezésem első részében áttekintem és feldolgozom a releváns hazai és nemzetközi szakirodalmat, majd bemutatom az alkalmazott kutatási módszertant, továbbá kvalitatív (szakértői interjúk) és kvantitatív kutatási eredményeimet. Ezek után következtetéseket, javaslatokat fogalmazok meg, majd összefoglalom a legfontosabb eredményeket, ismertetem a kutatás korlátait és a kijelölöm a jövőbeli kutatási irányokat. A szakirodalom áttekintés során feldolgozom az idegennyelv-tanulást befolyásoló pszichológiai tényezőket, a motivációt és a nyelvtanulási szándékot, valamint a nyelvtanulással kapcsolatos attitűdöket. A továbbiakban rátérek a tervezett magatartás elméletre, a Kahle-féle értéklistára, a nyelvtanulási formák szerepére, a COVID-19 hatása az idegennyelv-tanulásra, az anyanyelvi tanár szerepére az idegennyelv-tanulásban, végül a demográfiai tényezők szerepére. A kutatási módszertantan fejezetben belül bemutatom a kutatási kérdéseket és a hipotetikus modellt, majd rátérek a mérési konstrukciókra, az alkalmazott kutatási és statisztikai módszerekre, végül a mintavételre. Kvalitatív kutatási eredményeim során feldolgozom a szakértői interjúkra kapott válaszokat 2019. és 2021. évre vonatkozóan. A kvantitatív kutatási eredmények fejezetben sor kerül a hipotézisek tesztelésére és a kapott eredmények bemutatására és a nyelvtanulási magatartás pszichológiai tényezőinek vizsgálatára a strukturális egyenlőségek módszerével (SEM).

2. SZAKIRODALMI ÁTTEKINTÉS

Ebben a fejezetben áttekintem és feldolgozom a releváns hazai és nemzetközi szakirodalmat. Elsőként bemutatom az idegennyelv-tanulást befolyásoló pszichológiai tényezőket, a motivációt és a nyelvtanulási szándékot, majd a nyelvtanulással kapcsolatos attitűdöket és a Kahle-féle értéklistát, továbbá rátérek a tervezett magatartás elméletre, a COVID-19 hatása az idegennyelv-tanulásra, a nyelvtanulási formák szerepére, az anyanyelvi tanár szerepére az idegennyelv-tanulásban, az idegennyelv-tanulás gátló tényezőire végül a demográfiai tényezők szerepére.

Az idegennyelv-tanulás az anyanyelven kívüli nyelv elsajátítását jelenti. Ez különböző környezetben történhet, jellemzően kétféle: az első, amelyben a nyelv társadalmilag domináns, a második, ahol az idegen nyelvet nem használják széles körben a diák közvetlen társadalmi környezetében (Lin, 2008; Saviile–Troike, 2012).

Elliot (2006) cikkében rámutat, hogy a pszichológiában a motivált viselkedés magyarázatára és előrejelzésére már a kezdetektől fogva alkalmazták a szociális szorongás kezelésére szolgáló kognitív megközelítés–kerülés modellt. Leírja, hogy James (1890, 549–559. o.) az örömet a cselekvés "óriási megerősítője"-nek, a fájdalmat "óriási gátlója"-nak tekintette. Elliot (2006) említi Freudot is (1915), aki a gyönyör elérését és a fájdalom elkerülését a viselkedés háttérében álló motivációs hajtóerőnek tekintette. A pszichológiában James és Freud idejétől egészen az 1960-as évekig központi szerepet játszott a megközelítés–kerülés megkülönböztetés (lásd Elliot, 1999; Elliot és Covington, 2001). Mára a megközelítés–kerülés megkülönböztetés a motivációs elemzésekben alapvetővé vált (Cacioppo és Bernston, 1994; Carver és Scheier, 1998; Elliot és Church, 1997). A kutatások szerint az emberek az ingerrel való találkozást pozitív/negatív dimenzióban (Bargh, 1997) értékelik, és ezek az értékelések közeledési és elkerülő viselkedési hajlamokat váltanak ki (Corwin, 1921; Lewin, 1935). Elliot hierarchikus modelljében az emberek viselkedését az érdeklődés és a félelem irányába történő mozgásokra osztja fel. Az érdeklődési rendszer azokat a dolgokat irányítja, amelyeket az egyén vonzónak talál, míg a félelemrendszer azokat, amelyeket az egyén elkerülne. A motivált viselkedés magyarázatához a célok mellett figyelembe kell venni a mögöttük meghúzódó motivációt. A szerző két forrásra összpontosít, a motívumokra és a temperamentumokra. Megfogalmazása szerint a motívum affektív alapú tendencia, amely az egyént a pozitív vagy negatív ingerek felé orientálja (McClelland, 1985). A mindennapi élet kontextusaiban a teljesítmény iránti igény és a kudarcból való félelem, a valahová tartozás iránti igény és az elutasítástól való félelem dominál. A biológiai folyamatokban gyökerező temperamentum egy általános neurobiológiai érzékenység és a pozitív vagy negatív ingerekre való reagálást jelenti (Elliot és Thrash, 2002). A motívumok és a temperamentumok abban hasonlítanak egymáshoz, hogy mindkettő olyan széleskörű motivációs tendenciákat hoz létre. A motívumok és a temperamentumok orientálják az egyént, de nem nyújtanak pontos útmutatást a megközelítés vagy elkerülés mikéntjére vonatkozóan. A motívumok és a temperamentumok esetenként közvetlen viselkedéshez vezethetnek, de az ilyen szabályozás gyakran fókuszátlan (Elliot és társai, 2002). A pontos célok hatékony és eredményes szabályozáshoz vezetnek, és motivációs vágyakból vagy aggodalmakból fakadnak. Elliot a hierarchikus modelljében az elsődleges feltételezés az, hogy fogalmilag a célok és a mögöttük álló motivációk különálló entitások, ugyanakkor a szabályozás tényleges folyamatában a célok és a mögöttes motivációk szorosan összefonódnak (Lewin, 1935).

Az Elliot megközelítés–kerülés modellje szerint az embereknek két alapvető szükséglete van: az érdeklődés és a biztonság. Az érdeklődési rendszer az érdeklődést és a kíváncsiságot irányítja, míg a biztonsági rendszer az egyén biztonságérzetének fenntartását szolgálja.

Az idegennyelv-tanuláshoz többdimenziós, többtényezős és integratív keret szükséges. A keret kétfajta változója a kontextushoz, illetve a témához kapcsolódik (Krashen, 1989; Stern, 1991). A kontextus változók a nyelvi, társadalmi és oktatási kontextusok, amelyek olyan faktorokból állnak, mint az idegen nyelv széleskörű használata, a tanulási idő, az idegen nyelvre vonatkozó társadalmi hiedelmek és attitűdök, a kulturális érzékenység, a kulturális árukhöz való hozzájutás, az oktatáspolitikai, az iskolai környezet és az oktatási módszerek (Krashen, 1989; Richards, 2014; Santana és társai, 2016; Vermunt és Donche, 2017). Az egyénhez kapcsolódó változók a nyelvtanulásra való alkalmasság és a tanulási folyamat, valamint az érzelmi és motivációs faktorok. Az alkalmassághoz tartoznak az idegen nyelv használata, a fonetikai, fonológiai, nyelvtani és pragmatikai képességek, továbbá a tanulási stratégiák (Santana és társai, 2016). Az érzelmi rész elemei az attitűdök, az empátia, az önbecsülés, az extraverzió, a gátlásosság, az imitáció, az aggodalom és kiemelten a motiváció (Richards, 2014; Santana és társai, 2016; Vermunt és Donche, 2017).

A jelenlegi informatikai robbanás előtt a számítástechnikai eszközök használata meglehetősen korlátozott volt. Ezzel szemben napjainkban sokkal rugalmasabb alkalmazásokat láthatunk a digitális eszközök, a mobiltechnológia és az együttműködési rendszerek elterjedésével. A nyelvelsajátítás horizontjai hihetetlen iramban tágulnak ki. Motallebzadeh és társai (2018) a tanárok kreativitását és oktatási hatékonyságát elemezték, és úgy találták, hogy minél kreatívabb valaki, annál kreatívabb a nyelvtanításban is. A tanulmány rámutat, hogy jelentős különbség mutatkozik a női és férfi tanárok között oktatásuk kreativitása szempontjából a nők javára.

A vegyes tanulás sokféle tanulási formát és módszert tud ötvözni az idegennyelv-oktatásban. Az online tanulási tartalmak meghaladják a formális oktatás kereteit, sok vizuális elemet, hallgatni való szöveget és videó fájlt tartalmaznak. Nagyon sokan szeretnének kipróbálni egy online kurzust, amelynek költsége/bekerülése a tantermi nyelvtanfolyam árának a töredéke. Az online oktatáshoz a digitális világ fejlődésével egyre több eszköz áll rendelkezésre, melyek egyre inkább a mindennapjaink részévé is válnak. Ezen eszközök folyamatos használata segíti az online oktatási lehetőségek szinte láthatatlan és természetesnek tűnő integrálását mindennapjainkba, és így elfogadottságát is.

Az online oktatás módszertana sokat finomult az idők folyamán és új elemeket vezettek be, mint például a gamifikációs elemek, amelyek játékoságuknál fogva növelik a tanulók motivációját. Hung és társai (2018) vizsgálatának egyik célja az volt, hogy azonosítsa a kritikus hiányosságokat és lehetőségeket a digitális játékok nyelvoktatásban történő használatában. A nyelvoktatási játékok legnagyobb részét a digitális nyelvoktató játékok kutatói készítették. Vizsgálatuk egyik eredményeként megállapítható, hogy a számítógépek voltak a leggyakoribb platformok a nyelvtanulást támogató játékok esetében, illetve a diákok tanulását illetően pozitív eredményekről számoltak be leggyakrabban az érzelmi vagy pszichológiai állapotra vonatkozóan, amely szoros összefüggésben áll a nyelv elsajátításával. Jabeen és Thomas (2015) felmérése szerint a megkérdezettek többsége úgy nyilatkozott, hogy korábban szívesebben tanult tanárral tanteremben, mint egyedül, számítógépes környezetben, de mára már ezek a preferenciák kissé megváltoztak. Az online nyelvtanfolyamot választó tanulók tanulási trendjét és tanulási hatékonyságát többféle faktor figyelembevételével vizsgálták, a legmodernebb technológia használatát és az online módszerekkel oktatott készségeket vették górcső alá. A különböző nyelvi készségek online oktatását készségenként külön-külön vizsgálták, és az online módszereket összehasonlították a tantermi módszerekkel. Arra a következtetésre jutottak, hogy a tanulók a tanár részvételével tartott nyelvórákat hatékonyabbnak tartják, mint az online környezetet, és szükségük van a tanár segítségére és támogatására az online társalgási gyakorlatok megtartásához. Ez pár éve igaz is volt, de közben a technika nagymértékű fejlődésének köszönhetően bátran kijelenthetjük azt, hogy a mai és különösen a közeljövőbeli technikai lehetőségek kiválthatják a személyes tanári

jelenlétet. Véleményem szerint idővel a ma még sok szempontból előnyösnek tűnő személyes nyelvoktatás valamennyi pozitív elemére lesz digitális helyettesítő. Ugyanakkor Shishavannak és Sadeghinek (2009) az a véleménye, hogy az oktatási rendszer hatékony működéséhez, és a tanulás minőségének javításához lényeges, hogy legyenek jó és képzett tanárok. A tanárok és diákok véleménye a hatékony nyelvtanárrol több ponton egybeesik, de bizonyos pontokon el is tér. A diákokkal való bánásmód, viselkedés, a motiváció és az érdeklődés fenntartása a diákok részéről fogalmazódik meg igényként, valamint a tanulók igénylik a személyre szabott oktatást. Ehhez a tanároknak meg kell találniuk a megfelelő technikákat.

Ghavifekr és Rosdy (2015) szerint az IKT (információs és kommunikációs technológia) – a technológia-alapú oktatás – mind a tanárok, mind a tanulók szempontjából hatékony. A sikeres tanulás egyik fontos tényezője az, hogy a tanárok jól felszereltek és jól felkészültek legyenek a technológiai eszközök és lehetőségek tekintetében. A tanárok számára szervezett szakmai fejlesztési képzési programok kulcsszerepet játszanak a diákok magas szintű oktatásában. Az IKT integráció alapvető fontosságú, mert így nemcsak iskolai környezetben zajlik tanulás, hanem akkor is sor kerülhet rá, amikor a tanár és a diák fizikailag távol vannak egymástól. Azonban az IKT integráció nem egylépéses tanulási folyamat, hanem folyamatos, ami proaktív tanítási-tanulási környezetet teremt (Young, 2003). A „papírmentes” idegennyelv-oktatás lehetőséget ad a tanulóknak, hogy egyénileg, készség szinten szerezzék meg a szükséges információkat az idegennyelv-órákon. Shishkovskaya és társai (2015) azt állapították meg, hogy a papírmentes technika egyik fő előnye az, hogy növeli a tanulók idegennyelv-tanulási motivációját. “Több információ áll rendelkezésre egy okostelefonnal rendelkező tanulónak, mint amennyihez egy egész birodalom hozzáfért volna háromezer évvel ezelőtt” (Shishkovskaya és társai, 2015). Ennek a technológiának legfőbb előnye, hogy a tanulók aktív szerepet játszanak az oktatási folyamatban, interaktívan kommunikálhatnak e-learning környezetükkel. A számítógéppel támogatott oktatás rugalmas, a tanulás ütemét könnyen lehet igazítani és irányítani, valamint optimalizálni lehet az oktatási terhek eloszlását, az információnyújtást és az információk frissítését. A “papírmentes” technológia használatával a tanár a diákkal együtt vehet részt a kreatív folyamatban, és fedezheti fel az új oktatási technikákat. Ebben a cikkben a szerzők arra a következtetésre jutottak, hogy a technikai eszközök fejlődésével már nemcsak a tanár személyes jelenléte, de maguk a papírmentes módszerek is lehetnek motiváló hatásúak. A gyors visszacsatolás és értékelés, a személyre szabható tartalmak folyamatos automatikus finomhangolása az online rendszerek elfogadottságát erősítik. Huseyin és társai (2014) cikkében választ kapunk arra, hogy van-e kapcsolat a nyelvtanulók idegennyelv-tanulási attitűdjei és a technológia nyelvtanulási környezetben való használata között. Minél erősebb a hite valakinek a pozitív kimenetelben, annál pozitívabb lesz az attitűdje az adott magatartással vagy cselekvéssel kapcsolatban. A cikk szerzői megállapították, hogy a tanulmányban résztvevők 90%-nak volt mobilja, 95%-nak laptopja és 70%-nak saját webkamerája. A tanulók közül 51%-ban kedvelik legjobban a laptop használatát a nyelvtanuláshoz. A technológia nyelvoktatási célra történő használatának negatív attitűdjei gátolják a nyelvi teljesítményt (Yang és Huang, 2008), míg a pozitív attitűdök hozzájárulnak a technológia nyelvoktatásba, nyelvtanulásba történő integrálásához, és javítják a nyelvi teljesítményt (Chen, 2008).

2.1. Az idegennyelv-tanulást befolyásoló pszichológiai tényezők

Ebben a fejezetben a nyelvtanulásra ható pszichológiai tényezők elemzésével foglalkozom, mely kiterjed a nyelvtanulással kapcsolatos motivációk, attitűdök és értékek bemutatására.

2.1.1. A motiváció és a nyelvtanulási szándék

A szakirodalomban nagyon sokféle definíció található a motivációra, azaz minden tudományág kicsit eltérően közelíti meg ennek meghatározását.

Bárdos (2000, 242. o.) az alábbi definíciót adja: „A motiváció tehát egy belső lökötés, egy kényszer, amely mögött valamilyen impulzus, valamilyen érzelem munkál, amely cselekvést vált ki. Ez a késztetés lehet általános is, de kötődhet konkrét szituációkhoz vagy feladatokhoz is.” Barkóczy és Putnoky (1980, 193–195. o.) szerint: „A motiváció szó a latin „movere” igéből ered, ami mozogni, mozgatni, kimozdítani jelentéssel bír. Motiváción azt a tudatosult ösztönzést értjük, ami egy meghatározott cselekvésre irányul.” A motivációt „ismereti és érzelmi izgalom állapotaként lehet leírni, ami elvezet a cselekvésről hozott tudatos döntéshez, és ami kitartó intellektuális, illetve fizikai erőfeszítés időszakához vezet az előzőleg kitűzött célok elérése érdekében” (Williams és Burden, 1997). Ennek megfelelően a nyelvtanulásban is a motiváció a felelős azért a vágyért, ami rávesz, hogy bizonyos cselekvéseket megtegyünk, mint például: beiratkozás egy nyelvtanfolyamra, hírek idegen nyelven történő olvasása, nyelvgyakorlás stb. és azért is, hogy mennyi erőfeszítést hajlandó a tanuló invesztálni ezekbe a cselekvésekbe (Dörnyei, 2001). Prohászka (2021) cikkében azt írta, hogy a motiváció, mint az élet minden területén, úgy a nyelvtanulásban is kulcsszerepet tölt be. Ez az a tényező, amely lökést ad a nyelvtanulónak, és kitartásra biztatja a nyelvtanulási folyamat során a kívánt cél eléréséig. Az egyén a megfelelő képességek birtokában, de a szükséges motiváció hiányában nem lehet sikeres. A motiváció többek között kompenzálhat sok olyan gátló tényezőt, amelyek akadályozhatják a nyelvtanulási folyamatot. Ezért olyan fontos és sokak által kutatott téma a motiváció lényegének megragadása.

Kő és társai (2017, 303. o.) idézi Teknős (2020), meghatározása szerint a motiváció: „az ember cselekvéseinek háttérét és mozgatórugóit jelölő gyűjtőfogalom; és e komplex jelenség magyarázatára számos elmélet született.” Ebbe a fogalomkörbe tartozik a szükséglet, a belső késztetés és az ösztönzés. A folyamat kezdőpontja a biológiai vagy pszichológiai eredetű szükségleti állapot. A keletkező feszültség a belső hajtóerő, amely a szükséglet kielégítésére irányul. A biológiaián túli, az elsődleges motivációból kialakuló másodlagos, vagy magasabb rendű motivációk, humán késztetések a személyiségfejlődés egyes szakaszaiban változhatnak. Teknős (2020) cikkében a teljesítménymotiváció komplex rendszeréből az Atkinson-féle teljesítménymotivációt emeli ki. Atkinson (1993), idézi Teknős (2020), szerint a teljesítménymotiváció három részből áll: a motivációkból, a siker szubjektív valószínűségéből és a siker elérésének vonzerejéből (Atkinson, 1993). A motivációk a siker elérését és a kudarc elkerülését segítik. Napjainkban a kutatások fókuszában egyre inkább a célok és a motivációk közötti kapcsolat áll. A tanulók teljesítménye közötti különbségek eredője lehet a tanulási folyamatok mögött álló célkitűzések sokszínűsége. Kétféle céltípus különböztethető meg. Közülük az eredménycél iránya a versengésben elérendő jó eredmények, mások háttérbe szorítása és a bizonyítás vágya. A tanulási cél az új ismeretek elsajátítására való hajlandóságot mozgósítja (Kő és társai, 2017.). Teknős a szerzők nyomán kétféle, az önmeghatározási elmülethez köthető motivációt említ. Az intrinzik motiváció belső indíttatású motivációt jelent: „a tevékenységet azért végezzük, mert érdekes és önmagában kielégülést nyújt. Ez a motiváció hozzájárul a személyes növekedéshez, a személyiségfejlődéshez.” (Kő és társai, 2017, 326.o.). Az intrinzik típusú motiváció mindenféle kényszerítő erőtől mentes, nem köthető sem jutalomhoz, sem büntetéshez. A három alapvető szükséglet, az autonómia, a kompetencia és a kapcsolati szükséglet kielégülése önmeghatározottá teszi a cselekvést. Ezzel szemben az extrinzik motiváció esetében a tevékenységet a külső jutalom megszerzéséért végezzük el. A következmény az egyéntől független lehet – jutalom elérése, büntetés elkerülése. A tevékenységet a külső cél eléréseért végezzük. Az intrinzik célok teljesülése esetén az egyén közérzete jó, negatív emóciói háttérbe szorulnak. Amennyiben hosszú távon az extrinzik célok kerülnek az előtérbe boldogtalanságérzés uralkodhat el az egyénen.

A tanulási folyamatban elengedhetetlen mind az extrinzik, mind az intrinzik motivációk jelenléte, mert ez a célok elérésének és a sikerélmény megszerzésének a garanciája (Kő és társai, 2017). Kovács (2014) nyomán az idegennyelv-elsajátításban két motiváció említhető. A nyelvtanulás komplex folyamat, olyan tényezőkre is épül, mint a nyelvtanuló önbizalma, értékrendszere vagy jövőképe. A szerző a Gardner és Lambert (1972) nevéhez köthető integratív és instrumentális motivációt elemzi. Az integratív motiváció esetében az affektív tényezők dominálnak. A nyelvtanuló és a célnyelvi beszélők közötti viszony pozitív, a nyelvtanuló integrálódni szeretne a célnyelv beszélőinek közösségébe. Az instrumentális motiváció utilitarista, a nyelvtanuló hasznosnak találja nyelvtanulásból eredő, a munkavállaláshoz vagy az üzleti lehetőségekhez kapcsolódó értékeket, a jobb munkahelyi pozíciót, az információkhoz való hozzáférést, a tudományos előmenetelt, szakmai elismertséget (Kovács, 2014). A korábbi elképzeléssel ellentétben az instrumentális motiváció tartósabb és hatékonyabb az idegennyelvet nem célnyelvi környezetben tanulók esetében. (Kovács, 2014).

Napjainkban a tanulási motiváció vizsgálata a célorientációs elmélethez (goal orientation theory, goal theory, achievement goal construct) köthető. Korábban a célorientációs elmélet által tárgyalt célokat a szociális céloktól elkülöníthető egyéni céloknak tartották, melyek ugyanakkor szoros kapcsolatban állnak azokkal. A fenti kapcsolatok vizsgálatát célzó kutatások összekapcsolják a célorientációs és tartalmi szempontú nézőpontot (plédául: Wentzel, 2000).

A célorientációs elmélet szerint a motiváció nem mindig valamilyen cél elérését jelenti, hanem sok esetben valamilyen negatív esemény kikerülését, elkerülését is, amely nem tévesztendő össze a motivátlansággal. Az idegennyelv-tanulást illetően azt is jelentheti, hogy valaki kudarcélménytől tartva nem kezd nyelvtanulásba.

A motivációba beletartozik a sikerélmény igénye, az önbizalom, az alkalmasság, az észlelt kompetencia, az okozati hozzárendelések, az önhatékonyság, a cselekvés észlelt értéke, a cselekvés érzése, az attitűd és az aggodás, valamint olyan külső tényezők, mint a jutalmak és maga a környezet (Dörnyei, 2001; Williams és Burden, 1997).

A motiváció „az, ami rávesz egy embert arra, hogy meghozzon bizonyos választásokat, hogy cselekedjen és kitartson a cselekvése mellett” (Ushioda, 2008). A motiváció olyan erő, amely a célorientált magatartást aktiválja, ösztönzi, irányítja és megtartja (González, 2008; Marshall, 2010; Woon és társai, 2016). Valószínűleg a motiváció a leginkább tanulmányozott tényező, és a pozitív eredmények fő követelménye (Kazantseva és társai, 2016; Zenots, 2012). A tanmenetbe olyan tevékenységek beillesztése, amelyek elősegítik a motivációt és lehetővé teszik, hogy a diákok tapasztalatot szerezzenek az idegen nyelv társadalmi-kulturális környezetéről (ahogy az online környezetben teszik), javíthatják a tanulási folyamatot (Galishnikova, 2014; Liu, 2014). A stabil társadalmi-gazdasági állapot úgy tűnik, hogy közvetlen hatással van a motivációs tényezőre, mivel jobban lehet fedezni a tanulmányok megkezdését és elvégzését, és a megszerzett tudás alkalmazását a gyakorlatban (Ali és társai, 2016). A motiváció nagyon összetett pszichológiai folyamat, amibe beletartozik az idegrendszeri aktivitás, a kognitív és érzelmi terület, valamint olyan állandó személyiségi vonások, amelyek segítségével az emberek a környezetükkel kommunikálnak (Fredy és társai, 2019). Ennek a pszichológiai folyamatnak az egyén szükségleteinek kielégítése a célja, és ez vezérli a magatartásukat. A motiváció és az angol mint idegen nyelv e-learning cikkében a szerzők (Fredy és társai, 2019) kutatási eredményei szerint a résztvevők motivációjára vonatkozóan három trendet határoztak meg: 1.) rövid- és hosszú távon lehetséges előnyök, 2.) növelheti a személyes fejlődést és az autonómiát, 3.) társadalmi/környezeti szükségleteket elégíthet ki. Ezeket a tendenciákat általában kimutatják az idegennyelv-tanulási folyamatokról készített kutatások (Santana és társai, 2016; Stern, 1991). Nikolov (2010) szerint a motiváció és a nyelvtanulási szándék szorosan összefügg egymással. Az angol mint idegen nyelv

tanulásának motivációját több tényező befolyásolhatja, a legszemélyesebbtől, illetve a tanulóra vonatkozótól a legkülsőbb tényezőkig, mint amilyen például a virtuális környezet jellemzése és az oktató szerepe.

A Magyarországon évek óta népszerű kutatási téma, a nyelvtanulók motivációjának vizsgálata áll Csizér és Öveges (2019) cikkének fókuszában. A kutatók a nyelvtanulás eredményességét befolyásoló tényezőket vizsgálják, valamint azt, hogy a nyelvtanulók mennyi energiát fordítanak az idegen nyelvek tanulására. Céljuk a nyelvtanulók motivált tanulási viselkedésének feltárása.

Szénásiné (2007) az egyéni nyelvtanulói szokások kialakítását vizsgálta az idegennyelv-oktatásban. PhD disszertációjában rámutat arra, hogy a nyelvtanuló sikerességének talán legfontosabb kulcsa a motiváció. Illúzió az a közkeletű elképzelés, hogy egy idegen nyelvet könnyen, gyorsan tíz leckében el lehet sajátítani. A nyelvtanulónak személyes céllal kell rendelkeznie, céltudatos, aprólékos, rendszeres munkára, kitartásra van szükség. A motiváció szerepét a nyelvtanulási folyamatban számos szakember vizsgálta. A hetvenes években a magyar kutatók közül kiemelkedik Kozéki vizsgálata (Kozéki, 1973). Ez a motiváció terén végzett átfogó vizsgálat még ma is mérföldkőnek számít a nyelvpedagógiában. E kutatás elsősorban a nyelvtanulásra sarkalló ösztönzők feltárására fókuszált. Kozéki három motívumcsoportot talált: 1.) általános tanulási motívumok, 2.) a nyelv mint egy bizonyos cél eléréséhez elengedhetetlen eszköz, 3.) egy adott nyelvhez kötődő indítékok. A kutató azt a következtetést vonta le, hogy ha a nyelvtanuló motivációjának felismerésére alapozva szervezik a nyelvtanítási folyamatot a nyelvtanuló sikeressége, eredményessége, motivációs szintje folyamatosan nő, fejlődése felgyorsul. A nyelvtanulási motívumok negligálása gyakran sikertelenséghez vezet.

Teknős (2020) a nyelvhasználóval, annak attitűdjeivel és motivációival foglalkozik, továbbá a felnőtt nyelvtanulók idegen nyelvvvel kapcsolatos motivációiról és attitűdjéről ír. Bár a motiváció és az attitűd háttere nagyon változatos lehet, de a két tényező összefüggése vitathatatlan – a motivált nyelvtanulók egyben pozitív attitűddel rendelkeznek és fordítva is igaz, a pozitív attitűd a motiváltsággal együtt jelenik meg.

A motivációelmélet szerint a motiváció alakítja az emberi magatartás és cselekvés mechanizmusát. Motivációnak két fő osztályát különböztetik meg: belső és külső, a cselekvés végrehajtásának okai vagy céljai szerint (Deci, 1975). A személyes tényezőknél együtt van jelen a belső és külső motiváció, ami az egyén pszichológiai folyamataihoz és konkrét szociális fejlődési keretéhez kapcsolódik. A motivációt magyarázó elméleti modellek közül az egyik az öndeterminációs elmélet (Self-Determination Theory – SDT). Az SDT az egyén emberi magatartásának szabályozását hangsúlyozza és azt, mennyire eltérő lehet az egyes személyek motivációja. Közelebbről, ez az elmélet arra összpontosít, hogyan integrálódnak és szabályozódnak a személyes motivációk az egyénben, amelyek helyes működéshez vezetnek. Mivel az egyén környezettel való interakciója soha nem ér véget, az SDT arra világít rá, hogyan internalizálódnak az ötletek, értékek és célok a társadalmi környezet számos változásának hatására. Minden személy pszichológiai igényeinek megfelelően szabályozza magatartását, és ezt folyamatosan megteheti egy teljes egészében külső tényezők által vezérelttől az internalizált és autonóm magatartásig (Deci és Ryan, 2014; Ryan és Deci, 2000). Az öndeterminációs elméletben az internalizálást és a szabályozást az élettartam alatt progresszívan lehet megvalósítani, melyben nagyon árnyalt a különbség a magatartás leginkább külső és leginkább belső jellemzői között. Deci és Ryan (1985) szerint a külső vonatkozások külső motivációt eredményeznek, míg a belső motivációk az autonóm részhez tartoznak, ami a legértékesebb (2. ábra).

Motiválatlanság	Külső motiváció				Belső motiváció
Szabályozásmentes	Külső szabályozás	Introjektált szabályozás	Azonosult szabályozás	Integrált szabályozás	Belső szabályozás
Kisebb öndetermináció	←—————→				Nagyobb öndetermináció
Motiválatlanság = nincs motiváció	Kontrollált motivációk = alacsony szintű motivációk				Autonóm motivációk = magas szintű motivációk

2. ábra: A motiváció fajtái és szabályozás az öndeterminációs elméletben

Forrás: Deci és Ryan, 2008 - *Saját szerkesztés*

Az öndeterminációs elmélet szerint az egyén által gyakorolt kontroll mennyisége és szintje alapján különböző motivációs fajtákat határoztak meg. A belső motiváció az autonómia alaptípusa, míg a külső motiváció a környezet által szabályozott változókkal kapcsolatos. Amikor a diák tudatosan azonosul az adott tevékenységgel vagy annak értékével, akkor magas szintű az érzékelt autonómiája (Ryan és Deci, 2000). Ha a diákoknak magas szintű az észlelt autonómiájuk, akkor részt vállalhatnak tanulási céljaik meghatározásában, és teszteredményeik javulnak (Ali és társai, 2016; Butz és Stupinsky, 2017; Lin és társai, 2017; Shyan, 2016; Van Loon és társai, 2012). Nagyobb a tanulási kedvük, ha hatékonyan és célszerűen tudják a számítógépet használni. A produktív és interaktív tanulási környezet növeli a diákok motivációját, különösen, ha a diákok önbizalommal használják a technikát (Al-kahiry, 2013; Barack és társai, 2016; Huang és társai, 2019; Kazantseva és társai, 2016; Lee, 2016; Majid és társai, 2012; Shyan, 2016). Néhány kutatás arra mutat rá, hogy az online tanulók nagyobb belső motivációval rendelkeznek, mint azok, akik tantermi oktatásban tanulnak (Shroff és társai, 2008; Firat és társai, 2018). Azonban, ha a belső motiváció csökken, az autonómia szintje is csökken, a tanulásra való általános törekvés is csökken, és a diákok nehezen tudják majd ismereteiket más területre átvinni (Busse és Walter, 2013; James, 2012). Hasonlóan, az idegen nyelv tanulása iránti vágy nem mindig korrelál a kompetencia iránti vágygal (Kazantseva és társai, 2016). Az idegennyelv-tanulási motiváció külső szabályozásokkal is kapcsolatos, mert a környezeti faktorok is befolyásolják a tanulást, mivel a tanterv, a források, a tanár, a kulturális tőke és a társadalmi-gazdasági állapot befolyásolhatja a motiváció értelmét és minőségét (Al-kahiry, 2013; Barack és társai, 2016; Sergis és társai, 2018).

Úgy tűnik a stabil társadalmi–gazdasági állapot közvetlen hatással van a motivációs tényezőre, mivel optimálisabban fedezhető a tanulmányok megkezdése és elvégzése, továbbá a megszerzett tudás gyakorlati alkalmazása (Ali és társai, 2016).

Bekéné (2012) Kugemeant (1976) idézve írja, hogy a motiváció a tanulási folyamatban nemcsak alapfeltétel, de a teljesítmény generálója is. Ennek értelmében a nagyobb motiváció nagyobb teljesítményt generál. Réthy (1988) is a motivációt a tanulás alapfeltételének tartja, amely inspirálja a teljesítményt és magának a folyamatnak a kialakításában is részt vesz.

Bekéné (2012) a motiváció két formáját különbözteti meg, a belső (intrinsic) és külső (extrinsic) motivációt. A belső motiváció a saját, belső célokból indul ki, az érdeklődésből, a kíváncsiságból. A külső motiváció a gyermek nyelvtanulók esetében elsősorban a szülői attitűd, elvárás a gyerek tanulásával szemben, azaz támogatják-e a nyelvtanulást, jutalmazzák-e az elért eredményeket, büntetik-e a lemaradást.

Szabó (2022a) cikkében arról írt, hogy az idegen nyelvtanulás előnye lehet, hogy ha a nyelvtanuló rendelkezik egy kitűzött céllal, ilyen lehet például külföldi munkavállalás, másokkal való könnyebb kommunikáció, magasabb jövedelem elérése, önmegvalósítás stb.

Összegezve elmondhatjuk, hogy az idegennyelv-tanulás motivációi a szakirodalom alapján: „az, ami rávesz egy embert arra, hogy kitartson a cselekvése mellett”, a sikerélmény igénye, az önbizalom, az alkalmasság.

Bizonyos életkorban a nyelvtanulót nagymértékben befolyásolja a szülői attitűd, kiemelten az édesanyja idegen nyelvhez való hozzáállása. Manapság szinte az élet minden területén jelen van az angol nyelv, és ezáltal a nyelvtanuló külső motivációja felerősödhet. Így egyszerre van jelen a belső és külső motiváció. Napjainkban nagymértékben megváltozott a fiatalok tanulási környezete csakúgy, mint a munkaerő-piaci igény, a tantermi oktatás mellett, nagy teret hódít a digitális oktatás is.

Az Oktatási Hivatal Nyelvvizsgáztatási Akkreditációs Osztálya honlapján minden évben részletes statisztikákat közöl az államilag elismert nyelvvizsgázók számáról, a vizsgázott nyelvekről, vizsgaszintekről, a vizsgázók életkoráról stb. A korosztályos bontás minden elemzett évben három korcsoportban, a 14–19, a 20–24 és a 25–29 korcsoportokban mutatja a legmagasabb létszámot, a további kategóriákban jelentős a visszaesés. Hipotézisem szerint, amint ezt a számadatok is jelzik, a nyelvtanulók a felvételinél többlet pontot érő, valamint a felsőoktatási tanulmányok kimeneti követelményeiben előírt nyelvvizsga letételéért tanulnak idegen nyelvet.

Mátyás (2020) cikkében megállapította, hogy a nyelvvizsga-felkészülésben a kiemelt szerepet kapó külső motiváció döntő mértékben az iskolai elvárásoknak, illetve a munkahelyi követelményeknek való megfelelési kényszer következtében került vezető szerepbe. A cél elérését segítő nyelvtanfolyam szintén külső motivációnak tekinthető, mert célirányos felkészítést ad a nyelvvizsga letételéhez. A nyelvtanfolyamokon a nyelvi készségek fejlődése gyorsabb, irányított és stimuláltabb. Ha a nyelvtanuló eléri a korábban felállított célt, általában a B2 szintű nyelvvizsgát, a célirányos tanulás mozgatórugója elvész. Ha talál új nyelvtanulási célokat újra motivált lehet, de amennyiben a célokat helytelenül választja meg, a sikertelenségek demotiválhatják és ez a nyelvtanulás feladására készítheti.

A nyelvvizsgák szerepe a magyarországi nyelvoktatásban alapvető fontosságú. A nyelvvizsga-bizonyítvány „útlevél” a felsőoktatásba történő bejutáshoz és a szakmai előmenetelhez (Fekete és Csépes, 2019).

A fentiek alapján az alábbi hipotézist állítottam fel:

H1: A nyelvtanulás legfontosabb motivációja a nyelvvizsga megszerzése.

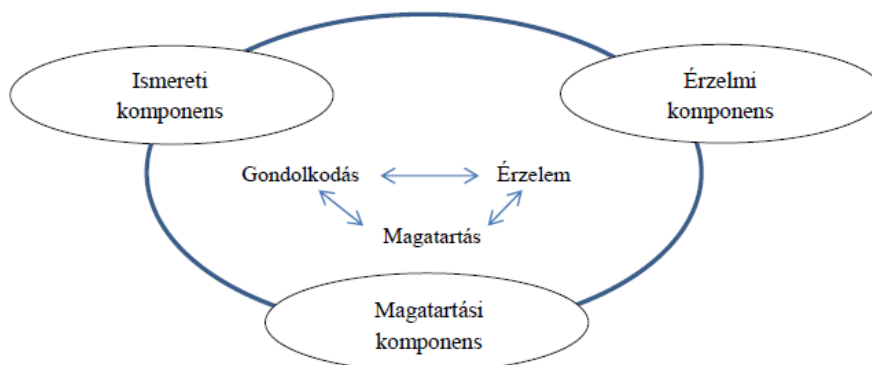
2.1.2. A nyelvtanulással kapcsolatos attitűdök

A nyelvtanulásra az attitűdök is jelentős hatást gyakorolnak. Teknős (2020) kiemeli az elfogadás és az elutasítás fontosságát, és az idegennyelv-tanulási folyamatot vizsgálva megállapítja, hogy a tanuló beállítottsága kettős lehet: elfogadja vagy elutasítja az idegen nyelvet. Az elfogadó attitűd egyben pozitív viszonyulást is jelenthet a nyelvtanuláshoz és magához a célnyelvhez is. Jelentős erővel hatnak az akarati tényezők is. A másik esetben az elutasító nyelvtanuló negatív érzelmeket társít a célnyelvhez és magához a nyelvtanuláshoz. Teknős (2020) rávilágít arra is, hogy Horváth (2004) leírása szerint a szociálpszichológia fogalomtárában is szerepel az attitűd fogalma: „A szó eredeti jelentése szerint egy cselekvéshez felvett testhelyzetet, a cselekvésre való fizikai felkészültség állapotát jelentette” (Horváth, 2004, 237. o.). Ugyan ő az attitűd különböző definícióit adja hivatkozással több szociálpszichológusra. A definíciók középpontjában a mentális készenlét áll. A készenléti állapot teszi lehetővé az ingerekre történő reagálást. A cselekvések kiváltói érzelmek, felfokozott érzelmi állapot is lehetnek. Az érzelmek és az attitűdök kapcsolata vitathatatlan. Horváth (2004) a szimbólumokat, intézményt, személyt, eszmét, munkakört, egyházat stb. példaként említi az attitűdtárgy (pszichikus tárgy) kategóriájára. A kategória olyan tág, hogy

magában foglal(hat)ja az idegen nyelveket és a nyelvtanulást is, mivel az ezekhez való tanulói viszonyulás kiválthat a nyelvtanulóból (pozitív vagy negatív) érzelmeket. Az érzelmi viszonyulás milyensége előrejelzője lehet a sikeres vagy sikertelen nyelvtanulásnak. A komplex, több összetevőből álló attitűdök egyik eleme az affektív komponens. Az attitűd egyik alapeleme az értékelés, amely két pólus, az elutasítás és a pozitív odafordulás közötti intervallumban jelentkezik. Az attitűd további eleme a kognitív komponens. Ez azokat a vélekedéseket, ismereteket, érveket jelenti, amelyek az attitűdtárgyra vonatkoznak. A harmadik, a viselkedéses összetevő olyan szándék, amely a viselkedésre való készenlétet és a viselkedési szándékot jelenti (Kiss és N. Kollár, 2017).

A kutatások kulcskérdése, hogy a különböző attitűd komponensek hogyan hatnak az emberek viselkedésére. Az idegennyelv-tanuláshoz kapcsolódó attitűdök kutatásával elsősorban a szociálpszichológia tudományterülete foglalkozik. Az attitűd különféle definíciói az alábbiak: Az attitűd az, ami bizonyos tevékenységekhez elvezeti a jó nyelvtanulókat, például: alkalmaz keresése a nyelv használatára vagy tanulási stratégiák alkalmazása, ami segít abban, hogy hatékonyabban tanulják a nyelvet. Az egyik közérthető meghatározás szerint: „A személy rajonghat, szerethet, kedvelhet, előnyben részesíthet valamit, ha pozitív az attitűdje a szóban forgó tárgy iránt, viszont, ha negatív attitűdje van, akkor undorodhat tőle, gyűlölni, elutasíthatja, hátrányosan megkülönböztetheti, mellőzheti, nem szeretheti” (Csepeli, 2001). Jelen dolgozatban az attitűd tárgyát a nyelvtanulás jelenti. A kutatók az attitűdök összetételét általában három elkülöníthető komponensként vizsgálják. Az ismereti (kognitív) komponens elsősorban arra vonatkozik, hogy az egyének milyen nézetekkel, gondolatokkal rendelkeznek az attitűd tárgyával kapcsolatban. Az érzelmi (affektív) komponens megmutatja, hogy milyen érzelmeket fejeznek ki. A magatartási (konatív) komponens pedig azt jelzi, hogy a kognitív és affektív dimenziók hogyan hatnak az egyén viselkedésére (Csepeli, 2001). Egyes kutatók a diákok e-learning iránti attitűdjeit vizsgálták oktatási környezetben és megállapították, hogy a diákok e-learning iránti attitűdje erős előrejelzése az e-learning használatnak, továbbá befolyásolja a sikerüket (Akbari és társai, 2012; Cinkara és Bagceci, 2013).

A kutatásomban megvizsgáltam, hogy az ismereti és az érzelmi attitűd komponensek hogyan hatnak az idegennyelv-tanulók magatartási szándékára. Ez utóbbi arra vonatkozik, hogy mennyire hajlandók az angol nyelvet tanulni. A nyelvi attitűdökre vonatkozó cikkében Gökçe (2017) rávilágít arra, hogy a nyelvi attitűd a nyelvtanulási folyamat egyik tényezője, mellyel megtehető a tanuló nyelvi gondolkodásának/elképzeléseinek feltérképezése, és megvizsgálható a nyelvi attitűd hatása a tanulásra, illetve a lehetséges pozitív és negatív múltbeli tapasztalatok hatása a nyelvi hitek kialakulására. A 3. ábra a nyelvi attitűd három komponensnek (kognitív, affektív, konatív) kölcsönhatását szemlélteti.

3. ábra: A nyelvi attitűd három komponensnek kölcsönhatása (Gökçe, 2017)

Forrás: Saját szerkesztés

A nyelvtanulási attitűdök általában a nyelvvel és beszélőivel való előző pozitív vagy negatív kapcsolatból származnak (Dörnyei és társai, 2006). Az önbizalom alacsony szintje negatív hatást gyakorolhat új nyelvek tanulására, és olyan pszichológiai állapotokhoz vezethet, mint amilyen a bizonytalanság, félelem, aggodás és antiszociális viselkedés (Rubio, 2007). Az attitűd tanulmányozása fontos az ember szociális magatartásának megértéséhez, mivel befolyásolja az emberek gondolkodási és cselekvési módjait (Briñol és társai, 2007). A nyelvtanulásban az attitűd magába foglalja azt, hogy az egyén hogyan észleli saját magát, pontosabban milyennek érzékeli a saját nyelvtudását, a célnyelvi kultúrát, a nyelvet és azokat az embereket, akik az adott nyelvet beszélnek. Az attitűdbe beletartozik az, hogy az egyén szeret, vagy nem szeret valakit vagy valamit, valamint értékelést is tartalmaz arról, hogy valaki vagy valami jó, rossz, hasznos, ártalmas, értékes vagy nem értékes (Saeed és társai, 2014). Így az attitűd egyaránt tartozik az érzelmi és az ismereti területhez. Briceño (2006) megemlíti, hogy az ismereti komponensek közé tartoznak az emberek gondolatai és hiedelmek az attitűd tárgyáról. Az érzelmi komponensek az attitűd tárgyával kapcsolatos érzéseket és érzelmeket csoportosítják. A magatartási komponensek közé tartoznak a szándékok vagy cselekvési diszpozíciók, valamint az attitűd tárgyára irányuló magatartások. Valószínűleg az fog magabiztos nyelvtanulóvá válni, aki elhiszi magáról, hogy képes a nyelv alapos elsajátítására. Az önbizalomnak társadalmi és pszichológiai vonatkozásai is vannak, és mind az attitűdnek, mind a motivációnak fontos komponense. Jelentős számú tanulmány számolt be az önbizalom és a nyelvek tanulása közötti pozitív kapcsolatról (Al-Hebaish 2012; Benson és Voller 2014; Oxford, 2016). Az erős önbizalom arra sarkallja a tanulót, hogy tökéletesítse nyelvtudását, és ez pozitív eredményekhez vezet.

Teknős (2020) Horváth (2004) nyomán a kognitív stílusról vagy kognitív attitűdről is ír. Horváth (2004) szerint a kognitív stílus fogalma a személyiség általános jellemzőit jelenti. Megnyilvánulási területe a gondolkodásmód és a szellemi tevékenység. Horváth a kognitív attitűdöt ma még nem egyértelműen definiálható fogalomként kezeli. E fogalom tartalmát feltáró kutatások iránya egyértelmű. Ez nem más, mint az „egyéni véleményalkotások, ítéletek, következtetések környezettől való függésének vizsgálata” (Horváth, 2004, 90.o.). Kovács (2014) definíciója szerint az egyén kognitív stílusa az „információfeldolgozás preferált és szokásos módjainak összessége” (Kovács 2014, 631.o.). Míg Kovács (2014) csak a tanulási stílussal együtt említett kognitív stílus fogalmát használja, Horváth a kognitív attitűdről beszélve a két fogalmat egymás szinonimájaként használja, különbségtétel nélkül. Kovács felhívja a figyelmet a kognitív stílusokat vizsgáló kutatások kevésbé megbízható voltára az idegennyelv-elsajátításban. A nem reprodukálható eredmények oka a fogalmak nem megfelelő tisztázottsága és a mérési eszközök hiányos validitása (Kovács, 2014).

Míg attitűdön a cselekvésre sarkalló általános beállítódást, vélekedést, érzelmeket, nyitottságot vagy elutasítottságot értünk, a motiváción olyan, a jövőre vonatkozó belső és külső erőket, vágyakat, indítékokat, igényeket, melyek tanulási tevékenységre készítetnek. E két tényező, a motiváció és az attitűd szoros kapcsolatban áll.

Az attitűd és motiváció egyaránt hatással van a különböző nyelvi készségek területén elért teljesítményére: az olvasáskészségre, a beszédértésre és a beszédkésztségre (Oxford, 1990). A nyelv iránti motiváció és attitűd olyan tényezők, amelyek befolyásolhatják a nyelvtanulást (Dörnyei, 1998). Meg kell említeni, hogy kevés tanulmány foglalkozik az idősebb tanulók motivációjával. Az attitűdök és a tanulási motiváció hatékonyan összekapcsolódnak az idegen nyelv tanulásával (Pourfeiz, 2016). Az attitűd és a motiváció olyan faktorok, amelyek az „önkonceptió” általános jelentése alá esnek: minden, amit magunkról (helyesen vagy helytelenül) hiszünk (Mercer, 2012) egy adott területre vonatkozóan, vagyis az egyéneknek önkonceptiójuk van a különböző képességeikről, így a nyelvtanulásról is. Rubin (1975) a jó nyelvtanulóról írt cikkében elmagyarázza, hogy mi különbözteti meg a jó nyelvtanulót egy

más attitűddel rendelkező egyéntől (Kormos és Csizér, 2008). A három attitűd komponens közül a magatartási komponens az maga a nyelvtanulási szándék.

Bekéné (2012) cikke rámutat arra, hogy a tanulók motivációját ösztönzi vagy fékezi a tanár diákokkal és az osztállyal szemben mutatott attitűdje. Ez vonatkozhat az órai munka tervezésére, a tanári értékelő, jutalmazó, büntető stb. visszacsatolásra. Mindezek hatnak a diákok önértékelésére, az önképükre. A tanáron kívül a tanulókra hatással vannak a szülők, a kortársak, a társadalom, a média. Ezek a hatások sokszor nem erősítik meg a tanár szándékait. Kósáné és Horányi (2006) szerint megengedhetetlen a színvonal csökkenése, ragaszkodni kell a kitűzött elvárásokhoz még akkor is, ha a diákok motivációja csökken. Javasolja a tanári teamek összedolgozását, a hospitálásokat egymás óráin, és a tapasztalatok megbeszélését. A motivációval kapcsolatos problémák megbeszélése, akár a munkaközösségeken belül, akár értekezleten vagy nagyobb fórumokon is erősíthetné a tanár önbizalmát, ötleteket adhatna az előrelépéshez. Bekéné (2012) a tanulási motiváción a tanulónak a tanuláshoz való aktív viszonyát meghatározó attitűdjét érti. Ez határozza meg, és teszi képessé aktív részvételét a tanulási–tanítási folyamatban. A motivációt együttesen is hatható külső és belső tényezők határozzák meg. A motiváció kialakításában olyan tényezők is szerepet játszanak, mint tananyag, az órai légkör és a pedagógus–diák viszony. Teknős (2020) kiemeli a viselkedés és az attitűd közti viszonyt. Az attitűdkutatások során kiderült az attitűd és a viselkedés közötti nem egyértelmű a kapcsolat. Fennáll a kérdés, hogy az attitűd milyen mértékben képes megjósolni a viselkedést. A nyelvoktatás folyamatában azért bír a fenti kérdés relevanciával, mert a nyelvtanulók attitűdje jó alap a következtetéshez nyelvtanuláshoz való viszonyukra. Nem kizárt az sem, hogy az attitűd félrevezető, mert a tanuló a várttól eltérő viselkedést mutat. Teknős idézi a szerzők véleményét az attitűdök jósló hatásáról. „Azt mondhatjuk, hogy a számunkra fontos, a személyes élményen alapuló, a belső ellentmondásoktól mentes, a speciálisan az attitűdtárggyal kapcsolatos, hozzáférhető attitűdjeink inkább bejósolják a viselkedést” (Kiss és N. Kollár 2017, 350.o.).

2.1.3. Az értéklista (LOV – List of Values)

A nyelvtanuló által számára fontos értékek befolyással bírnak a nyelvtanulási szándéokra. A társadalmi értékek kutatása a piacszegmentációban is gyakran használt megközelítés. Kahle és Kennedy (1988) cikke egy olyan értéklistát mutat be, amely lehetővé teszi az értékek összehasonlítását és szembeállítását. Fontos felismerni, hogy mennyire fontosak az értékek az egyén és a társadalom számára, és mennyire nélkülözhetetlenek a társadalmi változásokhoz. A cikk szerzői hangsúlyozzák, hogy a marketing szerepe az, hogy segítsen a fogyasztóknak értékeik megvalósításában. Ha egy értéket hozzákapcsolunk egy termékhez, az az értékkel összefüggő pozitív érzésekkel fogja felruházni a terméket. Jelen esetünkben például az online tesztek összekapcsolása a lelkiismeretes nyelvtanulóval, növeli a termék vonzerejét azok számára, akik értékelik a nyelvtanulást. Az érték az egyéni ismeretek/tudás egyik legelvontabb formája. Ha egy konkrét terméket, szolgáltatást vagy ötletet egy elvont értékhez kötünk, az megkönnyíti a konkrét dolog eltárolását, és visszaidézését. Ezt máshogy úgy is mondhatjuk, hogy a marketing funkciója az, hogy segítsen a fogyasztóknak értékeik megvalósításában (Kahle, 1985). Ritkán vásárolnak az emberek valamit csak a funkcionalitása miatt. Az értéklista (LOV) szinte minden esetben szorosan fűződik a fogyasztói magatartáshoz, az emberek hétköznapijához.

A marketingvezetők felismerték, hogy ha jövedelmezően akarják a sokszínű piacot kiszolgálni, akkor szegmentálni kell a piacot azokról az egyénekről szerzett információk alapján, akikből a piac áll. Az értékekről szerzett információ az árképzés kiindulópontjaként is használható.

Kahle és Kennedy (1988) azt hangsúlyozzák, hogy a hetes szám (+/-2) mágikusnak tekinthető, mert a normál emberi agy hét információegységet tud rövid távon tárolni. Az értéklista (LOV) nem mindig optimális szegmentációs eszköz, de segít megérteni, hogy mit szeretne elérni a fogyasztó. A legtöbb marketing erőfeszítés hatékonyabb, ha az értékek szerepét figyelembe vesszük. Ebben segít az értéklista (LOV). Sok fogyasztói cselekedet mögötti jelentés és ok az értékektől függ.

Az értéklistát fő értékmérő eszközként lehet használni a fogyasztók hasonlóságainak és különbségeinek tanulmányozásában. A szerzők által definiált kilenc változó az alábbi:

- öntisztelet,
- sikerélmény,
- mások tisztelete irányomban,
- biztonság,
- jó emberi kapcsolatok,
- valahova (vagy valakihez) tartozás,
- öröm és élvezet az életben,
- önmegvalósítás,
- kellemes izgalom – ezt később beolvasztották az öröm és élvezet kategóriájába.

Az 1. táblázat rövid leírást ad azokról az értékről, melyeket a nyelvtanulás során figyelembe veszünk az alábbi sorrend szerint:

1. táblázat: Az értékek a nyelvtanulás során

Öntisztelet: aki számára az öntisztelet fontos élmény, az belekezd az idegennyelv-tanulásba, hogy magabiztosabban érezze magát a másokkal történő kommunikációban.
Sikerélmény: aki számára a sikerélmény fontos érték, annak a sikerélmény fontos a nyelvtanulásban is.
Mások tisztelete irányomban: aki számára a nyelvvizsga megszerzése fontos érték, akkor ez hozzájárul a mások tisztelete elnyeréséhez.
Biztonság: aki számára a biztonság fontos érték, mint például az anyagi biztonság (magasabb fizetés) megteremtése érdekében tanul idegen nyelvet.
Jó emberi kapcsolatok: aki számára a jó emberi kapcsolatok fontos érték a nyelvtanulásban, az sokkal könnyebben tudja kiépíteni a kapcsolati hálóját.
Valahová tartozás: aki új idegen nyelvet tanul egy új kulturális környezetben, annak számára a valahová tartozás fontos érték lehet.
Öröm és élvezet az életben: aki számára az öröm és az élvezet fontos érték, az azért tanul idegen nyelvet, mert örömet jelent számára, hogy meg tud szólalni idegen nyelven.
Önmegvalósítás: aki számára az önmegvalósítás fontos érték, az azért tanul idegen nyelvet, mert a nyelvtudás segíti elérni, hogy azzá válhasson, aki lenni szeretne.
Kellemes izgalom: aki az izgalmat keresi az életben, az a nyelvtanulásban is ezt fogja keresni.

Forrás: saját szerkesztés

2.2. Tervezett magatartás elmélet

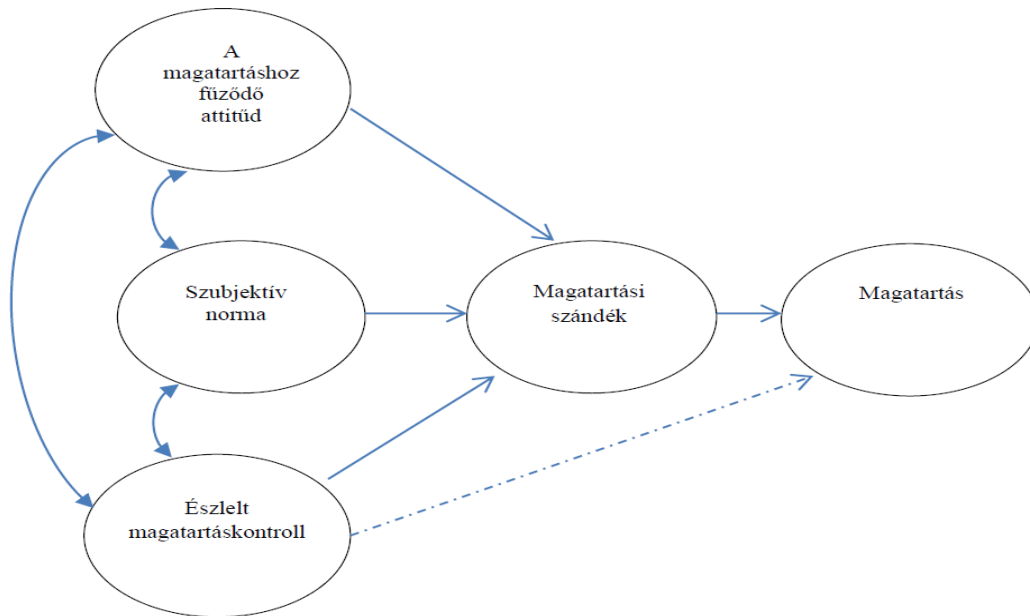
Kutatásom során a tervezett magatartás elméletének modelljét alkalmaztam a nyelvtanulási szokások megismerése érdekében. A tervezett magatartás elmélete az egyik leggyakrabban alkalmazott szociálpszichológiai elméleti keret. A tervezett magatartás előre tudja jelezni az ember racionális döntéshozási magatartást, vagyis megközelítőleg előrevetíti a cselekvési szándékot (Sommer, 2011). Az emberi magatartás előrejelzésében és magyarázatában fontos szerepet játszik a szociális attitűd és a személyiségvonások koncepciója (Ajzen, 2005; Campbell, 1963, Sherman és Fazio, 1983). A tervezett magatartás elmélet (TPB – theory of planned behaviour) az indokolt cselekvés elméletéből (TORA – theory of reasoned action) alakult ki, amely az egyének akaratlagos magatartását kutatja, ideértve a magatartásra

vonatkozó attitűdöt (ATT: attitude toward the behavior) és a szubjektív normát (SN: subjectiv norm). A tervezett magatartás elmélet kiterjesztette a TORA-t az észlelt magatartáskontrollal (PBC: perceived behavioral control), beleértve az akaratlagos és nem akaratlagos magatartásokat (Ajzen, 1991). A nemzetközi szakirodalom a magatartási szándék szinonimájaként a szándékot is használja a tervezett magatartás elméletének elemzése során. A tervezett magatartás elméleti kerete azt állítja, hogy a (magatartási) szándékot (I: intention) közvetlenül a magatartásra vonatkozó attitűd, a szubjektív norma és az észlelt magatartáskontroll a magatartási szándékkal határozza meg, ami a tényleges magatartást eredményezi. A magatartásra vonatkozó attitűd, a szubjektív norma és az észlelt magatartáskontroll előrejelzői a magatartási, a normatív és a kontroll hiedelmeken alapulnak. Az ilyen magatartási, normatív és kontroll hiedelmek erejét az eredménnyel, a megfelelési motivációval és a kontrolltényező észlelt erejével súlyozzuk (Ajzen és Driver, 1992). A magatartásra vonatkozó attitűd koncepciója az egyének pozitív vagy negatív beállítottságát jelenti, ahogy egy bizonyos tevékenységre reagálnak (Ajzen és Fishbein, 1980). A szubjektív norma a társadalmi nyomás észlelése és egy adott referenciacsoport közös hiedelmei (Ajzen, 1991). A tervezett magatartáskontroll egy cselekvés észlelt könnyűsége vagy nehézsége (Ajzen és Fishbein, 2000). Egy speciális cselekvés iránti pozitív magatartásra vonatkozó attitűdöt, pozitív szubjektív normát és nagyobb tervezett magatartáskontrollt pozitívan kapcsolunk össze egy erős, pozitív magatartási szándékkal, és a magatartási szándék pozitívan hat a tényleges magatartásra (Ajzen, 2011). A tervezett magatartás elmélet változói különböző hiedelmeket tartalmaznak, köztük az attitűdökről, a normákról és a kontrollokról, és az ezekben a hiedelmekben mutatkozó különbségek befolyásolják a tervezett magatartás elmélet attitűdjeit. A tervezett magatartás elmélet bővebb elméleti rendszerében van néhány érzelem, érzés és racionalitás-változó (Ajzen, 2011). Az emberi magatartás teljesen kontrollálhatatlan vonatkozásain túl kell menni. Vannak olyan kutatások, ahol a szándékok és az észlelt magatartáskontroll kombinációja alapján próbálták előre jelezni a magatartást.

A tervezett magatartás elmélete azt feltételezi, hogy a (magatartási) szándéknak három koncepcionálisan független determinánsa van:

- 1.) a magatartáshoz fűződő attitűd, mely arra utal, hogy mennyire kedvező vagy kedvezőtlen a kérdéses magatartás értékelése,
- 2.) a szubjektív norma, mely az észlelt szociális nyomásra utal, ami a magatartás kivitelezéséhez vagy elhagyásához szükséges,
- 3.) az észlelt magatartáskontroll foka a magatartás véghezvitelének észlelt könnyűsége vagy nehézsége, mely a múltbeli tapasztalatot és a várható nehézségeket, akadályokat tükrözi.

Általánosságban minél kedvezőbb egy magatartásra vonatkozóan az attitűd és a szubjektív norma, annál nagyobb az észlelt magatartáskontroll és az egyén szándéka, hogy az adott magatartást megvalósítsa. Az attitűd, szubjektív norma és észlelt magatartáskontroll relatív fontossága a szándék előrejelzésében a magatartásoktól és helyzetektől függ. Van, amikor csak az attitűdöknek van jelentős hatásuk a szándékokra, míg más szituációkban elég az attitűd és az észlelt magatartáskontroll a szándék előrejelzéséhez, míg máskor mindhárom tényezőnek szerepe van (4.ábra).

4. ábra: Tervezett magatartás elmélet (Ajzen, 1991)

Forrás: Saját szerkesztés

A magatartás megvalósítása a szándéktól és a képességtől (magatartáskontroll) függ. Ezek egymásra gyakorolt hatását kevés empirikus tényel igazolták (Locke és társai, 1978). Az észlelt magatartáskontroll fontos szerepet játszik a tervezett magatartás elméletében, vagyis Ajzen (1991) az eredetileg megnevezett indokolt cselekvéseméletet kibővítette az észlelt magatartáskontrollal, és a kettő eredményezi a tervezett magatartás elméletet.

A (magatartási) szándék és a cselekvés közötti kapcsolatra sok különböző magatartásfajtra vonatkozóan gyűjtöttek bizonyítékot az indokolt tevékenység elméletében (Ajzen, 1988; Ajzen és Fishbein, 1980, Canary és Seibold, 1984; Sheppard és társai, 1988), az egyszerű stratégiai döntésektől a jelentős személyi vagy társadalmi jelentőségűig. Általánosságban igaz az, ha a magatartás nem jelent komoly kontrollproblémát, akkor jelentős pontossággal meg lehet jósolni a (magatartási) szándékból (Ajzen, 1988, Sheppard és társai, 1988).

Mivel a tervezett magatartás elmélete nem csak előre kívánja jelezni, hanem meg is akarja magyarázni az emberi magatartást, ezért a magatartás irányába ható attitűdök, szubjektív norma és észlelt magatartáskontroll előzményeivel is foglalkozik. Alapszinten az elmélet feltételezi, hogy a magatartás lényeges információk vagy hiedelmek funkciója. Ezek azok a kiemelkedő hiedelmek, amelyek egy személy szándékainak és tetteinek a főbb meghatározói. Három fő hiedelmet különböztetünk meg:

- magatartási hiedelem, mely a magatartás irányába ható attitűdöket befolyásolja,
- normatív hiedelem, mely a szubjektív normák meghatározóiból áll,
- kontroll hiedelem, mely az észlelt magatartáskontrollnak az alapja.

A legtöbb kortárs szociálpszichológus kognitív vagy információfeldolgozási megközelítést alkalmaz a magatartás irányába ható attitűdök kialakulásához. Eszerint a magatartás irányába ható attitűd logikusan alakul ki abból a hiedelemből, amit az attitűd tárgyáról tartanak. A magatartás irányába ható attitűdnél a hiedelem egy bizonyos kimenetelhez vagy egyéb attribútumhoz köti a magatartást, mint például mennyibe került a magatartást véghezvinni. Mivel a magatartás irányába ható attitűdről már pozitív vagy negatív az értékelésünk, automatikusan és párhuzamosan vesszük fel a magatartás irányába ható attitűdöt. Az

eredmény szubjektív értéke a hiedelem erejével közvetlen arányban járul hozzá az attitűdhöz, azaz a szubjektív valószínűséghez. Sok tanulmány tesztelte az általános elvárás-érték attitűdmodellt és annak a magatartásra való alkalmazását. Egy tipikus tanulmányban egy standard, globális attitűdmértéket vesznek fel általában egy értékelő szemantikai differenciál útján, és ezt a standard mértéket korreláltatják az erős hiedelemre épülő ugyanolyan attitűd becslésével (Ajzen, 1974; Fishbein, 1963). Az empirikus vizsgálatok azt mutatják, hogy amikor az attitűdöt kiemelkedő hiedelmek alapján becsülik a standard mértékkel való összefüggése magasabb, mint amikor ösztönösen kiválasztott hiedelmek alapján becsülik meg (Fishbein és Ajzen, 1975).

A legtöbb tervezett magatartás elmélet alkalmazásában a hiedelem erősségét egy hét pontos grafikus skálán becsülik meg, mint például valószínű – nem valószínű és egy hét pontos értékelő skálán értékelik, mint például jó – rossz. A hiedelem erőssége annak szubjektív valószínűsége, hogy egy adott magatartás egy bizonyos eredményhez vezet (Fishbein és Ajzen, 1975). A hiedelem erősségét unipoláris skálával logikus mérni, viszont az értékeléseket, mint az attitűdöket, általában bipoláris (negatívól a pozitívig) skálával (Pratkanis, 1989). Méréstani szempontból, egyforma indokkal lehetne mindkét pontozást használni.

A normatív hiedelmek annak valószínűségével foglalkoznak, hogy fontos referenciaegyének vagy csoportok egy adott magatartás végrehajtását helyeslik vagy ellenzik. Az empirikus vizsgálatok azt mutatták, hogy a normatív hiedelmek bipoláris pontozásával a megfelelés motivációjának az unipoláris pontozásával lehet a szubjektív norma és a hitalapú mérések közötti legjobb összefüggést megkapni (Ajzen és Fishbein, 1980).

A szándékot és cselekvést véglegesen meghatározó hiedelmek között, a tervezett magatartás elmélete szerint számos olyan található, ami a szükséges források és lehetőségek meglétével vagy hiányával foglalkozik. Ezek a kontroll hiedelmek részben a magatartáshoz kapcsolódó múltbeli tapasztalatra vonatkoznak, de befolyásolják a magatartásra vonatkozó másodkézből jövő információk is, az ismerősök és barátok tapasztalatai, valamint egyéb tényezők is, amelyek növelik vagy csökkentik a kérdéses magatartás végrehajtásának észlelt nehézségét. Minél inkább azt hiszik az egyének, hogy sok forrásuk és lehetőségük van, annál kevesebb akadályra számítanak, annál nagyobb az észlelt kontrolljuk az adott magatartás felett.

A tervezett magatartás elmélete egyrészt háromféle (magatartási, normatív és kontroll) hiedelem, másrészt az attitűd, a szubjektív norma és az észlelt magatartáskontroll vonatkozó faktorai között tesz különbséget. A magatartási és szubjektív hiedelmek közötti különbségtételt megkérdőjelezték (Miniard és Cohen, 1981). Egy adott magatartásra vonatkozó minden hiedelmet egyetlen összegzésbe lehet foglalni, hogy megkapjuk az általános magatartásdiszpozíciót. Azonban a tervezett magatartás elmélete az eredeti indokolt cselekvés elméletét bővítette ki az észlelt magatartáskontrollal.

Ugyanúgy, ahogy meg lehet különböztetni különböző normatív nyomásokat, különböző attitűdöket is meg lehet különböztetni. Az indokolt cselekvés elméletének kialakításánál nem volt egyértelmű különbség az egy magatartásra adott érzelmi vagy értékelő válaszok között. Bármilyen általános reakciót – a negatívól a pozitívig – az attitűd jeleként értelmeztek (Ajzen és Fishbein, 1980; Fishbein és Ajzen, 1975). Egyes kutatók, ugyanakkor azt javasolták, hogy hasznos megkülönböztetni a „meleg” és „hideg” észlelést (Abelson, 1963) vagy az értékelő és érzelmi ítéleteket (Abelson és társai, 1982; Ajzen és Timko, 1986).

A tervezett magatartás elmélete hasznos keretet ad az ember szociális magatartása komplexitásával való foglalkozásához. Az elmélet a szociális és magatartástudomány néhány központi koncepcióját tartalmazza, és olyan módon határozza meg, ami meghatározott kontextusokban konkrét magatartásokat tud előre jelezni és megérteni. Úgy találják, hogy a magatartásra vonatkozó attitűdök, szubjektív normák és a magatartás felett észlelt kontroll magas szintű pontossággal előre jelezhető. Ezek a szándékok az észlelt magatartáskontrollal együtt magyarázatot adnak a magatartás varianciájának jelentős hányadára. Ugyanakkor még mindig sok megoldatlan kérdés maradt. A tervezett magatartás elmélete attitűdöket, szubjektív normákat és észlelt magatartáskontrollt követ a magatartásról alkotott hiedelmek mögöttes alapjához. Annak ellenére, hogy sok bizonyíték van arra, hogy szignifikáns kapcsolat van a magatartási hiedelmek és a magatartásra vonatkozó attitűdök között, a normatív hiedelmek és szubjektív normák között, valamint a kontrollhiedelmek és a magatartáskontroll észlelése között, ezeknek a kapcsolatoknak a pontos formája még mindig nem bizonyított. Általános tekintetben azonban a tervezett magatartás elméletének egy konkrét területre történő alkalmazása sok olyan információt szolgáltat, amelyek segítenek a különböző magatartásformák megértésében és megváltoztatásában (Van Ryn és Vinokur, 1990). A szándék, az észlelt magatartáskontroll, a magatartásra vonatkozó attitűd és a szubjektív norma mindegyike a magatartás egy másik aspektusát tárja fel. A hiedelmek szintjén ismerhetjük meg azokat az egyedi tényezőket, amelyek egy személyt egy adott magatartásra készítetnek, vagy egy másikat másfajta cselekvésre vesznek rá.

A szakirodalom feldolgozása során, az intenzív keresés ellenére, megállapítást nyert, hogy a tervezett magatartás elméletét még senki sem használta az idegennyelv-tanulás elemzése során. Ezért kutatásom ezen a területen hiánypótló jellegűnek tekinthető. A fentiek miatt kritikák sem fogalmazódtak meg a nyelvtanulás területén történő használatával kapcsolatban.

2.3. A COVID-19 hatása az idegennyelv-tanulásra

2020 tavasza sajátos helyzetet teremtett az oktatásban. A COVID-19 vírus terjedésének lassítása érdekében az oktatás új platformra helyeződött át; az oktatási folyamat a jelenléti oktatásról átkerült az online térbe. Az átállást több tényező befolyásolta a különböző országokban. Az átállás zökkenőmentessége függött az oktatásban korábban már alkalmazott digitalizáció mértékétől, a tanárok módszertani felkészültségétől, az IKT eszközök számától és minőségétől, az IKT eszközök használatához szükséges technikai ismeretektől, valamint attól, hogy tanárok és diákok milyen attitűddel álltak a probléma megoldásához (Nagy és Fekete, 2020).

Chik és Benson (2020) egy április–májusban írt cikkükben megállapították, hogy a COVID-19 világjárvány idején a világ nagy részén hirtelen kellett átállni a digitális oktatásra. A pandémia tapasztalata az volt, hogy a digitális adaptáció jelentőségét nem ismerték fel. Habár a technológia fontosabb volt, mint valaha, a már meglévő digitális tapasztalatokat nem vették olyan komolyan, mint kellett volna. A cikkből az is kiderült, hogy a média nem megfelelően értelmezte a távtanulásra való átállás fogalmát, miközben az iskolák már átálltak az online oktatásra. Az online tanulásból „otthoni oktatás” lett, az oktatásirányítás azt mondta, hogy a diákok „elvesztették az oktatást”, ahelyett, hogy azt mondták volna, hogy máshogy oktatják őket. A technológiát úgy adaptálták, hogy közben nem nagyon figyeltek oda a fiatalok bevett digitális gyakorlatára. Ez furcsa időszak volt azoknak a generációknak, akik még nem láttak ehhez hasonlót. Ha visszaemlékszünk, 2020 márciusban minden iskola bezárt, és a távoktatás és az online oktatás lett kötelező. Minden családtól azt várták el, hogy otthon tanítsa gyerekeit az iskola által biztosított anyagokból és a tanárok e-órái segítségével. Az oktatási szektor úgy vélte, hogy a diákok általánostól a felsőfokú intézményekig, koruktól függetlenül

„természetesen” átállnak egy alapvetően tantermi oktatási és tanulási formáról egy online formára (Sky News, 2020.). Az újonnan kötelezővé tett online tanulás alig vette figyelembe a diákok meglévő digitális gyakorlatát. Gyakran két külön digitális világot feltételeztek – funkciójuk szerint elkülönülő platformokat és honlapokat – az egyik a játékhoz, a másik az iskolához. A platformok és applikációk szempontjából a digitális kommunikáció nagyon gyorsan változó terület. Az iskolák és a tanárok (feltételezhetően) biztonságos tanulásirányítási rendszereket (LMS – learning management systems) használtak, mint amilyen a Moodle és a Google Suite. Ezek olyan „hivatalos tanulási” terek, ahol a diákoknak úgy kell viselkedniük, válaszolniuk és kommunikálniuk, mintha az iskola fizikai terében lennének. Sok osztályt egyszerűen online térben alkottak újra videokonferencia eszközökkel és app-okkal anélkül, hogy figyelembe vették volna az online interakciók mindennapi digitális gyakorlatainak mintáit. A feltételezett kommunikációs mód az iskolai online tanuláshoz még mindig erősen szövegalapú. Nem veszik igazán figyelembe a vizuális közösségi médiát, ami pedig a fiatalok mindennapi digitális gyakorlata és ismerete (Dovchin, 2020). A digitális világban a nyelvtanulás kevésbé figyelembe vett szempontja a transzlingválás az ismeretek gyakorlásában. Míg az angol (vagy más nemzeti nyelv más országban) nagyrészt az egyetlen nyelv, amit a COVID-19 járvány alatt használtak az oktatásban, nem használták ki a többnyelvűség által nyújtott lehetőséget. Sok közgazdász azt jelezte előre, hogy a külföldön tanulás már soha nem lesz ugyanolyan, mint amilyen a járvány előtt volt (Bloom, 2020). A nemzetközi tanulás virtuális lesz vagy rövid ideig vegyes, költségkímélés miatt (Durden, 2020). A kérdést Durden az amerikai egyetemek szempontjából nézi. A digitális külföldi oktatásra a jelenlegi oktatási módokon kívül kell gondolni. A nemzetközi oktatás nyújtásához alapvetően meg kell érteni, hogyan működnek az emberek digitálisan, ehhez adott a transzlingválás. A digitális oktatáson lévő hangsúly a mód-kapcsolás (mode-switching) új kiaknázását is jelenti, ami az online oktatásban és tanulásban nagyobb fokú tisztaságot és megértést jelenthet.

Magyarországon a kormány 2020. március 13-án rendelte el a digitális oktatást, amely intézkedés 2020. március 16-tól lépett életbe (Proháczik, 2020). A rendelkezés hatóköre Korm. rendelete (rendeletszám:27/2021. (I.29.)) kiterjedt a közoktatásra, a tanfolyamokra, a magánintézmények és a felsőoktatási intézmények képzéseire is. Az Oktatási Hivatal és a Nemzeti Pedagóguskar módszertani ajánlásokkal segítette a pedagógusok munkáját. Kezdő lépésként felmérésre került, hogy a tanárok és a diákok rendelkezésére áll-e a távoktatáshoz szükséges hardver. Igény esetén a lehetőségekhez mérten az iskolák biztosították az eszközöket tanáraiknak és diákjaiknak. A digitális távoktatás megkezdésének konkrét napja iskolánként eltérő volt, mert az egyes intézményekben sokszor eltérő problémák vártak megoldásra (Proháczik, 2020).

A COVID-19 járvány nagymértékben volt hatással a nyelvtanulásra is. A járvány előtt Magyarországon a nyelvtanulók nagyrésze még nem készült fel arra, hogy a megszokott tantermi oktatás helyett online formában tanulja tovább az idegen nyelvet. Ez a váratlan helyzet a nyelvtanároknak is komoly kihívást jelentett. A fő kérdés az volt, hogy milyen mértékben képesek az adott technológiát integrálni a nyelvoktatásba úgy, hogy a diákok nyelvtudása hatékonyan fejlődjön. A koronavírus nemcsak a diákok nyelvtanulására, hanem a nyelvtanárok szakmai fejlődésére is hatással volt. A járvány előtt a tanárok a megszokott szakmai konferenciákon, továbbképzéseken, fórumokon képezték önmagukat, majd egyik pillanatról a másikra ezen kihívásra csakis az online platform jelenthetett megoldást.

Asztalos és társai (2021) megemlítik, hogy 2020 tavaszán számos egyetem és szervezet látta szükségesnek a pandémia által kikényszerített távoktatás tapasztalatainak felmérését (Budapesti Műszaki Egyetem, 2020; Corvinus Egyetem, 2020; Szegedi Tudomány Egyetem, 2020; Tempus Közalapítvány, 2020). Az online kérdőívek tanúsága szerint az új típusú oktatás sikere az online tér adta lehetőségek felismerésének képességétől és az online térhez

történő tanári és hallgatói alkalmazkodástól függ. A feltételezések szerint az autonóm tanulási stratégiát alkalmazó, az infokommunikációs eszközök alkalmazásában járatos hallgatók alkalmazkodtak sikeresebben az új helyzethez, míg oktatói oldalról az IKT-eszközöket a mindennapi munkában rutinosan használó, e téren tapasztalatokkal rendelkező, a nyelvtanulói autonómiára támaszkodó tanárok számára volt zökkenőmentesebb az átállás. Az autonóm nyelvtanulásra való képesség kulcskérdéssé vált. A nyelvtanulási autonómiával foglalkozó kutatások során keletkezett leírások és modellek különbözőképpen közelítik meg az autonómia dinamikus, absztrakt és komplex jelenségét (Benson, 2001; Everhard, 2016; Oxford, 2015). Megállapítást nyer, hogy az autonómia megjelenése különböző kontextusokban egyedi eltéréseket mutat (Benson, 2011; Lamb, 2017). A leírások közös kiindulópontja Holec (1981) sokat idézett gondolata, miszerint a nyelvtanulók egyre inkább átveszik az irányítást saját nyelvtanulási folyamatuk felett (Benson, 2011). Benson (2011) a kutatásait összegző cikkében az alábbi megállapításokat teszi: a nyelvtanulási folyamatban létezik nyelvtanulói hajlandóság a felelősségvállalásra, az autonóm tanulási képesség fejleszthető, az autonóm nyelvtanulás hatékonyabb a tanárközpontú megközelítésnél.

2020 tavaszán a COVID-járvány hatására Magyarországon a kormány nyelvvizsgamoratóriumot hirdetett: lehetővé vált az egyetemi diplomák kiadása olyan hallgatók számára, akik nem rendelkeztek B2-es szintű, komplex, általános nyelvi, élő idegen nyelvből tett nyelvvizsga-bizonyítvánnyal Korm. rendelete (rendeletszám:101/2020 (IV.10.)) a veszélyhelyzet során teendő, egyes, a felsőoktatási intézményeket és a hallgatókat érintő intézkedésekről (Fajt és társai, 2022). Ennek értelmében 2021 elejéig 128 ezer felsőoktatási oklevelet bocsátottak ki (Innovációs és Technológiai Minisztérium, Csókás, 2020; Kovács-Angel, 2021). A 2022. áprilisi adatközlés szerint 135 ezerre tehető a száma azoknak, akik a 2020-ban és 2021-ben érvényben lévő rendeletnek köszönhetően vehették át diplomájukat.

A COVID-19 nagy hatással volt az élet minden területére. Ezeket a változásokat az üzleti életben is megéreztek, mivel a vállalkozásoknak eddig nem tapasztalt kihívásokkal kellett szembenézniük. A pandémia minden üzleti szektort valamilyen szinten érintett: voltak olyan szektorok, amelyek komoly válságon mentek keresztül, mint például: autópár, textil- és ruházati kereskedelem, idegenforgalom, viszont voltak olyanok is, mint például a IT, szállítmányozás, élelmiszer, tisztítószerket és higiéniai szereket gyártók, amelyek haszonélvezői lettek a vírushelyzetnek. A saját nyelviskolámra a COVID-19 nem volt jelentős hatással, mert megfelelő intézkedéseket hoztunk több évvel a járvány bekövetkezése előtt (például a tantermi kiegészült az online és a blended oktatással, online oktatóanyagok összeállítás, illetve online belső vizsgaplatform működtetése) hoztunk a szolgáltatási területeken, amelyek a zökkenőmentes működést biztosították számunkra.

2.4. A nyelvtanulási formák szerepe a nyelvtanulásban

A különféle nyelvtanulási formák nyelvtanulási szándékra gyakorolt hatása jelentős. Ebben a fejezetben mind a tantermi, mind pedig az online nyelvtanulási formák szerepét felvázolom.

2.4.1. A tantermi (kontakt) nyelvtanulás

Bárdos (2000, 211–212.o.) az alábbiak szerint definiálja a tantermi¹ nyelvtanulást: „Az adott szereplők, az osztálytermi tér–idő–mód–eszköz valójában egy hardver jellegű keret, amelyben a tanár által „emészthetővé” tett tananyag a szoftver, a táplálék. Vagy más hasonlattal élve, a viszonylag állandó dimenzióknak ez a kerete olyan, mint egy folyosó, amely csak lehetőség

¹ A tantermi alatt értjük a kontakt nyelvtanulást, így a továbbiakban csak a tantermi kifejezést használom.

egészen addig, amíg végig nem megy rajta „valaki”. Információs csatornáról lévén szó, ez a valaki a legtágabb értelemben vett információ, amelytől azt reméljük, hogy elsajátítást vagy megtanulást vált ki. A kíváncsi és elhivatott tanár számára valóságos mákony mindennap úgy kinyitni egy osztályterem ajtaját, mintha virtuális valóságot nyitna fel, amelynek minden történése már visszavonhatatlan valóságdarab, amint beteszi maga mögött ugyanazt az ajtót.”

A tantermi oktatás során személyes jelenlét mellett, helyhez kötöten, valós időben, tanári instrukción alapuló irányítással történik az enciklopédikus ismeretek átadása (Kadocsa, 2006). A frontális oktatási környezetben hagyományos taneszközök az információhordozók, például tárgyak, modellek, nyomtatott tananyagok, audiovizuális eszközök kerülnek alkalmazásra. A tudásanyag elemei zártak, lineáris elrendezésűek. A tanár az aktív tudásközvetítő fél, a tanuló valójában passzív, receptív befogadó. Fontos pozitívum, hogy lehetőség van az azonnali visszacsatolásra, továbbá jelentős pszicho-szociális szempontból az is, hogy a tanulók folyamatosan kapcsolatban vannak egymással, akár baráti viszony is kialakulhat a csoport tagjai között. Ugyanakkor kísérletek (Grolnick és Ryan, 1987) mutattak rá arra, hogy ez a tanulási környezet csökkenti a tanuló önállóságának érzését, belső motivációját, ami gyengébb attitűdöket és teljesítményt eredményez.

A tantermi nyelvi képzés általában kiscsoportban zajlik. Előnyei között szerepel az is, hogy csoportokban vagy az egyéni képzésben résztvevők előre kiadott képzési programoknak megfelelően haladnak, azaz előre tudnak tervezni a megadott témakörökkel. A képzés során van lehetőség az azonnali kérdésfeltevésre, ha szükséges. Azonban ez a képzési forma egyfajta kötöttséget jelent, mivel az időpontok fixek és az órákon meg kell jelenni. Ebben a felgyorsult világban fontos lenne, hogy a képzési program teste szabható legyen, azaz a nyelvtanfolyam tematikája a nyelvtanulók igényeinek megfelelően kerüljön kialakításra. A tantermi nyelvtanulás másik hátránya az idő, mivel a nyelvtanulóknak sok időbe telik az oda-vissza utazás, azaz eljutni a képzés helyszínére, majd hazautazni.

2.4.2. A digitális (online) nyelvtanulás

A digitális online nyelvtanulás napjainkban egyre nagyobb népszerűségnek örvend (Bíró és társai, 2021). Az online nyelvtanulás definícióját Bicáková és Semanová (2008, 3.o.) az alábbiakban adták meg: „az e-learning olyan elektronikus oktatási folyamat, amely a számítógépes hálózatot – legtöbbször a világhálót vagy valamilyen helyi hálót, mint például a LAN⁹ vagy a WAN¹⁰ – alkalmazza az oktatásban”. Mások, így például Huba (2003) a hangsúlyt máshová helyezi és az oktatási anyag tartalmának elektronikus rendszereken való közvetítését teszi a középpontba. Ez a megközelítés nem zárja ki a humán információforrást, a tanár jelenlétét sem, idézi Bicáková és Semanová (2008), akik Huba (2003) gondolatával értenek egyet, mivel ebben a felgyorsult világban a digitalizáció felé halad a nyelvoktatás, a nyelvtanár szerepe átalakul, de a nyelvoktatásból a tanár nem tűnik el.

Nagy és Fekete (2020) cikkükben rávilágítanak arra, hogy az információs társadalomban a poroszos, frontális osztálymunkát felváltotta a tudás létrehozásának technológiája, az információ feltérképezése, feldolgozása és megosztása. Míg korábban a „mindentudó” tanár és a leckét szóról szóra visszamondani képes tanuló voltak az oktatási folyamat kulcsszereplői, mára a szimbolikus kommunikáció került a középpontba.

Az online tanulás lényeges koncepciója a saját igények által megszabott időgazdálkodás, mivel a tanuló rugalmasan, a saját tanulási szintjének és tanulási stílusának megfelelő időkeretben gyakorolhatja az idegen nyelvet. Ezzel önállóságra tesz szert, nem kell senki máshoz igazítani az időbeosztását, csak saját magához, azaz előfordulhat, hogy bizonyos feladatok elvégzésére több időt fordít, míg másokra kevesebbet. Az online platformok bármikor és bárhol elérhetőek, csupán az internet kapcsolat megléte kulcskérdés. Ez szöges ellentétben áll a régi módszerekkel, amelyek valamilyen épített helyszínhez kötődtek. A tantermi iskolai módszerekkel nem lehet úgy időt és pénzt megtakarítani, mint a digitális

módszerekkel, hiszen a modern módszerek kevesebbe kerülhetnek a tanterminél, és nem kell időt szánni az órákra eljutásra majd a hazamenetelre.

Korábban a nyelvtanulás számítógépet igénylő módja korlátozva volt, és kevésbé lehetett megvalósítani, mivel azt a technikai eszközök nem tették lehetővé. A jelenlegi számítástechnikai eszközök és az interaktív számítógép-hálózatok együttesen sok lehetőséget biztosítanak, amelyet érdemes a nyelvtanulás javára fordítani. A szerzők cikkében (Ali és Ece, 2017) a tanulók 78,8% úgy gondolja, hogy az online tanfolyamok nem eredményesebbek (produktívabbak) mint a tantermi órák. A legmeglepőbb eredmény az, hogy a tanulók nem teljesítenek jobban, illetve nem profitálnak az online tanfolyamból, mivel úgy gondolják, hogy az online tanfolyam nem segíti őket a nyelvtanulásban.

Ali és Ece (2017) rámutatnak arra, hogy az online tanuláshoz kapcsolódó potenciális problémák egyike az, hogy az online tanfolyam anyaga és gyakorlatai megfelelőek legyenek a tanulók nyelvi szintjeinek, és ezek könnyen használhatóak legyenek. Hátrány az online tanuláshoz, hogy nincs azonnali visszajelzés a tanulóktól vagy a tanártól. Továbbá a cikkben arról is olvashatunk, hogy a tanulók csak részben elégedettek az online tanfolyam tevékenységeivel és a multimédiával. Alsadhan és társai (2014) kiemelik a multimédia tervezését és integrálását az online oktatásban. Romero és Barbera (2011) megállapítják, hogy az e-learningre szánt idő közvetlenül a tanulók tanulási teljesítményével áll összefüggésben. Arra is rámutatnak, hogy nemcsak az idő mennyisége, de a minősége is döntő tényező abban, hogy mennyire profitálnak a tanulók az online nyelvtanulásból. Warschauer és Whittaker (1997) megállapítják, hogy ha a technikai nehézségek elárasztják a tanulókat, akkor nem valószínű, hogy elérik a kívánt eredményeket. A nyelvtanulókat és a tanárokat összekötik a webes eszközök a világ bármely részén, így az interneten keresztül valódi kapcsolatokat alakíthatnak ki, kilépve a tantermi keretből. A nyelvoktatási anyagok és egyéb információk azonnali átadása, amit ma már természetesnek tekintünk, azt jelenti, hogy nem szabad alábecsülnünk a jelenlegi kommunikációs technológiák jelentőségét sem az oktatásban, sem más területeken. A tanár és a tanuló közötti személyes kapcsolat továbbra is nélkülözhetetlen lesz az oktatásban, mivel a nyelvtanulónak szüksége van egy másik egyén személyes támogatására és ösztönzésére ahhoz, hogy bizonyos időn belül mérhető eredményeket tudjon felmutatni. A motiváció kulcskérdés. Igaz ugyan, hogy az online oktatás rugalmasságot nyújt, de a motiváció hiánya a nyelv elsajátításának egyik fő akadály lehet. Az online technológia önmagában nem elégíti ki a nyelvtanuló minden igényét. Az ember – ember közti szóbeli kommunikációt még mindig nem lehet felülmúlni a nyelv elsajátítása terén, és ez az elem sajnos hiányzik az információs technika által vezérelt oktatásból. Ugyanakkor látszik, hogy már ma is ugyan kezdetlegesen, de a közeljövőben egészen biztosan nagyobb mértékben tud majd a technológia mind a motiváció, mind a személyes kommunikáció területén a jó nyelvtanárt kiváltó megoldásokkal szolgálni.

Egyelőre még csak kevés kutatás foglalkozik a diákok tantermi, illetve online tanulási preferenciájával kapcsolatban. Kirovska–Simjanoska (2019) egy kis mintán – 14 fő, 18–20 éves egyetemi hallgatók – végezte el a kutatást és értelmezte az eredményeket. A hallgatók egyöntetű véleménye az volt, hogy a digitális tanulás jobban motiválta őket az angol nyelvtanulásra, valamint ez a módszer javította a tanárok és a diákok közötti kommunikációt. Az új környezetekben történő tanulást nagyon motiválónak és érdekesnek találták. Véleményük szerint a módszer segített kritikus gondolkodási készségeik és az autonóm tanulás fejlesztésében. A hallgatók felismerték a digitális tanulásban rejlő lehetőségeket, saját digitális világuknak az akadémiai környezettel való összekapcsolásában. Kedvelték azokat a feladatokat, amelyek megmutatták, hogy a digitális tanulás során hogyan használhatják fel azt, amit már személyes szórakozásra ismernek és használnak. Érdekelte őket az a lehetőség, hogy a mobiltelefont nemcsak a közösségi médiában, hanem a tanulásban is lehet használni.

A hazai szakirodalomban fellelhető több, nagyobb mintára támaszkodó kutatás, melyek mindegyike a felsőoktatási intézményekben zajló nyelvoktatás digitális átállásával kapcsolatban fogalmazza meg gondolatait. Barnucz (2019) a 2017/2018-as tanévben egy attitűdvizsgálatot végzett a Nemzeti Közszerződési Egyetem Rendészettudományi Karának elsőéves nappalis hallgatói körében összesen 731 fővel (N=731). Kutatása szerint az e-tananyagok növelik a hallgatók motivációját, hiszen azok alkalmazása megkönnyíti a nyelvtanulást, növeli annak hatékonyságát. A különböző szociokulturális háttérrel rendelkező diákok a 21. század felgyorsult világának tagjai. Az okostelefon, a tabletek, az interaktív tábla, az internet, a televízió, a film, az e-mail, a chat, a blogok stb. mind szolgálhatják a nyelvtanulás hatékonyságát, megkönnyíthetik a nyelvelsajátítást, lerövidíthetik a nyelvtanulási folyamatot. Az IKT-alapú eszközöknek nagy szerepe lehet például a szókinccs elsajátításában is. Segítségükkel online szótárak, szójegyzékek szerkeszthetők, a nyelvtanulók filmeket, zene szövegeket tölthetnek le eredeti nyelven. Innovatív nyelvtanárok interaktív tábla segítségével az osztálytermi oktatásban is alkalmazni tudják a fentieket. A szerzők kutatási kérdéseire adott válaszok alapján a hallgatók zöme meg van győződve az elektronikus tananyagok használatának hasznosságáról mind az idegennyelvi órákon, mind órán kívül is.

Asztalos és társai (2021) cikkükben arról írtak, hogy az Autonóm Tanulás Támogatása – Módszertani Kísérleti Műhely (2017–2019) című kutatási projekt tagjai, a Budapesti Gazdasági Egyetem Idegen Nyelvi és Kommunikációs Intézetének munkatársai a nyelvtanulási autonómiával kapcsolatos nagymintás kérdőíves vizsgálatot végeztek, melyben az egyetem hallgatóinak autonóm nyelvtanuláshoz szükséges tudását és hozzáállását vizsgálták. A 2020/2021-es tanév tavaszi félévében a BGE szaknyelvi kurzusaira beiratkozott hallgatóit vizsgálták, az intézmény három karáról összesen 982 főt (N=982). A válaszadók egy része nehézséggel küszködött az autonóm nyelvtanuláshoz köthető számos területen (például: motiváció, negatív érzelmek kezelése, a nyelvtanulási folyamat tervezése, bizonyos módszerek és stratégiák alkalmazása, a tanulási folyamat monitorozása, önértékelés). A hallgatók az autonómiával kapcsolatos iránymutatást főleg a tanártól várták el (Asztalos és Szénich, 2019). A 2020 márciusától bevezetett távoktatási rendszerben kulcskérdéssé vált a hallgatók autonóm nyelvtanulásra való hajlandósága, valamint az oktatók felkészültsége az infokommunikációs eszközök használatára.

Bánhegyi és társai (2022) cikkében a minta 232 hallgatót tartalmaz, akik a 2020/2021-es tanév tavaszi szemeszterében hallgatták az intézmény valamely idegennyelvi szaknyelvi kurzusát. A kutatás rámutatott, hogy a hallgatók az online oktatás során nehezen motiválhatók. Ez a megállapítás egybevág számos korábbi kutatás eredményével (például: Lin és társai, 2017; Zhou és társai, 2021; Chiu és társai, 2021). A hallgatók elismerték, hogy tanáraik többsége tudja alkalmazni az online oktatáshoz szükséges digitális eszközöket, applikációkat és szoftvereket, ugyanakkor többek esetében szükség lenne továbbképzésekre is; megfogalmazták, hogy erősíteni kell az oktatók pedagógiai digitális kompetenciáját. A hallgatók az oktatóktól várják el, hogy motiválják őket, de fontosnak tartják az önmotivációt is.

Proháczik (2020) cikkében utal arra, hogy a PISA kutatási eredménye alátámasztja, hogy nem elégséges a digitális oktatás tárgyi feltételeinek biztosítása, az átállás új készségeket is igényel. A digitális oktatást leginkább befolyásoló tényező a rendelkezésre álló digitális eszközpark, valamint a tanár és tanuló digitális kompetenciaszintjének mértéke. Ezekben a tényezőkön múlik leginkább, hogy az oktatómunka milyen hatékonysággal valósul meg. Ezekről függ, hogy elsajátításra kerül-e az előírt tananyag. A tanár tudja-e a megfelelő eszközöket alkalmazni a hatékony, eredményes oktatás során, és a tanuló képes-e az új módszerrel a digitális tartalmat elsajátítani. Fontos kiindulási pont, hogy legyen kellő számú és technikai színvonalú eszköz. Ezek hiányában természetesen a használatukhoz szükséges

készség sem alakulhat ki. Az oktatás gátja lehet, ha a tanárok és a diákok korábban nem használták napi szinten a digitális eszközöket. Továbbá problémát okoz, ha a tanulók a tanulás folyamata során értési nehézségekkel küzdenek. A digitális platformok alkalmazására történő gyors átállást nem biztos, hogy mindenki el tudja sajátítani. Azok, akik a mindennapokban ritkán használnak digitális eszközöket, csak nehézséggel tudnak átállni a digitális tanulásra, míg azok, akik már rendszeresen használnak digitális felületeket (például online ügyintézés, banki ügyintézés) könnyen boldogulnak, sikeresebbek. Az ország egyes régiói között a digitális kompetencia szintjében és az eszközellátottságban jelentős különbségek vannak. Ezek azonos szintre hozása igencsak idő- és pénzigényes. Nem elhanyagolható tényező a közvetlen környezet, a család szerepe sem. Lényeges, hogy biztosítva legyenek az önálló tanulás otthoni feltételei, a tanulási tevékenység otthoni támogatása. A támogatás elmaradásának okai lehetnek kulturális, társadalmi és gazdasági okok. A tanulási folyamat feltétele a motivált tanuló, aki akar és képes önállóan ismereteket elsajátítani. Nem minden tanuló képes azonos mértékben az önálló tanulásra, mert nem egyforma háttérrel rendelkeznek. Az információ alkalmazása összetett feladat, az információhalmazból a használható információ megtalálása többféle nézőpontot igényel, szükséges a kontroll. A tanulás során a közös munkavégzés vezet el a társas tevékenységhez szükséges készségek alkalmazásához.

A fentiekben bemutatott szakirodalmak alapján az alábbi hipotézist állítottam fel:

H2: Az idegennyelv-tanulás esetében a hagyományos/tantermi tanulási forma észlelt hasznossága magasabb, mint a digitális/online formáé.

2.4.2.1. Az e-learning

Az e-learning fogalma nagyon széles. Az e-learning és az e-tanulás kifejezéseket a szakirodalomban szinonimaként alkalmazzák. Tót (2003, 333–334.o.) az alábbiak szerint definiálja az e-learninget: „Az e-learning a hálózatok (a lokális hálózatok és az azok összekapcsolódásából felépülő világháló) révén integrált képzési és tanulási módok összefoglaló elnevezése. Gyűjtőnévként elfogadva beleértjük az összes olyan képzési formát, amely a hálózathoz (intranethez vagy internethez) kapcsolódva szolgáltatja a képzési tartalmat, az azt kiegészítő tanulástámogatást, és a különböző szereplők közötti kommunikáció lehetőségét. Így beletartozhatnak a hálózatra adaptált korábbi képzési formák (CAI, távoktatás) is. Ugyanakkor nem szűkítjük le az értelmezést a szervezett, illetve a szolgáltatásként nyújtott képzésre, hanem beleértjük az önálló tanulásnak és önképzésnek azokat a formáit, amelyek a hálózaton hozzáférhető tartalmakra és a tanulást szolgáló kommunikációra épülnek.”

Az internet egyre nagyobb térnyerésével fokozatosan fejlődött az e-learning, melynek köszönhetően az infokommunikációs technológiák által támogatott oktatás meglehetősen gyorsan felkapott témává vált az 1990-es évek végén. Jelenleg az e-learning sokfajta multimédiás eszközt ölel fel, így például az internetet, az interaktív televíziót és az elektronikus támogatás minden fajtáját, többek között minden olyat, ami kedvez a tanulásnak, rugalmasabbá és barátságosabbá teszi azt (Kakoty és társai, 2011). Az Európai Bizottság (Commission of the European Communities, 2001) meghatározása szerint az e-learning „az új multimédiás technológiák és az internet felhasználása a tanulás minőségének javítására azért, hogy hozzáférést biztosítsunk különböző tananyagokhoz és szolgáltatásokhoz, valamint a távoli információk cseréjéhez és az együttműködéshez.”

Maltz és társai (2005) szerint az e-learning fogalmába különböző szempontok alapján beletartozik a távoktatás, az online távoktatás és a hibrid tanulás is. Az e-learninget az OECD (2005) úgy határozza meg, hogy az információs és kommunikációs technológia használatát

jelenti a felsőoktatási intézményekben az oktatás különböző folyamataiban a tanulás támogatására és fejlesztésére, és az információs és kommunikációs technológia olyan használatát is jelenti, ami a tantermi és az online tanulás két módszerének keverése.

Más elméletek szerint e-learning kategóriába tartoznak azon tanulási módszerek, amelyek használatának célja a tudás átadása elektronikus eszközök segítségével (Hutter és társai, 2005). Az e-learning technikai megoldás arra a problémára, hogy megtaláljuk adott tanulók igényeinek, egy adott tananyag elsajátítására legjobban alkalmas tanulási eszközt (Cohen és Nycz, 2006). Az e-learning összefüggésbe hozható a médiatanulással és a független tanulással, de leginkább a távtanulással rokon. E módszer csak akkor hatékony, ha a tananyag tervezése során a hagyományos tananyag digitalizálása mellett a sokféle tananyagforrást összekapcsolják és hálózatba integrálják (Kadocsa, 2006). Az e-learning az információs és kommunikációs technológiák használatára vonatkozik, amelyek célja, hogy elérhetővé tegyék az online oktatási anyagokat. Legszelesebb értelemben Abbad és társai (2009) határozták meg az e-learninget, miszerint az bármilyen elektronikusan lehetővé tett tanulást jelent. Ugyanakkor leszűkítették ezt a definíciót a digitális technológiával lehetővé tett tanulásra. Ezt a meghatározást még tovább szűkítik egyes kutatók, akik szerint az e-learning bármilyen internet által lehetővé tett vagy hálózatalapú tanulást jelent. (LaRose és társai, 1998; Keller és Cernerud, 2002). Az információk megosztásához és megszerzéséhez az internet lett az alapvető módja a kutatáshoz és tanulóhoz szükséges források elérhető tételének mind a tanárok, mind a diákok számára (Richard és Haya, 2009). A technológialapú e-learning az internet és egyéb fontos technológiák használatát öleli fel az egyéni tanulóhoz és a tanulók oktatásához szükséges tananyagok készítése, valamint egy szervezeten belül a tanfolyamok szabályozása céljából.

A fentiekből tehát azt a következtetést lehet levonni, hogy nehéz egyetlen közös definíciót találni az e-learningre. Egyes szerzők úgy hivatkoznak az e-learningre, hogy az teljes egészében online tanfolyamokat biztosít, és webbel kiegészített és web-függő szolgáltatásokat tartalmaz az oktatási és oktatástámogatási folyamatokhoz. Az e-tanulásban kiemelkedik a számítógéppel támogatott nyelvtanulás (Computer Assisted Language Learning – CALL). Ez a modell négy megközelítést tartalmaz: hagyományos, felfedező, multimédiás és világháló. Olyan pszichológiai iskolák, mint a behaviorizmus, kognitívizmus és konnektívizmus járulnak hozzá a CALL keretéhez (Davies, 2008; Levy, 1997). A CALL kulcsszerepet játszhat a nyelvelsajátítási folyamatban, mivel itt nem csupán a program által irányított gyakorlatok ismétléséről van szó. A CALL képes a tanuló kognitív sémáinak módosítására, ha aktív a részvételük (Farooq és Javid, 2012). A CALL több technikai eszköz folyamatos, szervezett tevékenységek használatára épül, amelyek valós élethelyzetekkel kapcsolatosak, és ettől értelmet kap a diákok tanulója. A CALL lehetővé teszi, hogy a diákok különböző képességeiket és készségeiket fejleszthessék (beszédértés, olvasás, nyelvtan, írás és beszélgetés, az új szókincs megtanulása és kiejtés (Hani, 2014). Ezen kívül a CALL növeli a diákok motivációját és segíti önállóságukat, mivel hagyja, hogy saját maguk kövessék és értékeljék fejlődésüket és megértsék az alaptémákat (Chapelle és Janieson, 2008; Motteram, 2013). A CALL használata segíti a technika egységesítését, de az oktatóknak ki kell egészíteniük olyan készségekkel, amelyek ahhoz szükségesek, hogy a diákok hatékonyan kezelhessék az oktatási folyamatban a technikát (Thomas és Motteram, 2019). A motiváció és a CALL módszer kapcsolatával több kutatás is foglalkozott, de még nem alakult ki megalapozott elmélet (Mutlu és Eröz-Tuga, 2013; Wang és Vásquez, 2012; Zarei és Hashemipour, 2015). A siker nagyban múlik azon, hogy az oktató mennyire tudja megértetni a feladatot a diákkal és mennyire tudja támogatni őket a tanulásban (Mutlu és Eröz-Tuga, 2013; Segura és Greener, 2014). A CALL hatékonyságához még szükség van az alábbiakra:

- azonnali visszajelzés, mivel ez ösztönzi a tanulási motivációt,
- szórakozás, interakció és önkontroll (Hani, 2014; Salgado és társai, 2015),

- rugalmas tanulási környezet,
- megfelelő tananyag (Segura és Greener, 2014; Kessler, 2018).

2.4.2.2. A blended learning

A blended learning fogalom az üzleti életben született a vállalati oktatással kapcsolatban (Sharma és Barrett, 2007), majd a felsőoktatásban alkalmazták (MacDonald, 2006), és végül megjelent a nyelvoktatásban is. Clark (2003) szerint két vagy több különböző oktatási módszer együttes használata nevezhető blended learningnek. Ilyenek a tantermi és az online oktatás; az online oktatás és az egy oktatóval való online kapcsolat. A blended learning mindazon oktatási lehetőségeket öleli fel, melyek a tantermi, az online és az internet kombinációjára épül. Stacey és társai (2009) a blended learning különböző formáit az online és csakis a f2f oktatás közötti kontinuumon elhelyezkedő gyakorlatokként képzik el. Stacey és társai (2009) meghatározása szerint az online tanulás olyan tanulás, amely részben vagy egészben az interneten történik. Ez a meghatározás kizárja a tisztán nyomtatott anyagra épülő levelező oktatást, a televízió- vagy rádióadásokat, a videokonferenciákat, videokazettákat és az olyan önálló oktató szoftver programokat, amelyeknek nincs jelentős internetalapú oktatási komponensük.

Vécsey (2012) a „vegyes tanulást” (blended learning) az elektronikus és a hagyományos (tantermi, vagy „kontakt”) tanulás elegyében határozta meg, melynek során a tantermi képzést az önálló tanulási tevékenységet igénylő, interaktív, elektronikus tanulás egészíti ki. Az információs és kommunikációs folyamatok szinkronitása megszűnik, az egyes tanulási feladatok térben és időben elválnak egymástól. A blended learning hibrid képzési, tanulási metódus, integráció. A blended learninget akár “kombinált tanulásnak” is fordíthatjuk. A változatos képzés érdekében biztosítja a hagyományos és virtuális tantermi tanulási formákat, a személyes és távolsági konzultációt, a nyomtatott- és elektronikus tananyagokat. A tananyagot magas színvonalú infokommunikációs eszközök révén változatos módszerekkel, egyénre szabott formában teszi hozzáférhetővé. Beépíti az oktatási folyamatba a visszacsatolást, figyelemmel kíséri a tanulók előrehaladási ütemét, elvégzi az értékelést (Csuvár, 2012).

A blended (kevert) learning jegyeinek áttekinthető összefoglalását Bánkeszi és Szepesi (2018) adják. A szerzők szerint a blended learning „egyesíti a hagyományos oktatás és a távoktatás elemeit: az oktatás egy része személyes jelenléttel, tantermi órák keretében zajlik szinkron módon, másik része e-tananyagokkal támogatott aszinkron tudásátadás” (Bánkeszi és Szepesi, 2018). A blended learning sajátos módon tantermi is, meg attól elszakadó is. Az ilyen típusú oktatás során felerősödik a hagyományos tanári szerep. Az e-learningben a tanár távoli jelenléte nagymértékű eltávolodást jelent a hagyományos osztálytermi oktatástól, a tanár–tanuló–tananyag viszonyrendszerben a blended learning szolgálja az egyensúlyt. A tanári jelenlét mértéke csökken, a tananyag-feldolgozás során a tanár és a tanulók nem találkoznak rendszeresen. Ugyanakkor a tanár motiváló szerepe jelentősebbé válik; nem csupán az adatbázisban létrejövő fájlkból kíséri figyelemmel a tanulói haladását, hanem személyes konzultációkon is támogatja a tanulásukat.

Bánkeszi és Szepesi (2018) megállapítása szerint az intézményi képzésekre főleg a nonformális tudásátadás jellemző. Ha az oktatási folyamat jellemzői a webes környezet, az IKT eszközök alkalmazása részben önálló tanulással kombinálva, akkor a tradicionális oktatói kompetenciákon túl további készségek is szükségesek. Számos új kihívás jelentkezik: a távolság, a személyes kapcsolat hiánya, a tanulók eltérő időbeosztása, a szinkron (például skype) és aszinkron kommunikáció (például e-mail). Mindezek tudatosítása fontos feladat. Az online tanulási folyamatban átértékelődik az oktató szerepe is. A tantermi oktatásnál a tanár az oktatás főszereplője, irányítója, a tanulók, passzív hallgatók. A tanár egyénisége,

viselkedése, személyes kisugárzása is motiváló. Az e-learning folyamatban előtérbe kerül a tanuló, aki aktív résztvevője a tanulási folyamatnak, az oktató segítő, támogató, motiváló szerepet játszik. Az önálló, önszervező tanulás elősegítése érdekében a tananyagot átszövik az elektronikus tartalmak és az interaktív elemek. Az oktató az e-learning környezetben is irányítja a tanulási folyamatot, de a jelenléti oktatástól eltérő módon, ahol személyes kapcsolat van a tanár és a diák között. A napjainkban a legeredményesebbnek tekintett „blended” képzési forma elegyíti a hagyományos oktatás és a távoktatás elemeit: az oktatás részben tantermi órák keretben zajlik szinkron módon, másik része e-tananyagokkal támogatva, aszinkron módon. A „blended” képzési formában a képzés egy részében háttérbe húzódik az oktató, más módon szükséges a közreműködése. Alapvetően tutor vagy mentor szerepet vesz fel, támogatja a tananyag önálló elsajátítását. Nemcsak magas színvonalú szakmai tudással kell rendelkeznie, de erőteljesebb a motiváló szerepe, „beindítja” a tanulási folyamatot, fenntartja az érdeklődést, figyelemmel kíséri a tanulók munkáját, ellenőrzi a haladásukat. Ehhez teljesen másfajta tanári magatartásra, készségekre van szükség, mint a jelenléti oktatás esetében.

Papp–Danka (2011) meglátása szerint, mivel az online oktatás, mint jelenség még viszonylag újnak mondható, ennek természetes velejárója, hogy az ezzel foglalkozó pedagógiai írásokban, szacikkekben nem jelenik meg az egységes, egyértelmű terminológiai rendszer. A szerzők tanulmányukban kísérletet tesznek a terminológia tisztázására, az online tanulási környezet főbb jellemzői a következőkben foglalták össze. A tanulás egy az internethez csatlakoztatható eszköz felhasználásával történik. A tanulási folyamat eleme a távolság, azaz sem időhöz, sem helyhez nem kötött. Az önmeghatározott és az önszabályozó tanulásra épít, támogatja az egyéni megoldásokat, tanulási utakat és körülményeket. A tanulás támogatásában a tanár tutor szerepet vállal. Csak ritka esetekben függetleníthető az offline tanulás körülményeitől. A fent felsorolt jellemzőkön túl további sajátosságok is feltérképezhetők a felhasználók, az oktatási egységek, a kurzusok függvényében.

Horváth és társai (2018) szerint a kevert oktatási módszerek olyan technikák, melyek az Y- és Z-generációk tanulási igényeit elégítik ki. A blended learning rugalmas tanulási módszer, amely a hagyományos jelenléti oktatás és a távoktatás elektronikus tananyagainak és tanulási környezetének sajátosságait ötvözi. A blended learning egy olyan infopedagógiai stratégia, amely oktatásméleti és módszertani alapokon nyugszik. A megismerés változatos kommunikatív formáit integrálja, tér- és időkorlátok nélküli ismeretsajátítást biztosít (Forgó és társai, 2004). A blended learning folyamatában a tanulás egy része önálló tanulást jelent, amely a tantermen kívüli világban zajlik. A jelenlegi kutatások középpontjában a diákok által a tanteremben eltöltött idő áll, vajon csökkenthető-e ez az idő, mikor és mennyire. A vizsgálat még nem terjedt ki olyan kérdésekre, mint a tanári munkaidő, speciális készülék az órákra, a tanulók esetleges elszigeteltsége (Koutsoupidou, 2014), és arra sem, hogy a hagyományos, a tanulók – oktatók között megvalósuló oktatási idő milyen feltételek teljesülése mellett válhat hatékonyabbá (Mitev és társai, 2017).

2.4.3. Az egyéni és csoportos nyelvtanulás

A nyelvtanulás eredményességének növelése már régóta a nyelvpedagógiai kutatások egyik kiemelt területe. Számos kutatóműhely az autonóm nyelvtanuló egyéni képességeire fókuszált. E törekvések eredményezték a múlt évszázad utolsó két évtizedének előremutató újításait mint például a tanulóközpontú tanterv (Nunan, 1988), a konszenzusos tanterv (Breen és Candlin, 1980; Bloor és Bloor, 1988), a tanulók képzése (Ellis és Sinclair, 1989; Dickinson, 1992), a tanulási stratégiák kialakítása (Oxford, 1990; Wenden és Rubin, 1987), a projekt alapú tanterv (Legutke és Thomas, 1991), a kísérleti és együttműködésen alapuló tanterv (Kohonen, 1992; Nunan, 1992), és a tanulóközpontú oktatás (Campbell és Kryszewska, 1992).

Gyakran felmerül a kérdés, hogy létezik-e ideális nyelvtanulási forma. Megadhatjuk az egyszerű választ: létezik, de egyéntől, a körülményektől a nyelvtanulási céltól függ, hogy kinek melyik a hatékonyabb, a célravezetőbb. Több évtizede kérdés a nyelvtanulók számára, hogy csoportos vagy egyéni formában tanuljanak-e inkább idegen nyelvet. Hosszú idő óta a nyelvoktatás jellemzően iskolai keretek között, csoportos formában zajlott.

Az egyéni nyelvtanulás szabadságot ad a tanulásban, sokkal rugalmasabb, mint a csoportos. Az egyéni nyelvtanuló céltudatosabb, mint az, aki csoportban más tanulókkal együtt tanulja az idegen nyelvet. Manapság az interneten sokféle anyag érhető el a nyelvtanuláshoz, de azok közül tudni kell megfelelően szelektálni. Az egyéni nyelvtanulásban a korosztály figyelembevétele is fontos. Egy felnőtt alkalmasabb lehet az egyéni nyelvtanulásra, mert többnyire erős motivációja van. Ilyen lehet például a szakmai előmenetel, a magasabb jövedelem elérése stb. Az egyéni nyelvtanuláskor nagyon fontos a tanulás beépítése a mindennapi rutinba, azaz a rendszeresség kulcsfontosságú szerepet tölt be. A siker záloga az is, hogy megfelelő szakembert/nyelvtanárt válasszon a nyelvtanuló az egyéni nyelvtanuláshoz.

Az egyéni nyelvtanulás jelentheti azt, hogy a nyelvtanuló minden tanári irányítás nélkül, teljesen egyedül tanul, de jelentheti azt is, hogy egyénileg egy nyelvtanárral (one-to-one) sajátítja el az idegen nyelvet. Az egyéni nyelvtanulás előnye lehet, hogy ha a nyelvtanuló rendelkezik egy kitűzött céllal, ilyen lehet például a nyelvvizsga-bizonyítvány megszerzése, külföldi munkavállalás stb. A nyelvtanár csak az adott tanuló céljainak elérésére fókuszálhat a tananyag és az oktatási módszer megválasztásában és alkalmazásában, nem mellékesen figyelembe kell venni, hogy a nyelvtanuló milyen személyiségtípus. Amennyiben a tanuló szorongó, számára hátrányt jelenthet a csoportos nyelvoktatás választása. Számos előnye mellett a rugalmasság hátrányt is jelenthet az egyéni nyelvtanulásban, mivel sokkal könnyebben halasztja el a tanuló az órát, ha fáradt, vagy ha egyéb tevékenysége kapcsán időhiánnyal szembesül. Vannak olyan nyelvtanulók, akik az egyéni nyelvtanulás során elveszítik motiváltságukat, mert egyedül vannak a nyelvtanárral, és hiányzik az inspiráló társ, az egészséges verseny.

A Szénich és Szókács (2016) szerzőpáros a Közös Európai Referenciakeretben megfogalmazottak alapján (KER, 2002) hangsúlyozza, hogy a nyelvoktatás egyik fő célja az autonóm tanulásra, azaz az önálló nyelvtanulásra való képesség kialakítása. A nyelvtanulási folyamatban is fontos a proaktivitás, a képesség a nyelvtanuló saját tanulási folyamatának megtervezésére és strukturálására. A „tanulás tanulását” be kell építeni a nyelvtanulási folyamatba. Tudatosítani kell a nyelvtanulókkal, hogy milyen módszerekkel tanulnak, mely módszerek hatékonyak az ő esetükben, meg kell ismertetni őket a lehetséges alternatívákkal. Meg kell adni számukra a lehetőséget, hogy kiválaszthassák a célokat, a tananyagokat és a munkamódszereket saját szükségleteik, motivációik, tulajdonságaik és forrásaik alapján (KER, 2002). A KER, amelyet a nyelvtanulással és nyelvtanítással foglalkozók számára gyakorlati útmutatóként szántak, a tevékenységorientált és folyamatközpontú megközelítést szorgalmazza. A sikeres nyelvtanulás alapja, hogy a nyelvtanuló legyen tisztában a saját nyelvtudása szintjével, erősségeivel és gyenge pontjaival, megvalósítható célokat tűzzön maga elé, megfelelő tananyagot válasszon és tudja saját teljesítményét önállóan értékelni (KER, 2002). Az autonóm nyelvtanulás során a nyelvtanulási stratégiák ismerete és alkalmazása alapvető. Bimmel (1993) direkt vagy kognitív és indirekt stratégiákról ír. Az indirekt stratégiák az önálló tanulás szabályozásához kapcsolódó stratégiák. Ezek adják a hatékony tanulás feltételeit (például a tanulás megtervezése), az affektív és a szociális nyelvtanulási stratégiák például a stressz csökkentése vagy a másokkal való együttműködés (Bimmel és Rampillon, 2000).

A csoportos nyelvtanulási forma is számos pozitív és negatív tényezőt foglal magában. A HVG Kiadó Zrt. oktatással foglalkozó online periodikája az Eduline a nyelvtanulással kapcsolatban tett közzé egy cikket Nyelvtanulás: csoportban vagy egyénileg? (Eduline, 2010) címmel, melyben rámutat arra a közismert tényre, hogy a nyelvtanulás a közoktatásban jellemzően csoportban zajlik. E mellett más keretek között például céges nyelvi képzéseken, nyelviskolában stb. működnek kisebb-nagyobb létszámú nyelvi csoportok. E csoportos képzések közös jellemzője, hogy ez a tanuláshoz egy kommunikáció központú formája, amely kifejezetten alkalmas arra, hogy életszerű szituációkba ágyazva, interaktív módon lehessen tanulni, gyakorolni a nyelvet. A nyelvtanulás pozitív hangulati eleme a társaság célirányos együttműködése, a feladatok közös megoldása, amely élménnyé teszi a tanulást. Megteremtődik annak feltétele, hogy a csoport tagjai motiválják egymást, egészséges versengés alakuljon ki közöttük. A csoportok összeállításának megvannak a pontos szabályai, melyek figyelembevételével a hatékony oktatáshoz nélkülözhetetlen. Ilyenek például a csoportlétszám, csoportösszetétel, nyelvtanulási cél, előzetes tudásszint stb. A csoportos nyelvtanulás előnyös lehet, ha a nyelvtanuló jól tud másokkal együtt dolgozni. Motivációt jelenthet a nyelvtanuló számára az, ha hallja a társai hibáit, melyekből maga is profitálhat. Léteznek olyan nyelvtanulók, akik nehezen szánják rá magukat az egyéni nyelvtanulásra, ezért inkább csoportban tanulnak. Nem elhanyagolható szempont, hogy a csoportos oktatás sokkal költséghatékonyabb, mint az egyéni nyelvtanulás, mivel nem kell a nyelvtanulónak az oktatástechnikai eszközöket beszerezni, valamint a tanóra díja megoszlik a csoport résztvevői között. További pozitívum, hogy új ismerősökkel bővíthet a kapcsolati háló a csoportos tanulás során. A csoportos nyelvtanulás hátránya lehet, ha egy csoportban nem ugyanazon, vagy nem hasonló szintű nyelvtudással rendelkezők kerülnek össze. Ez esetben a nyelvtanulók demotiválttá válhatnak a képzés során, és így a nyelvtanulási szándékuk is alábbhagy. Mivel a nyelvtanárnak a csoport összes résztvevőjével foglalkozni kell, a képzés nem szabható az egyes individuumra, ennek következtében egyes nyelvtanulók kitért célja nem biztos, hogy teljesül.

2.5. Az anyanyelvi tanár szerepe az idegennyelv-tanulásban

Árva és Medgyes (2000) tanulmányukban az anyanyelvi és a nem anyanyelvi tanárok a nyelvtanulásban betöltött szerepét vizsgálják. Vizsgálatuk tárgya az anyanyelvi és a nem anyanyelvi tanárok tanítási magatartása. A fenti két csoport eltér egymástól anyanyelvi háttérük, képzettségük és releváns tanítási tapasztalatuk tekintetében. Az említett tényezők hatásának pontos feltérképezése nem egyszerű feladat, de bizonyára igaz, hogy a közöttük meglévő nyelvtudásbeli különbségek hatnak tanítási stratégiáikra. A tanulmány egyrészt górcső alá veszi az anyanyelvi és a nem anyanyelvi tanárok tanítási magatartásából eredő különbségeit, másrészt összeveti a közvélemény által megfogalmazott, elvárt tanári viselkedést a tanárok tényleges viselkedésével. Az utóbbi évek nyelvpedagógiai kutatásaira a "tanulóközpontúság" elve jellemző. A figyelem középpontjában a tanulási folyamat és a tanuló áll, ehhez képest kevesbé hangsúlyos a tanítási folyamat és maga a nyelvtanár. Árva és Medgyes az egyensúly megteremtésére törekszenek, tanulmányuk az előbbiekkal ellentétben a tanárt helyezi a középpontba. Sokszor negligálták a nem anyanyelvi angoltanárok anyanyelvi tanároktól eltérő entitását. Bár érthető módon a nyelvtanárok túlnyomó többsége világszerte nem anyanyelvi tanárokból áll, a fenti álláspont következtében speciális státuszuk, korlátaik és előnyeik többnyire látens maradtak (Widdowson, 1994; Crystal, 1995; Graddol, 1997). Az „anyanyelvi” és a „nem anyanyelvi” megkülönböztetés a közvélemény, a tanárok és a kutatók terminológiájában ma is széles körben használatos. Egyre inkább elfogadott, hogy az „anyanyelvi”, illetve a „nem anyanyelvi” csoporthoz való tartozás inkább önbesorolás kérdése és nem születési vagy iskolázottsági kiváltság (Davies, 1991). Evidens,

hogy az anyanyelvi tanárok fő előnye a kiváló szintű nyelvtudásukban rejlik, azaz képesek a nyelvet látványosan spontán módon, a kommunikációs helyzetek korlátozás nélküli tárházában hatékonyan használni. A nem anyanyelvi gyakori megállapítása, hogy az anyanyelvi tanár a köznyelvi kifejezéseket, idiómákat, összehasonlíthatatlanul rugalmasabban, változatosabban, adekvátabb módon alkalmazza, mint a nem anyanyelvi.

Masuda (2014) esettanulmánya az angol anyanyelvű és nem anyanyelvű tanárok előnyeit és hátrányait vizsgálja nyelvtanulók percepcióján és visszajelzésein keresztül. A tanulmány bemutatja az anyanyelvi és nem anyanyelvi tanárok saját tanításukkal kapcsolatos képét, elemzi a két csoport munkaadói megítélését. A kutatást két helyszíne egy kabuli magánegyetem Afganisztánban és egy Walesben működő állami finanszírozású nyelviskola. A tanulói válaszok és a szakértői interjúk során feltártak alapján megállapítást nyert, hogy a kiváló módszertani jártasság, a nyelvi pontosság és idiomatikus nyelvtudás az anyanyelvi tanárok fő előnyei közé tartoznak. A nem anyanyelvi tanárok pozitívumaiként a nagyobb empátiát, a széleskörű és mélyebb kulturális tájékozottságot, az instrukciók hatékonyabb átadásának képességét említették. A diákok egy kis része kevésbé volt elégedett a nem anyanyelvi tanárok különböző szociális kontextusokban történő nyelvtanításával. Az eredmények rávilágítottak arra is, hogy a diákok nem mindig preferálják az anyanyelvi tanárokat vitathatatlanul magas szintű nyelvhasználati kompetenciájuk ellenére. A közhiedelemmel ellentétben a diákok a nem anyanyelvi tanárokat azért kedvelték jobban az anyanyelvi tanároknál, mert kulturális és nyelvtanulás-módszertani problémák esetén határozottan kompetensebbek. Davies (2003, 197. o.) meglátása szerint az anyanyelvi beszélők a standard nyelv letéteményesei, hiszen ők a standard nyelv anyanyelvi beszélői. Az anyanyelvi beszélők anyanyelvi intuíciói helyes, idiomatikus megnyilatkozásokat eredményeznek, valamint képessé teszik őket az elfogadható és elfogadhatatlan, hibás nyelvi megnyilatkozások felismerésére. Benke és Medgyes (2005) az anyanyelvi tanárok pozitívumait összefoglaló tanulmánya szerint az anyanyelvi tanárok lényeges előnye az, hogy kiválóan alkalmasak a társalgási órák vezetésére, mivel pozitív modellként szolgálnak az utánpótlásnak. Azonban a fenti kutatásban több válaszadó is kitért arra, hogy az anyanyelvi tanárok, különösen az alacsonyabb szinteken, időnként nehezen érthetőek, továbbá nyelvtani magyarázataik is nehezen követhetőek. Érthető módon a nem anyanyelvi tanárok nyelvtanulási tapasztalatai azonosak a diákok tapasztalatával. Ez a közös megismerési, nyelvtanulási folyamat segítheti őket a diákok számára akadályt jelentő nyelvi és nem nyelvi problémák azonosításában és meghatározásában. E közös háttér miatt képesek könnyen rávezetni a tanulókat a tanulási folyamat megkönnyítését célzó stratégiákra.

Globalizált világunkban nagyon fontos, hogy az emberek tudjanak anyanyelvű emberekkel is kommunikálni. Sok tanuló nehezen szánja rá magát az anyanyelvi tanárral folytatott együttműködésre, mivel tart attól, hogy nem tudja magát úgy kifejezni, mint az anyanyelvén. Nagyon sok tanuló legfőbb problémája a magabiztosság hiánya, azaz hiába tanulta több éven keresztül az idegen nyelvet, nem mer megszólalni, kommunikálni. Az anyanyelvi tanár az, aki leginkább segíthet ennek a gátnak a leküzdésében. Tény, hogy kezdetben az anyanyelvi tanárt sokkal nehezebb megérteni, de az idő múlásával ez könnyebbé válik. Az idegennyelvtanításban kiemelt fontosságú, hogy az anyanyelvi tanárnak is pedagógiai hozzáértéssel, szemlélettel kell rendelkezni ahhoz, hogy a nyelvtanulók sikeresen sajátítsák el az idegen nyelvet. Az anyanyelvi tanár szerepét gyakran misztifikálják, holott ők sem mindenhatóak. Juhász (2021) úgy véli, hogy a nyelvtanulók nem tartják az anyanyelvi tanárokat jobb vagy hatékonyabb nyelvtanárnak, viszont a megkérdezettek szerint az anyanyelvi oktatók jobban teljesítenek. Van, amire nagyon jók, például kiejtés tanítása és felsőbb szinten az autentikus, axiomatikus, választékos nyelvhasználat, ugyanakkor alsóbb szinteken, ahol a nyelvtan tudatosítása történik, nem mindig megfelelőek.

Több szempontból is fontos lenne az anyanyelvi tanárok szerepének növekedése az idegennyelv-tanításban Magyarországon is. Tudomásom és tapasztalatom szerint még mindig kevés az anyanyelvi tanár nálunk, sajnos nem jellemző, hogy minden iskolában lenne anyanyelvi oktató.

A fentiekben bemutatott szakirodalom alapján az alábbi hipotézist állítottam fel:

H3: Az anyanyelvi tanár nyelvtanulási szándékra gyakorolt szerepe pozitív.

2.6. Az idegennyelv-tanulás gátló tényezői

Tar (2007) a nyelvi szorongás – negatívan hat a befogadás folyamatára, csökkenti a kockázatvállalási hajlandóságot és önbecsülést, előidézheti az önbizalom hiányát.

Bailey (1983) szerint a sikertelen nyelvtanuló olyan mértékű szorongással küzd, amely megbénítja a nyelvtanulási folyamatot, és gyakran a nyelvtanulás abbahagyására kényszeríti az egyént. Ennek a nagymértékű szorongásnak az is a következménye, hogy a nyelvtanuló önképe a nyelvtanulási szituáció tekintetében negatív lesz.

Valamilyen mértékben a szorongás a nyelvtanulási folyamat természetes velejárója, ennek ellenére a nyelvtanulók túlságosan nagy egyéni különbségeket mutatnak a tekintetben, mennyire szoronganak a nyelvórákon vagy egyéb szituációkban, amikor az idegen nyelvet alkalmazzák (Tóth, 2015). A szorongással küzdő nyelvtanulók esetében számos téves hiedelem van, mint például a kudarc, a sikertelenség figyelhető meg az idegennyelv-tanulása során (Tar, 2015).

Nemzetközi szinten is még mindig sok negatív tényező hátráltatja az angol tanítás és tanulás hatékonyságát. Nem jut elég idő az angol nyelvi tantárgyakra; hiányzik a beszéd-komponens a teszteken és vizsgákon; valamint ilyen gátló tényező még a tanulók eltérő képessége; a nagy osztálylétszám; az egyetemi vezetők részéről a korlátozott támogatás; és a tanulók korlátozott erőfeszítése és motivációja (Hong és társai, 2015). A magyar nyelvtanulók esetében Kelemen (2013) számos olyan tényezőt említ, amelyek hátráltatják az idegennyelv-tanulást, mint például a motiváció és az idő hiánya, valamint a magas költségek.

Skehan (1991) és számos kutatótársai (Carroll, 1990; Parry és Child, 1990; Ottó, 2003) egyetértenek a nyelvtanulás sikerességét elsődlegesen meghatározó nyelvérzék szerepével. Kétségsbe vonják az egyén előzetes nyelvtanulási tapasztalatainak és az egyes nyelvtanulók eltérő idegen nyelvi képességeinek a sikerességet determináló voltát. Véleményük (Skehan, 1991; Tánczos, 2006) szerint a nyelvtanulási folyamatban elért eredmények és a megmutatkozó egyéni különbségek a nyelvérzékkel hozhatók kapcsolatba. Ottó (1996) a nyelvérzék nem homogén, hanem több, egymástól független képesség összességének tartja.

A felnőtt nyelvtanulók elfelejtettek tanulni, ezért szükséges egy megfelelően kiválasztott módszertan és tanulási stílus. Újra meg kell őket tanítani tanulni. Meg kell nekik tanítani a nyelv elsajátítását, a vele kapcsolatos információk tárolását, előhívását vagy használatát, mely eredhet a megfelelő tanulási stratégia hiányából. Az is lehet, hogy nem megfelelő a szociokulturális háttér. Továbbá fontos megemlíteni a tanulók motiválatlanságát, mely az érdeklődés hiánya, a nyelvtanulás hasznosságának be nem látása, a nyelvtudás, mint érték el nem ismerése lehet. A viselkedési szokások is szerepet játszhatnak az idegennyelv-tanulásban, azaz sok esetben hiányzik a tanuló kitartása, illetve érezhető az erőfeszítés hiánya. Lois (2021) arról ír, hogy a válaszadó nyelvtanárok véleménye szerint a nyelvtanulást gátló tényezők közül a legjelentősebb a magyarországi homogén nyelvi kultúra és a más nyelvekkel és kultúrákkal szembeni zártság. Ebből következik, hogy ebben a tanulási környezetben a nyelvtanulók a pragmatikus célokat keresik, az interkulturalitás és a nyelvtanulás élményt adó jellege háttérbe kerül. Magyarország homogén kulturálisan és nyelvileg, az idegen nyelvek alig vannak jelen. Jó példa erre a nyelvi homogenitásra a televízióban vetített szinkronizált

filmek sora. A Gógh és Kővári (2019) szerzőpáros a gátló tényezőket az IPOO-modell (input process output organization) szakaszai alapján rögzíti. Az input szakaszban már megjelenhetnek olyan problémák, mint az időhiány, családi/munkahelyi okok, a már megfelelő szintű nyelvtudás képzete, a nyelvtanulás iránti averzió, pénzügyi nehézségek, lustaság, egészségi állapot. Az információfeldolgozás (process) szakaszban mindezek hatással vannak a tanulási folyamatra és végigkísérik azt. A harmadik, információalkalmazási, felhasználási (output) szakaszban a motivációvesztő tényezőket és a tanulási folyamat negatív eredményét jelentő tényezőket sorolja fel; az elért tudásnak nincs pozitív anyagi vonzata, hasznosíthatatlan a megszerzett tudásanyag. A tanulási folyamat hatékonyságát determináló nem megfelelő tanulásszervezés (organization) problémája lehet a túl sok tananyag és a közoktatásban a rossz jegy miatti motivációvesztés. A gátló tényezők esetében a jó kibúvót jelentő időhiány a leggyakoribb elem, amely megfelelő időmenedzsmenttel orvosolható. A problémák kiküszöbölésének lehetséges módja a nyelvtanulók érdeklődésének felkeltése a tananyag iránt, a tanulási folyamatban megszerzett ismeretanyag hasznosíthatóságának bemutatása. A vizsgált mintába tartozó tanulók panaszkodtak a túl sok tananyagra, valamint az oktatási rendszer hibáira. Az akadályok megfelelő szervezéssel segítő tényezőkké alakíthatóak.

Szabó (2022a) cikke szerint a felnőttkori nyelvtanulás jellemzője lehet, hogy a munkavállalók a mindennapi stresszes munka mellett tanulják az idegen nyelvet. Közülük sokan megpróbálják kihozni magukból a maximumot és gyakorlatilag kimerülésig folytatják a tanulást. A hozzáértő, motivált nyelvtanár hiánya mutatkozik meg mind a közoktatás, mind a felsőoktatás sikertelen nyelvoktatásában. A beszédközpontú, gyakorlatias nyelvtanulást ellehetetleníti a nagylétszámú csoportok esetén a csoportbontás hiánya.

A fentiekben bemutatott szakirodalmak alapján az alábbi hipotézist állítottam fel az idegennyelv-tanulás gátló tényezőivel kapcsolatban:

H4: A motiválatlanság, az időhiány és a pénzhiány az idegennyelv-tanulás legfőbb gátló tényezői.

2.7. A demográfiai tényezők szerepe

2.7.1. A nem szerepe

A nemek szerepének vizsgálata a nyelvtanulási folyamatban ma még a kevésbé kutatott témák közé tartozik (Bacon és Finneman, 1992; Oxford, 1993; Ehrman és Oxford, 1995). Az eddigi eredmények alapján megállapítható, hogy a nők motiváltabbak és a nyelvtanuláshoz való hozzáállásuk pozitívabb, mint a férfiaké, tanulási stratégiáik sokrétűbbek, és szociális stratégiáik fejlettek (Oxford és társai, 1988). Az idegennyelvi kommunikációban keresik az idegen nyelvi közeget és az interakció lehetőségét, kockázatvállalási hajlandóságuk nagyobb. Egyik cikkében Merritt (2014) arról írt, hogy a nők motiváltabbak a nyelvtanulásban. Egy másik szerző (Noack, 2015) arról számolt be, hogy a nők szinte mindenhol jobban teljesítenek a nyelvtanulásban, mint a férfiak. Ennek feltételezhető oka, hogy a nők a tanulási módszerek szélesebb spektrumát használják, míg a férfiak többnyire csak egy-két módszert építenek be a nyelvtanulási folyamatba. A nők nyelvtanulási sikerességéhez az is hozzájárulhat, hogy a nők verbális készségei fejlettebbek, mint a férfiaké. A magyar népességben a férfiak és a nők nyelvi kompetenciája nem mutat jelentős eltérést (KSH, 2020).

Az alábbi hipotézist állítottam fel a nemek szerepére vonatkozóan:

H5: A nők motiváltabbak a nyelvtanulásban a férfiaknál.

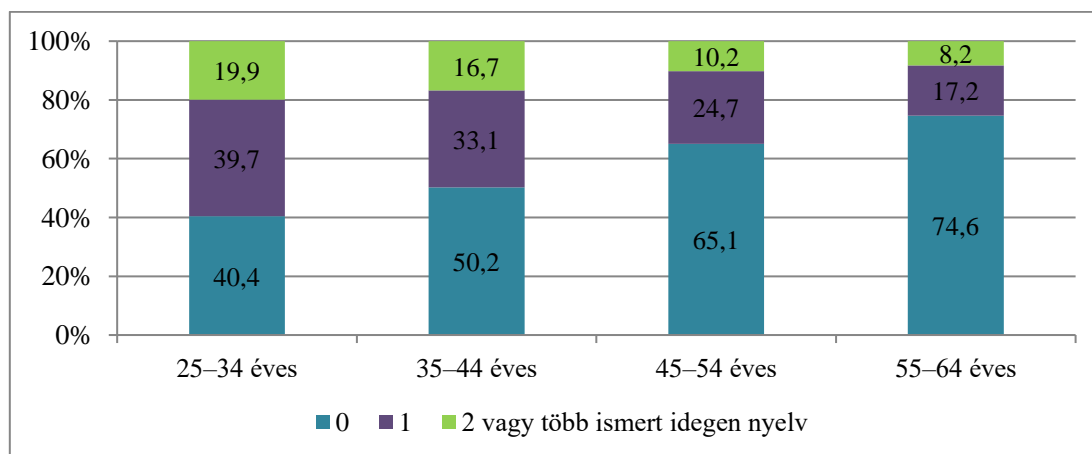
2.7.2. Az életkor szerepe

Tótfalusi (1976) a „Bábel örökében” című könyvében az alábbiakban fogalmazza meg ajánlását: „Az idegennyelv-tanulás első számú parancsa az, hogy tanuljunk anyanyelvet.” A nyelvtanulás kezdetére vonatkozó kérdésre Tótfalusi válasza: „Minél előbb!” A nyelvelsajátítás pszichológiája megállapította, hogy a kisgyermek agyában a fogalmak és az anyanyelvi jelek kapcsolata még nem szoros, még könnyű ezeket a kapcsolatokat fellazítani és egy más nyelv elemeivel helyettesíteni. Manuel (1960) szerint a második nyelv hatékony elsajátítása csak az első nyelv tanulásához hasonló szociális környezetben lehetséges.

Arturo Hernandez, a Houston-i Egyetem pszichológia professzora a kétnyelvűséggel foglalkozik *The Bilingual Brain* című könyvében (Hernandez, 2013). A szerző arról is ír, hogy mind a képességek, mind az életkor egyaránt fontos szerepet játszik abban, ahogy a két nyelv kódolódik az agyban. A kutató szerint fontos, hogy a gyerekek minél hamarabb kezdjenek el idegen nyelvet tanulni. Úgy véli, hogy a gyerekek 2–4 éves közötti életkora, az úgynevezett kritikus periódus fontos szerepet tölt be az idegennyelv-tanulásban. A környezeti impulzusoknak főként négyéves kor előtt hatalmas hatásuk van az agy fejlődésére, mivel ekkor alakul ki a szavak tanulásának képessége, akár több idegen nyelven is. Nyilvánvalóan nem csak gyermekkorban alakulhat ki kétnyelvűség, hanem felnőtt korban is elsajátítható egy idegen nyelv, ha mindez belső motiváció és nem külső elvárás miatt történik.

A Központi Statisztikai Hivatal 2020. október 31-i kiadványában közreadja az idegennyelv-ismeret korosztályokra vonatkozó adatait (KSH, 2020b). Eszerint a fiatalok 25–34 éves korosztály 60%-a tud egy idegen nyelvet – nyelvi kompetenciája jelentősen meghaladja az idősebb korosztályét; az 55–64 éves népesség mindössze 25%-a tud egy idegen nyelvet. A fiatalok között többen vannak azok, akik több idegen nyelvet is ismernek.

Az 5. ábra azt mutatja, hogy a 25–34 évesek 40,4%-a egyetlen egy idegen nyelvet sem beszél, 39,7%-a egyet, 19,9%-a kettőt vagy többet. A 35–44 évesek között a megoszlási arány az alábbi: 50,2% egyetlen egy idegen nyelvet sem beszél, 33,1% egyet, 16,7% kettőt vagy többet. A 45–54 évesek esetében 65,1% egyetlen egy idegen nyelvet sem beszél, 24,7% egy nyelvet, 10,2% kettőt vagy több idegen nyelvet beszél. Az 55–64 évesek körében a megoszlási arány az alábbi: 74,6% egyetlen egy idegen nyelvet sem beszél, 17,2% egyet, 8,2% kettőt vagy többet. Jól látszik a korcsoportok közötti nagymértékű eltérés. Az ábra alapján összegezve elmondható, hogy 55–64 éves korosztályban mintegy 75% az aránya azoknak, akik nem beszélnek egyetlen egy idegen nyelvet sem, míg ez a 25–34 évesek körében 40%. Korcsoportonként a változás körülbelül 6%. A 35–44 és a 45–54 évesek között nagyobb az eltérés, azaz 15%.

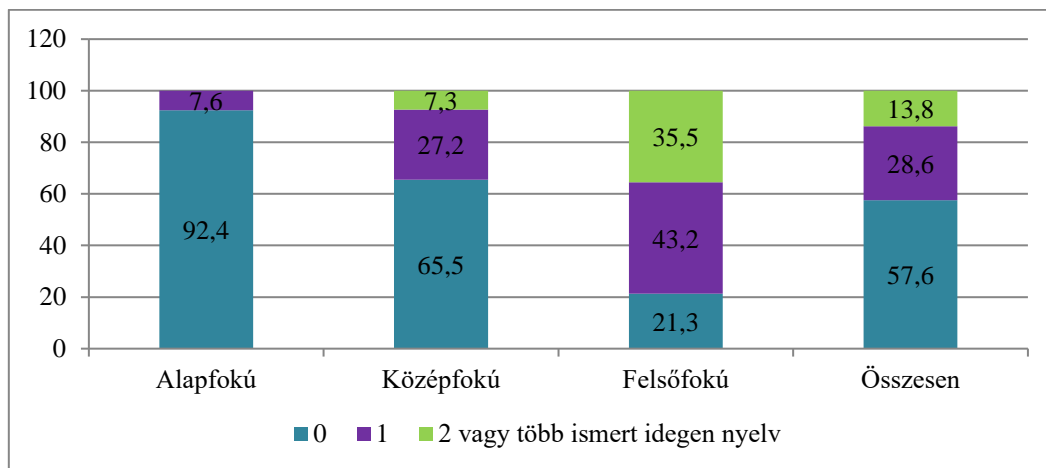
5. ábra: A 25–64 éves korú népesség megoszlása idegennyelv-ismeret és életkor szerint, 2016.

Forrás: KSH (2020b), Saját szerkesztés

2.7.3. Egyéb tényezők szerepe

A KSH (2020c) adatközlését az iskolai végzettség szempontjából vizsgálva megfigyelhetjük az iskolai végzettség és az idegennyelv-tudás összefüggését. A csupán általános iskolát végzettek 9%-a beszélt valamilyen idegen nyelvet, középfokú végzettséggel rendelkezők esetében ez az arány már 35%, míg a felsőfokú végzettséggel rendelkezőknél 79%, sőt a diplomások harmada akár két vagy több nyelven is kommunikációképes.

A 6. ábra azt szemlélteti, hogy az alapfokú végzettséggel rendelkező 25–64 évesek 92,4%-a, a középfokú végzettséggel rendelkezők 65,5%-a, a felsőfokú végzettséggel rendelkezők 21,3%-a egyetlen egy idegen nyelvet sem beszél. A fenti korosztályba tartozó népesség átlagosan 57,6%-a nem beszél egyetlen egy idegen nyelvet sem. Az ábra szerint az alapfokú végzettséggel rendelkezők 7,6%-a, a középfokú végzettséggel rendelkezők 27,2%-a, a felsőfokú végzettséggel rendelkezők 43,2%-a beszél egy idegen nyelvet. A 25–64 évesek átlagosan 28,6%-a egy idegen nyelvet beszél. Továbbá a középfokú végzettséggel rendelkezők 7,3%-a, a felsőfokú végzettséggel rendelkezők 35,5%-a beszél kettő vagy több idegen nyelven. Átlagosan a fenti korosztály 13,8%-a két vagy több idegen nyelven beszél.

6. ábra: A 25–64 éves korú népesség megoszlása iskolai végzettség és idegennyelv-ismeret szerint, 2016
 Forrás: KSH (2020c). Saját szerkesztés

3. KUTATÁSI MÓDSZERTAN

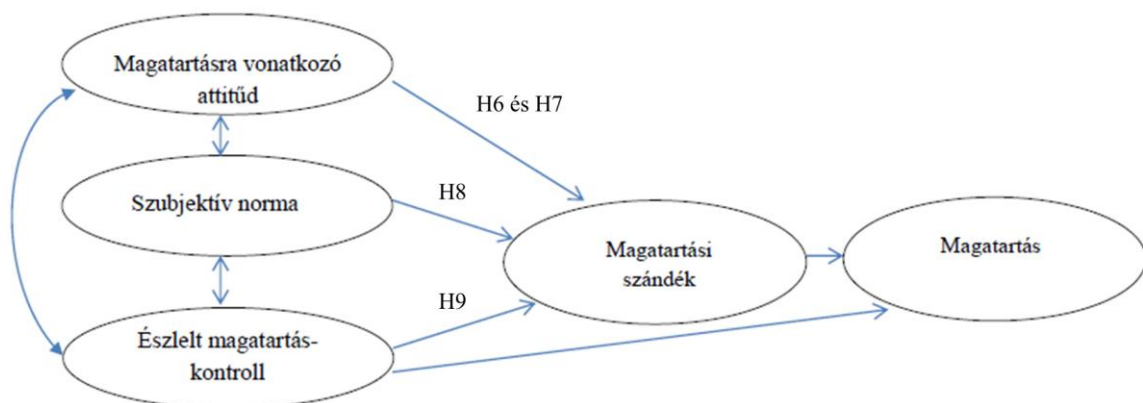
Ebben a fejezetben a kutatási kérdések mellett a hipotetikus modell bemutatására kerül sor, amelyet a mérési konstrukciók ismertetése követ. Az alkalmazott kutatási és statisztikai módszerek mellett ez a fejezet foglalkozik a mintavétel és a minta részletes leírásával is.

3.1. Kutatási kérdések és a hipotetikus modell

Az előző fejezetben bemutatott elméletek, modell és a kutatási célok alapján az alábbi kutatási kérdéseket fogalmaztam meg:

1. Milyen tényezők gyakorolnak hatást az idegennyelv-tanulási szándéokra?
2. Megalkotható-e az idegennyelv-tanulás tervezett magatartás elméleten (TPB) alapuló modellje?
3. Milyen hatást fejtenek ki a nyelvtanulás pszichológiai tényezői, mint a szubjektív norma, az attitűd ismereti (kognitív) és érzelmi (affektív) komponensei és az észlelt magatartási kontroll a nyelvtanulási szándéokra?
4. Befolyásolják-e az egyén számára alapvető fontosságú értékek az idegennyelv-tanulási szándékot?
5. Melyek az idegennyelv-tanulás motivációi és gátló tényezői?
6. A COVID-19 milyen mértékben volt hatással az idegennyelv-nyelvtanulásra?
7. Milyen mértékben és hogyan befolyásolják a demográfiai tényezők, például a nem, kor stb. a nyelvtanulást?
8. Milyen nyelvtanulási formákat kedvelnek a nyelvtanulók?
9. Mennyire eltérőnek érzélik az egyes nyelvtanulási formákat a nyelvtanulók?
10. Milyen mértékben motiváltak a nyelvtanulók, ha anyanyelvi tanár tanítja az idegen nyelvet?

Kutatásom elméleti keretét az Ajzen-féle tervezett magatartás elmélet (TPB) képezte. A nyelvtanulók magatartásának megértése a releváns szakirodalom feldolgozása és az elméleti keretek kialakítása után a 7. ábrán látható hipotetikus modellt hoztam létre, melynek empirikus tesztelése képezi kutatásom fő irányvonalát.

7. ábra: A nyelvtanulás esetén a tervezett magatartás elmélet
Forrás: saját szerkesztés

Elméleti modellem szerint a nyelvtanulási magatartásra vonatkozó attitűd, szubjektív norma és észlelt magatartáskontroll közvetlen hatást gyakorolnak a nyelvtanulási magatartási szándéokra, ezen kívül az észlelt magatartáskontroll közvetlenül hat a nyelvtanulási

magatartásra a nyelvtanulási szándékkal együtt. A nyelvtanulási magatartásra vonatkozó attitűd, szubjektív norma és észlelt magatartáskontroll egymást is közvetlen befolyásoló erővel is rendelkeznek. A nyelvtanulással kapcsolatos attitűd esetében az attitűd háromkomponensű (kognitív, affektív és konatív) megközelítését fogom alkalmazni.

Elemzésem arra is ki fog terjedni, hogy a demográfiai változók (például nem, kor stb.) gyakorolnak-e hatást a nyelvtanulási szándéokra. Az elméleti modellben látható nyílak önmagukban is kutatási hipotézisekként értelmezhetők, és a tesztelésük a látens változós elemzés (SEM) során fog megvalósulni.

A nyelvtanulással kapcsolatos attitűdökkel foglalkozó 2.1.2. alfejezetben és a tervezett magatartás elméletet taglaló 2.2. alfejezetben részletesen bemutatott szakirodalmi eredmények, összefüggések, elméleti keretek (például: TPB) alapján létrehozott elméleti modellemben (7. ábra) az alábbi hipotéziseket állítottam fel az idegennyelv-tanulási magatartással kapcsolatban:

H6: Minél több ismeretünk van a nyelvtanulás hasznosságáról, annál valószínűbb, hogy idegennyelv-tanulásba fogunk.

H7: Minél pozitívabb érzelmek kapcsolódnak a nyelvtanuláshoz, annál erősebb az idegennyelv-tanulási szándék.

H8: A saját és mások elvárásainak való minél erőteljesebb megfelelés pozitív hatást fejt ki a nyelvtanulási szándéokra.

H9: A jobb nyelvérzék és a könnyebb, illetve gyorsabb tanulás erősíti az idegennyelv-tanulási szándékot.

3.2. Mérési konstrukciók

A nyelvtanulási szokásokat vizsgáló kérdőív összeállítása során saját fejlesztésű mérési konstrukciókat, skálákat alkalmaztam, kivéve az értékek vizsgálatát, melyek esetében a releváns szakirodalomból adaptáltam a lekérdezésre kerülő skálát. Az értékek fontosságát a Kahle-féle értéklista (LOV) segítségével mértem (Kahle és Kennedy, 1988).

A nyelvtanulás fontosságának felmérése során ötfokozatú fontossági skálát használtam, ahol az 1 jelentette az egyáltalán nem fontos, a 2 a kis mértékben fontos, a 3 a közepes mértékben fontos, a 4 a nagy mértékben fontos és az 5 a teljes mértékben fontos kategóriákat. Az idegennyelv-tanulás kedvelésének felmérésére ötfokozatú kedveltségi skálát alkalmaztam (1 – egyáltalán nem, 2 – kis mértékben, 3 – közepes mértékben, 4 – nagy mértékben és 5 – rendkívüli mértékben). Az idegennyelv-tanulás iránti motiváció ötfokozatú motivációs skálán került felmérése (1 – egyáltalán nem vagyok motivált, 2 – kis mértékben vagyok motivált, 3 – közepes mértékben vagyok motivált, 4 – nagy mértékben vagyok motivált és 5 – rendkívül motivált vagyok). Az egyes motívumok fontosságának felmérése során ötfokozatú fontossági skálát használtam. A TPB modell elemeinek, azaz a nyelvtanulók attitűdjei, az észlelt magatartási kontroll és a szubjektív normák mérése során ötfokozatú Likert-skála került alkalmazásra, ahol az 1-es érték az egyáltalán nem, az 5-ös érték pedig a teljes mértékű egyetértést jelentette. Az akadályozó/gátló tényezők és a COVID-19 nyelvtanulásra gyakorolt hatása ötfokozatú értékelő skálán került felmérésre. A magatartási szándék mérése szintén ötfokozatú skálán valósul meg, ahol az 1-es érték a jelenleg nem tanulok idegen nyelvet, és valószínűleg nem is fogok, a 2-es érték a nem tanulok, a 3-as érték nem tanulok, de valószínűleg a jövőben valamikor (1 éven túl) fogok, az 5-ös érték pedig a jelenleg is tanulok választ jelenti. Az idegennyelv-tudás szintjeinek vizsgálata során egyszerű választást alkalmaztam figyelembe véve az Európa Tanács által jóváhagyott Közös Európai Referenciakeret (KER) nyelvi szintjeit: kezdő (A1) idegennyelv-tudással rendelkezem, legalább egy idegen nyelvből belépőfokú/alapozó (A2) nyelvtudással rendelkezem, legalább egy idegen nyelvből alapfokú (B1) nyelvtudással rendelkezem, legalább egy idegen nyelvből

középfokú (B2) nyelvtudással rendelkezem és legalább egy idegen nyelvből felsőfokú (C1) nyelvtudással rendelkezem. A nyelvvizsgálóval való rendelkezés felmérése során a válaszadóknak ki kellett választani, hogy milyen szintű nyelvvizsgálóval rendelkeznek: KER A1, A2, B1, B2, C1 és C2. A nyelvoktatás hatékonyságát ötfokozatú hatékonysági skálán mértem (1 egyáltalán nem hatékony, kis mértékben hatékony, közepes mértékben hatékony, nagy mértékben hatékony és 5 teljes mértékben hatékony), amit kiegészített egy olyan válaszlehetőség is, amelyet akkor kellett megadni, ha valaki nem vett részt az adott képzésben, ezért nem képes annak hatékonyságát megítélni (0 nem vettem részt ilyen képzésben). A nyelvtanulási formák felmérésére ötfokozatú kedveltségi skálát használtam (1 egyáltalán nem vonzó, kis mértékben vonzó, közepes mértékben vonzó, nagy mértékben vonzó és 5 teljes mértékben vonzó). Az anyanyelvi tanár szerepe a nyelvtanulásban ötfokozatú motivációs skálán került felmérésre (1 egyáltalán nem, kis mértékben, közepes mértékben, nagy mértékben és 5 teljes mértékben motivál az anyanyelvi tanár a nyelvtanulás során). A Kahle-féle értéklista (LOV) értékek mérése ötfokozatú skálán került mérésre (1 egyáltalán nem fontos, kis mértékben fontos, közepes mértékben fontos, nagy mértékben fontos és 5 teljes mértékben fontos). A kérdőívben használt ötfokozatú Likert-skálán mért változókat kvázi intervallum mérési szintűnek tekintem, ebből kifolyólag paraméteres próbákkal dolgozom a hipotézis- vizsgálat fejezetben.

A nyelvtanulói magatartás operacionalizálása során a nyelvtanulók attitűdjeinek, és egyéb pszichológiai tényezőinek (szubjektív norma, észlelt magatartási kontroll) mérése érdekében *saját fejlesztésű változók kerültek felhasználásra*, melyeket a 2. táblázat mutat be.

Mint korábban említettem, a tervezett magatartás elmélete (Ajzen, 1991) azt feltételezi, hogy a nyelvtanulási szándéknak három koncepcionálisan független determinánsa van:

- 1.) a magatartáshoz fűződő attitűd, melyre kilenc állítás vonatkozott: négy az ismereti és öt az érzelmi komponensekre,
- 2.) a szubjektív norma, melyet két változó segítségével mértem, és
- 3.) az észlelt magatartáskontroll, melyre két állítás vonatkozik a kérdőívben belül.

2. táblázat: A nyelvtanulásra és nyelvtanulási szándéokra ható pszichológiai tényezők

Mérési konstrukció	Változó	Leírás/Megnevezés
Attitűd ismereti (kognitív) komponens	COG1	Az idegen nyelvek ismerete jobb munkalehetőséget biztosít számomra.
	COG2	Az idegen nyelvek ismerete magasabb jövedelem elérését teszi lehetővé.
	COG3	Az idegen nyelvek ismeretével bővítem a kapcsolati hálóm.
	COG4	Az idegen nyelveken történő kommunikáció lehetőséget ad más kultúrák megismerésére.
Attitűd érzelmi (affektív) komponens	AFF1	Az idegen nyelvek tanulásában fontos a sikerélmény.
	AFF2	Azért tanulok idegen nyelveket, mert a nyelvtanulás örömet jelent számomra.
	AFF3	Mindig élvezem, ha idegenekkel az anyanyelvükön társaloghatok.
	AFF4	Szeretek egy jó könyvet vagy filmet eredeti nyelven olvasni/nézni.
	AFF5	A munkám során szeretem, ha idegen nyelven kommunikálhatok.
Magatartási szándék	BI	Tanul-e jelenleg idegen nyelvet?
Szubjektív norma (mások elvárásainak való megfelelés)	SUBJNORM1	Fontos idegen nyelvet tanulnom, mert mások (például szüleim, a munkáltatóm stb.) ezt várják el tőlem.
Szubjektív norma (saját elvárásaimnak való megfelelés)	SUBJNORM2	Azért tanulok idegen nyelvet, mert a saját elvárásaimnak szeretnék megfelelni.
Észlelt magatartási kontroll	PBC1	Könnyen és gyorsan tudok idegen nyelvet tanulni.
	PBC2	Nagyon jó nyelvérzékem van.

Forrás: Saját szerkesztés

2021-ben a nagymintás megkérdezést egy 516 fős pilot kérdőíves vizsgálat előzte meg, melynek eredményei alapján sikerült véglegesíteni a nagymintás megkérdezés során használt mérési változókat.

3.3. Alkalmazott kutatási módszerek

A nyelvtanulási magatartás megértése és a nyelvtanulási szokásokkal kapcsolatos kutatási kérdéseim megválaszolása érdekében kvalitatív (szakértői interjúk) és kvantitatív kutatást (nagymintás kérdőíves megkérdezés) végeztem. A kvalitatív módszerek alkalmazása a kvantitatív kutatás előkészítését szolgálta. A szakértői interjúk jellemzői (résztevők száma, jellemzése) és részletes eredményei a 4. fejezetben kerülnek bemutatásra.

A primer kutatás kérdéseinek előkészítése érdekében a szakirodalom feldolgozását végeztem el, amelyet nyelvviskolák, egy nyelvvizsga-központ, illetve multinacionális vállalatok (10 fő) körében végzett szakértői interjúkkal egészítettem ki. A feldolgozott szakirodalom, az elméleti keretek (például: tervezett magatartás elmélete, nyelvtanulással kapcsolatos attitűdök, Kahle-féle értéklista stb.) és a kvalitatív kutatás tapasztalatai alapján létrehoztam a kvantitatív primer kutatás során alkalmazni kívánt magyar nyelvű kérdőívet (1. Melléklet).

3.4. Alkalmazott statisztikai módszerek

Az empirikus adatok elemzése során változatos matematikai és statisztikai módszereket alkalmaztam az SPSS, AMOS és JASP szoftverek segítségével. A deskriptív statisztikai módszerek mellett (megoszlási táblák, átlag, szórás, gyakoriság stb.) többváltozós statisztikai elemzéseket is végeztem (például: faktorelemzés a motiváció, attitűd, gátló tényezők komponenseinek vizsgálata során), illetve a hipotézisek tesztelésére is sor került (például: paraméteres próbák: összetartozó mintás t-próba, és egymintás t-próba. A nyelvtanulási magatartásra vonatkozó hipotetikus modellem tesztelése érdekében a strukturális egyenletek modellezése (Structural Equation Modeling – SEM) módszertant alkalmaztam az Amos szoftver segítségével.

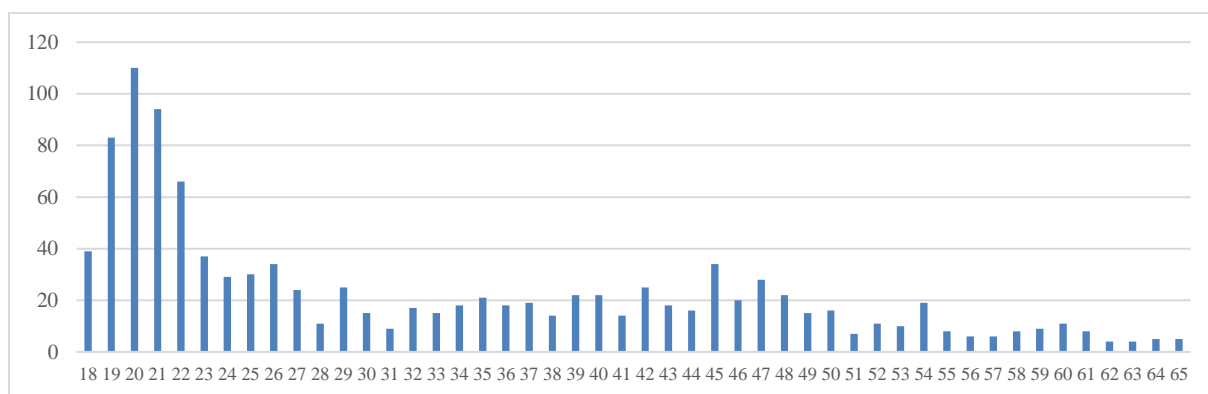
3. táblázat: A kutatás főbb fókuszpontjai - Empirikus kutatás – online kérdőíves megkérdezés (1201 fő)

Kutatási fókusz	Releváns irodalom (szerző és cím)	Alkalmazott elméleti modell	Módszertan	Alkalmazott skála, vagy mérési konstrukció	Elvárt eredmények
A nyelvtanulási magatartás modelljének a megalkotása	Ajzen és Fishbein, (1980.) stb.	Tervezett magatartás elmélet (TOPB)	SEM	Saját fejlesztésű mérési skála	A nyelvtanulási magatartás megértése, előrejelzése
A nyelvtanulással kapcsolatos attitűdök elemzése	Ajzen és Fishbein, (1980.)	Tervezett magatartás elmélet (TOPB)	Főkomponens elemzés (faktoranalízis) PCA	Saját fejlesztésű mérési skála	Az online nyelvtanulással kapcsolatos nyelvtanulói attitűdök feltárása, az attitűd komponenseinek a megismerése
Az értékek és a nyelvtanulási szándék közötti kapcsolat elemzése	Kahle, Kennedy (1988.)	Értéklista (LOV) elmélet	Varianciaanalízis	LOV-skála (Kahle) nyelvtanulási szándék skála (saját fejlesztés)	Annak megállapítása, hogy a LOV értékek közül melyek gyakorolnak szignifikáns hatást a nyelvtanulási szándékra

Forrás: Saját szerkesztés

3.5. Mintavétel és minta

A lehető legtöbb válaszadó elérése érdekében hólabda módszerű online megkérdezésre került sor Google Forms használatával 2021-ben. A megkérdezés mindösszesen 1201 érvényes választ eredményezett. A felmérés kizárólag Magyarországon, a 18–65 év közötti lakosság körében történt. Az 1201 főből álló minta és a 6.191.916 főből álló alapsokaság figyelembevételével 95%-os megbízhatósági szinten a hibahatár 2,83% (forrás: www.calculator.net/sample-size-calculator.html?type=2&cl2=95&ss2=1201&pc2=50&ps2=6191916&x=71&y=9#findci). A KSH (2021) adatai szerint az alapsokaságban a férfiak és nők aránya 50-50% (3.094.261 férfi és 3.097.665 nő). A mintában a nők felülreprezentáltak: a minta több mint kétharmadát a nők alkotják (nők 67,7% – férfiak 32,3%). Emiatt a kutatásból levont következtetések elsősorban a nőkre vonatkoznak. A mintában a válaszadók 6,9%-a alapfokú, 43,6% középfokú, 49,5% felsőfokú végzettséggel rendelkezett. A mintában a végzettség szerint legtöbben, azaz 44%-ban tanulók, 34%-ban a szellemi munkát végző beosztottak képviselték magukat, legkevesebben, azaz 3,8%-ban a fizikai munkát végzők voltak. Ezen kívül a mintában 8,2%-ban közép- vagy felsővezetők, 6%-ban vállalkozók, 1,5%-ban munkanélküliek és 1%-ban külföldi munkavállalók kerültek be. A hazai népesség átlagéletkora a KSH (2021) adatai szerint 2021. január 1-én 42,9 év volt. Ezzel szemben a mintában a válaszadók átlagéletkora 32,4 év, azaz a mintában szereplők ettől átlagosan 10,5 évvel fiatalabbak. A mintában a 18–23 év közötti korosztály felülreprezentált, de minden korosztály képviselteti magát, még a legidősebbek is (8. ábra).

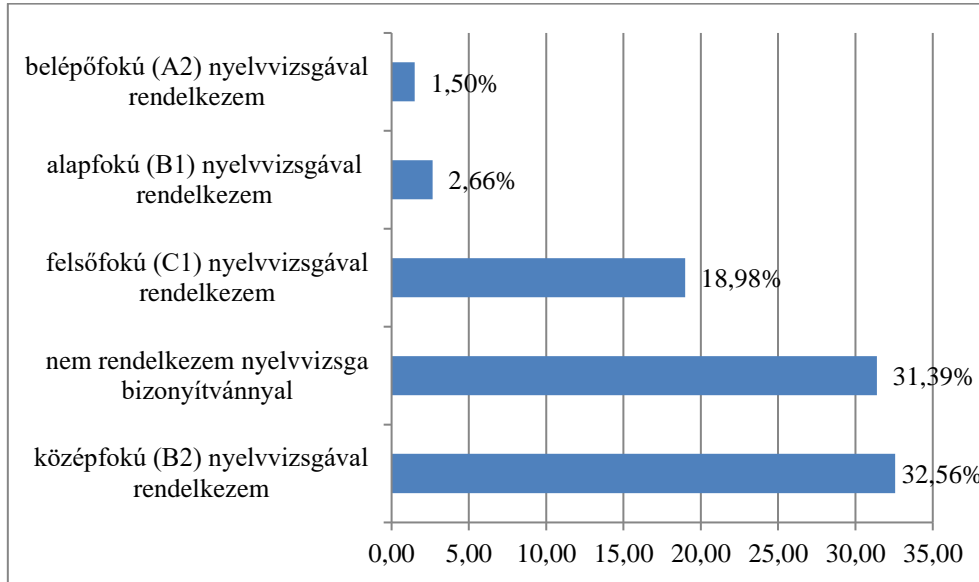
8. ábra: A mintában szereplő válaszadók életkor szerinti megoszlása (N=1101)

Forrás: saját szerkesztés

A kutatás egyik korlátját jelenti, hogy a minta nem reprezentatív, ebből kifolyólag a következtetések a teljes magyar lakosságra nem általánosíthatóak. Ugyanakkor azt is meg kell állapítani, hogy a nyelvtanulók alapsokaságára, azaz a hazai nyelvtanulók demográfiai megoszlására vonatkozó adatok nem álltak és állnak rendelkezésre, ami jelentős akadályt jelent a nyelvtanulókra vonatkozó reprezentatív minta kialakítása során.

Magyarországon jelenleg négy akkreditált (államilag elismert) nyelvvizsga szint létezik, az A2, B1, B2 és C1. Nyelvvizsga az Európa Tanács Közös Európai Referenciakeretében (a továbbiakban: KER) ajánlott hatfokozatú rendszer következő négy szintjén tehető: A2 (belépőfok), B1 (alapfok), B2 (középfok) és C1 (felsőfok). Kormányrendelet, 137/2008. (V.16.). 2021-ben az Oktatási Hivatal Nyelvvizsgáztatási Akkreditációs Osztály (NYAK, 2022) nyelvvizsga-statisztikák adatai szerint (vizsgázók száma alapján) angol nyelvből 67.006 fő vizsgázott. A vizsgázók közül legtöbben 50.808 fő (75,82%) középfokú (B2), 14.548 fő (21,77%) felsőfokú (C1) és 1650 fő (2,46%) alapfokú (B1) vizsgát tett angol nyelvből.

A 9. ábra alapján megállapítható, hogy a megkérdezettek 31,39%-a nem rendelkezik semmiféle nyelvvizsga-bizonyítvánnyal. A válaszadók legnagyobb része, azaz 32,56%-a középfokú (B2), 18,98%-a felsőfokú (C1) 2,66%-a alapfokú (B1) és 1,50%-a belépőfokú (A2) nyelvvizsgával rendelkezik angol nyelvből. Bár a kérdőív tartalmaz kérdést a KER A1 szintjére vonatkozóan is, de mivel Magyarországon a hatályos rendelkezések értelmében ezen a szinten nem tehető nyelvvizsga, az elemzés nem tér ki erre a nyelvtudásszintre.

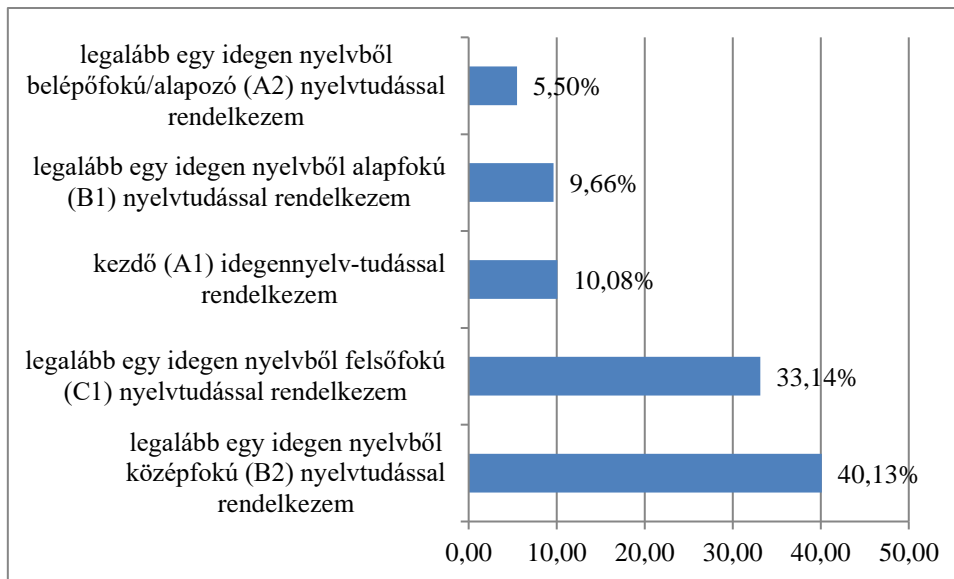

9. ábra: A válaszadók nyelvvizsga eredményei angol nyelvből
Forrás: saját szerkesztés

A két adatsor közvetlenül nem hasonlítható össze egymással, mert a NYAK adatbázisban (NYAK, 2022) érthető módon nem állnak rendelkezésre információk a nyelvvizsgával nem rendelkezők százalékos megoszlására és számára vonatkozóan.

Az idegennyelv-tudás szintjei

A 10. ábra eredményei alapján megállapítható, hogy a válaszadók 10,08%-a kezdő (A1) szintű idegennyelv-tudással bír, ezt követik a legalább egy idegen nyelvből belépőfokú/alapozó (A2) nyelvtudással rendelkezők (5,50%). A megkérdezetteknek 9,66%-a legalább egy idegen nyelvből alapfokú (B1) nyelvtudással rendelkezik. A válaszadók többsége, azaz 40,13%-a legalább egy idegen nyelvből középfokú (B2) nyelvtudással rendelkezik, és némileg kevesebben (33,14%) vannak azok, akiknek legalább egy idegen nyelvből felsőfokú (C1) nyelvtudása van.

10. ábra: A válaszadók idegenyelv-tudásának szintjei

Forrás: saját szerkesztés

Összegezve tehát a kutatás következtetései a minta karakteristikája miatt elsősorban a fiatal, közép-, vagy felsőfokú végzettséggel rendelkező, még tanuló vagy már szellemi munkát végző nőkre vonatkoztathatók, akik már rendelkeznek legalább középfokú nyelvvizsga bizonyítvánnyal.

4. KVALITATÍV KUTATÁSI EREDMÉNYEK (SZAKÉRTŐI INTERJÚK)

Előzetes kutatási kérdéseim megválaszolása és a kvantitatív kutatás megalapozása érdekében két alkalommal is szakértői interjúkat készítettem. A COVID-19 hatásainak feltárása, és az időközben felmerült új kutatási kérdések megválaszolása céljából a 2019-es kvalitatív kutatásomat 2021-ben megismételtem.

2019-ben személyes és online formában összesen 5 fővel készítettem szakértői interjút: az Egyesült Királyságban egy cambridge-i nyelviskola vezetőjével és képzési vezetőjével, valamint Magyarországon egy nemzetközi nyelvvizsga-központ tesztfelkészítőjével és két nyelvtanárral (4. táblázat), melyek teljes átirata az II. mellékletben található meg.

4. táblázat: 2019.évi szakértői interjúk

Az interjúalany beosztása	Az interjú helyszíne	Az interjú időpontja	Kérdés formája
nyelviskola-vezető	Cambridge	2019. július	személyes
képzési vezető	Cambridge	2019. július	személyes
nyelvvizsgáztató, amerikai állampolgárságú angol nyelvtanár	Budapest	2019. június	online
nyelvvizsgáztató, amerikai állampolgárságú angol nyelvtanár	Pécs	2019. augusztus	személyes
nyelvvizsgáztató, angol nyelvtanár, tesztfelkészítő	Pécs	2019. augusztus	személyes

Forrás: saját szerkesztés

2021-ben a szakértői interjú kérdéseket kiegészítettem és néhány kérdést átalakítottam, melyet magyar nyelviskolák és a nyelvvizsga-központ, illetve multinacionális vállalatok HR vezetőivel (5 fő) végeztem el személyes és online formában (5. táblázat). A szakértői interjúk teljes átirata az III. mellékletben található meg.

5. táblázat: 2021. évi szakértői interjúk

Az interjúalany beosztása	Az interjú helyszíne	Az interjú időpontja	Kérdés formája
nyelviskola-vezető, nyelvvizsgáztató	Győr	2021. június	online
HR vezető	Nyírbátor	2021. július	online
HR vezető	Veszprém	2021. július	online
nyelvvizsga-központ vezető, nyelvvizsgáztató	Pécs	2021. szeptember	személyes
nyelviskola/stúdió vezető, nyelvvizsgáztató	Budapest	2021. október	online

Forrás: saját szerkesztés

Először azokat a kérdéseket és összegzett válaszokat mutatom be szövegesen, majd összefoglaló táblázatban (6. táblázat), melyek 2019-ben és 2021-ben is megtalálhatóak voltak a kérdések között.

1./A Hogyan változik a nyelviskolák jövője, ha a tantermi módszereket a digitális eszközökkel együtt működtetik (2019. év)?

Már most is afelé történt az elmozdulás, hogy bár az oktatás legyen digitális, de valódi emberekkel és ne a mesterséges intelligenciával valósuljon meg. Ha a tantermi módszereket a digitális eszközökkel együtt működtetik a nyelviskolák fontos, hogy megmaradjon a diák és a tanár közötti jó kapcsolat. A nyelviskoláknak integrálniuk kell a digitális támogató eszközöket. A közeljövőben a vegyes tanulás és a digitalizáció robbanásszerűen nőni fog,

nem lehetetlen, hogy az emberek lexikális ismereteket tudnak majd letölteni az agyukba. A digitalizáció felé halad a nyelvoktatás, és ezzel együtt a nyelvtanár szerepe is átalakul.

1./B Hogyan változik a nyelviskolák jövője, ha a tantermi nyelvoktatást a digitális eszközökkel/platformokkal/online oktatással együtt működtetik (2021.év)?

A hibrid oktatásnál nagyobb motivációra van szükség. Amikor otthon van a diák és egyedül tanul, az irányított oktatás, melyre nem mindenki alkalmas. Az oktatásban meg kell találni azt a módszert, hogyan lehet együttesen alkalmazni a technikai és a szakmai oldalt, amely a minőséget nem fogja rontani. Az online oktatás hasznos, de mivel az emberek társas lények, ezért elengedhetetlen a személyes találkozás, azaz a kontakt órák tartása is.

Összességében megállapítható, az az egybehangzó vélemény, miszerint a digitalizáció adta előnyöket ki kell aknázni a nyelvoktatásban is. A technika alkalmazása mellett továbbra is fontos a humán tényező figyelembevétele, elsősorban a megfelelő motivációt adó, irányító nyelvtanár, akinek a szerepe átalakul bizonyos készségek oktatásánál. A jövő az lesz, hogy az emberek sokkal többet próbálnak majd saját maguk, otthon ingyenes technológiával tanulni.

2./A Melyek a hosszútávú nyelvoktatás kulcs sikertényezői? Hogyan lehet elérni a nyelviskoláknak a hosszútávú sikert? Milyen marketing mixet kell alkalmazniuk (2019.év)?

Sikertényező lehet a szükséglet, a motiváció, a jól képzett és rendszeresen továbbképzett nyelvtanárok, akiknek optimális környezetet és jó eszközöket biztosítanak. A tanárok képzése/önképzése elengedhetetlen. Továbbá a teljesítmény, az anyanyelvi tanár és a tanulási környezet. A nyelvtanfolyami oktatás hatását jelentősen növeli az anyanyelvi környezetben zajló mindennapi kommunikáció.

2./B Melyek a nyelvoktatás kulcs sikertényezői hosszú távon? Mitől lesz sikeres egy nyelviskola? Mit kell adniuk a nyelviskolának ahhoz, hogy sikeresek legyenek (2021.év)?

A legfontosabb kulcs sikertényezők: a rugalmasság, a célorientált, projektorientált, magas szintű nyelvoktatás biztosítása. Úgy kell tanítani, hogy a nyelvtanuló személyre szabottnak érezze az oktatást. Az iskola sikerének érdekében egyértelműen fontos a jó tanár biztosítása. Már a nyelvtanulás kezdetekor lényeges a nyelvtanulási folyamat pontos tervezése, elsőként a célok meghatározása és az esetleges gátló tényezők számbavétele. A multinacionális cégeknél oktató tanároknak meg kell ismerni az oktatott munkavállaló helyét és pontos feladatát a céges idegennyelvű kommunikációban, a cég elvárásait az adott nyelvoktatással kapcsolatban.

Összességében megállapítható, hogy az anyanyelvi környezet, a jól képzett nyelvtanár, a motiváció, a kitartás, a magas szintű teljesítmény sikertényező lehet a nyelvoktatásban.

Továbbá a sikeres nyelviskoláknak a nyelvoktatási folyamatot a nyelvtanuló személyére kell szabnia az elvárt kimeneti szintet és képzési célt tartva szem előtt.

A 3. kérdést azért hagytam ki ebből a részből, mert azt 2021-ben kivettem a kérdéssorból. Ennek az az oka, hogy a kérdőív validálása során világossá vált, hogy az interjúalanyok nem tudták értelmezni a kérdést.

További kérdések az összegzett válaszokkal együtt:

4. Hogyan írható le a nyelviskolaválasztási folyamat, milyen tényezők befolyásolják a döntést? Léteznek-e szignifikáns különbségek az online és tantermi nyelvtanulás választása esetén, és ha igen, melyek ezek (2019.év)?

Összességében megállapítható, hogy ha a nyelviskolák fenn szeretnének maradni, akkor az oktatási formák kombinációját kell ajánlani. Meg kell tudni győzni az embereket a vegyes tanulás előnyeiről.

5./A Milyen tényezők segítségével lehet a hallgatói elégedettséget és lojalitást maximalizálni? Összefüggésben van-e ez a nyelvtanulás hatékonyságával és a képzés költségével (2019.év)?

A nyelvtanulók véleményének segítségével a nyelviskola visszacsatolást kap arról, hogy melyek azok a dolgok, amelyek megfelelőek számukra, és melyek azok, amelyeken változtatni szükséges. A lojalitás a tanítás minőségén alapszik, azaz a hallgatók emlékeznek a tanítás minőségére, és ez megteremtheti vagy megsemmisítheti a lojalitást. Ha a tanár nem alkalmazza az új technológiákat a nyelviskolának sajnos meg kell válnia az illetőtől. A technológiának megvannak a veszélyei is, ezért fontos az egyensúly megteremtése.

5./B Milyen tényezők segítségével lehet a hallgatói elégedettséget és a lojalitást maximalizálni (2021. év)?

Akkor tud egy nyelviskola jó eredményeket elérni, ha pontosan megérti, hogy mi a megrendelő és az egyén/a munkavállaló igénye, célkitűzése. Akkor lesz elégedett egy hallgató, ha el tudja érni a kitűzött célját. Ha valaki elégedett a nyelvoktatással, akkor az a diák lojális lesz azzal a nyelviskolával, ahol tanul.

Összességében megállapítható, hogy a lojalitás a tanítás minőségén, a nyelvtanulói visszacsatoláson alapszik. Akkor tud egy nyelviskola jó eredményeket elérni, ha pontosan megérti, hogy mi a megrendelő és az egyén/a munkavállaló igénye, célkitűzése.

Új kérdések az összegzett válaszokkal együtt:

A COVID-19 milyen mértékben van hatással a nyelvtanulásra (2021.év)?

Jelentősen megváltoztak a nyelvtanulási szokások, bár több nyelvoktatás-piaci szereplő már korábban is végzett fejlesztéseket az online oktatás területén. Őket nem érte készületlenül a váltás. Míg a céges nyelvoktatás területén nem volt jelentős visszaesés, a magánszférában nagyobb lett a nyelvtanulók motivátlansága részben a kormány által hozott „nyelvvizsga amnesztia” miatt. Ennek értelmében a COVID ideje alatt a „bentragadt”, a nyelvvizsga hiányában kiadatlan diplomákat a végzősök megkapták a nyelvvizsgakövetelmény teljesítésének hiányában is.

Miért iskolázzák be a munkavállalókat az idegennyelv-tanfolyamokra? Mik lehetnek a diákok/munkavállalók motivációi (2021.év)?

A munkavállalók motivációja lehet a magasabb fizetést kínáló külföldi munkavállalás, a külföldi kollégákkal akár személyesen, akár online platformon folytatott napi szintű idegen nyelvű kommunikáció követelménye. Az 50 év fölötti nyelvtanulók gyakori motivációja a külföldön élő, magyar nyelvet nem, vagy csak gyengén beszélő unokával történő kapcsolattartás, de sok esetben a motiváció a meglévő nyelvtudás szinten tartása. A diákok (középiskolai tanulók, egyetemi hallgatók) motivációja alapvetően kettős: külföldi továbbtanulás, vagy nyelvvizsgára, azaz „papírra” van szüksége.

Milyen gátló/akadályozó tényezőkre gondolhatunk az idegennyelv-tanulásban (2021.év)?

A közoktatásban és a felsőoktatásban tanuló diákok körében gátló tényező a motivátlanság, azaz érdeklődés hiánya, a nyelvtanulás hasznosságának be nem látása. A közoktatásban gyakran az oktatás gyenge minőségéből is fakadhatnak problémák. Ugyanakkor az anyagi háttér is lehet akadályozó tényező. A felnőtteknél a sikerélmény hiánya és az időhiány, az, amely a motivátlansághoz vezethet. A vállalati nyelvoktatásban a stresszes munkakör vagy a zsúfolt időbeosztás lehet a gátló tényező. Bizonyos százalékban vannak képességbeli problémák is. A viselkedési szokások is szerepet játszhatnak az idegennyelv-tanulásban, azaz sok esetben hiányzik a tanuló kitartása, illetve érezhető az erőfeszítés hiánya.

Véleménye szerint hogyan fog kinézni a nyelvoktatás 10 év múlva? Mi a víziója ezzel kapcsolatban (2021.év)?

Megmarad az online- és a tantermi oktatás a hibrid változata. A nyelvtanulásnál is nagyon fontos a személyes kapcsolat, mind az oktatónak, mind a tanulóknak fontos a visszajelzés. Lényeges, hogy olyan magasan képzett nyelvtanárok tanítsanak, akiknek több éves online oktatási tapasztalatuk is van, rendelkezzenek megfelelő motiváltsággal az új módszerek alkalmazásában, továbbá a diák és a saját munkájuk iránti alázattal. Rengeteg alkalmazás (app) érhető el jelenleg is, azaz akár utazás közben vagy várakozáskor, gyakorlatilag bárhol lehet gyakorolni a nyelvet. Valószínű, a rendszerek fejlesztése a jövő annak érdekében, hogy a nyelvtanulók személyesebbnek érezzék az oktatást az online térben.

6. táblázat: A kvalitatív felmérések eredményeinek összefoglalása

Témakör megnevezése	2019. év	2021. év
A nyelviskola jövője	vegyes tanulás, digitalizáció, új technológiák beépülése az oktatásba, otthoni tanulás	a technikai és a szakmai oldal együttes alkalmazása, a humán tényező szerepe
A nyelvoktatás hosszútávú kulcs sikertényezői	motiváció, önképzés, jól képzett és rendszeresen továbbképzett nyelvtanárok, anyanyelvi környezet és jó eszközök biztosítása	rugalmasság, magas szintű nyelvoktatás és személyre szabott oktatás
Szignifikáns különbségek az online és tantermi nyelvtanulás választása esetén	a vegyes tanulás előnyei	nem szerepelt a felmérésben
A hallgatói elégedettség és lojalitás növelése/maximalizálása	nyelvtanulói visszacsatolás, a tanítás minősége, új technológia alkalmazása	az egyén/munkavállaló igényének, célkitűzésének megértése, vagy ha a hallgató eléri a kitűzött célját
A COVID-19 hatása a nyelvtanulásra	nem szerepelt a felmérésben	a nyelvtanulási szokások megváltozása, a céges oktatásban nem volt jelentős visszaesés, a magánzférában a tanulók motiváltsága visszaesett
A diákok/munkavállalók motivációi	nem szerepelt a felmérésben	a diákok motivációja: külföldi továbbtanulás, vagy nyelvvizsga megszerzése a munkavállalók motivációja: külföldi munkavállalás, vagy idegen nyelvű munkahelyi kommunikáció
Az idegennyelv-tanulás gátló tényezői	nem szerepelt a felmérésben	a diákoknál: motivátlanság, anyagi háttér a felnőtteknél: sikerélmény hiánya, időhiány, stresszes munkakör, képességbeli problémák
A nyelvoktatás tíz év múlva	nem szerepelt a felmérésben	az online- és a tantermi oktatás hibrid változata, az új módszereket alkalmazni képes magasan képzett nyelvtanárok, az oktatási rendszerek folyamatos fejlesztése

Forrás: saját szerkesztés

A kvantitav kutatás megtervezése és végrehajtása során felhasználtam a kvalitatív kutatás számos eredményét, beleértve az online és tantermi nyelvtanulás választása esetén tapasztalható különbségeket, a COVID-19 hatását a nyelvtanulásra, a diákok/munkavállalók motivációit és az idegennyelv-tanulás gátló tényezőit.

5. KVANTITATÍV KUTATÁSI EREDMÉNYEK

Ebben a fejezetben a kutatási kérdésekre adott válaszok bemutatására és a hipotézisek tesztelésére kerül sor. Több olyan területet is elemzek, amelyek jelentős befolyással vannak a nyelvtanulási szándékra. Ezek az alábbiak: az idegennyelv-tanulás motivációi, gátló tényezői, a nyelvtanulási formák kedveltsége, valamint a COVID-19 hatása az idegennyelv-tanulásra. Továbbá megvizsgálom a nyelvtanulásra ható pszichológiai tényezőket és az anyanyelvi tanár szerepét az idegennyelv-tanulásban, bemutom a kutatási hipotézisek tesztelését és a kapott téziseket.

A kutatás eredményei szerint a megkérdezettek számára egyértelműen fontos az idegennyelv-tanulás ($\bar{x}=4,12$). A mintában szereplő nyelvtanulók felismerték azt, hogy a megfelelő nyelvi szint elérése fáradtságos munkával jár, ezért kevésbé szeretnek nyelvet tanulni ($\bar{x}=3,48$), és még kevésbé motiváltak a nyelvtanulás iránt ($\bar{x}=3,39$). A szórás ($\sigma=0,96$) azt jelzi, hogy a véleményekben igazán nagy eltérés nem tapasztalható. Pearson korreláció számítás segítségével feltártam, hogy az idegennyelv-tanulás fontossága és a szeretete közötti kapcsolat pozitív irányú és erős ($r=0,639^{**}$)². Ahogy a nyelvtanuló egyre idősebbé válik, úgy fog majd csökkenni a nyelvtanulás fontossága az életében ($r= -0,235^{**}$). Az is megállapítható, hogy a kor és az idegennyelv-tanulás szeretete közötti kapcsolat negatív irányú és gyenge, azaz minél idősebb a nyelvtanuló, annál kevésbé szeret idegen nyelvet tanulni ($r= -0,164^{**}$).

ANOVA segítségével feltártam, hogy a nem hatással van a nyelvtanulás fontosságára, azaz a férfiak és nők esetében az idegennyelv-tanulás fontossága között szignifikáns eltérés mutatkozik (IV. melléklet, 1. táblázat: rövidítve és a továbbiakban: IV. melléklet, M4/1.), a nők számára nagyobb mértékben fontos az idegennyelv-tanulás (7. táblázat), bár ez a kapcsolat meglehetősen gyenge (8. táblázat). Továbbá megállapítható, hogy az idegennyelv-tanulás fontossága és a végzettség között nincs szignifikáns kapcsolat (IV. melléklet, M4/2.). ANOVA segítségével megállapítottam, hogy az idegennyelv-tanulás fontossága és a foglalkozás között szignifikáns kapcsolat áll fenn (IV. melléklet, M4/3.). A válaszadók közül a nyelvtanulás a tanulók és a külföldi munkavállalók – olyan munkavállaló, aki külföldi állampolgár, de Magyarországon él - számára a legfontosabb, a fizikai munkát végző beosztottak számára pedig a legkevésbé fontos, amit a 9. táblázat mutat be, bár ez a kapcsolat meglehetősen gyenge (10. táblázat). Az idegennyelv-tanulás fontossága és a jövedelem között nincs szignifikáns kapcsolat (IV. melléklet, M4/4.), ami azt jelenti, hogy a jövedelem nem befolyásolja a nyelvtanulás fontosságát.

7. táblázat: Az idegennyelv-tanulás fontossága nemek szerint (N=1183)

Nem	Átlag	N	Szórás
Férfi	4,01	382	,909
Nő	4,17	801	,879
Összesen	4,12	1183	,891

Forrás: saját szerkesztés

8. táblázat: Az idegennyelv-tanulás fontossága és a nemek közötti kapcsolat erőssége (N=1183)

Asszociációs mérőszámok		
	Eta	Eta ²
Mennyire fontos Önnek a nyelvtanulás? * Nem	,083	,007

Forrás: saját szerkesztés

² Megjegyzés: A ** azt jelzi, hogy a kapcsolat $p<0,01$ szinten és a * pedig azt, hogy $p<0,05$ szinten szignifikáns.

9. táblázat: Az idegennyelv-tanulás fontossága foglalkozás szerint (N=1183)

Foglalkozás	Átlag	N	Szórás
tanuló	4,28	526	,785
fizikai munkát végző beosztott	3,33	46	1,136
szellemi munkát végző beosztott	4,04	411	,914
közép- vagy felsővezető	4,05	99	,896
vállalkozó	4,06	71	,939
külföldi munkavállaló	4,33	12	,778
munkanélküli	3,89	18	1,231
Összesen	4,12	1183	,894

Forrás: saját szerkesztés

10. táblázat: Az idegennyelv-tanulás fontossága és a foglalkozás közötti kapcsolat erőssége (N=1183)

Asszociációs mérőszámok				
	R	R ²	Eta	Eta ²
Mennyire fontos Önnek a nyelvtanulás? * Foglalkozás	-,101	,010	,223	,050

Forrás: saját szerkesztés

ANOVA segítségével feltártam, hogy szignifikáns eltérés mutatkozik abban, hogy a férfiak és a nők mennyire szeretnek idegen nyelvet tanulni (IV. melléklet, M4/5.). Megállapítható, hogy a nők sokkal jobban szeretnek idegen nyelvet tanulni (11. táblázat), bár ez a kapcsolat gyenge, amit a 12. táblázat mutat be. Továbbá megállapítható, hogy az idegennyelv-tanulás szeretete és a végzettség között nincs szignifikáns kapcsolat (IV. melléklet, M4/6.), ami azt jelenti, hogy a végzettség nem befolyásolja azt, hogy valaki mennyire szeret nyelveket tanulni. ANOVA segítségével kiderítettem, hogy szignifikáns eltérés mutatkozik az idegennyelv-tanulás szeretete és a foglalkozás között (IV. melléklet, M4/7.). A 13. táblázat alapján megállapítható, hogy a válaszadók közül a tanulók és a vállalkozók szeretnek legjobban nyelvet tanulni, legkevésbé pedig a fizikai munkát végző beosztottak. Az idegennyelv-tanulás szeretete és a foglalkozás között gyenge kapcsolat van, amit a 14. táblázat mutat be. Feltártam, hogy az idegennyelv-tanulás szeretete és a jövedelem között nincs szignifikáns kapcsolat (IV. melléklet, M4/8.), ami azt jelenti, hogy a válaszadók a jövedelmi helyzettől függetlenül egyfoma mértékben szeretnek idegen nyelvet tanulni.

11. táblázat: Az idegennyelv-tanulás szeretete nemek szerint (N=1182)

Nem	Átlag	N	Szórás
férfi	3,26	382	1,009
nő	3,59	800	1,019
Összesen	3,48	1182	1,027

Forrás: saját szerkesztés

12. táblázat: Az idegennyelv-tanulás szeretete és a nem közötti kapcsolat erőssége (N=1182)

Asszociációs mérőszámok		
	Eta	Eta ²
Mennyire szeret idegen nyelvet tanulni? * Nem	,149	,022

Forrás: saját szerkesztés

13. táblázat: Az idegennyelv-tanulás szerete foglalkozás szerint (N=1182)

Foglalkozás	Átlag	N	Szórás
tanuló	3,60	526	1,013
fizikai munkát végző beosztott	2,80	46	1,025
szellemi munkát végző beosztott	3,42	410	1,030
közép- vagy felsővezető	3,38	99	,900
vállalkozó	3,58	71	1,155
külföldi munkavállaló	3,33	12	,651
munkanélküli	3,39	18	1,195
Összesen	3,48	1182	1,030

Forrás: saját szerkesztés

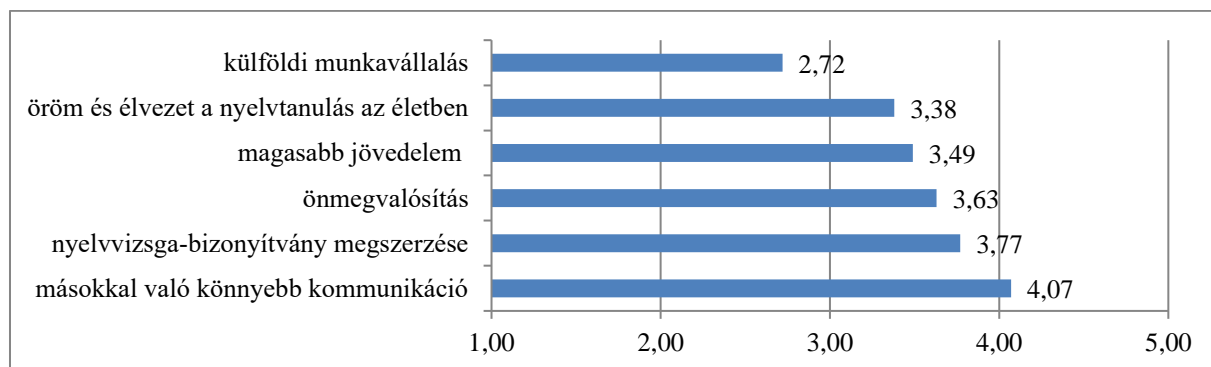
14. táblázat: Az idegennyelv-tanulás szerete és a foglalkozás közötti kapcsolat erőssége (N=1182)

Asszociációs mérőszámok		
	Eta	Eta ²
Mennyire szeret idegen nyelvet tanulni? * Foglalkozás	,158	,025

Forrás: saját szerkesztés

5.1. Az idegennyelv-tanulás motivációi

Az idegennyelv-tanulás motivációit mérő skála megbízhatóságának vizsgálata során a Cronbach-alfa értéket határoztam meg, mely 0,69. Ez azt jelzi, hogy a mérési skála az elfogadhatónál (alfa=0,7) minimálisan alacsonyabb megbízhatósággal rendelkezik. Átlagszámítás segítségével feltártam, hogy a nyelvtanulás legfontosabb motivációja a másokkal való könnyebb kommunikáció ($\bar{x}=4,07$), amelyet a nyelvvizsga-bizonyítvány megszerzése ($\bar{x}=3,77$) az önmegvalósítás ($\bar{x}=3,63$), a magasabb jövedelem ($\bar{x}=3,49$) és az öröm és élvezet a nyelvtanulás az életben ($\bar{x}=3,38$) követ. A külföldi munkavállalás ($\bar{x}=2,72$) bizonyul a leggyengébb indítéknak/motivációnak az idegen nyelvek tanulásában a felmérés szerint (11. ábra). Az eredmények alapján megállapítható, hogy a válaszadók összességében a közepes mértéktől erősebben, de nem nagy mértékben motiváltak az idegennyelv-tanulás során ($\bar{x}=3,51$).

11. ábra: Nyelvtanulási motivációk

Forrás: saját szerkesztés

Faktor-elemzés és a demográfiai változók szignifikancia elemzése

A nyelvtanulási motivációk stuktúralódásának feltárása főkomponens-elemzés (PCA) segítségével történt. Első lépésként a KMO (Kaiser–Meyer–Olkin) érték meghatározására került sor azért, hogy megbizonyosodjam arról, alkalmasak-e a kiválasztott válaszok a

faktoranalízisre. Bartlett teszttel mutattam ki, hogy az elemzésbe bevont változók a közöttük fennálló szignifikáns kapcsolat miatt ($p=0,00$), alkalmassá teszik a mintát a faktorelemzésre. Jelen esetben 0,716 a KMO, ami alapján a változók megfelelőnek tekinthetők $KMO>0,6$ (Varga és Szilágyi, 2011), tehát alkalmasak a faktoranalízisre. A főkomponens eredményeként (15. táblázat) két faktor keletkezett, melyek a teljes variancia 63,420%-át magyarázzák. Az érvényes válaszok alapján a faktorelemzésből megállapítható, hogy a nyelvtanulók számára kétfajta motiváció létezik. Az egyik a másokkal való könnyebb kommunikáció, önmegvalósítás és az öröm és élvezet a nyelvtanulás az életben, vagyis a nyelvismeret gyakorlati alkalmazása. A másik motiváció oka lehet az egyén szakmai előmenetele, egy jobb pozíció elérése, jobb lehetőség, mely a nyelvtanuláshoz kapcsolódik és nagyban függ a teljesítményképes nyelvtudásától, azaz ide tartozik a nyelvvizsga megszerzése a külföldi munkavállalás, és a magasabb jövedelem elérése. A kutatási eredmény is megerősíti, hogy ezeknek a céloknak a megvalósításáért tanulnak idegen nyelvet sokan a felnőttképzésben. A nyelviskola stratégiájának kialakítása során emiatt érdemes és szükséges is ezt a két, egymástól eltérő motívumokkal rendelkező csoportot külön célcsoportként kezelni és eltérő megközelítési módokat alkalmazni. A haszonelvű csoport esetében a nyelvtudás gyakorlati hasznát kell hangsúlyozni az üzenetben: a magasabb szintű, biztosabb nyelvtudás egyszerűbbé teszi a nyelvvizsga megszerzését, magasabb jövedelmet, könnyebb külföldi munkavállalást jelent, azaz tanulj idegen nyelvet, mert ez a befektetés megtérül. A másik csoport számára pedig a kampány során az üzenetnek arra kell fókuszálni, hogy „lelj örömet az idegennyelv-tanulásban”, hogy könnyebben tudj kommunikálni másokkal és megvalósíthatod önmagadat/céljaidat.

15. táblázat: Az idegennyelv-tanulás motivációi

Megnevezés	Komponens	
	Komponens 1 – („a nyelvismeret gyakorlati alkalmazása”)	Komponens 2 – („haszonelvű szempontok”)
nyelvvizsga megszerzése		,775
magasabb jövedelem elérése		,713
külföldi munkavállalás		,667
öröm és élvezet a nyelvtanulás az életben	,844	
önmegvalósítás	,840	
másokkal való könnyebb kommunikáció	,715	
n = 1201		
A rotációnak a módszere: Varimax (Kaiser)		

Forrás: saját szerkesztés

Pearson korreláció számítás segítségével feltártam, hogy a nyelvtanulás fontossága és a nyelvtanulás iránti motiváció közötti kapcsolat pozitív irányú és erős ($r=0,640^{**}$). Az is megállapítható, hogy a nyelvtanulás szeretete és a nyelvtanulás iránti motiváció között kimondottan erős pozitív kapcsolat áll fenn ($r=0,729^{**}$). Továbbá az is megfigyelhető, a nyelvtanulás szeretete és a motiváció összes tényezője között szignifikáns kapcsolat áll fenn. Az eredmények alapján megállapítható, ha a nyelvtanuló szeret nyelvet tanulni, akkor a nyelvtanulás öröme motiválja leginkább, ahol a kapcsolat pozitív irányú, erős ($r=0,690^{**}$), ellenben az is kijelenthető, hogy a nyelvtanulót a nyelvvizsga megszerzése motiválja a legkevésbé ($r=0,78^{**}$). Továbbá az életkor növekedésével az idegennyelv-tanulás iránti motiváció is csökken ($r= -0,092^{*}$), vagyis a kor előrehaladtával a nyelvtanuló kevésbé leli

meg az örömet a nyelvtanulásban ($r = -0,062^*$), ami teljesen logikus, mivel idős korban a kognitív funkciók hanyatlásával egyre nehezebb az idegennyelv-tanulás. Továbbá, a kor és a motiváció összes tényezője között szignifikáns kapcsolat van. Minél idősebb a nyelvtanuló, annál kevésbé motivált a nyelvvizsga megszerzésében ($r = -0,394^{**}$). ANOVA segítségével feltártam, hogy szignifikáns különbség mutatkozik abban, hogy a férfiak és a nők mennyire motiváltak az idegennyelv-tanulásban (IV. melléklet, M4/9.). A nők sokkal motiváltabbak, mint a férfiak (16. táblázat), bár ez a kapcsolat meglehetősen gyenge, amit a 17. táblázat mutat be. Továbbá megállapítható az is, hogy az idegennyelv-tanulás iránti motiváció és a végzettség között, (IV. melléklet, M4/10.), illetve az idegennyelv-tanulás iránti motiváció és a foglalkozás között (IV. melléklet, M4/11.), valamint az idegennyelv-tanulás iránti motiváció és a jövedelem között nem áll fenn szignifikáns kapcsolat (IV. melléklet, M4/12.).

16. táblázat: Az idegennyelv-tanulás motivációja nemek szerint (N=1181)

Nem	Átlag	N	Szórás
férfi	3,25	381	,935
nő	3,47	800	,925
Összesen	3,40	1181	,933

Forrás: saját szerkesztés

17. táblázat: Az idegennyelv-tanulás motivációja és a nem közötti kapcsolat erőssége (N=1181)

Asszociációs mérőszámok		
	Eta	Eta ²
Hogyan értékeli a nyelvtanulás iránti motivációját? * Nem	,105	,011

Forrás: saját szerkesztés

ANOVA segítségével feltártam, hogy a motivációs tényezőkön belül a nyelvvizsga megszerzése, az önmegvalósítás, illetve a nyelvtanulás öröm és élvezet az életben és a nem között szignifikáns kapcsolat áll fenn (IV. melléklet, M4/13.). Továbbá megállapítható, hogy a nők számára fontosabbak az előbb felsorolt motívumok, melyet a 18. táblázat mutat be. A 19. táblázat a kapcsolat erősségét mutatja be, amely mindegyik esetben meglehetősen gyenge.

18. táblázat: Az idegennyelv-tanulás motívumai nemek szerint

Nem		Yelvvizsga megszerzése	Külföldi munkavállalás	Másokkal való könnyebb kommunikáció	Magasabb jövedelem elérése	Önmegvalósítás	Öröm és élvezet a nyelvtanulás az életben
		férfi	Átlag	3,61	2,82	4,04	3,50
	N	369	375	377	375	370	371
	Szórás	1,454	1,368	1,012	1,239	1,275	1,291
nő	Átlag	3,84	2,67	4,08	3,49	3,73	3,57
	N	767	752	782	755	768	766
	Szórás	1,332	1,397	1,046	1,256	1,218	1,261
Összesen	Átlag	3,77	2,72	4,07	3,50	3,63	3,39
	N	1136	1127	1159	1130	1138	1137
	Szórás	1,376	1,389	1,035	1,249	1,245	1,296

Forrás: saját szerkesztés

19. táblázat: Az idegennyelv-tanulás motívumai és a nem közötti kapcsolat erőssége

Asszociációs mérőszámok		
	Eta	Eta ²
nyelvvizsga megszerzése * Nem	,079	,006
külföldi munkavállalás * Nem	,051	,003
másokkal való könnyebb kommunikáció * Nem	,018	,000
magasabb jövedelem elérése * Nem	,004	,000
önmegvalósítás * Nem	,117	,014
öröm és élvezet a nyelvtanulás az életben * Nem	,199	,039

Forrás: saját szerkesztés

ANOVA segítségével feltártam, hogy a motivációs tényezőkön belül a nyelvvizsga megszerzése, a külföldi munkavállalás és a magasabb jövedelem elérése és a végzettség között szignifikáns kapcsolat áll fenn (IV. melléklet, M4/14.). Továbbá megállapítottam, hogy a válszadók minél alacsonyabb végzettséggel rendelkeznek, annál fontosabb számukra a nyelvvizsga megszerzése és a külföldi munkavállalás (20. táblázat). A 21. táblázat bemutatja a kapcsolat erősségét, amely mindegyik esetben meglehetősen gyenge.

20. táblázat: Az idegennyelv-tanulás motívuma végzettség szerint

Végzettség		nyelvvizsga megszerzése	külföldi munkavállalás	másokkal való könnyebb kommunikáció	magasabb jövedelem elérése	önmegvalósítás	öröm és élvezet a nyelvtanulás az életben
alapfokú	Átlag	3,99	3,21	4,00	3,55	3,91	3,50
	N	78	76	80	76	76	76
	Szórás	1,190	1,360	1,169	1,280	1,191	1,311
középfokú	Átlag	3,94	2,95	4,06	3,63	3,66	3,31
	N	500	506	508	502	503	502
	Szórás	1,262	1,323	,982	1,152	1,178	1,258
felsőfokú	Átlag	3,58	2,43	4,09	3,37	3,58	3,44
	N	562	549	574	556	562	563
	Szórás	1,469	1,396	1,059	1,320	1,298	1,329
Összesen	Átlag	3,76	2,72	4,07	3,49	3,64	3,38
	N	1140	1131	1162	1134	1141	1141
	Szórás	1,376	1,390	1,033	1,251	1,241	1,298

Forrás: saját szerkesztés

21. táblázat: Az idegennyelv-tanulás motívumai és a végzettség közötti kapcsolat erőssége

Asszociációs mérőszámok		
	Eta	Eta ²
nyelvvizsga megszerzése * Végzettség	,135	,018
külföldi munkavállalás * Végzettség	,206	,042
másokkal való könnyebb kommunikáció * Végzettség	,025	,001
magasabb jövedelem elérése * Végzettség	,101	,010
önmegvalósítás * Végzettség	,065	,004
öröm és élvezet a nyelvtanulás az életben * Végzettség	,054	,003

Forrás: saját szerkesztés

ANOVA segítségével azt is feltártam, hogy a foglalkozás és az egyes motívumok között szignifikáns kapcsolat áll fenn (IV. melléklet, M4/15.). A tanulók számára a legfontosabb a

nyelvvizsga megszerzése, míg a külföldi munkavállalók, fizikai munkát végző beosztottak és a vállalkozók számára ez nem bír jelentőséggel. A külföldi munkavállalás a külföldi munkavállalóknak a legfontosabb, míg a közép- vagy felsővezetőknek egyáltalán nem fontos. A másokkal való könnyebb kommunikáció a vállalkozóknak és a közép- vagy felsővezetőknek kiemelten fontos, míg a fizikai munkát végző beosztottaknak a legkevésbé fontos. A magasabb jövedelem elérése a tanulók számára a legfontosabb, míg a fizikai munkát végző beosztottak és a vállalkozók számára a legkevésbé fontos. Az önmegvalósítás a nyelvtanulás által a munkanélküliek és a tanulók számára a legkiemelkedőbb, a fizikai munkát végző beosztottak számára a legkevésbé bír jelentőséggel. Az, hogy a nyelvtanulás örömet és élvezetet okoz a munkanélküliek számára jelenti a legfontosabb, míg a fizikai munkások számára a legkevésbé fontos motivációs tényezőt. Ez előzőekben felsorolt összefüggéseket a 22. táblázat mutatja be. A 23. táblázat a kapcsolat erősségét mutatja be, amely a nyelvvizsga megszerzése és a külföldi munkavállalás esetében jelentősnek mondható, a többi esetben pedig gyenge. Megállapítható, hogy az idegennyelv-tanulási motivációs tényezőkön belül a nyelvvizsga megszerzése és a jövedelem között szignifikáns kapcsolat tapasztalható, míg a többi esetben nem (IV. melléklet, M4/16.). Az átlagos jövedelmük számára a legfontosabb a nyelvvizsga megszerzése, míg az átlag feletti számára ez a legkevésbé számít (24. táblázat). A 25. táblázat a kapcsolat erősségét mutatja be, amely mindegyik esetben meglehetősen gyenge.

22. táblázat: Az idegennyelv-tanulás motívumai foglalkozás szerint

Foglalkozás		nyelvvizsga megszerzése	külföldi munkavállalás	másokkal való könnyebb kommunikáció	magasabb jövedelem elérése	önmegvalósítás	öröm és élvezet a nyelvtanulás az életben
tanuló	Átlag	4,23	3,16	4,09	3,75	3,80	3,45
	N	524	524	525	525	523	523
	Szórás	,980	1,271	,955	1,089	1,147	1,248
fizikai munkát végző beosztott	Átlag	2,81	2,29	3,48	2,83	2,85	2,75
	N	42	41	42	40	41	40
	Szórás	1,534	1,453	1,254	1,500	1,442	1,354
szellemi munkát végző beosztott	Átlag	3,58	2,34	3,99	3,35	3,54	3,36
	N	391	387	402	388	393	394
	Szórás	1,457	1,333	1,110	1,298	1,291	1,358
közép- vagy felsővezető	Átlag	3,10	2,09	4,32	3,35	3,43	3,24
	N	96	92	95	94	95	94
	Szórás	1,599	1,380	,914	1,358	1,326	1,215
vállalkozó	Átlag	2,89	2,40	4,39	2,87	3,62	3,55
	N	65	63	70	63	64	66
	Szórás	1,659	1,264	1,026	1,385	1,279	1,394
külföldi munkavállaló	Átlag	2,63	4,18	4,08	3,33	3,18	3,30
	N	8	11	12	12	11	10
	Szórás	1,996	,982	1,165	1,073	1,079	,823
munkanélküli	Átlag	3,67	2,85	4,00	3,62	3,87	3,79
	N	15	13	15	13	15	14
	Szórás	1,291	1,951	1,134	1,557	1,187	1,188
Összesen	Átlag	3,76	2,72	4,07	3,50	3,63	3,38
	N	1141	1131	1161	1135	1142	1141
	Szórás	1,377	1,388	1,038	1,253	1,247	1,298

Forrás: saját szerkesztés

23. táblázat: Az idegennyelv-tanulás motívumai és a foglalkozás közötti kapcsolat erőssége

Asszociációs mérőszámok		
	Eta	Eta ²
nyelvvizsga megszerzése * Foglalkozás	,351	,123
külföldi munkavállalás * Foglalkozás	,328	,108
másokkal való könnyebb kommunikáció * Foglalkozás	,156	,024
magasabb jövedelem elérése * Foglalkozás	,222	,049
önmegvalósítás * Foglalkozás	,168	,028
öröm és élvezet a nyelvtanulás az életben * Foglalkozás	,113	,013

Forrás: saját szerkesztés

24. táblázat: Az idegennyelv-tanulás motívumai jövedelem szerint

Jövedelem		nyelvvizsga megszerzése	külföldi munkavállalás	másokkal való könnyebb kommunikáció	magasabb jövedelem elérése	önmegvalósítás	öröm és élvezet a nyelvtanulás az életben
átlag alatti	Átlag	3,61	3,00	4,00	3,76	3,64	3,26
	N	33	33	34	34	33	34
	Szórás	1,435	1,521	1,206	1,257	1,270	1,310
átlagos	Átlag	3,83	2,71	4,04	3,47	3,61	3,38
	N	865	859	880	859	867	864
	Szórás	1,354	1,392	1,040	1,250	1,257	1,306
átlag feletti	Átlag	3,48	2,70	4,22	3,59	3,73	3,40
	N	197	194	204	196	197	199
	Szórás	1,504	1,390	,999	1,264	1,235	1,275
Összesen	Átlag	3,76	2,72	4,07	3,51	3,63	3,38
	N	1095	1086	1118	1089	1097	1097
	Szórás	1,390	1,395	1,039	1,253	1,253	1,300

Forrás: saját szerkesztés

25. táblázat: Az idegennyelv-tanulás motívumai és a jövedelem közötti kapcsolat erőssége

Asszociációs mérőszámok		
	Eta	Eta ²
nyelvvizsga megszerzése * Jövedelem	,097	,010
külföldi munkavállalás * Jövedelem	,036	,001
másokkal való könnyebb kommunikáció * Jövedelem	,067	,004
magasabb jövedelem elérése * Jövedelem	,052	,003
önmegvalósítás * Jövedelem	,038	,001
öröm és élvezet a nyelvtanulás az életben * Jövedelem	,017	,000

Forrás: saját szerkesztés

Klaszter elemzés

A nyelvtanulók nyelvtanulási motivációi, a nyelvtanulás fontossága és kedveltsége alapján történő homogén csoportokra bontása érdekében klaszter-elemzést (two-step cluster) végeztem. A vizsgálat eredményeként négy klaszter keletkezett. A sziluett mutató (Average Silhouette) értéke 0,3, ami elfogadható (fair) mértékű.

Az 1. klaszterbe azok a nyelvtanulók tartoznak, akik a „papír megszerzésért” tanulják az idegen nyelvet. A 2. klaszterbe azok a tanulók alkotják, akik demotiváltak, azaz, akik számára nem fontos a nyelvtanulás, nem is szeretnek idegen nyelvet tanulni és nem is motiváltak. A 3. klaszterbe azok, akik a másokkal való könnyebb kommunikáció céljából tanulnak idegen nyelvet. A 4. klaszterbe pedig azok tartoznak, akiknek nagyon fontos a nyelvtanulás, átlagon felül szeretnek idegen nyelvet tanulni és ők azok, akiknek többféle motivációja van, mint például a nyelvvizsga megszerzése, a másokkal való könnyebb kommunikáció stb. Az összes

válaszadóból (26. táblázat) az első klaszterbe 508 fő, a második klaszterbe 286 fő, a harmadik klaszterbe 212 fő és a negyedik klaszterbe 100 fő tartozik. A megkérdezettek közül majdnem minden második tanuló a nyelvvizsga-bizonyítvány megszerzésért tanulja az idegen nyelvet, míg minden negyedik utál nyelvet tanulni és minden tizedik szeret nyelvet tanulni. Minden ötödik azért tanulja az idegen nyelvet, mert kommunikálni akar idegen nyelven.

26. táblázat: Az eredményül kapott klaszterek

	1. klaszter	2. klaszter	3. klaszter	4. klaszter
	papír-orientáltak	demotiváltak	kommunikáció-orientáltak	minta nyelvtanulók (stréberek)
Méret	45,9%	25,9%	19,2%	9%
Mennyire fontos Önnek a nyelvtanulás?	3,73	2,76	4,06	4,7
Mennyire szeret idegen nyelvet tanulni?	2,83	1,97	3,47	4,19
Hogyan értékeli a nyelvtanulás iránti motivációját?	2,87	2,08	3,39	3,98
nyelvvizsga megszerzése	4,52	3,26	1,97	4,17
külföldi munkavállalás	2,73	1,31	2,01	3,29
másokkal való könnyebb kommunikáció	3,81	2,41	4,25	4,52
magasabb jövedelem elérése	3,63	1,76	2,71	4,07
önmegvalósítás	3,02	1,74	3,5	4,42
öröm és élvezet a nyelvtanulás az életben	2,35	1,63	3,5	4,23

Forrás: saját szerkesztés

Nemek

A 27. táblázat alapján megállapítható, hogy a második klaszterben nincs különbség a férfiak és a nők aránya között. Az első és a harmadik klaszterben a férfiak felülreprezentáltak, a negyedikben pedig a nők. A férfiak célorientáltak a nyelvtanulás során, vagy a papír megszerzése, vagy a könnyebb kommunikáció motiválja őket, míg a nők esetében több motívum együttesen erős hatása figyelhető meg.

27. táblázat: Keresztábra (nem és klaszterek)

		Kétlépcsős klaszter szám				Összesen	
		1	2	3	4		
Nem	férfi	Szám	115	36	84	125	360
		Nemen belüli %	31,9%	10,0%	23,3%	34,7%	100,0%
		Kétlépcsős klaszter számon belüli %	40,8%	37,1%	39,8%	24,8%	32,9%
		Teljes %	10,5%	3,3%	7,7%	11,4%	32,9%
		Korrigált maradék	3,3	,9	2,4	-5,3	
	nő	Szám	167	61	127	379	734
		Nemen belüli %	22,8%	8,3%	17,3%	51,6%	100,0%
		Kétlépcsős klaszter számon belüli %	59,2%	62,9%	60,2%	75,2%	67,1%
		Teljes %	15,3%	5,6%	11,6%	34,6%	67,1%
		Korrigált maradék	-3,3	-,9	-2,4	5,3	
Összesen	Szám	282	97	211	504	1094	
	Nemen belüli %	25,8%	8,9%	19,3%	46,1%	100,0%	
	Kétlépcsős klaszter számon belüli %	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	
	Teljes %	25,8%	8,9%	19,3%	46,1%	100,0%	
	Korrigált maradék						

Forrás: saját szerkesztés

Végzettség

Az első klaszterben a középfokú végzettségűek a felülreprezentáltak, a harmadik klaszterben a felsőfokú végzettségűek a felülreprezentáltak, a negyedik klaszterben pedig az alapfokú végzettségűek a felülreprezentáltak (28. táblázat). Az alapfokú végzettséggel rendelkezők a nyelvtanulás örömeért tanulnak, a középfokú végzettséggel rendelkezők a papír megszerzése, míg a felsőfokú végzettségűek a kommunikáció javítása érdekében tanulják az idegen nyelvet.

28. táblázat: Keresztábra (végzettség és klaszterek)

			Kétlépcsős klaszter szám				Összesen
			1	2	3	4	
Végzettség	alapfokú	Szám	12	9	8	47	76
		Végzettségen belüli %	15,8%	11,8%	10,5%	61,8%	100,0%
		Kétlépcsős klaszter számon belüli %	4,2%	9,1%	3,8%	9,3%	6,9%
		Teljes %	1,1%	0,8%	0,7%	4,3%	6,9%
		Korrigált maradék	-2,1	,9	-2,0	2,9	
	középfokú	Szám	150	35	72	232	489
		Végzettségen belüli %	30,7%	7,2%	14,7%	47,4%	100,0%
		Kétlépcsős klaszter számon belüli %	53,0%	35,4%	34,1%	45,9%	44,5%
		Teljes %	13,7%	3,2%	6,6%	21,1%	44,5%
		Korrigált maradék	3,3	-1,9	-3,4	,9	
	felsőfokú	Szám	121	55	131	226	533
		Végzettségen belüli %	22,7%	10,3%	24,6%	42,4%	100,0%
		Kétlépcsős klaszter számon belüli %	42,8%	55,6%	62,1%	44,8%	48,5%
		Teljes %	11,0%	5,0%	11,9%	20,6%	48,5%
		Korrigált maradék	-2,3	1,5	4,4	-2,3	
Összesen		Szám	283	99	211	505	1098
		Végzettségen belüli %	25,8%	9,0%	19,2%	46,0%	100,0%
		Kétlépcsős klaszter számon belüli %	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
		Teljes %	25,8%	9,0%	19,2%	46,0%	100,0%

Forrás: saját szerkesztés

Foglalkozás

A 29. táblázat szerint az első klaszterben a tanulók felülreprezentáltak, míg a második klaszterben a fizikai munkát végzők fordulnak elő az átlagtól nagyobb arányban, a harmadik klaszterben a közép- vagy felsővezetők és a vállalkozók felülreprezentáltak, a negyedik klaszterben a tanulók és a munkanélküliek fordulnak elő az átlagtól nagyobb arányban. A tanulók a papír megszerzése vagy a nyelvtanulás élvezete, a közép- vagy felsővezetők és a vállalkozók a kommunikáció fejlesztése érdekében tanulják az idegen nyelvet, míg a fizikai munkát végzők abszolút demotiváltak a nyelvtanulás illetően.

29. táblázat: Keresztábra (foglalkozás és klaszterek)

			Kétlépcsős klaszter szám				Összesen
			1	2	3	4	
Foglalkozás	tanuló	Szám	158	27	43	287	515
		Foglalkozáson belüli %	30,7%	5,2%	8,3%	55,7%	100,0%
		Kétlépcsős klaszter számon belüli %	55,8%	27,0%	20,4%	56,7%	46,8%
		Teljes %	14,4%	2,5%	3,9%	26,1%	46,8%
		Korrigált maradék	3,5	-4,2	-8,6	6,1	
	fizikai munkát végző beosztott	Szám	8	14	10	8	40
		Foglalkozáson belüli %	20,0%	35,0%	25,0%	20,0%	100,0%
		Kétlépcsős klaszter számon belüli %	2,8%	14,0%	4,7%	1,6%	3,6%
		Teljes %	0,7%	1,3%	0,9%	0,7%	3,6%
		Korrigált maradék	-,8	5,8	1,0	-3,4	
szellemi munkát végző beosztott	közép- vagy felsővezető	Szám	91	44	88	152	375
		Foglalkozáson belüli %	24,3%	11,7%	23,5%	40,5%	100,0%
		Kétlépcsős klaszter számon belüli %	32,2%	44,0%	41,7%	30,0%	34,1%
		Teljes %	8,3%	4,0%	8,0%	13,8%	34,1%
		Korrigált maradék	-,8	2,2	2,6	-2,6	
	vállalkozó	Szám	18	7	40	25	90
		Foglalkozáson belüli %	20,0%	7,8%	44,4%	27,8%	100,0%
		Kétlépcsős klaszter számon belüli %	6,4%	7,0%	19,0%	4,9%	8,2%
		Teljes %	1,6%	0,6%	3,6%	2,3%	8,2%
		Korrigált maradék	-1,3	-,5	6,4	-3,6	
	külföldi munkavállaló	Szám	7	6	27	20	60
		Foglalkozáson belüli %	11,7%	10,0%	45,0%	33,3%	100,0%
		Kétlépcsős klaszter számon belüli %	2,5%	6,0%	12,8%	4,0%	5,5%
		Teljes %	0,6%	0,5%	2,5%	1,8%	5,5%
		Korrigált maradék	-2,6	,3	5,2	-2,0	
	munkanélküli	Szám	0	0	3	5	8
		Foglalkozáson belüli %	0,0%	0,0%	37,5%	62,5%	100,0%
		Kétlépcsős klaszter számon belüli %	0,0%	0,0%	1,4%	1,0%	0,7%
		Teljes %	0,0%	0,0%	0,3%	0,5%	0,7%
		Korrigált maradék	-1,7	-,9	1,3	,9	
Összesen	Szám	1	2	0	9	12	
	Foglalkozáson belüli %	8,3%	16,7%	0,0%	75,0%	100,0%	
	Kétlépcsős klaszter számon belüli %	0,4%	2,0%	0,0%	1,8%	1,1%	
	Teljes %	0,1%	0,2%	0,0%	0,8%	1,1%	
	Korrigált maradék	-1,4	,9	-1,7	2,0		
Összesen	Szám	283	100	211	506	1100	
	Foglalkozáson belüli %	25,7%	9,1%	19,2%	46,0%	100,0%	
	Kétlépcsős klaszter számon belüli %	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	
	Teljes %	25,7%	9,1%	19,2%	46,0%	100,0%	

Forrás: saját szerkesztés

Összegezve (30. táblázat) az 1. klaszterbe tartozó mintavásárló (buyer-persona) középfokú végzettséggel rendelkező férfi, aki jelenleg is tanulmányokat folytat. A 2. klaszter esetében a nemekben és a végzettségben sincs különbség, a foglalkozás tekintetében a fizikai dolgozó felülreprezentált. A 3. klaszterbe a felsőfokú, közép- és felsővezető, vállalkozó férfi tartozik.

A 4. klaszter esetében a nyelvet tanulni szerető, motivált nyelvtanuló körébe az alapfokú, végzettséggel rendelkező munkanélküli, vagy tanuló nő tartozik.

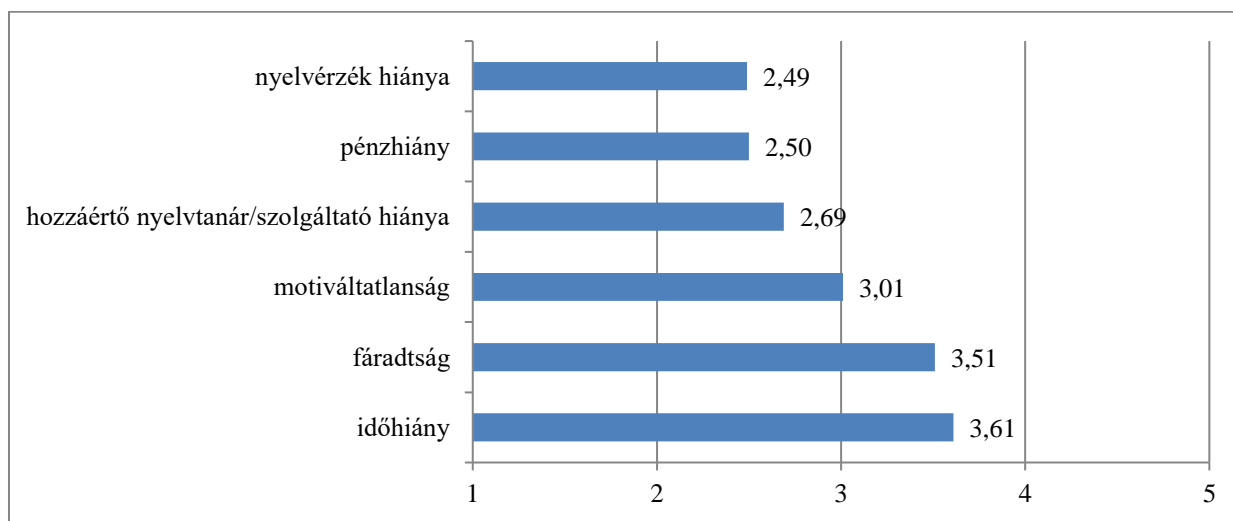
30. táblázat: Klaszterek demográfiai változók szerinti jellemzése

	1. klaszter	2. klaszter	3. klaszter	4. klaszter
Demográfiai változók	papír-orientáltak	demotiváltak	kommunikáció-orientáltak	minta nyelvtanulók (stréberek)
Nem	férfi	-	férfi	nő
Végzettség	középfokú	-	felsőfokú	alapfokú
Foglalkozás	tanulók	fizikai dolgozók	közép- és felsővezetők, vállalkozók	tanulók, munkanélküliek

Forrás: saját szerkesztés

5.2. Az idegennyelv-tanulás gátló tényezői

Az idegennyelv-tanulás gátló tényezőit mérő skála megbízhatósága elfogadható, amelyet a 0,7-es Cronbach-alfa érték jelez. Az átlagszámítás eredményei alapján megállapítható (12. ábra), hogy a nyelvtanulásban a legerősebb gátló tényező az idő hiánya ($\bar{x}=3,61$), melyet a fáradtság követ ($\bar{x}=3,51$). Továbbá azt is megállapítottam, hogy a motivátlanság ($\bar{x}=3,01$) és a hozzáértő nyelvtanár/szolgáltató hiánya ($\bar{x}=2,69$) közepesen akadályozó tényező a nyelvtanulásban. Ennél is kevésbé gátló tényező a pénzhiány ($\bar{x}=2,50$). A válaszadás alapján a legkevésbé akadályozó tényező a nyelvérzék hiánya ($\bar{x}=2,49$). Összességében megállapítható, hogy a válaszadók idegennyelv-tanulásában a gátló tényezők közepes mértékű hatást fejtenek ki. ($\bar{x}=2,97$).

12. ábra: Nyelvtanulást gátló/akadályozó tényezők

Forrás: saját szerkesztés

Faktor-elemzés és a demográfiai változók szignifikancia elemzése

A gátló tényezők vizsgálatához szintén a főkomponens elemzést használtam. A KMO=0,682, ami alapján a változók megfelelően tekinthetők (KMO>0,5), tehát alkalmasak a faktoranalízisre. A Bartlett teszt eredménye azt mutatja, hogy az elemzésbe bevont változók között szignifikáns kapcsolat létezik ($p = 0,00$), mely megerősíti a minta alkalmasságát a

faktorelemzésre. Az elemzés (lásd 31. táblázat) eredményeként hat változóból kettő faktor komponens keletkezett, amelyek a teljes variancia 60,855 %-át magyarázzák.

A kutatási eredmények alapján megállapítható, hogy az idegennyelv-tanulásban két csoportba lehet sorolni a gátló tényezőket. Az első csoportba tartozik a motiválatlanság/motiváció hiánya, a nyelvérték hiánya, továbbá a hozzáértő nyelvtanár/szolgáltató hiánya. Ezek a tényezők az idegennyelv-tanulás gátló tényezőinek a „közvetlen okai”. A második csoportba az időhiány/időbeosztás, pénzhiány és a fáradtság tartozik. Az idő hiánya fakadhat akár a zsúfolt munkahelyi időbeosztásból is, a pénzhiány származhat esetleg az alacsony jövedelemből, de meg kell említeni azt is, hogy az időhiány az élet különböző területein sok esetben csak kifogás, hiszen az ember arra fordítja az idejét, amit szeret, vagy arra, amiben motivált. Ezek az idegennyelv-tanulás gátló tényezőinek a „közvetett okai”, ezek is hatással vannak a nyelvtanulásra. Összességében a két faktor komponens egyformán hat a nyelvtanulási szándéokra. Egy potenciális nyelvtanuló esetében fel kell tární, hogy a kétfajta gátlótényező csoportból melyik hatása az erősebb, és erre alapozva győzhetjük meg a nyelvtanulás elkezdéséről, újratekzéséről vagy folytatásáról. Például: az időhiánnyal küzdők számára flexibilisebb megoldások felkínálása is megoldás lehet.

31. táblázat: Az idegennyelv-tanulás gátló tényező

Megnevezés	Komponens	
	Komponens 1 – („közvetlen okok”)	Komponens 2 – („közvetett okok”)
időhiány/időbeosztás		,882
fáradtság		,793
pénzhiány		,530
nyelvérték hiánya	,810	
motiválatlanság/motiváció hiánya	,736	
hozzáértő nyelvtanár/szolgáltató hiánya	,736	
n = 1201		
A rotációnak a módszere: Varimax (Kaiser)		

Forrás: saját szerkesztés

Pearson korreláció számítás segítségével feltártam, hogy a gátló tényezőkre a kor nem gyakorol jelentős hatást, vagyis csak gyenge, negatív irányú kapcsolat mutatható ki a kor és az időhiány között ($r = -0,152^{**}$), a kor és fáradtság között ($r = -0,124^{**}$), a kor és motiválatlanság között ($r = -0,185^{**}$), a kor és a hozzáértő nyelvtanár/szolgáltató hiánya között ($r = -0,109^{**}$). ANOVA segítségével feltártam, hogy az időhiány, a pénzhiány és a motiválatlanság tekintetében szignifikáns különbség áll fenn a férfiak és a nők magatartása vonatkozásában (IV. melléklet, M4/17.). A 32. táblázat bemutatja, hogy a nők esetében van jelentősebb szerepe az időhiánynak és a pénzhiánynak, míg a férfiak kevésbé motiváltak az idegennyelv-tanulásban, bár mindegyik kapcsolat meglehetősen gyenge (33. táblázat).

32. táblázat: Az idegennyelv-tanulás gátló tényezői nemek szerint

		időhiány	pénzhiány	fáradtság	motiválatlanság	nyelvérzék hiánya	hozzaértó nyelvtanár/szolgáltató hiánya
férfi	Átlag	3,47	2,19	3,47	3,18	2,50	2,61
	N	379	378	378	377	377	378
	Szórás	1,213	1,137	1,112	1,236	1,236	1,298
nő	Átlag	3,68	2,64	3,52	2,91	2,46	2,72
	N	786	780	783	778	784	776
	Szórás	1,046	1,242	1,051	1,325	1,378	1,357
Összesen	Átlag	3,61	2,49	3,50	3,00	2,48	2,68
	N	1165	1158	1161	1155	1161	1154
	Szórás	1,107	1,227	1,071	1,302	1,333	1,338

Forrás: saját szerkesztés

33. táblázat: Az idegennyelv-tanulás gátló tényezői és a nemek közötti kapcsolat erőssége

Asszociációs mérőszámok		
	Eta	Eta ²
időhiány * Nem	,088	,008
pénzhiány * Nem	,174	,030
fáradtság * Nem	,021	,000
motiválatlanság * Nem	,095	,009
nyelvérzék hiánya * Nem	,012	,000
hozzaértó nyelvtanár/szolgáltató hiánya * Nem	,036	,001

Forrás: saját szerkesztés

ANOVA segítségével kiderítettem, hogy az időhiány és a motiválatlanság, illetve a végzettség között szignifikáns kapcsolat áll fenn (IV. melléklet, M4/18.). A 34. táblázatból kiolvasható, hogy a végzettség növekedésével egyre jelentősebb gátló tényező az időhiány, viszont a végzettség csökkenésével egyre fontosabb tényező a motiválatlanság, bár mindegyik kapcsolat nagyon gyenge (35. táblázat).

34. táblázat: Az idegennyelv-tanulás gátló tényezői végzettség szerint

Végzettség		időhiány	pénzhiány	fáradtság	motiválatlanság	nyelvérzék hiánya	hozzaértó nyelvtanár/szolgáltató hiánya
alapfokú	Átlag	3,38	2,53	3,39	3,45	2,68	2,74
	N	76	73	74	74	75	73
	Szórás	1,006	1,395	1,156	1,284	1,377	1,375
középfokú	Átlag	3,56	2,44	3,50	3,15	2,51	2,77
	N	511	511	511	510	512	509
	Szórás	1,134	1,232	1,088	1,290	1,324	1,312
felsőfokú	Átlag	3,70	2,55	3,53	2,82	2,43	2,60
	N	581	577	579	574	576	575
	Szórás	1,087	1,204	1,043	1,287	1,347	1,354
Összesen	Átlag	3,62	2,50	3,51	3,00	2,48	2,69
	N	1168	1161	1164	1158	1163	1157
	Szórás	1,105	1,229	1,070	1,302	1,339	1,338

Forrás: saját szerkesztés

35. táblázat: Az idegennyelv-tanulás gátló tényezői és a végzettség közötti kapcsolat erőssége

Asszociációs mérőszámok		
	Eta	Eta ²
időhiány * Végzettség	,082	,007
pénzhiány * Végzettség	,042	,002
fáradtság * Végzettség	,030	,001
motiválatlanság * Végzettség	,153	,023
nyelvérzék hiánya * Végzettség	,048	,002
hozzaértó nyelvtanár/szolgáltató hiánya * Végzettség	,061	,004

Forrás: saját szerkesztés

ANOVA segítségével megállapítottam, hogy a nyelvérzék hiányának kivételével az összes gátló tényező és a foglalkozás között szignifikáns kapcsolat létezik (IV. melléklet, M4/19.). A 36. táblázat bemutatja, hogy a külföldi munkavállaló esetében jelenti a legkisebb problémát az időhiány, viszont a közép- vagy felsővezetők, valamint a szellemi munkát végzők és a tanulók esetében komoly gátló tényező az időhiány az idegennyelv-tanulásban. Továbbá, nem meglepő módon, a munkanélküliek körében a legerősebb gátló tényező a pénzhiány, ezzel ellentétben a vállalkozónál és a külföldi munkavállalónál ez egyáltalán nem jelent gondot. A kutatási eredményekből az is megfigyelhető, hogy a válaszadók közül a munkanélküliek esetében a fáradtságnak, mint gátló tényezőnek van a legkisebb szerepe az idegennyelv-tanulásban, míg a közép- vagy felsővezetőknél, valamint a szellemi munkát végzőknél gyakran ez a legnagyobb akadály az idegennyelv elsajátításnak. A szellemi munkát végzők, külföldi munkavállalók és a vállalkozók azok, akik esetében a motiválatlanság nem jelentős gátló tényező, viszont a tanulók az átlagosnál sokkal kevésbé motiváltak az idegennyelv-tanulásban. A munkanélküliek azok, akik a legnehezebben találják meg a számukra megfelelő nyelvtanárt/szolgáltatót/nyelviskolát, ezzel szemben a vállalkozóknak és a külföldi munkavállalóknak ez nem jelent problémát. Az is megállapítható, hogy a gátló tényezők és a foglalkozás között meglehetősen gyenge kapcsolat áll fenn (37. táblázat).

36. táblázat: Az idegennyelv-tanulás gátló tényezői foglalkozás szerint

Foglalkozás		időhiány	pénzhiány	fáradtság	motiválatlanság	nyelvérzék hiánya	hozzaértó nyelvtanár/szolgáltató hiánya
tanuló	Átlag	3,60	2,46	3,52	3,29	2,46	2,81
	N	524	524	522	522	524	523
	Szórás	1,085	1,248	1,080	1,288	1,321	1,338
fizikai munkát végző beosztott	Átlag	3,15	2,59	3,18	2,90	2,76	2,54
	N	41	41	40	41	42	41
	Szórás	1,315	1,414	1,174	1,158	1,246	1,206
szellemi munkát végző beosztott	Átlag	3,70	2,66	3,63	2,75	2,54	2,64
	N	405	402	405	404	405	400
	Szórás	1,082	1,209	,991	1,282	1,402	1,358
közép- vagy felsővezető	Átlag	3,83	2,26	3,60	2,88	2,53	2,53
	N	99	96	98	96	95	96
	Szórás	1,050	1,078	,982	1,216	1,270	1,248
vállalkozó	Átlag	3,39	2,03	3,03	2,77	2,11	2,32
	N	71	70	70	69	70	69
	Szórás	1,213	1,076	1,167	1,426	1,291	1,430
külföldi munkavállaló	Átlag	2,92	1,92	3,08	2,75	2,33	2,25
	N	12	12	12	12	12	12
	Szórás	1,165	1,240	1,240	1,138	1,231	1,357

Foglalkozás		időhiány	pénzhiány	fáradtság	motiválatlanság	nyelvérzék hiánya	hozzaértő nyelvtanár/ szolgáltató hiánya
munkanélküli	Átlag	3,13	3,13	2,81	2,82	2,71	3,17
	N	16	16	16	17	17	18
	Szórás	1,088	1,360	1,328	1,074	1,105	1,098
Összesen	Átlag	3,61	2,50	3,51	3,01	2,49	2,69
	N	1168	1161	1163	1161	1165	1159
	Szórás	1,107	1,231	1,068	1,302	1,340	1,341

Forrás: saját szerkesztés

37. táblázat: Az idegennyelv-tanulás gátló tényezői és a foglalkozás közötti kapcsolat erőssége

Asszociációs mérőszámok		
	Eta	Eta ²
időhiány * Foglalkozás	,144	,021
pénzhiány * Foglalkozás	,156	,024
fáradtság * Foglalkozás	,167	,028
motiválatlanság * Foglalkozás	,196	,038
nyelvérzék hiánya * Foglalkozás	,086	,007
hozzaértő nyelvtanár/szolgáltató hiánya * Foglalkozás	,115	,013

Forrás: saját szerkesztés

ANOVA segítségével feltártam, hogy a pénzhiány és a hozzáértő nyelvtanár/szolgáltató hiánya, illetve a jövedelem között szignifikáns kapcsolat áll fenn (IV. melléklet, M4/20.). Megállapítható, hogy jövedelem csökkenésével egyre erősebb gátló tényező a pénzhiány és a hozzáértő nyelvtanár/szolgáltató hiánya, melyet a 38. táblázat szemléltet, bár mindegyik esetében alig érzékelhető kapcsolat (39. táblázat).

38. táblázat: Az idegennyelv-tanulás gátló tényezői jövedelem szerint

Jövedelem		időhiány	pénzhiány	fáradtság	motiválatlanság	nyelvérzék hiánya	hozzaértő nyelvtanár/ szolgáltató hiánya
átlag alatti	Átlag	3,94	3,29	3,83	3,03	2,46	2,89
	N	36	35	36	35	35	35
	Szórás	,955	1,384	1,134	1,445	1,379	1,451
átlagos	Átlag	3,61	2,59	3,51	2,98	2,50	2,73
	N	884	880	881	877	884	876
	Szórás	1,104	1,210	1,053	1,307	1,326	1,337
átlag feletti	Átlag	3,58	2,04	3,45	2,98	2,33	2,42
	N	204	202	203	202	201	203
	Szórás	1,140	1,154	1,117	1,240	1,372	1,281
Összesen	Átlag	3,61	2,51	3,51	2,98	2,47	2,68
	N	1124	1117	1120	1114	1120	1114
	Szórás	1,107	1,231	1,069	1,298	1,337	1,335

Forrás: saját szerkesztés

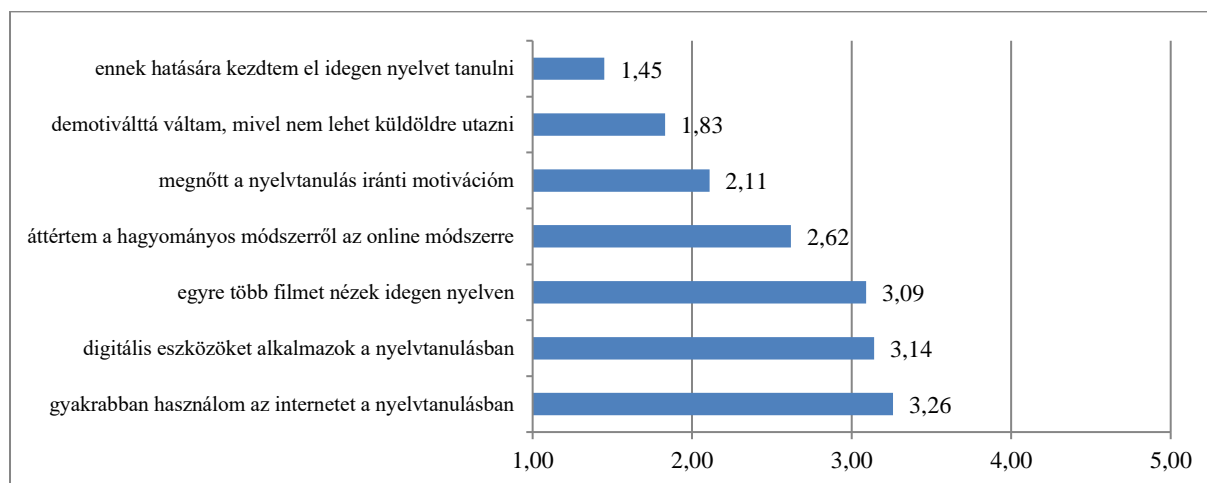
39. táblázat: Az idegennyelv-tanulás gátló tényezői és a jövedelem közötti kapcsolat erőssége

Asszociációs mérőszámok		
	Eta	Eta ²
időhiány * Jövedelem	,055	,003
pénzhiány * Jövedelem	,206	,042
fáradtság * Jövedelem	,060	,004
motiválatlanság * Jövedelem	,007	,000
nyelvérzék hiánya * Jövedelem	,050	,002
hozzaértó nyelvtanár/szolgáltató hiánya * Jövedelem	,093	,009

Forrás: saját szerkesztés

5.3. A COVID-19 hatása az idegennyelv-tanulásra

A COVID-19 skála megbízhatóságának elemzése érdekében Cronbach-alfa érték került meghatározásra, mely 0,78, ami azt jelzi, hogy a skálánk elfogadható szintű megbízhatósággal rendelkezik. A 13. ábra bemutatja, hogy az eredményül kapott átlagértékek alapján a COVID-19 közepes mértékben gyakorol hatást a nyelvtanulók internethasználatára (\bar{x} =3,26) és a digitális eszközök alkalmazására a nyelvtanulásban (\bar{x} =3,14), továbbá a pandémia hatására közepes mértékben fordul elő az, hogy egyre több filmet néznek idegen nyelven (\bar{x} =3,09). A COVID-19 kis mértékben befolyásolta a nyelvtanulók tantermi módszerről online módszerre való átállását (\bar{x} =2,62) és a nyelvtanulás iránti motivációt (\bar{x} =2,11). A COVID-19 csak gyenge demotiváló hatást fejtett ki a nyelvtanulási szándékra, azért, mert nem lehetett külföldre utazni (\bar{x} =1,83). A pandémia hatására csak kevesen kezdtek el idegen nyelvet tanulni (\bar{x} =1,45). Összességében megállapítható, hogy a COVID nem volt túl nagy hatással a nyelvtanulásra (\bar{x} =2,5), a közepesnél valamivel erősebb mértékben ösztönözte az online megoldások igénybevételét a nyelvtanulás során (a digitális eszközök/internet használata).

13. ábra: A COVID-19 hatása az idegennyelv-tanulásra

Forrás: saját szerkesztés

Faktor-elemzés és a demográfiai változók szignifikancia elemzése

A COVID-19 idegennyelv-tanulásra gyakorolt hatásának feltárása érdekében szintén főkomponens elemzést használtam. A KMO=0,788, ami alapján a változók megfelelőnek tekinthetők (KMO>6), tehát alkalmasak a faktoranalízisre. A Bartlett teszt eredménye azt

mutatja, hogy az elemzésbe bevont változók között szignifikáns kapcsolat létezik ($p = 0,00$), mely megerősíti a minta alkalmasságát a faktorelemzésre. Az elemzés eredményeként hat változóból két faktor komponens keletkezett, amelyek a teljes variancia 60,855 %-át magyarázzák (40. táblázat). Az első csoportba az alábbi tényezők tartoztak: az online nyelvtanulásra való áttérés a tantermiről, a nyelvtanulás iránti motiváció növekedése, a digitális eszközök erőteljesebb alkalmazása, egyre több film nézése idegen nyelven és az internet gyakoribb használata a nyelvtanulásban. Mindezen tényezők erősítették a nyelvtanulási szándékot, míg a másik komponens gyengítette azt. A másik faktorba ugyanis csupán az került, hogy a nyelvtanulók demotiválttá váltak, mivel nem lehetett külföldre utazni.

40. táblázat: A COVID-19 hatása az idegennyelv-tanulásra

Megnevezés	Komponens	
	Komponens 1 („erősítő + tényezők”)	Komponens 2 („gyengítő – tényezők”)
digitális eszközöket alkalmazok a nyelvtanulásban	,842	
gyakrabban használom az internetet a nyelvtanulásban	,837	
áttértem a tantermi módszerről az online módszerre	,770	
megnőtt a nyelvtanulás iránti motivációm	,711	
egyre több filmet nézek idegen nyelven	,673	
demotiválttá váltam, mivel nem lehet külföldre utazni		,985
n = 1201		
A rotációnak a módszere: Varimax (Kaiser)		

Forrás: saját szerkesztés

Pearson korreláció számítás segítségével feltártam, hogy a megkérdezettek kora és a COVID-19 hatását reprezentáló változók között a kapcsolat negatív irányú és gyenge, mint például a kor és a COVID-19 hatására kezdett el idegen nyelvet tanulni közötti kapcsolat ($r = -0,109^{**}$), azaz a fiatalabbakra jellemzőbb az, hogy a COVID-19 hatására kezdtek el idegen nyelvet tanulni. Megállapítható az is, hogy a fiatalok azok, akik a pandémia hatására egyre több filmet kezdtek el nézni idegen nyelven ($r = -0,281^{**}$).

ANOVA segítségével kiderítettem, hogy a COVID-19 hatása és a nemek között szignifikáns kapcsolat létezik (IV. melléklet, M4/21.). A 41. táblázat bemutatja, hogy a nők azok, akik a pandémia hatására kezdtek el az idegennyelv-tanulást, és tértek át a tantermiről az online tanulásra. A férfiakhoz képest a nőknek erőteljesebben növekedett meg a nyelvtanulás iránti motivációja és kezdtek el idegen nyelvű filmet nézni és gyakrabban használták az internetet a nyelvtanulásban, bár mindegyik kapcsolat nagyon gyenge (42. táblázat).

41. táblázat: A COVID-19 hatása az idegennyelv-tanulásra nemek szerint

Nem		Ennek hatására kezdtem el idegen nyelvet tanulni.	Áttértem a tantermi módszerről az online módszerre.	Megnőtt a nyelvtanulás iránti motivációm.	Digitális eszközöket alkalmazok a nyelvtanulásban.	Egyre több filmet nézek idegen nyelven.	Gyakrabban használom az internetet a nyelvtanulásban.	Demotiválttá váltam, mivel nem lehet külföldre utazni.
férfi	Átlag	1,33	2,42	1,89	3,02	2,82	3,06	1,87
	N	378	376	379	378	377	378	378
	Szórás	,756	1,542	1,165	1,520	1,482	1,469	1,175
nő	Átlag	1,52	2,72	2,22	3,20	3,23	3,36	1,82
	N	778	777	780	778	779	781	780
	Szórás	,987	1,543	1,217	1,409	1,513	1,392	1,144
Összesen	Átlag	1,46	2,62	2,11	3,14	3,10	3,26	1,83
	N	1156	1153	1159	1156	1156	1159	1158
	Szórás	,921	1,549	1,209	1,447	1,515	1,424	1,154

Forrás: saját szerkesztés

42. táblázat: A COVID-19 hatása az idegennyelv-tanulásra és a nemek közötti kapcsolat erőssége

Asszociációs mérőszámok		
	Eta	Eta ²
Ennek hatására kezdtem el idegen nyelvet tanulni. * Nem	,094	,009
Áttértem a tantermi módszerről az online módszerre. * Nem	,090	,008
Megnőtt a nyelvtanulás iránti motivációm. * Nem	,128	,016
Digitális eszközöket alkalmazok a nyelvtanulásban. * Nem	,056	,003
Egyre több filmet nézek idegen nyelven. * Nem	,129	,017
Gyakrabban használom az internetet a nyelvtanulásban. * Nem	,099	,010
Demotiválttá váltam, mivel nem lehet külföldre utazni. * Nem	,019	,000

Forrás: saját szerkesztés

ANOVA segítségével kiderítettem, hogy a COVID-19 hatása és a végzettség között szignifikáns kapcsolat áll fenn (IV. melléklet, M4/22.). A 43. táblázat alapján megállapítható, hogy a pandémia legnagyobb hatással az alapfokú végzettséggel rendelkezők idegennyelv-tanulására hatott, bár mindegyik esetében alig érzékelhető a kapcsolat (44. táblázat).

43. táblázat: A COVID-19 hatása az idegennyelv-tanulásra végzettség szerint

Végzettség		Ennek hatására kezdtem el idegen nyelvet tanulni.	Áttértem a tantermi módszerről az online módszerre.	Megnőtt a nyelvtanulás iránti motivációm.	Digitális eszközöket alkalmazok a nyelvtanulásban.	Egyre több filmet nézek idegen nyelven.	Gyakrabban használom az internetet a nyelvtanulásban.	Demotiválttá váltam, mivel nem lehet külföldre utazni.
alapfokú	Átlag	1,57	2,85	2,51	3,31	3,77	3,41	1,96
	N	74	73	76	74	75	75	75
	Szórás	,952	1,478	1,400	1,323	1,467	1,406	1,267
középfokú	Átlag	1,55	2,65	2,07	3,19	3,21	3,38	1,92
	N	509	507	509	510	510	511	510
	Szórás	1,002	1,486	1,178	1,418	1,498	1,381	1,164
felsőfokú	Átlag	1,36	2,57	2,09	3,08	2,91	3,14	1,73

Végzettség		Ennek hatására kezdtem el idegen nyelvet tanulni.	Áttértem a tantermi módszerről az online módszerre.	Megnőtt a nyelvtanulás iránti motivációm.	Digitális eszközöket alkalmazok a nyelvtanulásban.	Egyre több filmet nézek idegen nyelven.	Gyakrabban használom az internetet a nyelvtanulásban.	Demotiválttá váltam, mivel nem lehet külföldre utazni.
	N	577	577	577	575	575	577	577
	Szórás	,828	1,607	1,202	1,489	1,507	1,452	1,114
Összesen	Átlag	1,45	2,62	2,11	3,14	3,10	3,26	1,83
	N	1160	1157	1162	1159	1160	1163	1162
	Szórás	,920	1,547	1,209	1,448	1,517	1,423	1,149

Forrás: saját szerkesztés

44. táblázat: A COVID-19 hatása az idegennyelv-tanulásra és a végzettség közötti kapcsolat erőssége

Asszociációs mérőszámok		
	Eta	Eta ²
Ennek hatására kezdtem el idegen nyelvet tanulni. * Végzettség	,104	,011
Áttértem a tantermi módszerről az online módszerre. * Végzettség	,045	,002
Megnőtt a nyelvtanulás iránti motivációm. * Végzettség	,089	,008
Digitális eszközöket alkalmazok a nyelvtanulásban. * Végzettség	,049	,002
Egyre több filmet nézek idegen nyelven. * Végzettség	,153	,023
Gyakrabban használom az internetet a nyelvtanulásban. * Végzettség	,088	,008
Demotiválttá váltam, mivel nem lehet külföldre utazni. * Végzettség	,082	,007

Forrás: saját szerkesztés

ANOVA segítségével kiderítettem, hogy a COVID-19 hatása és a foglalkozás között van szignifikáns kapcsolat (IV. melléklet, M4/23.). A 45. táblázat szerint feltártam, hogy a pandémia hatására leginkább a tanulók kezdték el az idegennyelv-tanulást és tértek át a tantermiről az online oktatásra, továbbá ők azok, akik a digitális eszközök alkalmazásában az élen jártak és egyre több filmet kezdtek el nézni idegen nyelven, sőt ők azok, akik az internetet is legaktívabban használták a nyelvtanulásban. A munkanélkülieknél nőtt meg leginkább a nyelvtanulás iránti motiváció. Az 46. táblázat alapján megállapítható, hogy mindegyik kapcsolat meglehetősen gyenge.

45. táblázat: A COVID-19 hatása az idegennyelv-tanulásra foglalkozások szerint

Foglalkozás		Ennek hatására kezdtem el idegen nyelvet tanulni.	Áttértem a tantermi módszerről az online módszerre.	Megnőtt a nyelvtanulás iránti motivációm.	Digitális eszközöket alkalmazok a nyelvtanulásban.	Egyre több filmet nézek idegen nyelven.	Gyakrabban használom az internetet a nyelvtanulásban.	Demotiválttá váltam, mivel nem lehet külföldre utazni.
tanuló	Átlag	1,58	2,77	2,22	3,33	3,52	3,54	2,02
	N	522	520	523	521	523	523	522

Foglalkozás		Ennek hatására kezdtem el idegen nyelvet tanulni.	Áttértem a tantermi módszerről az online módszerre.	Megnőtt a nyelvtanulás iránti motivációm.	Digitális eszközöket alkalmazok a nyelvtanulásban.	Egyre több filmet nézek idegen nyelven.	Gyakrabban használom az internetet a nyelvtanulásban.	Demotiválttá váltam, mivel nem lehet külföldre utazni.
	Szórás	1,025	1,482	1,243	1,387	1,461	1,370	1,219
fizikai munkát végző beosztott	Átlag	1,43	1,87	1,66	2,39	2,05	2,53	1,54
	N	40	40	41	41	41	40	41
	Szórás	,781	1,285	1,039	1,339	1,094	1,154	,897
szellemi munkát végző beosztott	Átlag	1,36	2,58	2,12	3,05	2,89	3,09	1,71
	N	401	401	402	402	400	402	402
	Szórás	,813	1,629	1,184	1,500	1,461	1,430	1,077
közép- vagy felsővezető	Átlag	1,32	2,61	1,79	2,99	2,70	3,12	1,72
	N	97	97	98	97	96	97	96
	Szórás	,836	1,598	1,077	1,475	1,529	1,452	1,102
vállalkozó	Átlag	1,34	2,46	2,01	2,90	2,68	2,90	1,61
	N	71	70	70	71	71	71	70
	Szórás	,877	1,557	1,257	1,513	1,547	1,523	1,207
külföldi munkavállaló	Átlag	1,25	2,33	1,75	3,25	2,08	3,00	1,58
	N	12	12	12	12	12	12	12
	Szórás	,622	1,557	,965	,965	1,311	1,206	,900
munkanélküli	Átlag	1,47	2,29	2,31	2,81	2,53	2,88	1,39
	N	17	17	16	16	17	17	18
	Szórás	,943	1,359	1,401	1,328	1,663	1,453	,698
Összesen	Átlag	1,46	2,63	2,11	3,14	3,10	3,26	1,83
	N	1160	1157	1162	1160	1160	1162	1161
	Szórás	,924	1,549	1,210	1,449	1,517	1,424	1,153

Forrás: saját szerkesztés

46. táblázat: A COVID-19 hatása az idegennyelv-tanulásra és a foglalkozás közötti kapcsolat erőssége

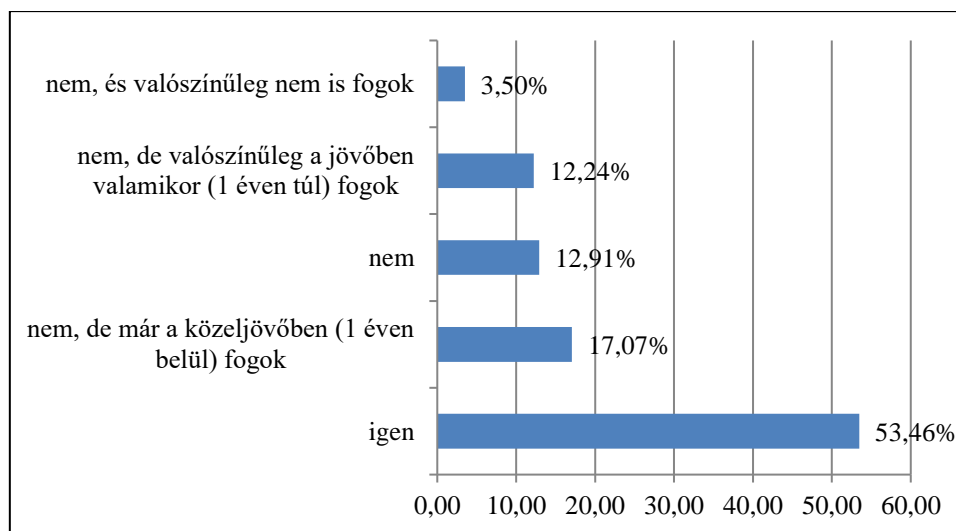
Asszociációs mérőszámok		
	Eta	Eta ²
Ennek hatására kezdtem el idegen nyelvet tanulni. * Foglalkozás	,125	,016
Áttértem a tantermi módszerről az online módszerre. * Foglalkozás	,118	,014
Megnőtt a nyelvtanulás iránti motivációm. * Foglalkozás	,127	,016
Digitális eszközöket alkalmazok a nyelvtanulásban. * Foglalkozás	,148	,022
Egyre több filmet nézek idegen nyelven. * Foglalkozás	,274	,075
Gyakrabban használom az internetet a nyelvtanulásban. * Foglalkozás	,194	,038
Demotiválttá váltam, mivel nem lehet külföldre utazni. * Foglalkozás	,157	,025

Forrás: saját szerkesztés

Az IV. melléklet, M4/24. azt mutatja be, hogy a jövedelem és a COVID-19 hatása között nem áll fenn szignifikáns kapcsolat.

5.4. A nyelvtanulási szándék

A 14. ábra alapján a válaszadók többsége (53,46%) már a mintavétel idejében is tanult valamilyen idegen nyelvet. Közel minden ötödik válaszadó (17,07%) ugyan éppen nem tanult, de már a közeljövőben (egy éven belül) tervezte elkezdni a nyelvtanulást. A megkérdezettek 12,24%-a a távoli jövőben (valamikor egy éven túl) tervezte ugyanezt. Az eredmények alapján (14. ábra) megállapítható, hogy a válaszadók elenyésző részét (3,50%) teszik ki azok, akik nem képezik a nyelvoktatás célcsoportját: akik akkor sem tanultak, de később sem akartak idegen nyelvet tanulni. Ők az abszolút elzárkózók. A nyelvoktatás szempontjából örömteli, hogy a válaszadók 96,5%-a valamilyen mértékben nyitott a nyelvoktatásra.

14. ábra: A megkérdezettek magatartása és magatartási szándéka

Forrás: saját szerkesztés

Pearson korreláció számítás segítségével feltártam, hogy a kor és a nyelvtanulási szándék közötti kapcsolat negatív irányú és gyenge ($r = -0,332^{**}$), tehát a kor előrehaladtával a nyelvtanulási szándék csökken.

ANOVA segítségével kiderítettem, hogy a férfiak és a nők idegennyelv-tanulási szándéka között szignifikáns eltérés mutatkozik (IV. melléklet, M4/25.), a nők hajlamosabbak az idegennyelv-tanulásra (47. táblázat). Az 48. táblázat szerint ez a kapcsolat meglehetősen gyenge.

47. táblázat: Az idegennyelv-tanulási szándék nemek szerint (N=1179)

Nem	Átlag	N	Szórás
férfi	3,78	380	1,533
nő	4,04	799	1,337
Összesen	3,95	1179	1,407

Forrás: saját szerkesztés

48. táblázat: Az idegennyelv-tanulási szándék és a nemek közötti kapcsolat erőssége

Asszociációs mérőszámok		
	Eta	Eta ²
Tanul-e jelenleg idegen nyelvet? * Nem	,085	,007

Forrás: saját szerkesztés

A IV. melléklet, M4/26. szerint megállapítható, hogy az idegennyelv-tanulási szándék és a végzettség között szignifikáns kapcsolat áll fenn. A megkérdezettek közül, aki alapfokú vagy középfokú végzettséggel rendelkezik, az még szándékozik idegen nyelvet tanulni, de a felsőfokú végzettséggel rendelkezők már nem igazán, azaz minél alacsonyabb szintű a végzettség, annál magasabb a nyelvtanulási szándék (49. táblázat). Ez a kapcsolat gyenge (50. táblázat).

49. táblázat: Az idegennyelv-tanulási szándék végzettség szerint

Végzettség	Átlag	N	Szórás
alapfokú	4,49	80	1,169
középfokú	4,19	517	1,250
felsőfokú	3,69	584	1,498
Összesen	3,96	1181	1,400

Forrás: saját szerkesztés

50. táblázat: Az idegennyelv-tanulási szándék és a végzettség közötti kapcsolat erőssége

Asszociációs mérőszámok		
	Eta	Eta ²
Tanul-e jelenleg idegen nyelvet? * Végzettség	,200	,040

Forrás: saját szerkesztés

ANOVA segítségével feltártam, hogy az idegennyelv-tanulási szándék és a foglalkozás között szignifikáns kapcsolat áll fenn (IV. melléklet, M4/27.). A 51. táblázat alapján megállapítható, hogy a válaszadók közül a tanulók és a munkanélküliek azok, akiknek leginkább, a fizikai munkát végző beosztottak pedig akiknek legkevésbé áll szándékukban idegen nyelvet tanulni, bár ez a kapcsolat gyenge (52. táblázat).

51. táblázat: Az idegennyelv-tanulási szándék foglalkozás szerint

Foglalkozás	Átlag	N	Szórás
tanuló	4,37	524	1,115
fizikai munkát végző beosztott	3,15	46	1,633
szellemi munkát végző beosztott	3,64	409	1,490
közép- vagy felsővezető	3,54	99	1,567
vállalkozó	3,72	71	1,485
külföldi munkavállaló	3,92	12	1,782
munkanélküli	4,17	18	1,465
Összesen	3,95	1179	1,405

Forrás: saját szerkesztés

52. táblázat: Az idegennyelv-tanulási szándék és a foglalkozás közötti kapcsolat erőssége

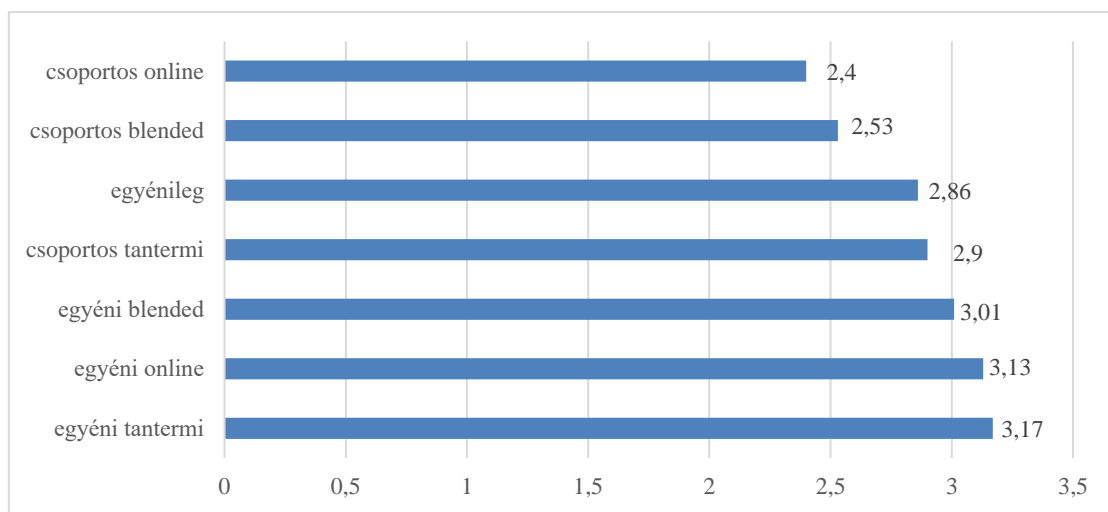
Asszociációs mérőszámok		
	Eta	Eta ²
Tanul-e jelenleg idegen nyelvet? * Foglalkozás	,280	,079

Forrás: saját szerkesztés

A IV. melléklet, M4/28. alapján megállapítható, hogy az idegennyelv-tanulási szándék és a jövedelem között nincs szignifikáns kapcsolat (IV. melléklet, M4/28.), ami azt jelenti, hogy a jövedelem nem hat a nyelvtanulási szándéokra.

5.5. A nyelvtanulási formák kedveltsége

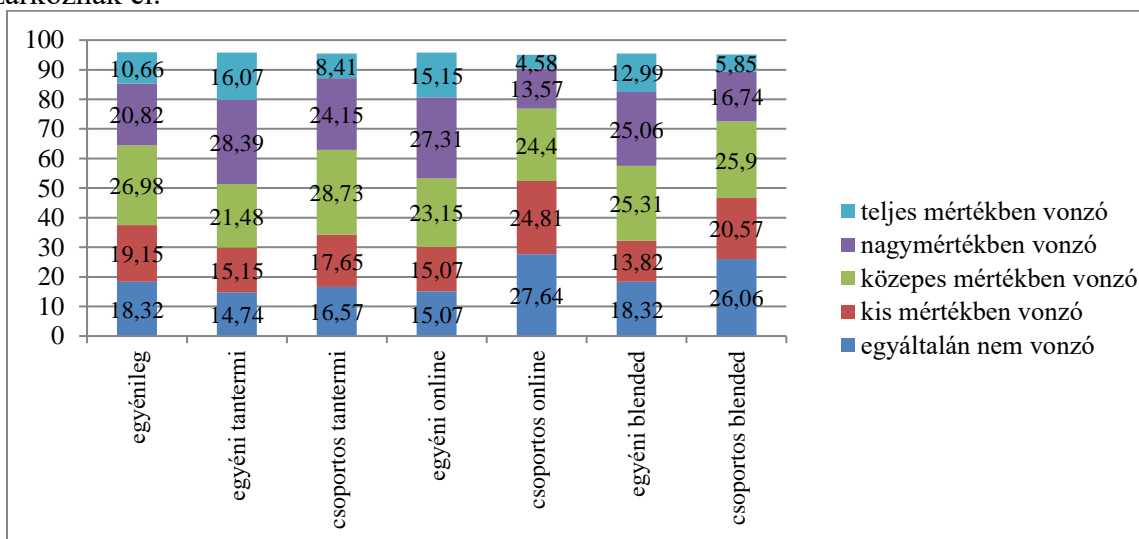
Az átlagszámítás eredményei alapján (15. ábra) megállapítható, hogy a nyelvtanulásban a válaszadók számára az egyéni tantermi (kontakt) a legkedveltebb tanulási forma ($\bar{x}=3,17$), melyet az egyéni online követ ($\bar{x}=3,13$). Továbbá azt is megállapítottam, hogy az egyéni blended ($\bar{x}=3,01$), a csoportos tantermi ($\bar{x}=2,90$) és az egyéni tanulási forma ($\bar{x}=2,86$) közepesen kedvelt nyelvtanulási formák. Ennél is kevésbé kedvelt a csoportos blended ($\bar{x}=2,53$). A válaszadás alapján a legkevésbé kedvelt tanulási forma a csoportos online ($\bar{x}=2,40$). Összességében megállapítható, hogy a válaszadók a kérdőívben felsorolt tanulási formák közül a legvonzóbbnak az egyéni tantermit, a legkevésbé vonzóknak pedig a csoportos online formát tekintik.

15. ábra: A nyelvtanulási formák kedveltsége (átlagok)

Forrás: saját szerkesztés

A válaszadók 96%-a válaszolt arra a kérdésre, hogy milyen nyelvtanulási formát választ, amikor idegen nyelvet tanul. A 16. ábra alapján megállapítható, hogy a csoportos online a legkevésbé (27,64%) vonzó tanulási forma, vagyis minden negyedik megkérdezett elzárkózik a csoportos online tanulási formától, míg a legkevésbé (14,74%) az egyéni tantermitől zárkóznak el.

16. ábra: A nyelvtanulási formák kedveltsége (megoszlás)

Forrás: saját szerkesztés

Faktor-elemzés és a demográfiai változók szignifikancia elemzése

A nyelvtanulási formák választásának vizsgálatához főkomponens elemzést végeztem. A KMO=0,509 értéke éppenhogy elfogadható, de nagyon gyenge. A Bartlett teszt eredménye azt mutatja, hogy az elemzésbe bevont változók között szignifikáns kapcsolat létezik ($p = 0,00$), mely megerősíti a minta alkalmasságát a faktorelemzésre. Az elemzés eredményeként hét változóból három faktor komponens keletkezett, amelyek a teljes variancia 69,532 %-át magyarázzák (53. táblázat). A csoportos (tantermi, online és blended) és az egyéni tanulási formák (egyéni, online és blended) teljesen elkülönülnek egymástól. Az egyénitől és a csoportostól is eltér, azaz mindkettőtől különválnak az egyéni tantermi tanulási forma, amit érdemes a stratégia elkészítése során is külön kezelni és hangsúlyozni (például: a nyelvviskolák csoportos és egyéni nyelvtanulási lehetőséget is biztosít, igény esetén vállalják az egyéni tantermi oktatást is).

53. táblázat: A nyelvtanulási formák faktor komponensei

Megnevezés	Komponens		
	Komponens 1 csoportos	Komponens 2 egyéni	Komponens 3 egyéni tantermi
egyéni online		,779	
egyénileg		,563	
egyéni blended		,555	
csoportos blended	,884		
csoportos online	,837		
csoportos tantermi	,617		
egyéni tantermi			,962
	n = 1201		
	A rotációnak a módszere: Varimax (Kaiser)		

Forrás: saját szerkesztés

Pearson korreláció számítás segítségével feltártam, hogy a kor és egyes tanulási formák (egyéni és csoportos tantermi) között szignifikáns kapcsolat van. Megállapítható, hogy a kor nem befolyásolja az online és a blended nyelvtanulási formát, mivel a kettő között nincs szignifikáns kapcsolat. Ahogy idősebbé válik a nyelvtanuló, nem igazán szereti a csoportos tantermi tanulási formát, ahol a kapcsolat negatív irányú és gyenge ($r = -0,116^{**}$).

ANOVA segítségével feltártam, hogy a nemek preferenciái között van szignifikáns eltérés az egyéni, a csoportos tantermi és a csoportos online esetében (IV. melléklet, M4/29.). A 54. táblázat alapján megállapítható, hogy a válaszadók közül a férfiak azok, akik szívesebben tanulnak egyénileg, míg a nők a csoportos tantermi és az online nyelvtanulási formát részesítik előnyben, bár ezek a kapcsolatok meglehetősen gyengék (55. táblázat).

54. táblázat: A nyelvtanulási forma nemek szerint

Nem		Egyénileg	Egyéni tantermi	Csoportos tantermi	Egyéni online	Csoportos online	Egyéni blended	Csoportos blended
férfi	Átlag	3,04	3,10	2,78	3,12	2,30	2,96	2,46
	N	372	371	369	371	369	372	369
	Szórás	1,292	1,303	1,209	1,292	1,144	1,339	1,191
nő	Átlag	2,77	3,21	2,96	3,14	2,45	3,04	2,57
	N	769	769	767	768	761	764	762
	Szórás	1,245	1,310	1,212	1,303	1,199	1,298	1,248
Összesen	Átlag	2,86	3,18	2,90	3,13	2,40	3,01	2,53
	N	1141	1140	1136	1139	1130	1136	1131
	Szórás	1,266	1,308	1,214	1,299	1,183	1,311	1,230

Forrás: saját szerkesztés

55. táblázat: A nyelvtanulási forma és a nemek közötti kapcsolat erőssége

Asszociációs mérőszámok		
	Eta	Eta ²
Egyénileg * Nem	,101	,010
Egyéni tantermi * Nem	,039	,002
Csoportos tantermi * Nem	,070	,005
Egyéni online * Nem	,006	,000
Csoportos online * Nem	,059	,003
Egyéni blended * Nem	,027	,001
Csoportos blended * Nem	,043	,002

Forrás: saját szerkesztés

ANOVA segítségével kiderítettem, hogy a végzettség és a tanulási formán belül az egyéni, egyéni tantermi, egyéni online és az egyéni blended között szignifikáns kapcsolat áll fenn. (IV. melléklet, M4/30.). A 56. táblázat alapján megállapítható, hogy a középfokú végzettséggel rendelkezők szeretnek leginkább egyénileg idegen nyelvet tanulni. A végzettség emelkedésével csökken az egyéni tantermi nyelvtanulási iránti preferencia. Az egyéni online és az egyéni blended nyelvtanulási formát leginkább a felsőfokú végzettséggel rendelkezők kedvelik. Megállapítható, hogy minél alacsonyabb végzettséggel rendelkezik a nyelvtanuló, annál inkább a csoportos tantermi nyelvtanulási formát részesíti előnyben, míg a csoportos online és a csoportos blended tanulási formát legnagyobb részben a felsőfokú végzettséggel rendelkezők szeretik. A 57. táblázat szerint mindegyik kapcsolat gyenge.

56. táblázat: A nyelvtanulási forma végzettség szerint

Végzettség		Egyénileg	Egyéni tantermi	Csoportos tantermi	Egyéni online	Csoportos online	Egyéni blended	Csoportos blended
alapfokú	Átlag	2,82	3,65	2,99	2,88	2,27	2,90	2,46
	N	76	75	75	73	73	72	72
	Szórás	1,324	1,330	1,268	1,433	1,304	1,386	1,321
középfokú	Átlag	2,97	3,21	2,97	2,97	2,34	2,89	2,48
	N	503	502	501	497	498	501	497
	Szórás	1,235	1,262	1,219	1,319	1,168	1,311	1,230
felsőfokú	Átlag	2,77	3,07	2,82	3,31	2,46	3,13	2,59
	N	565	566	563	571	562	566	565
	Szórás	1,282	1,328	1,198	1,244	1,173	1,293	1,225
Összesen	Átlag	2,86	3,17	2,90	3,13	2,39	3,01	2,53
	N	1144	1143	1139	1141	1133	1139	1134
	Szórás	1,267	1,306	1,213	1,300	1,180	1,311	1,234

Forrás: saját szerkesztés

57. táblázat: A nyelvtanulási forma és a végzettség közötti kapcsolat erőssége

Asszociációs mérőszámok		
	Eta	Eta ²
Egyénileg * Végzettség	,079	,006
Egyéni tantermi * Végzettség	,110	,012
Csoportos tantermi * Végzettség	,061	,004
Egyéni online * Végzettség	,135	,018
Csoportos online * Végzettség	,056	,003
Egyéni blended * Végzettség	,089	,008
Csoportos blended * Végzettség	,047	,002

Forrás: saját szerkesztés

ANOVA segítségével feltártam, hogy a foglalkozás és a tanulási formán belül a az egyéni, egyéni tantermi, csoportos tantermi, egyéni online és az egyéni blended között van szignifikáns eltérés. (IV. melléklet, M4/31.). Az egyéni tanulási formát legszívesebben a külföldi munkavállalók választják, míg a munkanélküliek preferálják a legkevésbé. Az egyéni tantermi formát a tanulók szeretik leginkább, míg a külföldi munkavállalók a legkevésbé. A csoportos tantermit legnagyobb mértékben a munkanélküliek, ezzel ellentétben a vállalkozók kedveli legkisebb mértékben. Az egyéni online formát többnyire a vállalkozók, míg a fizikai munkát végzők a legkisebb mértékben választják. A válaszadók közül az egyéni blended nyelvtanulás iránti preferencia leginkább a közép- vagy felsővezetők, míg a legkisebb preferencia a munkanélküliek esetében van (58. táblázat). A 59. táblázat szerint a kapcsolatok gyengék.

58. táblázat: A nyelvtanulási forma foglalkozás szerint

Foglalkozás		Egyénileg	Egyéni tantermi	Csoportos tantermi	Egyéni online	Csoportos online	Egyéni blended	Csoportos blended
tanuló	Átlag	3,11	3,34	3,04	2,98	2,37	3,01	2,53
	N	520	521	521	515	518	519	516
	Szórás	1,221	1,282	1,209	1,336	1,215	1,303	1,229
fizikai munkát végző beosztott	Átlag	2,56	3,12	2,72	2,85	2,23	2,44	2,11
	N	39	42	39	41	39	39	38
	Szórás	1,294	1,273	1,169	1,236	1,063	1,353	1,110
szellemi munkát végző beosztott	Átlag	2,67	3,09	2,78	3,24	2,41	3,10	2,59
	N	396	396	396	396	394	396	395
	Szórás	1,259	1,312	1,184	1,288	1,143	1,329	1,242
közép- vagy felsővezető	Átlag	2,60	2,88	2,78	3,33	2,47	3,12	2,63
	N	95	92	91	97	92	94	94
	Szórás	1,364	1,382	1,332	1,197	1,162	1,172	1,182
vállalkozó	Átlag	2,57	2,84	2,71	3,51	2,62	2,77	2,49
	N	68	69	68	69	68	69	69
	Szórás	1,262	1,232	1,259	1,146	1,293	1,319	1,290
külföldi munkavállaló	Átlag	3,20	2,60	2,73	3,10	2,10	3,00	2,40
	N	10	10	11	10	10	10	10
	Szórás	1,135	1,578	1,191	1,287	,994	1,155	1,265
munkanélküli	Átlag	2,53	2,64	3,07	2,87	2,07	2,36	2,13
	N	17	14	14	15	14	14	15
	Szórás	1,231	1,277	1,141	1,246	1,207	1,499	1,356
Összesen	Átlag	2,86	3,16	2,90	3,13	2,39	3,01	2,54
	N	1145	1144	1140	1143	1135	1141	1137
	Szórás	1,270	1,310	1,216	1,301	1,184	1,312	1,233

Forrás: saját szerkesztés

59. táblázat: A nyelvtanulási forma és a foglalkozás közötti kapcsolat erőssége

Asszociációs mérőszámok		
	Eta	Eta ²
Egyénileg * Foglalkozás	,189	,036
Egyéni tantermi * Foglalkozás	,142	,020
Csoportos tantermi * Foglalkozás	,115	,013
Egyéni online * Foglalkozás	,133	,018
Csoportos online * Foglalkozás	,069	,005
Egyéni blended * Foglalkozás	,117	,014
Csoportos blended * Foglalkozás	,082	,007

Forrás: saját szerkesztés

ANOVA segítségével feltártam, hogy a jövedelem a tanulási formákon belül a csoportos tantermi, az egyéni online és az egyéni blended esetében okoz szignifikáns eltéréseket (IV. melléklet, M4/32.). A 60. táblázat alapján megállapítható, hogy a jövedelem csökkenésével nő a csoportos tantermi nyelvtanulás iránti preferencia, azaz minél alacsonyabb jövedelemmel rendelkezik a nyelvtanuló, annál inkább a csoportos tantermi formát választja. Az egyéni online nyelvtanulási forma kedveltsége a jövedelem emelkedésével együtt növekszik. Az egyéni blended formát az átlag feletti jövedelemmel rendelkezők kedvelik leginkább, az átlagos jövedelműek a legkevésbé. Minden kapcsolat meglehetősen gyenge (61. táblázat).

60. táblázat: A nyelvtanulási forma kedveltsége jövedelem szerint

Jövedelem		Egyénileg	Egyéni tantermi	Csoportos tantermi	Egyéni online	Csoportos online	Egyéni blended	Csoportos blended
átlag alatti	Átlag	3,29	3,24	3,09	2,59	2,50	3,16	2,79
	N	34	34	33	32	34	32	34
	Szórás	1,219	1,478	1,444	1,341	1,285	1,439	1,343
átlagos	Átlag	2,82	3,15	2,92	3,12	2,40	2,95	2,52
	N	868	868	869	867	860	865	861
	Szórás	1,260	1,303	1,203	1,301	1,155	1,318	1,236
átlag feletti	Átlag	2,89	3,22	2,70	3,37	2,40	3,26	2,56
	N	199	198	194	201	196	200	197
	Szórás	1,327	1,305	1,223	1,239	1,267	1,221	1,209
Összesen	Átlag	2,85	3,16	2,89	3,15	2,40	3,01	2,54
	N	1101	1100	1096	1100	1090	1097	1092
	Szórás	1,273	1,308	1,217	1,297	1,179	1,309	1,235

Forrás: saját szerkesztés

61. táblázat: A nyelvtanulási forma kedveltsége és a jövedelem közötti kapcsolat erőssége

Asszociációs mérőszámok		
	Eta	Eta ²
Egyénileg * Jövedelem	,066	,004
Egyéni tantermi * Jövedelem	,022	,000
Csoportos tantermi * Jövedelem	,076	,006
Egyéni online * Jövedelem	,106	,011
Csoportos online * Jövedelem	,015	,000
Egyéni blended * Jövedelem	,092	,009
Csoportos blended * Jövedelem	,039	,002

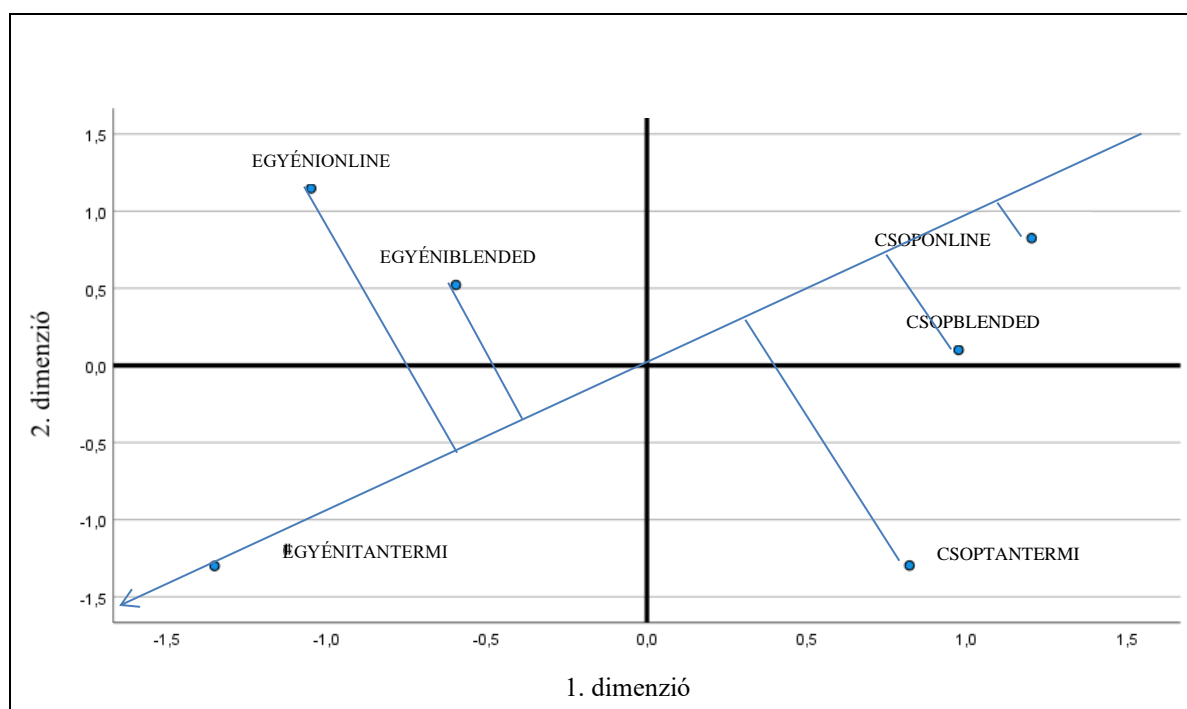
Forrás: saját szerkesztés

Preferencia észlelési térkép (MDS)

A tantermi és az online nyelvtanulási formák nyelvtanulók általi észlelésének vizsgálata érdekében multidimenzionális skálázás (MDS) segítségével észlelési térképet készítettem, amely megmutatja különféle nyelvtanulási formák egymáshoz viszonyított helyzetét a

nyelvtanulók tudatában (17. ábra). A multidimenziós skálázás esetében a stressz mutató értéke 0,11, mely az elfogadható tartományba esik, mivel Dugard és társai (2010) szerint a többdimenziós skálázás akkor elfogadható, ha a stresszmutató 0,15 alatt van. Az R-négyzet (RSQ), azaz a determinációs együttható értéke 0,89, mely lényegesen meghaladja az elfogadási kritériumot (Malhotra és Simon, 2009).

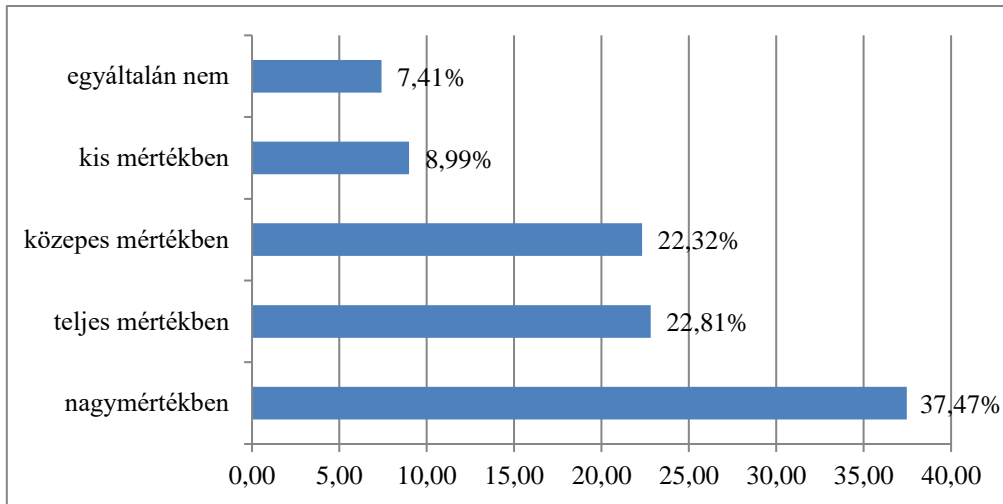
A nyelvtanulási formák észlelési térképen megfigyelhető térbeli elrendeződése arra utal, hogy a nyelvtanulók lényegesen különbözőnek érzélik a tantermi és online tanulási formát (x tengely). A 17. ábrából az is kiolvasható, hogy a nyelvtanulók egymástól lényegesen eltérőnek látják a csoportos és egyéni tanulási formát is (y tengely). Megfigyelhető az is, hogy az online és blended nyelvtanulási formák között nem túl nagy különbséget érzékelnek a nyelvtanulók, azaz a blended nyelvtanulási formát alapvetően online-nak tartják. Az észlelt hasznosság egyenest berajzolva láthatóvá válik az is, hogy a nyelvtanulók a legnagyobb észlelt hasznosságot az egyéni tantermi formának tulajdonítják. Ezt követi a közel azonos hasznossággal bíró egyéni online és az egyéni blended forma. A csoportos tantermi nyelvtanulás észlelt hasznossága ettől lényegesen alacsonyabb, a csoportos blendedé pedig még ennél is kisebb. A legkisebb észlelt hasznossággal a csoportos online forma bír.

17. ábra: A nyelvtanulási formák észlelési térképe
Forrás: saját szerkesztés

5.6. Az anyanyelvi tanár szerepe az idegennyelv-tanulásban

Az átlagszámítás eredménye alapján (18. ábra) megállapítható, hogy a válaszadók összességében a közepes mértéktől erősebben, de nem nagymértékben motiváltak az idegennyelv-tanulásban, ha anyanyelvi tanártól tanulnak ($\bar{x}=3,60$). A válaszadók több mint egyharmada nagymértékben (37,47%), közel egynegyede teljes mértékben (22,81%), vagy közepes mértékben (22,32%), míg közel egytizedük kis mértékben (8,99%) motiváltak, ha anyanyelvi tanár tanítja az idegen nyelvet. Csúpn százból 7–8 tanuló (7,41%) nem motivált egyáltalán, ha anyanyelvi tanár tanítja őket.

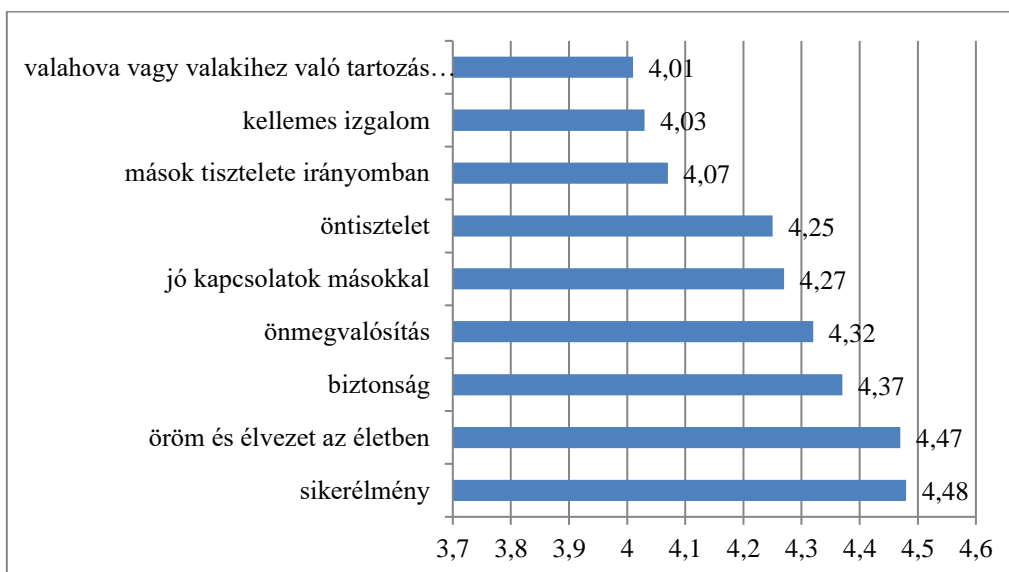

18. ábra: Az anyanyelvi tanár szerepe az idegennyelv-tanulásban
 Forrás: saját szerkesztés

ANOVA segítségével feltártam, hogy a demográfiai változók nem gyakorolnak hatást az anyanyelvi tanártól való tanulás motivációjára.

5.7. Az értékek idegennyelv-tanulására gyakorolt hatása

Az értékekre irányuló mérési skála megbízhatóságának elemzése érdekében a Cronbach-alfa került meghatározásra. Ennek értéke 0,86, ami azt jelzi, hogy a Kahle-féle értéklistát mérő skála magas szintű megbízhatósággal rendelkezik. Az átlagszámítás eredményei (19. ábra) alapján kijelenthető, hogy a válaszadók számára életükben a legfontosabb a sikerélmény ($\bar{x}=4,48$), amelyet az öröm és élvezet az életben ($\bar{x}=4,47$), a biztonság ($\bar{x}=4,37$), az önmegvalósítás ($\bar{x}=4,32$) és a jó kapcsolatok másokkal ($\bar{x}=4,27$) követ. Az öntisztelet ($\bar{x}=4,25$) majd a mások tisztelete irányomban ($\bar{x}=4,07$), a kellemes izgalom ($\bar{x}=4,03$) és a valahová (vagy valakihez) való tartozás érzése ($\bar{x}=4,01$) bizonyul a legkevésbé fontos értéknek az idegennyelv-tanulásra vonatkozó eredmény szerint. Minden érték fontosnak bizonyult a válaszadók életében.

19. ábra: Az értékek idegennyelv-tanulására gyakorolt hatása
 Forrás: saját szerkesztés

Faktor-elemzés és a demográfiai változók szignifikancia elemzése

Az értékek idegennyelv-tanulására gyakorolt hatásának vizsgálatához szintén a főkomponens elemzést használtam. A $KMO=0,892$, ami alapján a változók megfelelőnek tekinthetők ($KMO>0,6$), tehát alkalmasak a faktoranalízisre. A Bartlett teszt eredménye azt mutatja, hogy az elemzésbe bevont változók között szignifikáns kapcsolat létezik ($p = 0,00$), mely megerősíti a minta alkalmasságát a faktorelemzésre. Az elemzés eredményeként kilenc változóból egy faktor komponens keletkezett, amely a teljes variancia 49,249 %-át magyarázza (62. táblázat).

62. táblázat: Az értékek idegennyelv-tanulására gyakorolt hatása

Megnevezés	Komponens - értékek
öröm és élvezet az életben	0,762
sikerélmény	0,724
önmegvalósítás	0,724
öntisztelet	0,720
jó emberi kapcsolatok	0,711
kellemes izgalom	0,699
biztonság	0,695
mások tisztelete irányomban	0,683
valahová tartozás	0,584

Forrás: saját szerkesztés

Pearson korrelációs számítás segítségével feltártam, hogy a idegennyelv-tanulás fontossága és a Kahle-féle értékek (LOV) fontossága között számos szignifikáns kapcsolat áll fenn, mely közül a legerősebb a sikerélményhez kapcsolódik, azaz, minél fontosabb valaki számára a siker az életben, annál fontosabb lesz számára az idegennyelv tanulás is ($r= 0,0242^{**}$). Tehát egy nyelvviskola marketing stratégiájának kialakítása során fontos hangsúlyozni, hogy a nyelvtudás sikeressé tehet az életben. Minél fontosabb egy nyelvtanuló számára az önmegvalósítás és a kellemes izgalom, annál inkább szeretni fog nyelveket tanulni ($r= 0,0193^{**}$). Ebből az következik, hogy érdemes hangsúlyozni egy kampány során, hogy az idegen nyelv tanulás izgalmas tevékenység, amely révén közelebb kerülhetünk az önmegvalósításhoz. A sikerorientált emberek a legmotiváltabb nyelvtanulók, bár ez a pozitív irányú kapcsolat is csupán gyenge ($r= 0,0212^{**}$). A motívumokon belül a legerősebb kapcsolat a nyelvvizsga megszerzése és a mások tisztelete irányomban mint érték között van ($r= 0,0158^{**}$). Tehát a nyelvvizsga megszerzése részben hozzájárul a mások tisztelete elnyeréséhez. A külföldi munkavállalás miatti nyelvtanulás az életben a kellemes izgalmat keresők számára a legfontosabb ($r= 0,0232^{**}$). A jó emberi kapcsolatok kialakítására törekvők leginkább a másokkal való könnyebb kommunikáció érdekében tanulnak nyelveket ($r= 0,0256^{**}$). Minél fontosabb valaki számára az önmegvalósítás az életben, annál erőteljesebb motivátor lesz a nyelvtanulásban a magasabb jövedelem elérése ($r= 0,0195^{**}$) és a nyelvtanuláson keresztüli önmegvalósítás ($r= 0,0362^{**}$). Az életben a kellemes izgalmat keresők számára a nyelvtanuláshoz kapcsolódó, az általa okozott öröm és élvezet lesz a legfontosabb ($r= 0,0240^{**}$). Az elemzés során azt is kiderítettem, hogy a Kahle-féle értékek, valamint a nyelvtanulási szándék és -forma, az idegennyelv-tanulás gátló tényezői és a COVID-19 hatása változói között csak rendkívül gyenge kapcsolatok léteznek, ráadásul nem

emelhető ki egyetlen értékmeghatározó szerepe sem, így azok részletes elemzésétől eltekintek.

5.8. A nyelvtanulás pszichológiai tényezői

A nyelvtanulás pszichológiai tényezőinek elemzése során az attitűd ismereti (kognitív) és érzelmi (affektív) komponensei, valamint a nyelvtanulás további pszichológiai tényezőinek, pontosabban a szubjektív norma és az észlelt magatartási kontroll mérése érdekében saját fejlesztésű mérési konstrukciók kerültek felhasználásra, amelyek egy előzetes pilot kutatás keretében kerültek tesztelésre és elfogadásra, Szabó (2022b), amelyeket az 63. táblázat mutat be. A vizsgálatok során ötfokozatú Likert-skála került alkalmazásra, ahol az 1-es érték az egyáltalán nem, az 5-ös érték pedig a teljes mértékű egyetértést jelenti.

Az ismereti komponens esetében szinte teljes mértékben egyetértenek a válaszadók azzal, hogy az idegen nyelvek ismerete jobb munkalehetőséget biztosít számukra ($\bar{x}=4,15$) és az idegen nyelveken történő kommunikáció lehetőséget ad más kultúrák megismerésére ($\bar{x}=4,13$). Alapvetően egyetértenek azzal is, hogy az idegen nyelvek ismerete magasabb jövedelem elérését teszi lehetővé ($\bar{x}=3,91$). Legkisebb mértékben pedig azzal értenek egyet, hogy az idegen nyelvek ismeretével bővíthetik a kapcsolati hálójukat ($\bar{x}=3,62$). Az érzelmi komponens esetében a válaszadók legnagyobb mértékben azzal értenek egyet, hogy az idegen nyelvek tanulásában fontos a sikerélmény ($\bar{x}=4,33$). A válaszadók középestől nagyobb mértékben értenek egyet azzal, hogy mindig élvezik ha idegenekkel az anyanyelvükön társalognak ($\bar{x}=3,58$), vagy ha egy jó könyvet, filmet eredeti nyelven tudnak elolvasni, illetve megnézni ($\bar{x}=3,58$), továbbá azért tanulnak idegen nyelveket, mert a nyelvtanulás örömet jelent számukra ($\bar{x}=3,33$). Az is megállapítható, hogy a válaszadók közepes mértéktől alig valamivel értenek egyet azzal, hogy a munkájuk során szeretik, ha idegen nyelven kommunikálhatnak ($\bar{x}=3,18$). Az elemzésből az is kiderült, hogy a szubjektív norma estében a saját elvárásaimnak való megfelelés ($\bar{x}=3,81$) majdnem kétszer fontosabb, mint a mások elvárásainak való megfelelés ($\bar{x}=2,50$). Megfigyelhető az is, hogy a válaszadók azt gondolják, hogy közepes szintű nyelvérzékkel ($\bar{x}=3,08$) rendelkeznek és ugyanilyen könnyen és gyorsan tanulnak idegen nyelveket ($\bar{x}=3,14$).

63. táblázat: A nyelvtanulásra és nyelvtanulási szándékra ható pszichológiai tényezők

Mérési konstrukció	Változó	Leírás/Megnevezés	Átlag	Szórás
Attitűd ismereti (kognitív) komponens	COG1	Az idegen nyelvek ismerete jobb munkalehetőséget biztosít számomra.	4,15	1,10
	COG2	Az idegen nyelvek ismerete magasabb jövedelem elérését teszi lehetővé.	3,91	1,11
	COG3	Az idegen nyelvek ismeretével bővítem a kapcsolati hálóm.	3,62	1,21
	COG4	Az idegen nyelveken történő kommunikáció lehetőséget ad más kultúrák megismerésére.	4,13	1,02
Attitűd érzelmi (affektív) komponens	AFF1	Az idegen nyelvek tanulásában fontos a sikerélmény.	4,33	0,90
	AFF2	Azért tanulok idegen nyelveket, mert a nyelvtanulás örömet jelent számomra.	3,33	1,25
	AFF3	Mindig élvezem, ha idegenekkel az anyanyelvükön társalognak.	3,58	1,30
	AFF4	Szeretek egy jó könyvet vagy filmet eredeti nyelven olvasni/nézni.	3,58	1,35
	AFF5	A munkám során szeretem, ha idegen nyelven kommunikálhatok.	3,18	1,33

Mérési konstrukció	Változó	Leírás/Megnevezés	Átlag	Szórás
Magatartási szándék	BI	Tanul-e jelenleg idegen nyelvet?	3,96	1,41
Szubjektív norma (mások elvárásainak való megfelelés)	SUBJNORM1	Fontos idegen nyelvet tanulnom, mert mások (például szüleim, a munkáltatóm stb.) ezt várják el tőlem.	2,50	1,31
Szubjektív norma (saját elvárásaimnak való megfelelés)	SUBJNORM2	Azért tanulok idegen nyelvet, mert a saját elvárásaimnak szeretnék megfelelni.	3,81	1,21
Észlelt magatartási kontroll	PBC1	Könnyen és gyorsan tudok idegen nyelvet tanulni.	3,14	1,25
	PBC2	Nagyon jó nyelvérzékem van.	3,08	1,28

Forrás: Saját szerkesztés

Pearson korreláció számítás segítségével kiderítettem, hogy válaszadók közül minél fiatalabbak a nyelvtanulók, annál nagyobb mértékkel értenek egyet az állításokkal, hogy az idegen nyelvek ismerete jobb munkalehetőséget biztosít számukra ($r = -0,0353^{**}$) és magasabb jövedelem elérését ($r = -0,0254^{**}$) teszi lehetővé. A fiatalabbak számára fontosabb a nyelvtanulásban a sikerélmény ($r = -0,0103^{**}$), ők azok, akik szeretnek egy jó filmet vagy könyvet eredeti nyelven olvasni/nézni ($r = -0,0294^{**}$), és ők akarnak leginkább megfelelni mások elvárásainak is ($r = -0,0153^{**}$). Az eredményekből az is kiderült, hogy a kor előrehaladtával a nyelvtanulás egyre nehezebbé válik és a nyelvérzék ($r = -0,0180^{**}$) is csökken. Összességében megállapítható, hogy valaki minél jobban szeret nyelvet tanulni, annál fontosabb számára a nyelvtanulás ($r = 0,639^{**}$).

ANOVA segítségével feltártam, hogy a nemek és az attitűd változók közül a sikerélmény, öröm, más kultúrák megismerése, a könyv olvasás/filmnézés eredeti nyelven, saját elvárásoknak való megfelelés, a könnyű és gyors idegen nyelv-tanulás és a jó nyelvérzék között szignifikáns kapcsolat áll fenn (IV. melléklet, M4/33.). A IV. melléklet, M4/34. látható eredmények szerint a nőknek lesz fontosabb a sikerélmény a nyelvtanulásban, ők azok, akiknek ez több örömet okoz a férfiakhoz képest. A nők azok, akik szerint az idegen nyelven történő kommunikáció lehetőséget ad más kultúrák megismerésére, a férfiaknál jobban szeretnek könyvet olvasni vagy filmet nézni eredeti nyelven, a saját elvárásainak akarnak megfelelni a férfiakkal szemben, a nők könnyebben és gyorsabban tanulnak idegen nyelvet, mint a férfiak és a nőknek jobb a nyelvérzékük is, bár ezek a kapcsolatok meglehetősen gyengék (64. táblázat).

64. táblázat: A nyelvtanulási attitűdök és a nemek közötti kapcsolat erőssége

Asszociációs mérőszámok		
	Eta	Eta ²
Az idegen nyelvek ismerete jobb munkalehetőséget biztosít számomra. * Nem	,035	,001
Az idegen nyelvek ismerete magasabb jövedelem elérését teszi lehetővé. * Nem	,044	,002
Az idegen nyelvek tanulásában fontos a sikerélmény. * Nem	,133	,018
Azért tanulok idegen nyelveket, mert a nyelvtanulás örömet jelent számomra. * Nem	,191	,037
Az idegen nyelvek ismeretével bővítem a kapcsolati hálómam. * Nem	,038	,001

Asszociációs mérőszámok		
	Eta	Eta ²
Mindig élvezem, ha idegenekkel az anyanyelvükön társaloghatok. * Nem	,038	,001
Az idegen nyelveken történő kommunikáció lehetőséget ad más kultúrák megismerésére. * Nem	,099	,010
Szeretek egy jó könyvet vagy filmet eredeti nyelven olvasni/nézni. * Nem	,085	,007
A munkám során szeretem, ha idegen nyelven kommunikálhatok. * Nem	,027	,001
Fontos idegen nyelvet tanulnom, mert mások (például a szüleim, a munkáltatóm stb.) ezt várják el tőlem. * Nem	,002	,000
Azért tanulok idegen nyelvet, mert a saját elvárásaimnak szeretnék megfelelni. * Nem	,143	,020
Könnyen és gyorsan tudok idegen nyelvet tanulni. * Nem	,090	,008
Nagyon jó nyelvérzékem van. * Nem	,060	,004

Forrás: saját szerkesztés

ANOVA segítségével feltártam, hogy a végzettség, valamint az idegennyelv-tudás által biztosított jobb munkalehetőségek és az egyszerűbb munkahelyi kommunikáció között áll fenn szignifikáns kapcsolat (IV. melléklet, M4/35.). Az alacsonyabb végzettségűek gondolják azt leginkább, hogy számukra az idegen nyelvek ismerete jobb munkalehetőséget biztosít, míg a felsőfokú végzettségűek vannak a legjobban meggyőződve arról, hogy az idegennyelv-tanulás a munkahelyi kommunikációt hatékonyabbá teszi (IV. melléklet, M4/36.). A 65. táblázat azt mutatja, hogy ezek a kapcsolatok gyengék.

65. táblázat: A nyelvtanulási attitűdök és a végzettség közötti kapcsolat erőssége

Asszociációs mérőszámok		
	Eta	Eta ²
Az idegen nyelvek ismerete jobb munkalehetőséget biztosít számomra. * Végzettség	,076	,006
Az idegen nyelvek ismerete magasabb jövedelem elérését teszi lehetővé. * Végzettség	,063	,004
Az idegen nyelvek tanulásában fontos a sikerélmény. * Végzettség	,012	,000
Azért tanulok idegen nyelveket, mert a nyelvtanulás örömet jelent számomra. * Végzettség	,071	,005
Az idegen nyelvek ismeretével bővíttem a kapcsolati hálómam. * Végzettség	,034	,001
Mindig élvezem, ha idegenekkel az anyanyelvükön társaloghatok. * Végzettség	,056	,003
Az idegen nyelveken történő kommunikáció lehetőséget ad más kultúrák megismerésére. * Végzettség	,035	,001
Szeretek egy jó könyvet vagy filmet eredeti nyelven olvasni/nézni. * Végzettség	,071	,005
A munkám során szeretem, ha idegen nyelven kommunikálhatok. * Végzettség	,097	,009
Fontos idegen nyelvet tanulnom, mert mások (például a szüleim, a munkáltatóm stb.) ezt várják el tőlem. * Végzettség	,051	,003
Azért tanulok idegen nyelvet, mert a saját elvárásaimnak szeretnék megfelelni. * Végzettség	,067	,004
Könnyen és gyorsan tudok idegen nyelvet tanulni. * Végzettség	,024	,001
Nagyon jó nyelvérzékem van. * Végzettség	,018	,000

Forrás: saját szerkesztés

ANOVA segítségével feltártam, hogy a foglalkozás mint demográfiai változó és nyelvtanulás pszichológiai tényezői között tíz esetben mutatható ki szignifikáns kapcsolat (IV. melléklet, M4/37.). Az idegennyelv-tudás által elérhető jobb munkalehetőségek és magasabb jövedelem a külföldi munkavállalóknak és a tanulóknak a legfontosabb, míg a nyelvtanulás okozta sikerélmény a közép- vagy felsővezetők számára, az idegenekkel az anyanyelvükön való társalgás lehetősége pedig a külföldi munkavállalóknak (IV. melléklet, M4/38.) fontos. Továbbá megállapítható, hogy az idegennyelv-tanuláson keresztül a vállalkozók akarnak leginkább más kultúrákat megismerni, míg egy jó könyv olvasása, film megtekintése idegen nyelven a tanulók számára a legfontosabb. Az elemzésből az is kiderült, hogy a külföldi munkavállaló számára a legfontosabb, hogy a munkájuk során idegen nyelven kommunikálhatnak. Teszik ezt leginkább azért, mert mások elvárásainak akarnak megfelelni. Az elemzés arra is rámutatott, hogy a tanulók érzik leginkább úgy, hogy könnyen és gyorsan tanulnak idegen nyelvet és nagyon jó nyelvérzékük van. A 66. táblázat alapján mindegyik fent leírt kapcsolat gyenge.

66. táblázat: A nyelvtanulási attitűdök és a foglalkozás közötti kapcsolat erőssége

Asszociációs mérőszámok		
	Eta	Eta ²
Az idegen nyelvek ismerete jobb munkalehetőséget biztosít számomra. * Foglalkozás	,260	,068
Az idegen nyelvek ismerete magasabb jövedelem elérését teszi lehetővé. * Foglalkozás	,175	,031
Az idegen nyelvek tanulásában fontos a sikerélmény. * Foglalkozás	,178	,032
Azért tanulok idegen nyelveket, mert a nyelvtanulás örömet jelent számomra. * Foglalkozás	,094	,009
Az idegen nyelvek ismeretével bővíttem a kapcsolati hálómam. * Foglalkozás	,080	,006
Mindig élvezem, ha idegenekkel az anyanyelvükön társaloghatok. * Foglalkozás	,110	,012
Az idegen nyelveken történő kommunikáció lehetőséget ad más kultúrák megismerésére. * Foglalkozás	,143	,020
Szeretek egy jó könyvet vagy filmet eredeti nyelven olvasni/nézni. * Foglalkozás	,248	,062
A munkám során szeretem, ha idegen nyelven kommunikálhatok. * Foglalkozás	,117	,014
Fontos idegen nyelvet tanulnom, mert mások (például a szüleim, a munkáltatóm stb.) ezt várják el tőlem. * Foglalkozás	,109	,012
Azért tanulok idegen nyelvet, mert a saját elvárásaimnak szeretnék megfelelni. * Foglalkozás	,093	,009
Könnyen és gyorsan tudok idegen nyelvet tanulni. * Foglalkozás	,162	,026
Nagyon jó nyelvérzékem van. * Foglalkozás	,159	,025

Forrás: saját szerkesztés

ANOVA segítségével kiderítettem, hogy a jövedelem az idegennyelv-tanulás pszichológiai tényezői tekintetében öt esetben okoz szignifikáns eltérést (IV. melléklet, M4/39.). A IV. melléklet, M4/40. alapján minél több a jövedelmük, annál jobban egyetértenek azzal, hogy az idegen nyelvek ismerete jobb munkalehetőséget biztosít számukra és magasabb jövedelem elérését teszi lehetővé. A jövedelem növekedésével egyre inkább úgy érezhetjük, hogy az idegennyelv-tudás alkalmas a kapcsolati háló bővítésére, megkönnyíti a munkahelyi kommunikációt és lehetővé teszi más kultúrák megismerését, bár ezek a kapcsolatok mind meglehetősen gyengék (67. táblázat).

67. táblázat: A nyelvtanulási attitűdök és a jövedelem közötti kapcsolat erőssége

Asszociációs mérőszámok		
	Eta	Eta ²
Az idegen nyelvek ismerete jobb munkalehetőséget biztosít számomra. * Jövedelem	,075	,006
Az idegen nyelvek ismerete magasabb jövedelem elérését teszi lehetővé. * Jövedelem	,151	,023
Az idegen nyelvek tanulásában fontos a sikerélmény. * Jövedelem	,054	,003
Azért tanulok idegen nyelveket, mert a nyelvtanulás örömet jelent számomra. * Jövedelem	,010	,000
Az idegen nyelvek ismeretével bővíttem a kapcsolati hálóm. * Jövedelem	,071	,005
Mindig élvezem, ha idegenekkel az anyanyelvükön társaloghatok. * Jövedelem	,050	,002
Az idegen nyelveken történő kommunikáció lehetőséget ad más kultúrák megismerésére. * Jövedelem	,087	,008
Szeretek egy jó könyvet vagy filmet eredeti nyelven olvasni/nézni. * Jövedelem	,024	,001
A munkám során szeretem, ha idegen nyelven kommunikálhatok. * Jövedelem	,099	,010
Fontos idegen nyelvet tanulnom, mert mások (például a szüleim, a munkáltatóm stb.) ezt várják el tőlem. * Jövedelem	,042	,002
Azért tanulok idegen nyelvet, mert a saját elvárásaimnak szeretnék megfelelni. * Jövedelem	,064	,004
Könnyen és gyorsan tudok idegen nyelvet tanulni. * Jövedelem	,063	,004
Nagyon jó nyelvérzékem van. * Jövedelem	,072	,005

Forrás: saját szerkesztés

5.9. Hipotézisek tesztelése

A hipotézisek vizsgálatát minden esetben a normalitás tesztelése előzte meg. A Likert-skálán mért változókat is kvázi intervallumskálának tekintjük és így használjuk őket a hipotézisek tesztelése során is.

H1: A nyelvtanulás legfontosabb motivációja a nyelvvizsga megszerzése.

Összetartozó mintás t-próba

A kutatási eredményeim alapján H1 esetében a változók nem tekinthetők normális eloszlásúnak (V. melléklet, M5/1.), de a nagy mintanagyság miatt ezt figyelmen kívül hagyhatjuk. Ennek a hipotézisnek a tesztelése érdekében paraméteres próbát, azaz összetartozó mintás t-próbát végeztem. A kapott átlageredmények szerint (V. melléklet, M5/2.) a nyelvtanulás legfontosabb motivációja a másokkal való könnyebb kommunikáció ($\bar{x}=4,10$), amely összehasonlításra került a nyelvvizsga megszerzésével ($\bar{x}=3,77$). Az elvégzett összetartozó mintás t-próbával kapott eredmény (M5/3.), azaz ($t= -6,55$, sz.fok=1133, $p<0,01$) alapján a két átlag között szignifikáns különbség van, azaz kijelenthető, hogy a nyelvtanulás legfontosabb motivációja nem a nyelvvizsga megszerzése, hanem a másokkal való könnyebb kommunikáció. Így ez a hipotézis elvetésre került, ezért *T1: A nyelvtanulás legfontosabb motivációja a másokkal való könnyebb kommunikáció.*

H2: Az idegennyelv-tanulás esetében a hagyományos/tantermi tanulási forma észlelt hasznossága magasabb, mint a digitális/online formáé.

Összetartozó mintás t-próba

A második hipotézis tesztelése érdekében összetartozó mintás t-próba vizsgálatot végeztem. A normalitás vizsgálat eredménye alapján egyik változó sem tekinthető normális eloszlásúnak, lásd V. melléklet, M5/4. A kellően nagy mintanagyság miatt eltekinthetünk ennek a feltételnek a teljesülésétől. A kapott átlageredmények szerint (V. melléklet, M5/5.) az egyéni tantermi ($\bar{x}=3,17$) és az egyéni online ($\bar{x}=3,12$) között minimális az eltérés, viszont a csoportos tantermi ($\bar{x}=2,89$) és a csoportos online ($\bar{x}=2,40$) között nagyobb eltérés tapasztalható (lásd V. melléklet, M5/6. egyéni $t=0,89$, sz.fok=1132, $p=0,188$), (csoportos: $t=12,68$ sz.fok=1133, $p<0,01$), azaz a tanulók különbséget tudnak tenni a csoportos tantermi és a csoportos online tanulási forma között, így ez a hipotézis csak részben került elfogadásra, azaz *T2: Az idegen-nyelvtanulás esetében a csoportos tantermi tanulási forma észlelt hasznossága magasabb a csoportos online/digitálisnál, az egyéni tanulási forma esetében nem lehet ilyen különbséget felfedezni.*

H3: Az anyanyelvi tanár nyelvtanulási szándékra gyakorolt szerepe pozitív.

Egymintás t-próba

Bár a normalitás vizsgálat során kapott eredmények alapján egyik változó sem tekinthető normális eloszlásúnak (V. melléklet, M5/7.), a kellően nagy mintanagyság miatt eltekinthetünk ennek a feltételnek a teljesülésétől. A H3 tesztelése érdekében egymintás t-próbát használtam. A V. melléklet, M5/8. szerint az átlagnál ($\bar{x}=3,00$) magasabb az eredmény ($\bar{x}=3,60$), így az anyanyelvi tanár nyelvtanulási szándékra gyakorolt szerepe pozitív, ezért ez a hipotézis elfogadásra került ($t=17,88$, sz.fok=1188, $p<0,01$) az V. melléklet, M5/9. táblázat alapján, azaz *T4: Az anyanyelvi tanár nyelvtanulási szándékra gyakorolt szerepe pozitív.*

H4: A motiválatlanság, az időhiány és a pénzhiány az idegennyelv-tanulás legfőbb gátló tényezői.

Összetartozó mintás t-próba

A negyedik hipotézis tesztelése érdekében paraméteres próbát, azaz összetartozó mintás t-próbát végeztem. Habár a normalitás vizsgálat során kapott eredmények alapján egyik változó sem tekinthető normális eloszlásúnak (V. melléklet, M5/10.), ugyanakkor a kellően nagy mintanagyság miatt eltekinthetünk ennek a feltételnek a teljesülésétől. Megvizsgáltam azt, hogy az első három helyre rangsorolt gátló tényező (időhiány ($\bar{x}=3,63$), fáradság ($\bar{x}=3,52$), motiválatlanság ($\bar{x}=3,01$) átlagai szignifikánsan különböznek-e a negyedik helyre (hozzáértő nyelvtanár/szolgáltató ($\bar{x}=2,69$)) rangsorolt tényező átlagától, lásd V. melléklet, M5/11. Az elvégzett összetartozó mintás t-próbával kapott eredmények ($t=19,52$, sz.fok=1160, egyoldali esetben $p<0,01$, $t=18,417$, sz.fok=1158, egyoldali esetben $p<0,01$, $t=7,241$, sz.fok=1159, egyoldali esetben $p<0,01$, lásd V. melléklet, M5/12.) alapján megállapítottam, hogy mind a három esetben ezek az átlagok szignifikánsan különböznek a negyedik helyre rangsorolt tényező átlagától, így ez a hipotézis csak részben került elfogadásra, mivel a pénzhiány nem szerepel az első háromban, így *T4: A motiválatlanság, az időhiány és a fáradság az idegennyelv-tanulás legfőbb gátló tényezői.*

H5: A nők motiváltabbak a nyelvtanulásban a férfiaknál.

Független mintás t-próba

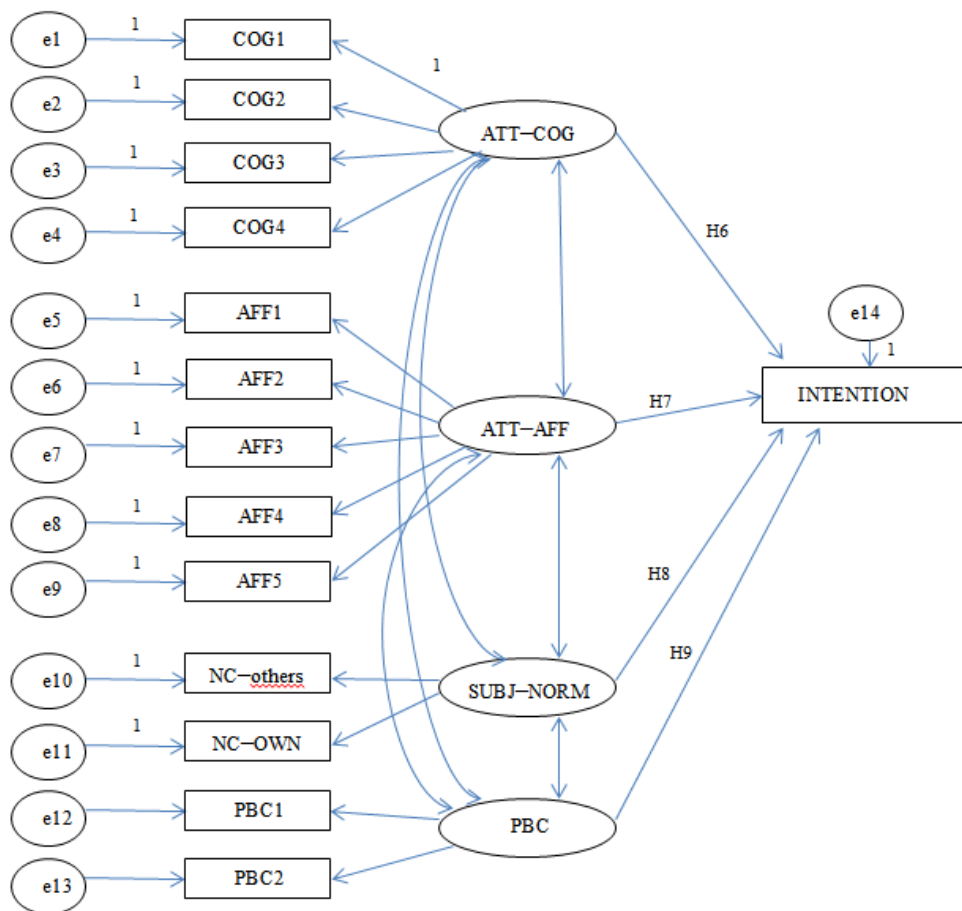
Ennek a hipotézisnek a tesztelése érdekében paraméteres próbát, azaz független mintás t-próbát végeztem annak ellenére, hogy H5 esetében egyik változó sem tekinthető normális

eloszlásúnak (V. melléklet, M5/13). A kellően nagy minta (1181 fő) válaszadó 381 férfiból és 800 nőből tevődött össze. 20 fő nem kívánta megadni, hogy melyik nemhez tartozónak érzi magát. A férfiak nyelvtanulási szándékát kifejező átlaga ($\bar{x}=3,25$) volt, míg nőké ($\bar{x}=3,47$) (V. melléklet, M5/14.). Ez azt jelenti, hogy a magasabb átlagérték miatt a nők motiváltabbnak tekinthetők a férfiaknál a nyelvtanulásban. A Levene homogenitás vizsgálat eredményei (V. melléklet, M5/15.) alapján ($F=0,352$, $p=0,553$) kijelenthető, hogy nincs szignifikáns különbség a két csoport szórása között, azaz teljesül a homoszkedaszticitás feltétele, ezért a független mintás t-próba elvégezhető. A független mintás t-próba eredménye alapján ($t=-3,642$, sz.fok =1179 és $p<0,01$) kijelenthető, hogy a nők motiváltabbnak, mint a férfiak a nyelvtanulásban, ezért a H_5 elfogadásra került, azaz T_5 : *A nők motiváltabbnak a nyelvtanulásban a férfiaknál.*

A további hipotézisek (H_6 , H_7 , H_8 és H_9) tesztelése a következő alfejezetben kerül bemutatásra.

5.10. A nyelvtanulási magatartás pszichológiai tényezőinek vizsgálata SEM módszerrel

A nyelvtanulási magatartás pszichológiai tényezőinek elemzése céljából a 20. ábrán látható hipotetikus (TPB) modellt alakítottam ki a tervezett magatartás elméletére építve.

20. ábra: Hipotetikus (TPB) modell
Forrás: Saját szerkesztés

A hipotetikus modellt a strukturális egyenletek modelljének alkalmazásával az AMOS szoftver felhasználásával teszteltem, azonban a modell illeszkedési paraméterei nem bizonyultak megfelelőnek, így a hipotetikus modell szűkítésére volt szükség. Azért kerültek a változók elhagyásra, hogy a modell előrejelző képessége ne sérüljön. Az eredményül kapott, lényegesen kevesebb tényezőt tartalmazó modellt a 20. ábra szemlélteti.

A fogalmak megbízhatóságának és érvényességének vizsgálatára konfirmatorikus faktorelemzést alkalmaztam. A konstrukciók (látens változók) megbízhatóságát a Cronbach-féle α -mutató segítségével mértem, aminek meg kell haladnia a 0,7-es értéket (Hair és társai, 2009). Az 68. táblázat alapján megállapítható, hogy ez a kritérium minden konstrukció esetén teljesült. A konvergenciaérvényesség ellenőrzésére a standardizált faktorsúlyok ($> 0,5$), az átlagos kivonatolt variancia (average variance extracted (AVE) $> 0,5$) és az összetétel-megbízhatósági (composition reliability (CR) $> 0,7$) mutató alkalmazásával történt (Hair és társai, 2009). A 69. táblázatban található mutatószámokat a minimumértékekkel összehasonlítva minden konstrukció létezése igazolást nyert.

68. táblázat: A konstrukciók, a mérési változók és a hozzájuk kapcsolódó indikátorok

Mérési konstrukció	Változó	Leírás/Megnevezés	Standardizált faktorsúly	Átlag	Szórás
Attitűd ($\alpha = 0,742$, AVE = 0,530, CR = 0,751)	COG3	Az idegen nyelvek ismeretével bővitem a kapcsolati hálómat.	0,630	3,62	1,222
	AFF4	Szeretek egy jó könyvet vagy filmet eredeti nyelven olvasni/nézni.	0,689	3,59	1,352
	AFF5	A munkám során szeretem, ha idegen nyelven kommunikálhatok.	0,799	3,17	1,332
Magatartási szándék	INTENTION	Tanul-e jelenleg idegen nyelvet, vagy szándékozik-e tanulni?	-	4,07	1,216
Szubjektív normák (saját elvárásaimnak való megfelelés)	NC-OWN	Azért tanulok idegen nyelvet, mert a saját elvárásaimnak szeretnék megfelelni.	-	3,81	1,210
Észlelt magatartási kontroll ($\alpha = 0,942$, AVE = 0,892, CR = 0,943)	PBC1	Könnyen és gyorsan tudok idegen nyelvet tanulni.	0,966	3,14	1,253
	PBC2	Nagyon jó nyelvérzékem van.	0,922	3,07	1,289

Forrás: Saját szerkesztés

A diszkriminancia-érvényesség ellenőrzése a Fornell–Larcker (1981) teszt alapján történt, mely szerint az adott látens változó AVE-értékének magasabbnak kell lennie, mint a szóban forgó és a többi látens változó közötti korreláció négyzete. Mivel AVE (attitűd) = 0,530 $>$ 0,491 és AVE (észlelt magatartási kontroll) = 0,892 $>$ 0,491, így ez a kritérium is teljesült

mindkét látens változó esetén. Elemzésem célja az attitűd (ATTITUD), a szubjektív norma (NC-OWN) és az észlelt magatartási kontroll (PBC) nyelv tanulási szándéokra (INTENTION) gyakorolt közvetlen és közvetett hatásainak a vizsgálata. A modell eredményeinek ismertetése során az egyes utak (standardizált útegyütthetők) tesztelését mutatom be a látens változók közötti közvetlen és közvetett hatások elemzésével együtt.

A modell illeszkedésének vizsgálata a 69. táblázatban található különböző értékelési kritériumok (illeszkedési mutatószámok) esetében a mért értékek és az elfogadási tartományok összevetését jelenti. Az empirikus modell esetében a mért értékek minden kritérium esetében az elfogadási tartományba esnek, így a modell illeszkedése általában véve elfogadhatónak, sok esetben pedig kimondottan jónak tekinthető.

69. táblázat: Az empirikus modell illeszkedés-vizsgálata

Kritérium	Mért érték	Elfogadási tartomány	Az illeszkedés mértéke (model fit)
CMIN/Df	4.661	kisebb, mint 5.0	OK
GFI	0.987	0.9-1.0	szinte tökéletes
AGFI	0.968	0.9-1.0	szinte tökéletes
RMR	0.033	0.05 alatt	OK
RMSEA	0.057	0.05 és 0.08 között	OK
TLI	0.979	1-hez közel legyen!	szinte tökéletes
CFI	0.989	1-hez közel legyen!	szinte tökéletes
NFI	0.979	0.9-1.0	szinte tökéletes
Hoelter.01	544	nagyobb mint 200	szinte tökéletes
Hoelter.05	433	nagyobb mint 200	szinte tökéletes

Forrás: Saját szerkesztés

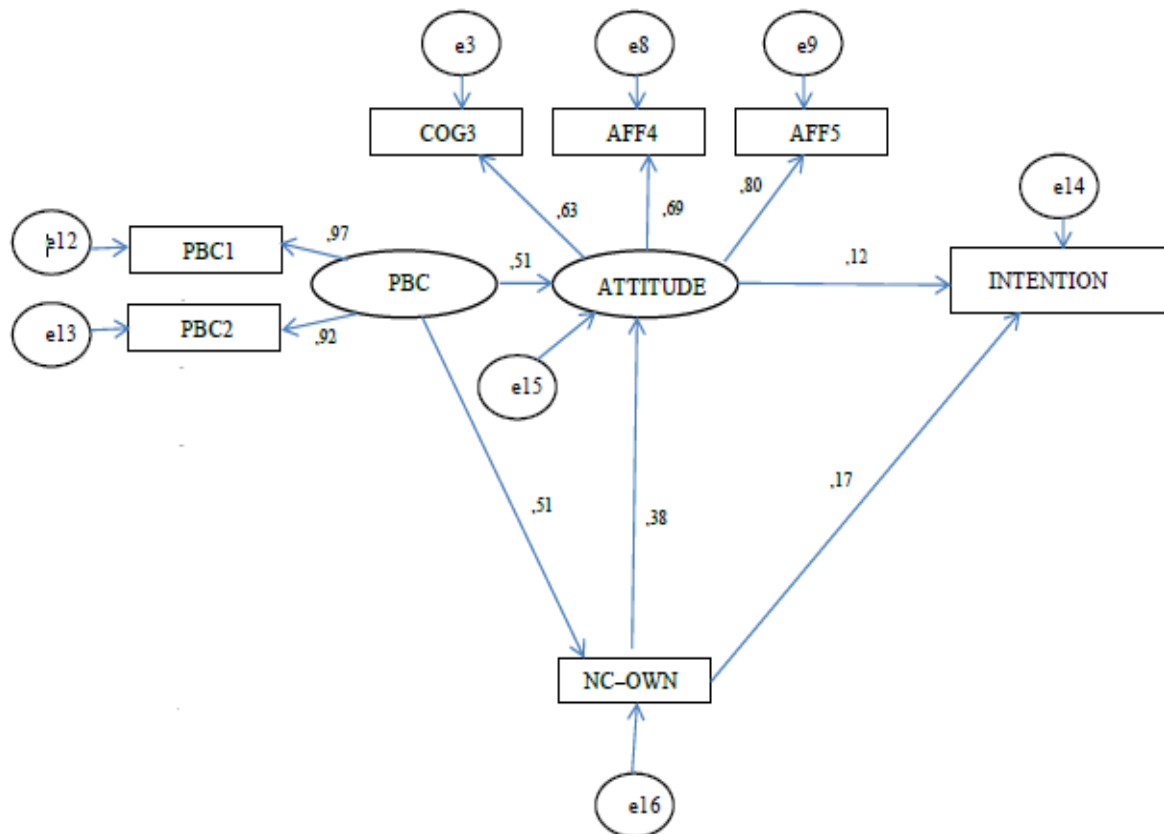
Az útegyütthetők szignifikanciájának tesztelésére a Maximum Likelihood Estimates módszert használtam az AMOS szoftverben. Az 70. táblázat p értékei alapján megállapítható, hogy egyszázalékos szignifikanciaszinten minden független változó szignifikáns hatást fejt ki a hozzá tartozó függő változóra (***: egyezrelékes szignifikancia-szint).

70. táblázat: Az empirikus modell statisztikái

Indikátor/ Konstrukció	Hatás	Indikátor/ Konstrukció	Nem standardizált regressziós együtthetők	Standardizált regressziós együtthetők (β)	Standard hiba (SE)	Kritikus arány (CR)	P
NC-OWN	←-	PBC	,506	,507	,027	18,480	***
ATTITUDE	←-	PBC	,322	,507	,023	13,805	***
ATTITUDE	←-	NC-OWN	,243	,382	,021	11,600	***
COG3	←-	ATTITUDE	1,000	,630			
PBC2	←-	PBC	,982	,922	,023	43,545	***
PBC1	←-	PBC	1,000	,966			
INTENTION	←-	NC-OWN	,169	,168	,041	4,134	***
INTENTION	←-	ATTITUDE	,183	,116	,071	2,577	0,01
AFF4	←-	ATTITUDE	1,211	,689	,067	18,101	***
AFF5	←-	ATTITUDE	1,385	,799	,070	19,676	***

Forrás: Saját szerkesztés

Az exogén és endogén változók közötti kapcsolatokat a szignifikáns hatások figyelembevételével kialakított empirikus modell szemlélteti (21. ábra).

21. ábra: Empirikus modell
 Forrás: saját szerkesztés

Az empirikus modellben az idegennyelv-tanulással kapcsolatos attitűdök két érzelmi és egy ismereti változóra szűkültek, azaz az idegennyelvi tartalmak (könyvek, filmek) „fogyasztása” (AFF4) és az idegen nyelven történő kommunikáció (AFF5) mellett, a kapcsolati háló bővítése (COG3) játszik benne fontos szerepet. Az észlelt magatartási kontroll esetében a nyelvérzék (PBC1) és a nyelvtanulás könnyedsége, gyorsasága (PBC2) egyaránt meghatározó. A szubjektív normák esetében a mások elvárásainak való megfelelés kiesett a modellből, azaz ez a tényező nem játszik szerepet a nyelvtanulásban, csak a saját elvárásoknak való megfelelés (NC-OWN). Az idegennyelv-tanulási szándéokra az idegennyelv-tanulással kapcsolatos attitűdök ($\beta = 0,12$) és a saját elvárásainknak való megfelelés ($\beta = 0,17$) hatnak közvetlenül. Mindkét hatás pozitív, de mértékük csupán gyenge. Az empirikus modellben látható kapcsolatok alapján a H6, H7, H8 és H9 tesztelését tudjuk elvégezni.

H6: Minél több ismeretünk van a nyelvtanulás hasznosságáról, annál valószínűbb, hogy idegennyelv-tanulásba fogunk.

H7: Minél pozitívabb érzelmek kapcsolódnak a nyelvtanuláshoz, annál erősebb az idegennyelv-tanulási szándék.

A kognitív és affektív elemeket is tartalmazó attitűd-komponens és a nyelvtanulási szándék közötti pozitív kapcsolat miatt H6 és H7 is elfogadásra került:

T6: Minél több ismeretünk van a nyelvtanulás hasznosságáról, annál valószínűbb, hogy idegennyelv-tanulásba fogunk.

T7: Minél pozitívabb érzelmek kapcsolódnak a nyelvtanuláshoz, annál erősebb az idegennyelv-tanulási szándék.

H8: A saját és mások elvárásainak való minél erőteljesebb megfelelés pozitív hatást fejt ki a nyelvtanulási szándékra.

Az empirikus modellből a mások elvárásainak való megfelelés a szignifikáns kapcsolatok hiánya miatt kiesett a modell szűkítése során. Ugyanakkor az empirikus modellben a saját elvárásoknak való megfelelés direkt hatása bizonyult a legerősebbnek, azaz ez a nyelvtanulási szándék legfontosabb közvetlen tényezője. Mindezek miatt ez a hipotézis csak részben került elfogadásra: *T8 A saját elvárásainknak való minél erőteljesebb megfelelés pozitív hatást fejt ki a nyelvtanulási szándékra.*

H9: A jobb nyelvérzék és a könnyebb, illetve gyorsabb tanulás erősíti az idegennyelv-tanulási szándékot.

A modellből kiolvasható, hogy az észlelt magatartási kontroll – az, hogy mennyire könnyen és gyorsan tudok idegen nyelvet tanulni és mennyire jó a nyelvérzékem – erőteljes közvetlen pozitív hatást gyakorol az attitűdökre ($\beta = 0,51$) és a szubjektív normára ($\beta = 0,51$), illetve mindezekeken keresztül áttételesen a nyelvtanulási szándékra is (standardizált teljes hatás: $\beta = 0,212$). Ezek alapján ez a hipotézis elfogadásra került, azaz *T9: A jobb nyelvérzék és a könnyebb, illetve gyorsabb tanulás erősíti az idegennyelv-tanulási szándékot.*

Az empirikus modell alapján továbbá megállapítható, hogy valaki azért fog idegennyelv-tanulásba, mert ezzel a saját elvárásainak akar megfelelni, az pozitív hatás gyakorol a nyelvtanulással kapcsolatos attitűdjeire is ($\beta = 0,38$). A teljes hatásokat tekintve (71. táblázat), összességében, a szubjektív normák, pontosabban a saját elvárásoknak való megfelelés hat a legnagyobb mértékben a nyelvtanulási szándékra ($\beta = 0,212$), erősebben, mint az észlelt magatartási kontroll ($\beta = 0,166$), illetve a nyelvtanulással kapcsolatos attitűdök ($\beta = 0,116$). Azonban a gyenge hatások miatt feltételezhető, hogy a nyelvtanulási szándékot a pszichológiai tényezőkön túl más tényezők is befolyásolhatnak, azaz *önmagukban a pszichológiai tényezők csak gyenge előrejelzői az idegennyelv-tanulási szándéknak.*

71. táblázat: A standardizált teljes hatások a modellben

	PBC	NC-OWN	ATTITUDE
NC-OWN	,507	,000	,000
ATTITUDE	,701	,382	,000
INTENTION	,166	,212	,116
PBC2	,922	,000	,000
PBC1	,966	,000	,000
AFF5	,560	,306	,799
AFF4	,483	,263	,689
COG3	,441	,241	,630

Forrás: saját szerkesztés

5.11. A hipotézisvizsgálatok eredményének összefoglalása

Az idegennyelv-tanulási szándékra ható tényezők feltérképezésére vonatkozó kutatásom során fejlesztett és tesztelt hipotéziseim, és a hipotézis-vizsgálatok alapján kapott tézisek összefoglalását a 72. táblázat tartalmazza.

72. táblázat: A hipotézis-vizsgálatok eredményének összefoglalása

Hipotézisek	Hipotézis-vizsgálat eredménye	Tézisek
H1: A nyelvtanulás legfontosabb motivációja a nyelvvizsga megszerzése.	Elutasítva	T1: A nyelvtanulás legfontosabb motivációja a másokkal való könnyebb kommunikáció.
H2: Az idegennyelv-tanulás esetében a hagyományos/tantermi tanulási forma észlelt hasznossága magasabb, mint a digitális/online formáé.	Részben elfogadva	T2: Az idegennyelv-tanulás esetében a csoportos tantermi tanulási forma észlelt hasznossága magasabb a csoportos online/digitálisénál, az egyéni tanulási forma esetében nem lehet ilyen különbséget felfedezni.
H3: Az anyanyelvi tanár nyelvtanulási szándékra gyakorolt szerepe pozitív.	Elfogadva	T3: Az anyanyelvi tanár nyelvtanulási szándékra gyakorolt szerepe pozitív.
H4: A motivátlanság, az időhiány és a pénzhiány az idegennyelv-tanulás legfőbb gátló tényezői.	Részben elfogadva	T4: A motivátlanság, az időhiány és a fáradtság az idegennyelv-tanulás legfőbb gátló tényezői.
H5: A nők motiváltabbak a nyelvtanulásban a férfiaknál.	Elfogadva	T5: A nők motiváltabbak a nyelvtanulásban a férfiaknál.
H6: Minél több ismeretünk van a nyelvtanulás hasznosságáról, annál valószínűbb, hogy idegennyelv-tanulásba fogunk.	Elfogadva	T6: Minél több ismeretünk van a nyelvtanulás hasznosságáról, annál valószínűbb, hogy idegennyelv-tanulásba fogunk.
H7: Minél pozitívabb érzelmek kapcsolódnak a nyelvtanuláshoz, annál erősebb az idegennyelv-tanulási szándék.	Elfogadva	T7: Minél pozitívabb érzelmek kapcsolódnak a nyelvtanuláshoz, annál erősebb az idegennyelv-tanulási szándék.
H8: A saját és mások elvárásainak való minél erőteljesebb megfelelés pozitív hatást fejt ki a nyelvtanulási szándékra.	Részben elfogadva	T8: A saját elvárásainak való minél erőteljesebb megfelelés pozitív hatást fejt ki a nyelvtanulási szándékra.
H9: A jobb nyelvérzék és a könnyebb, illetve gyorsabb tanulás erősíti az idegennyelv-tanulási szándékot.	Elfogadva	T9: A jobb nyelvérzék és a könnyebb, illetve gyorsabb tanulás erősíti az idegennyelv-tanulási szándékot.

Forrás: saját szerkesztés

6. KÖVETKEZTETÉSEK, JAVASLATOK

Primer kutatásom során a nyelvtanulási magatartás komplex elemzését végeztem el. Ezen belül kitértem a nyelvtanulók motivációinak feltárására is, mert egy nyelviskola stratégiájának kialakítása előtt nagyon fontos meghatározni, hogy a potenciális ügyfelek miért tanulnak meg egy idegen nyelvet, azaz mi motiválja őket a nyelvtanulásban. Ez lehet a kommunikációs készségek fejlesztése, a nyelvvizsga megszerzése, a nyelvtanuláson keresztüli önmegvalósítás, a magasabb jövedelem elérése, vagy egyszerűen a nyelvtanulás öröme. Kutatási eredményeim szerint a másokkal való könnyebb kommunikáció és a nyelvvizsga-bizonyítvány megszerzése a két legfontosabb motívum, és legkevésbé fontos a külföldi munkavállalás. Ebből az következik, hogy a potenciális ügyfelek többségét a kommunikációs készségek fejlesztése és a 'papír' megszerzése érdekli, ezért ennek megfelelően kell kialakítani, fejleszteni a képzési programokat. Különösen fontos ez a multinacionális vállalatoknál dolgozók esetében, akik számára a külföldi kollégákkal, partnerekkel történő hatékony kommunikáció mindennapi munkájuk során nélkülözhetetlen. Ugyanakkor a nyelviskola stratégiájának kialakítása során érdemes és szükséges is az egymástól eltérő motívumokkal rendelkező tanulókat külön célcsoportként kezelni és eltérő megközelítési módokat alkalmazni. Kutatási eredményeim is megerősítik, hogy a sikerorientált emberek a legmotiváltabb nyelvtanulók, ezért a marketing stratégia kialakítása során fontos hangsúlyozni, hogy a nyelvtudás sikeressé tehet az életben. Továbbá az is megállapítható, hogy minél fontosabb egy nyelvtanuló számára az önmegvalósítás és a nyelvekkel kapcsolatos kellemes izgalom, annál inkább szeretni fog nyelveket tanulni. Ebből az következik, hogy a nyelviskoláknak érdemes felhívni arra is a figyelmet, hogy az idegen nyelv tanulása izgalmas tevékenység, amely révén közelebb kerülhetünk az önmegvalósításhoz.

Kutatási eredményeim megerősítik Dörnyei (2001) cikkében leírtakat, azaz a nyelvtanulásban is a motiváció a felelős azért a vágyért, ami rávesz, hogy bizonyos cselekvéseket megtegyünk, mint például: beiratkozás egy nyelvtanfolyamra, hírek idegen nyelven történő olvasása, nyelvgyakorlás stb. Ebből arra a következtetésre jutottam, hogy aki szeret nyelvet tanulni, az motivált. A nyelviskoláknak mindenképpen olyan képzési programot kell összeállítaniuk, mellyel megszerettetik a nyelvtanulást.

Kutatási eredményeim összhangban vannak Szénásiné (2007) PhD disszertációjában megfogalmazottakkal, melyben az egyéni nyelvtanulói szokások kialakítását vizsgálta az idegennyelv-oktatásban. A szerző rámutat arra, hogy a nyelvtanuló sikerességének talán legfontosabb kulcsa a motiváció.

Primer kutatási eredményeim rámutattak arra, minél idősebb a nyelvtanuló, annál kevésbé szeret idegen nyelvet tanulni, továbbá az életkor növekedésével az idegennyelv-tanulás iránti motiváció is csökken. Az idős emberek koruknál fogva a fiataloknál elszigeteltebben élnek és egy új idegen nyelv tanulásán keresztül csoportos formában lehetőségük van új barátokra, ismeretségre szert tenni. A nyelvtanulás során, amikor felfedezik a sikert, hogy megtudnak szólalni egy idegen nyelven, majd az idő előrehaladtával képesek lesznek kommunikálni más emberekkel, vagy a csoporttársaikkal, akár elolvashatnak egy jó könyvet, vagy megnézhetnek egy filmet eredeti nyelven, mindez kellően növelni fogja az önbizalmukat is. Továbbá, az idegennyelv-tanuláson keresztül csökkenhet az időskori demencia (Berkes és társai, 2020), mivel karbantartják az agyukat. Összességében kinyílhat előttük egy új világ.

A kérdőíves kutatás megalapozása érdekében kvalitatív kutatást, összesen tíz szakértői interjút végeztem 2019-ben és 2021-ben személyes és online formában. A kérdéseket válaszokkal együtt összefoglalóan a 4. fejezet, részletesen a II. és a III. melléklet mutatja be.

Az interjúalanyok explicit módon nem fogalmaztak meg ötleteket. Az általuk adott válaszok elemzése alapján konkrét javaslataim az alábbiak:

A nyelviskolák jövőjére vonatkozó javaslatom, hogy előre megszervezett formában a magyarországi nyelvtanulókat össze lehetne kötni más országok nyelvtanulóival az online térben, azaz létre lehetne hozni egy „nyílt osztálytermet”. Ennek során mindenki azonos nyelven, például angolul, nyilvánulhat meg, véleményt cserélhet egymással, megoszthatják ötleteiket különböző témákban.

A nyelvoktatás sikertényezőit illetően azt javaslom, hogy a nyelviskolák hosszútávú sikeressége érdekében nélkülözhetetlen, hogy programjaik kommunikáció központúak legyenek, a tanulók életkorának, előzetes nyelvtudásszintjének és egyéni igényeinek figyelembevételével kerüljenek kialakításra. Továbbá célszerű, ha nyelviskolák minél több önálló tanulásra alkalmas, díjtalanul igénybe vehető online programmal szélesítik a programok palettáját.

A hatékonyabb nyelviskola kiválasztása és a nyelvtanulók könnyebb döntése érdekében a nyelviskolák a képzések megkezdése előtt próba/demó órákat biztosítsanak a tanulók számára tantermi vagy online formában. Továbbá a nyelviskolák személyesen vagy virtuálisan mutassák be a képzéseket a tanárokkal együtt úgynevezett virtuális bemutató túra keretén belül a leendő nyelvtanulóknak.

A hallgatói elégedettség növelhető, ha a nyelviskolák rendelkeznek egyénileg létrehozott platformmal, amely alkalmas a tanulók előzetes tudásszintjének felmérésére, teljesítményértékelésre, elégedettségmérésre, és amely platformon a tanulók akár önállóan is fejleszthetik a nyelvtudásszintjüket. Továbbá, ezeknek az intézményeknek legyen saját összeállítású egyénre/csoportra szabott, a KER szinteket figyelembe vevő képzési anyaga figyelembe véve, mely alkalmas a tantermi vagy az online térben történő oktatásra. Fontos, hogy a tanárok saját módszerekkel oktassanak kiaknázva a nyelviskola saját platformján igénybe vehető lehetőségeket, mint például gamifikáció stb.

Mivel a COVID ideje alatt a „bentragadt”, a nyelvvizsga hiányában kiadatlan diplomákat a végzősök megkapták a nyelvvizsgakövetelmény teljesítésének hiányában is, nagyon sokan motiválatlanok, „céltalanok” lettek a nyelvtanulás tekintetében. Ilyen esetben a nyelviskoláknak fenn kell tartani a tanulók motivációját, előre feltérképezni azt, hogy milyen típusú, tematikájú oktatási anyagokat kedvelnek, illetve milyenek az internethasználati szokásaik.

Ami a vállalati nyelvtanulók motivációit illeti, a képzések megkezdése előtt a nyelviskoláknak célszerű egy kérdőív formájában információt gyűjteni a nyelvtanulók saját motivációjáról és célkitűzéseiről, illetve konzultálni kell a munkáltatókkal/a képzések finanszírozójával, hogy mik az elvárások a saját dolgozóikkal szemben.

A nyelvoktatás jövőjével kapcsolatos vízióm szerint tíz év múlva nagyobb lesz a nyelvtanulói szabadság a módszerek megválasztásában, sokkal több egyénre szabott tananyag lesz elérhető akár hibrid formában.

Értekezésemben kilenc hipotézist vizsgáltam meg, az eredményül kapott téziseim alapján a javaslataim az alábbiak:

T1: A nyelvtanulás legfontosabb motivációja a másokkal való könnyebb kommunikáció.

A hipotézis-vizsgálat eredménye alapján a nyelvtanulás legfontosabb motivációja a másokkal való könnyebb kommunikáció és nem a nyelvvizsga megszerzése. Mindezt kutatási eredményeim (átlagszámítás) is megerősítik. Mivel a nyelvtanulóknak ez a legfontosabb motivációja, ezért az a javaslatom, hogy a nyelviskoláknak olyan képzéseket kell összeállítani, amelyek kommunikációközpontúak, azaz a beszédképesség fejlesztésére fókuszálnak. Globalizált világunkban a beszéd élvez prioritást. Példaként említhetjük, hogy a munkavállalóktól már az állásinterjúk során tárgyalóképes angol nyelvtudást várnak el.

T2: Az idegen-nyelvtanulás esetében a csoportos tantermi tanulási forma észlelt hasznossága magasabb a csoportos online/digitálisnál, az egyéni tanulási forma esetében nem lehet ilyen különbséget felfedezni.

Kutatásomból az is kiderült, hogy az észlelési térkép (MDS) eredménye összhangban van Ali és Ece (2017) cikkében leírtakkal, azaz a tanulók 78,8% úgy gondolja, hogy az online tanfolyamok nem eredményesebbek (produktívabbak) mint a tantermi órák.

Javaslatom az lenne, hogy a nyelviskolák kínáljanak fel több tanulási formát is a nyelvtanulók számára, például: az egyéni tantermet, az egyéni online-t, a csoportos tantermet vagy a csoportos online-t. A hirdetések során a nyelviskoláknak a csoportos oktatás esetében a tantermet kell preferálni az online-nal szemben, mivel a nyelvtanár állandó jelenléte lehetővé teszi a tanulók folyamatos monitorozását és a résztvevők azonnali visszacsatolást kapnak. Az árképzés során – az észlelési térképpel összhangban – a nyelviskoláknak figyelembe kell venni azt, hogy az olcsóbb képzési formák a csoportos tantermi és csoportos online legyenek, míg a drágábbnak az egyéni tanterminek, egyéni online-nak kell lennie.

T3: Az anyanyelvi tanár nyelvtanulási szándékra gyakorolt szerepe pozitív.

Juhász (2021) úgy véli, hogy a nyelvtanulók nem tartják az anyanyelvi tanárokat jobb vagy hatékonyabb nyelvtanárnak, viszont a megkérdezettek szerint az anyanyelvi oktatók jobban teljesítenek. Így arra a következtetésre jutottam, hogy az anyanyelvi tanár szerepére a nyelviskoláknak jobban kell fókuszálni a képzések kialakítása során és olyan kurzusokat kell létrehozni, amelyekben az anyanyelvi tanár meghatározó szerepet tölt be. Amikor a tanuló nyelvtanárt választ, az anyanyelvi tanár esetében kulcsfontosságú, hogy legyen képzett szakember és rendelkezzen nyelvoktatási tapasztalattal.

T4: A motiválatlanság, az időhiány és a fáradtság az idegennyelv-tanulás legfőbb gátló tényezői.

Ami a nyelvtanulás gátló tényezőit illeti, kutatási eredményeim összhangban vannak Kelemen (2013) tanulmányában bemutatott gátló tényezőkkel, azaz a magyar nyelvtanulók esetében számos olyan akadály létezik, amely hátráltatja az idegennyelv-tanulást. Ilyen például az idő és a motiváció hiánya.

Amikor a tanulók a nyelvtanulás során megtapasztalják a nyelvtanulás legfőbb gátló tényezőit, azonnal feladják kitűzött céljukat. Fontos, hogy az emberek legyenek tisztában azzal, hogy az idegen nyelv elsajátítása nem egyszerű, rutinszerű feladat, és fontos, hogy a sikeres tanulást akadályozó tényezőket menet közben le tudják győzni. A tanuló tudatosítsa önmagában miért akar megtanulni egy idegen nyelvet, legyen tisztában azzal, hogy a siker elérésének elengedhetetlen feltétele a sok gyakorlás, a kitartás, a megfelelő mennyiségű idő. A nyelviskoláknak stratégiát kell kidolgozniuk, hogy az idegennyelv-tanulás gátló tényezőit kellőképpen tudják kezelni, azaz ha az ügyfelek időhiánnyal vagy fáradtsággal küzdenek, akkor egyénre szabott rugalmas képzési programot kell felajánlani, mely igénybe vehető az ügyfél preferenciája szerint, akár este, illetve hétvégén, esetleg online oktatás formájában. Ha a tanulók a korábban szerzett negatív tapasztalatok miatt demotiváltak, fontos, hogy még a tanfolyam megkezdése előtt kerüljön bemutatásra a tanítási módszer megfelelő tanári attitűddel, például egy óralátogatás során, mellyel akár megváltoztatható a motiválatlanság.

T5: A nők motiváltabbak a nyelvtanulásban a férfiaknál.

A hipotézis tesztelésének eredménye megerősíti Merritt (2014) tanulmányában leírtakat, mely szerint a nők motiváltabbak a nyelvtanulásban a férfiaknál, és azt is, hogy a nők szinte mindenhol jobban teljesítenek a nyelvtanulásban, mint a férfiak (Noack, 2015).

A nőket jobban érdekli a nyelvtanulás, mivel a nyelvtanulás kezdetekor több célkitűzéssel/motívummal rendelkeznek, mint a férfiak, legyen szó külföldi munkavállalásról,

utazásról stb. Ha a nők a motiváltabbak, akkor abból az következik, hogy okosan építik fel a célhoz vezető utat; például az motiválja őket, hogy a munkájuk során magabiztosabban tárgyalhassanak, vagy azért, hogy betölthessenek egy magasabb pozíciót, azaz az ő esetükben erős a külső motiváció. Ha a férfiak kevésbé motiváltak számukra a nyelviskola olyan programot ajánljon, amely kedvet csinál. Ha élvezik a nyelvtanulást, akkor motiváltak lesznek. Lényeges, hogy a kurzus megkezdése előtt a nyelviskola tájékoztassa őket arról, hogy az adott nyelvtanfolyam elvégzésével milyen célkitűzést érhetnek el. Mivel a nők motiváltabbak, ezért könnyebb őket rávenni a nyelvtanulásra, és nehezebben is adják fel. Ezzel szemben egy férfit idegen nyelvre tanítani sokkal több energiát, odafigyelést igényel a szolgáltató részéről is, a cél annak elérése, hogy egyáltalán belekezdjen a tanulásba, és ne adja fel.

T6: Minél több ismeretünk van a nyelvtanulás hasznosságáról, annál valószínűbb, hogy idegennyelv-tanulásba fogunk.

A nyelvtanulás pszichológiai tényezőinek elemzése során az attitűd ismereti (kognitív) komponens mérésének eredményei alapján a hipotézis elfogadásra került, mivel az ismereti komponens esetében nagymértékben egyetértettek a válaszadók azzal, hogy az idegen nyelvek ismerete jobb munkalehetőséget biztosít számukra és az idegen nyelveken történő kommunikáció lehetőséget ad más kultúrák megismerésére. A haszonelvű nyelvtanuló esetében a nyelvtudás gyakorlati hasznát kell hangsúlyozni az üzenetben; a magasabb szintű, biztosabb nyelvtudás egyszerűbbé teszi a nyelvvizsga megszerzését, magasabb jövedelmet, fontosabb pozíciót, a cégen belül nagyobb elismertséget, könnyebb külföldi munkavállalást jelent, azaz tanulj idegen nyelvet, mert ez a befektetés megtérül. A nyelviskoláknak olyan ismertető anyagot kell összeállítani, amely bemutatja a nyelvtanulás hasznosságát például korábbi ügyfelek sikertörténeteinek alapján.

T7: Minél pozitívabb érzelmek kapcsolódnak a nyelvtanuláshoz, annál erősebb az idegennyelv-tanulási szándék.

Kutatási eredményeim szerint az érzelmi komponens esetében a válaszadók a legnagyobb mértékben azzal értenek egyet, hogy az idegen nyelvek tanulásában fontos a sikerélmény, azaz élvezik ha idegenekkel az anyanyelvükön társalognak, vagy ha egy jó könyvet, filmet eredeti nyelven tudnak elolvasni, illetve megnézni. Minél fontosabb valaki számára a siker az életben, annál fontosabb lesz számára az idegennyelv-tanulás is. A nyelvtanulási folyamat része, hogy a nyelvtanuló mások előtt próbálja meg kifejezni magát idegen nyelven. Ennek a sokszor nehéz és kellemetlen folyamatnak többféle pozitív eredménye lehet, például amikor egy külföldivel sikerül megértetnie magát, vagy folyékonyan kommunikál idegen nyelven. Mindegyik hatalmas sikerélményt jelent, ami rendkívül pozitív hatással van a tanuló önbizalmára. Az ehhez kapcsolódó marketing kommunikációs üzenet: „Lelj örömet az idegennyelv-tanulásban, hogy megvalósíthasd önmagadat/céljaidat.”

T8: A saját elvárásainknak való minél erőteljesebb megfelelés pozitív hatást fejt ki a nyelvtanulási szándékra.

Kutatási eredményeim alapján kijelenthető, hogy a nyelvtanulás során a saját elvárásainknak való megfelelés igen jelentős hajtóerő (driver) szerepet tölt be (majdnem kétszer fontosabb, mint a mások elvárásainak való megfelelés). Ebből az a következtetés vonható le, hogy nyelvet elsősorban nem azért tanulunk, mert mások ezt várják el tőlünk, hanem a nyelvtanulás egyfajta belső kényszer. Mivel a nők esetében erősebben jelentkezik a saját elvárásoknak való megfelelés, így közülük többen is akarnak idegen nyelvet tanulni, mint a férfiak. Empirikus eredményeim is ezt támasztják alá; valóban több nő tanul idegen nyelvet, mint férfi. Elemzésemből az is kiderült, hogy a külföldi munkavállalók számára a legfontosabb, hogy a

munkájuk során idegen nyelven kommunikálhassanak, ezáltal is megfelelően a saját elvárásaiknak. Mai globalizált világunkban az internetnek köszönhetően sok vállalat nyit a nemzetközi piacok felé, ezért a munkaerőpiacon elvárás a legalább egy idegen nyelvet beszélő munkavállaló. Sokan ezt a külső elvárást már internalizálták és saját elvárásként fogalmazták meg. Igény merült fel részükről az idegennyelv-tudásra, hiszen egy másik nyelven történő kommunikáció során az emberek könnyebben elfogadják mások nézőpontját és képesek különböző hozzáállásból látni a világot. „A nyitottság motivál a nyelvtanulásra, a nyelvtudás nyitottabbá tesz.” Mindezek alapján a nyelviskoláknak érdemes az egyéni elvárásokra fókuszálva, a „nyelvtanulás boldogabbá, elégedettebbé tesz” tartalmú üzeneteket megfogalmazni a kampányuk során.

T9: A jobb nyelvérzék és a könnyebb, illetve gyorsabb tanulás erősíti az idegennyelv-tanulási szándékot.

Az eredményekből az is kiderült, hogy a kor előrehaladtával a nyelvtanulás egyre nehezebbé válik és a nyelvérzék is csökken. Az elemzés arra is rámutatott, hogy a tanulók érzik leginkább úgy, hogy könnyen és gyorsan tanulnak idegen nyelvet és nagyon jó nyelvérzékük van. Minden embernek van nyelvérzéke, csak különböző szintű. Ha a nyelvtanuló minél többet foglalkozik a nyelvtanulással, annál jobban fejlődik a nyelvérzéke. A nyelvérzék nem vele született talentum, a nyelvtudás kitartó, alázatos munka eredménye. A nyelviskoláknak úgy kell a képzési programot fejleszteni, hogy a nyelvtanuló azt érezze, hogy könnyen és gyorsan tanul idegen nyelvet. A tanuló sikerélményének elérése akár a gamifikáción keresztül is megvalósítható.

7. ÖSSZEFOGLALÁS

Az idegen nyelvek ismerete az Európai Unió kulcskompetenciái között is kiemelt helyen szerepel. Az Európai Unió országai tekintetében megállapítható, hogy sajnálatos módon Magyarország az utolsók között van az idegennyelv-tudás területén.

PhD értekezésem megírása során az a cél vezérelt, hogy megértsem a nyelviskolák potenciális ügyfeleinek gondolkodását, szándékait, azaz létrehozam a nyelvtanulási magatartás komplex modelljét. Ezen cél elérése érdekében a releváns szakirodalom feldolgozása után primer kutatások segítségével vizsgáltam az idegennyelv-tanulás motivációit és gátló tényezőit, a nyelvtanulási szándékot és annak befolyásoló tényezőit, az értékek idegennyelv-tanulására gyakorolt hatását, a nyelvtanulási formák kedveltségét, az anyanyelvi tanár szerepét az idegennyelv-tanulásban, és végül, de nem utolsósorban a COVID-19 idegennyelv-tanulásra gyakorolt hatását. A nyelvtanulási szándék teoretikus modelljének megalkotása során a tervezett magatartás elméletre (TPB) támaszkodtam. A szakirodalom feldolgozása során az idegennyelv-tanulást befolyásoló pszichológiai, társadalmi, demográfiai és egyéb tényezőket vettem górcső alá.

A kérdőíves kutatás megalapozása érdekében kvalitatív kutatást, összesen tíz szakértői interjút végeztem. 2019-ben az Egyesült Királyságban egy cambridge-i nyelviskola vezetőjével és képzési vezetőjével, valamint Magyarországon egy nemzetközi nyelvvizsga-központ tesztfelkészítőjével és két nyelvtanárral. 2021-ben a szakértői interjú kérdéseket kiegészítettem és néhány kérdést átalakítottam. Az interjúkat magyar nyelviskolák, egy nyelvvizsga-központ, illetve multinacionális vállalatok HR vezetőivel végeztem el személyes és online formában. A szakértői interjúk legfontosabb eredménye annak feltárása, hogy jelentősen megváltoztak a nyelvtanulási szokások.

Mind a nyelviskolák, mind a nyelvtanulók érdekeltek közös munkájuk sikerében. Az eredményes nyelvoktatás záloga az oktatási folyamat pontos megtervezése, a megfelelő tematikájú, és minőségű, ideális mennyiségű, teljesíthető és sikerélményt adó tananyag kiválasztása, a nyelvtanulóra és a nyelvtanárra ható tényezők feltérképezése. Már az oktatási folyamat kezdetén ki kell tűzni az elérendő célt, a megvalósítandó nyelvi szintet, a fejlesztendő készségeket, figyelembe véve a tanulók motivációját és az esetleges gátló tényezőket. A személyre szabott oktatási környezetben támaszkodni kell a korábbi nyelvtanulási tapasztalatokra és az előzetes tudásszintre is. A tanfolyamszervezésben rugalmas, az oktatásban célorientált, projektorientált képzők tudnak magas minőségű nyelvoktatást nyújtani. Az oktatás fontos szereplője a nyelvtanár. Elengedhetetlen, hogy magasan képzett, online oktatási tapasztalattal rendelkező tanárok tanítsanak, akiknek megfelelő a motiváltságuk és a diákok, valamint a saját munkájuk iránti alázattal rendelkezzenek.

Az interjúk tanúsága szerint míg a vállalati nyelvoktatás területén nem volt tapasztalható jelentős visszaesés, a magánszférában nőtt a nyelvtanulók bizonytalansága, motiválatlansága főleg a kormány által hozott „nyelvvizsga amnesztia” rendelkezés miatt. Ennek értelmében a COVID ideje alatt a nyelvvizsga hiánya miatt még ki nem adott diplomákat a végzősök megkapták a nyelvvizsga kötelezettség teljesítése nélkül is.

A nyelvtanulási motivációt vizsgálva megállapítható, hogy a felnőtt munkavállalók esetében fő mozgatórugó a napi szintű idegen nyelvi kommunikáció igénye, az ötven év fölötti nyelvtanulók motivációja a külföldön élő, magyar nyelvet nem, vagy csak gyengén beszélő rokonnal történő kapcsolattartás lehetősége. A diákok motivációja alapvetően kettős: vagy a külföldi továbbtanulásra való felkészülés, vagy a pontszerző nyelvvizsga letétele. Az interjúk rávilágítottak arra, hogy a nyelvtanulás fő gátló tényezője a motiválatlanság, ugyanakkor a szűkös anyagi háttér és az időhiány is lehet akadály. A nyelvtanulási kudarcok hatással vannak a nyelvtanuló önértékelésére, motivációjára és meghatározhatják további

nyelvtanulási élményeit és eredményeit. A vállalati oktatásban a stresszes munkakör vagy a zsúfolt időbeosztás lehet a gátló tényező. A szakértői interjú alanyai azt is elmondták, hogy a nyelvi képzések során a jövőben megmarad az online- és a tantermi oktatás a hibrid változata. Primer kutatási eredményeim rámutattak arra, hogy sok ember számára fontos az idegennyelv-tanulás, ugyanakkor a nyelvtanulók kevésbé szeretnek nyelvet tanulni, és még kevésbé motiváltak a nyelvtanulás iránt.

Az ismereti és az érzelmi attitűdökre vonatkozó válaszok arra utalnak, hogy az idegen nyelvek ismerete jobb munkalehetőséget biztosít a nyelvtanulók számára. Az érzelmi komponens vizsgálata során az derült ki, hogy az idegen nyelvek tanulásában fontos a sikerélmény. Az idegennyelv-tanulás gátló tényezői közül az idő hiánya a legerősebb, míg a legkevésbé akadályozó tényező a nyelvérzék hiánya volt. Kutatási eredményeim rávilágítottak arra, hogy a nyelvtanulók számára nem jelent plusz motivációt, ha anyanyelvi tanártól tanulhatnak. A nemek tekintetében az eredmények arra utaltak, hogy a nőknek fontosabb a sikerélmény a nyelvtanulásban, szemben a férfiakkal. Az eredmények megerősítették azt a hitet, hogy a kor előrehaladtával a nyelvtanulás egyre nehezebbé válik, és a nyelvérzék is csökken. Megállapítottam, hogy az alacsonyabb végzettségűek gondolják azt leginkább, hogy számukra az idegen nyelvek ismerete jobb munkalehetőséget biztosít, míg a felsőfokú végzettségűek vannak meggyőződve a legjobban arról, hogy az idegennyelv-tanulás a munkahelyi kommunikációt hatékonyabbá teszi. Az elemzésből az is kiderült, hogy a külföldi munkavállalók számára a legfontosabb, hogy a munkájuk során idegen nyelven kommunikálhatnak. Megállapítható az is, hogy a jövedelem emelkedésével a válaszadók egyre jobban egyetértenek azzal, hogy az idegen nyelvek ismerete jobb munkalehetőséget biztosít és magasabb jövedelem elérését teszi lehetővé.

A nyelviskolák tevékenysége a lakossági nyelvtanulási igények kielégítése mellett sok esetben a multinacionális cégeknek nyújtott nyelvi szolgáltatásokra, ezen belül is a nyelvoktatásra is fókuszál. E sajátos piac által támasztott követelményeknek megfelelni csak folyamatos igényfelméréssel, a nyelvtanulási szokások változásának követésével, a változásokra történő azonnali reagálással lehet. A cégek és munkavállalók sikeressége nagymértékben függ a különböző anyanyelvű munkatársak zavartalan belső kommunikációjától, melynek eszköze korunk lingua francája, az angol nyelv. Az egyén szakmai előmenetele, egy jobb pozíció elérése nagyban függ a munkavállaló teljesítményképes nyelvtudásától. Kutatási eredményeim is megerősítik, hogy sokan ennek a célnak az eléréseért tanulnak idegen nyelvet a felnőttképzésben.

A nyelviskolák számára versenyelőnyt jelent a nyelvtanítás módszertanának szemléleti megreformálása, azaz olyan tanítási technikák, módszerek implementálása, mint például több kommunikatív, autentikus, egyénileg elsajátítható feladat, szerepjáték, csoportmunka, projektmunka integrálása az oktatási folyamatba, melyek erősíthetik a nyelvtanulási szándékot.

Fontos, hogy a nyelvtanárok a felnőttképzésben is tudatosítsák a célokat a maguk és a nyelvtanulók számára. A multinacionális cégeknél zajló nyelvoktatás során a képzőnek tudnia kell, hogy miért iskolázzák be a munkavállalókat nyelvtanfolyamokra, azaz mi a megrendelő elvárása az adott szolgáltatással kapcsolatban.

A nyelvtanulási magatartás elemzése – különös tekintettel a nyelvtanulási szándékot befolyásoló pszichológiai tényezők feltárására – hasznos ismereteket tartalmaz az elméleti szakemberek, az akadémiai szektor, a nyelviskola-vezetők, a nyelvvizsgaközpontok, a nyelvtanárok és a nyelvtanulók számára, akik jelen értekezés elolvasását követően beépíthetik munkájukba a dolgozat megállapításait. A kutatási eredmények az elméleti és a gyakorlati oldalon is felhasználhatók. A gyakorlati hasznosítási lehetőségek is jelentősek, mivel a kutatási eredményekre építve meghatározható több olyan marketingkampány, amelyben a nyelvtanulás motivációira, gátló tényezőire, a nyelvtanulással kapcsolatos attitűdökre, a

nyelvtanulási formákra lehet fókuszálni. A kampányok során az intézményeknek/nyelviskoláknak olyan üzeneteket kell eljuttatni a célcsoportok felé, amelyeket az ismereti komponens tartalmaz, azaz az emberek miért tanuljanak idegen nyelvet, vagyis mit tartanak fontosnak a válaszadók.

A kutatás egyik korlátját jelenti a minta reprezentativitásának a hiánya, amely a kényelmi mintavételből következett. Ugyanakkor azt is meg kell állapítani, hogy a nyelvtanulók alapsokaságára, azaz a hazai nyelvtanulók demográfiai megoszlására vonatkozó adatok nem álltak és nem állnak rendelkezésre, ami jelentős akadályt jelent a nyelvtanulóokra vonatkozó reprezentatív minta kialakítása során. Éppen emiatt ez a kutatás feltáró kutatásnak tekinthető.

PhD értekezésemet követően szeretném megvizsgálni az ügyfelek nyelviskola-választási preferenciáit, azaz milyen faktorok/tényezők alapján döntenek el, hogy melyik nyelviskolát választják. Ilyen lehet a szolgáltató megközelíthetősége (távolság, parkolás), a honlap/alkalmazás használatának egyszerűsége, a nyelvtanulással kapcsolatos adminisztratív folyamatok rugalmassága, a szolgáltató vélt hatékonysága, a szolgáltatási környezet (a nyelviskola berendezési tárgyai, kinézete) a szolgáltató imázsa, reputációja, márkaneve, vagy akár a szolgáltatás díja.

Továbbá szeretném elvégezni az idegennyelv-tanulás gátló tényezőivel kiegészített, kiterjesztett SEM modellt tesztelését annak érdekében, hogy az egyén azon észlelését is meghatározzuk, hogy különböző környezeti faktorok milyen mértékben befolyásolják a magatartás követését.

Fontosnak tartanám megvizsgálni a nyelvvizsgakövetelmények változásának a nyelvtanulásra és nyelvoktatásra gyakorolt hatását, ugyanis az új kormányrendelet: 423/2012. (XII. 29.) értelmében 2024 őszétől megnő a felsőoktatási intézmények autonómiája a nyelvoktatás terén. Ez többek között annyit jelent, hogy ezek az intézmények maguk dönthetnek arról, hogy kötelezővé teszik-e a nyelvvizsga megszerzését a diploma átvételéhez, vagy sem; saját hatáskörben határozhatnak arról is, hogy bemeneti követelményként megszabnak-e nyelvvizsga-kötelezettséget, és ha igen, akkor milyent. Ez az intézkedés feltehetőleg alapjaiban változtatja meg a felsőoktatási intézmények nyelvoktatáshoz való hozzáállását, csakúgy, mint a felsőoktatásba készülő vagy az ott tanuló hallgatók nyelvtanulási motivációira is hatással lehet hosszabb távon. Kifejezetten érdekes lehet annak vizsgálata, hogy az érintetteknek milyen jövőképük van az intézkedés kapcsán és hogy szerintük ez az intézkedés hogyan hat a nyelvvizsgák presztízsére és a nyelvvizsgázási kedvre. Ennek vizsgálatára felmérést lehetne végezni több szektor (állami, multicégek stb.) HR vezetőinél a nyelvvizsga-bizonyítvány szükségességéről. Egy longitudinális vizsgálat is hasznos információkkal szolgálhat – mi a véleménye a kormányrendelet döntésről a hallgatónak hallgatói státuszában, és kitart-e véleménye mellett, mint munkakereső, majd munkavállaló több év múlva.

Továbbá meg lehetne vizsgálni a nyelvtanulás színterének a kormányrendelet hatására történő esetleges változását; hol akarja az egyén megszerezni a nyelvtudást (nyelviskola, egyetem, önállóan stb.), mit biztosít az egyetem a nyelvtanulás terén, milyen nyelvtanulási lehetőséget kínálnak az egyes felsőoktatási intézmények, és vajon ez befolyásolja-e a felvételiző intézményválasztását.

8. SUMMARY

Multilingual competence is of high priority among the key competences defined by the European Union. However, regarding foreign language skills, Hungary is unfortunately ranked as one of the last ones among the European Union member states.

The aim of my PhD dissertation was to gain an understanding of the thinking and intentions of potential clients of language schools, i.e. to create a complex model of language learning behaviour. In order to achieve this goal, after reviewing the relevant literature, I conducted primary research on the motivations and hindering factors of foreign language learning, the intention to learn languages and its influencing factors, the impact of values on foreign language learning, the preference for different forms of language learning, the role of the native teacher in foreign language learning, and last but not least, the impact of COVID-19 on foreign language learning. When constructing a theoretical model of language learning intention, I relied on the theory of planned behaviour (TPB). In the literature review I examined psychological, social, demographic and other factors that influence foreign language learning.

As a basis for the questionnaire research, I conducted qualitative research, I made a total of ten in-depth interviews: in 2019 in the UK with the Principal and the Head of Training at a language school in Cambridge, and in Hungary with a test developer and two language teachers from an international language examination centre. In 2021, I made additions to and adapted some of the questions of the in-depth interview. The interviews were conducted face-to-face or online with HR managers of Hungarian language schools, a language examination centre and multinational companies. The most important finding of the in-depth interviews is that significant changes have taken place in language learning habits.

Both language schools and language learners have a stake in the success of their joint work. The key to effective language teaching is to plan the teaching process precisely; to choose an adequate curriculum of appropriate quality in an optimal amount that can be acquired by the students within a defined time limit, giving a sense of achievement to them; and to identify the factors that influence the language learner and the language teacher. From the very beginning of the learning process, it is necessary to define the objective to be achieved, the language level to be reached and the skills to be developed, while taking into account the motivation of the learners and possible barriers. A personalised learning environment should also draw on previous language learning experience and prior knowledge. High-quality language teaching can be offered by language training facilities that are flexible in course organisation, are goal-oriented and project-oriented. The language teacher is an important actor in education. It is essential to have highly qualified teachers with online teaching experience, who are motivated and show humility towards the student and their work.

The interviews revealed that while there was no significant decline in corporate language learning, in the private sector an increasing uncertainty and lack of motivation were experienced among language learners, mainly due to the government's regulation on a "language exam amnesty". As a result of the exemption, graduates who had not been awarded their higher education diplomas due to their missing language certificates received them without meeting the language exam requirement during the COVID period.

When examining the motivation to learn a language, it can be concluded that the main motivating factor for adults engaged in employment is the need for daily communication in a foreign language, while for language learners over fifty the motivation is the possibility of keeping in touch with relatives living abroad who do not speak Hungarian or speak it only poorly. The motivation for students is basically twofold: either to prepare for further studies abroad or to score points for their further studies by passing the language exam. The interviews highlighted that lack of motivation is the main barrier to language learning, while

financial constraints and lack of time can also be hindering factors. Language learning failures have an impact on the language learner's self-esteem, motivation and can determine his/her further language learning experiences and achievements. Corporate language teaching can be hampered by stressful work or busy schedules. The experts who took part in the in-depth interview also mentioned that a blended form of online and classroom teaching would persist in language training in the future.

My primary research findings have shown that learning a foreign language is important for many people, but when it comes to learning, they are not so keen on learning a language and their motivation for language learning is rather low.

Responses on cognitive and emotional attitudes suggest that the knowledge of foreign languages provides language learners with better job opportunities. The examination of the emotional component revealed that the sense of achievement is important in foreign language learning. Of the barriers to foreign language learning, lack of time was the strongest, whereas a lack of language skills was the least inhibiting factor. My research findings demonstrated that learning from a native teacher does not provide extra motivation for language learners. In terms of gender, the findings suggested that the sense of achievement in language learning is more important for women than men. The findings confirmed the belief that as people get older, language learning becomes more difficult and language skills decline. I found that those with lower levels of education are the most likely to think that foreign language skills will make them more employable, while those with higher levels of education are the most convinced that learning a foreign language will make workplace communication more effective. The analysis also shows that the most important thing for foreign employees is to be able to communicate in a foreign language in the course of their work. It can also be seen that, in parallel with a rise in their incomes, respondents tend to agree more and more that the knowledge of foreign languages provides better job opportunities and higher incomes.

In addition to meeting the language learning needs of the public, language schools often focus on providing language services to multinational companies, including language teaching. The only way to meet the demands of this specific market is to constantly assess needs, monitor changes in language learning habits and react immediately to changes. The success of companies and their employees depends to a large extent on smooth internal communication between employees of different mother tongues, using the lingua franca of our time, English. An individual's career progression and the achievement of a better position depends to a large extent on his or her ability to use the language effectively. The results of my research confirm that many people in adult education learn a foreign language to achieve this goal.

Language schools have a competitive advantage in reforming the approach to language teaching methodology, implementing teaching techniques and methods, integrating them into the language teaching process e.g. more communicative, authentic, individual tasks, role-playing, group work, project work, which can strengthen the intention to learn a language.

It is important that language teachers in adult education be aware of the objectives set for themselves and for the language learners. In language training in multinational companies, the trainer needs to know why the employees are being trained in the foreign language courses, i.e. what the client expects from the service.

The analysis of language learning behaviour, with a particular focus on the exploration of the psychological factors influencing language learning intentions, provides useful insights for theorists, the academic sector, language school managers, language examination centres, language teachers and language learners who, after reading this dissertation, can incorporate its findings into their work. The research results can be used on both the theoretical and practical sides. The potential for practical applications is also significant, as the research findings can be used to define a number of marketing campaigns focusing on the motivations and barriers to language learning, the attitudes towards language learning and the forms of

language learning. During campaigns, institutions/language schools need to deliver messages to the target groups that are included in the knowledge component, i.e. why people should learn a foreign language, i.e. what the respondents consider important.

One limitation of the research is the lack of representativeness of the sample, which is the result of convenience sampling. However, it should also be noted that no data were or are available on the population of language learners, i.e., the demographic distribution of Hungarian language learners, which is a major obstacle to the construction of a representative sample of language learners. This is why the present research can be qualified as exploratory research.

Following my PhD dissertation, I would like to investigate clients' preferences in choosing a language school, i.e., what factors they use to decide which language school they opt for. These may include the accessibility of the service provider (distance, parking), the ease of use of the website/application, the flexibility of the administrative processes related to language learning, the perceived efficiency of the provider, the service environment (language school facilities, appearance), the image, reputation, brand name of the provider, or even the price of the service.

In addition, I would like to test an extended SEM model by adding the barriers to foreign language learning in order to determine the individual's perception of different environmental factors and establish to what extent it influences the pursuit of the learning behaviour.

I think it is important to investigate the impact of the changes in language examination requirements on language learning and teaching, as a new government regulation, Government Decree 423/2012 (XII. 29.) will grant more autonomy to higher education institutions in language teaching from the autumn of 2024. This means, among other things, that these institutions can decide for themselves whether to make it compulsory for students to have a language exam certificate to get a higher education degree; and it will also be within their power to decide if they want to include a language exam in their entry requirements and if so, what kind of language exam it should be. This measure is likely to fundamentally change attitudes to language teaching in higher education institutions, and it may also affect the motivation of students preparing for or studying in higher education to learn languages in the longer term. It may be particularly interesting to investigate what vision the stakeholders have regarding this measure and how they think it will affect the prestige of language exams and the willingness to take them. To investigate this topic, a survey could be conducted with HR managers in several sectors (public, multinationals, etc.) about the need for a language certificate. A longitudinal study on what students think of the government's decision as students, and whether they will stick to it as jobseekers, and then as employees several years later.

Furthermore, it could be explored what changes may occur in the scene of language learning as a result of the government decree; where would the individuals want to acquire their language skills (language school, university, self-study, etc.), what is provided by the university in terms of language learning, what language learning opportunities are offered by each higher education institution and whether it exerts influence on the applicants' choice of institution.

9. IRODALOMJEGYZÉK

1. ABBAD M., MORRIS D., DE NAHLIK C. (2009): *Looking under the Bonnet: Factors Affecting Student Adoption of E-Learning Systems in Jordan*, International Review of Research in Open and Distance Learning, Volume 10(2), doi: 10.19173/irrodl.v10i2.596
2. ABELSON R. P. (1963): *Computer simulation of hot cognition*, In S. S. Tomkins S. Messick (Eds.), *Computer simulation of personality*, New York: Wiley, pp.277–298.
3. ABELSON R. P., KINDER D. R., PETERS M. D., SC FISKE S. T. (1982): *Affective and semantic components in political person perception*, Journal of Personality and Social Psychology, Volume 42, pp.619–630.
4. AJZEN I. (1974): *Effects of information on interpersonal attraction: Similarity versus affective value*, Journal of Personality and Social Psychology, Volume 29(3), pp.374–380, doi: 10.1037/h0036002
5. AJZEN I. (1988): *Attitudes, personality, and behavior*, Chicago: IL Dorsey Press
6. AJZEN I. (1991): *The Theory of Planned Behavior*. Organizational Behavior and Human Decision Processes 50, pp.179–211., doi: 10.1016/0749-5978(91)90020-t
7. AJZEN I. (2005): *Attitudes, personality, and behavior*. Open University Press.
8. AJZEN I. (2011): *The theory of planned behaviour: Reactions and reflections*, Psychology and Health, Volume 26(9), pp.113–1127., doi: 10.1080/08870446.2011.613995
9. AJZEN I., FISHBEIN M. (1980): *Understanding attitudes and predicting social behavior*, Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall
10. AJZEN I., FISHBEIN M. (2000): *Attitudes and the attitude-behavior relation: Reasoned and automatic processes*, European Review of Social Psychology, Volume 11(1), pp.1–33., doi: 10.1080/14792779943000116
11. AJZEN I., IQ DRIVER B. E. (1992): *Application of the Theory of Planned Behavior to Leisure Choice*, Journal of Leisure Research, pp.207–224., doi: 10.1080/00222216.1992.11969889
12. AJZEN I., TIMKO C. (1986): *Correspondence between health attitudes and behavior*, Journal of Basic and Applied Social Psychology, Volume 7(4), pp.259–276, doi: 10.1207/s15324834basp0704_2
13. AKBARI E., EGHTEHAD S., SIMONS R.-J. (2012): *Students' attitudes towards the use of social networks for learning the English language*, Utrecht University (Netherlands), University of Tehran (Iran), International Conference on ICT for Language Learning, 5th edition
14. AL-HEBAISH S. M. (2012): *The Correlation between General Self-Confidence and Academic Achievement in the Oral Presentation Course*. *Theory and Practice in Language Studies*, 2(1), pp.60–65., doi:10.4304/tpls.2.1
15. ALI A.K., JAFARIZADEGAN N., KARAMPOOR F. (2016): *Relation between socioeconomic status and motivation of learners in learning English as a foreign language*, *Theory and Practice in Language Studies*, Vol. 6(4), pp.742–750., doi: <http://dx.doi.org/10.17507/tpls.0604.11>
16. ALI E., ECE Z. T. (2017): *EFL Students' Attitudes Towards e-Learnig And Effect of an Online Course on Students' Success in English*, *The Literacy Trek*, Volume 3(2).
17. AL-KAHIRY M.H. (2013): *English as a foreign language learning demotivational factors as perceived by Saudi undergraduates*, University Development Wing, Taif University, *European Scientific Journal* 9(32), pp.365–382, doi: 10.19044/esj.2013.v9n32p%25p

18. ALSADHAN A. O., ALHOMOD S., SHAFI M. M. (2014): *Multimedia-based e-learning: design and integration of multimedia content in e-learning*, International Journal of Emerging Technologies in Learning, Volume 9(3), pp.26–30., doi: 10.3991/ijet.v9i3.3308
19. ANDREW J. E. (2006): *The Hierarchical Model of Approach-Avoidance Motivation*, Springer, Motivation and Emotion, pp. 111-116, DOI: 10.1007/s11031-006-9028-7
20. ÁRVA V., MEDGYES P. (2000): *Native and Nonnative Teachers in the Classroom*, System, Vol.: 28/3, pp.: 355-372, DOI:10.1016/S0346-251X(00)00017-8
21. ASZTALOS R., BÁNHEGYI M., FAJT B., PÁL Á., SZÉNICH A. (2021): *Hallgatói visszajelzések a kényszertávoktatásra való átállásról és a digitális módszertani megújulásról az egyetemi szaknyelvoktatásban: egy kérdőíves felmérés tanulságai*, Iskolakultúra, 31 (6), pp.: 84–100., <https://ojs.bibl.u-szeged.hu/index.php/iskolakultura/article/view/34648>
22. ASZTALOS R., SZÉNICH A. (2019): *Az autonóm nyelvtanulás támogatása felsőoktatási intézményi keretek közt: Hallgatói preferenciák*. In Bocz Zsuzsanna és Besznyák Rita (szerk.), Porta Lingua 2018: Tudásmegosztás, értékközvetítés, digitalizáció – trendek a szaknyelvoktatásban és -kutatásban: cikkek, tanulmányok a hazai szaknyelvoktatásról és -kutatásról. SZOKOE. pp.: 287–300.
23. ATKINSON J. W. (1993): *A kockázatvállaló viselkedés motivációs meghatározói*, In: Barkóczi I., Séra L. (szerk.) Az emberi motiváció II. Humánspecifikus motiváció, Budapest, Tankönyvkiadó. pp.179–201.
24. BACON S. M., FINNEMAN, M. D. (1992): *Sex differences in self-reported beliefs about foreign language learning and authentic oral and written input*, Language learning 42., 4., pp. 471–495.
25. BAILEY K. M. (1983): *Competitiveness and the second language learner*. Competitiveness and anxiety in adult second language learning: Looking at and through the diary studies. In: H. W. SELIGER AND M. H. LONG (eds.): *Classroom oriented research in second language acquisition*. Rowley, MA: Newbury House
26. BAKOS F. (1994): *Idegen szavak és kifejezések kéziszótára*, Budapest, Akadémiai Kiadó, ISBN: 963-05-6773-3
27. BÁNHEGYI M., BOCZ ZS., DÓSA I., NÉMETH E., TÖRÖK J., SCHILLER K., FAJT B. (2022): *A digitális kényszertávoktatásról hallgatói szemmel: egy teljes egészében online módon megvalósuló félév tapasztalatai a szaknyelvoktatás szemszögéből*, Új pedagógiai Szemle, pp.: 74–89., [upsz_72\(03-04\)_2022.pdf](https://www.upszonline.hu/upsz_72(03-04)_2022.pdf) (upszonline.hu)
28. BÁNKESZI K., SZEPESI J. (2018): *Módszertan és eszköztár elektronikus oktatási környezetben*, E-learning és Könyvtárak, Könyvtári Figyelő 28. (64.) évf. 3.sz.
29. BARACK M., WATTED A., HAICK H. (2016): *Motivation to learn in massive open online courses: Examining aspects of language and social engagement*, Computers & Education, Volume 94, pp.49–60, DOI:10.1016/j.compedu.2015.11.010
30. BÁRDOS J. (2000): *Az idegen nyelvek tanításának elméleti alapjai és gyakorlata*, Nemzeti Tankönyvkiadó Budapest, pp.211–212.
31. BARGH J. A. (1997): *The automaticity of everyday life*, Advances in Social Cognition, pp. 20–27.
32. BARKÓCZY I., PUTNOKY J. (1980): *Tanulás és motiváció*, Budapest, Tankönyvkiadó, ISBN: 9631745872
33. BARNUCZ N. (2019): *IKT-eszközökkel támogatott (rendészeti) nyelvoktatás*, Magyar Rendészet 2019/4. pp.: 15—31., DOI: 10.32577/mr.2019.4.1
34. BEKÉNÉ Z. K. (2012): *A tanulási motiváció kialakulását segítő pedagógus attitűdök*, Új pedagógiai szemle 62.évf. 9–10.sz., pp.141–144.

35. BENKE E., MEDGYES P. (2005): *Differences in teaching behaviour between native and nonnative speaker teachers: As seen by the learners.*, In E. Llorca (Ed.), *Non-native language teachers: Perceptions, challenges and contributions to the profession*, New York: Springer, pp. 195–215.
36. BENSON P. (2001): *Teaching and researching autonomy in language learning*, Pearson Education Limited. DOI: 10.4324/9781315833767
37. BENSON P. (2011): *What is new in autonomy?* *The Language Teacher*, 35(4), pp.:15–18. DOI: 10.37546/jalttl35.4-4
38. BENSON P., VOLLER P. (2014): *Autonomy and independence in language learning*. Abingdon, UK: Routledge. doi:10.4324/9781315842172
39. BERKES M., BIALYSTOK E., CRAIK F. M., TROYER A., FREEDMAN M. (2020): *Conversion of Mild Cognitive Impairment to Alzheimer Disease in Monolingual and Bilingual Patients*, National Library Of Medicine, *Alzheimer Disease & Associated Disorders: Volume 34(3)*, pp.225–230, doi: 10.1097/WAD.0000000000000373
40. BICÁKOVÁ J., SEMANOVÁ H. (2008): *A multimédiás eszközök alkalmazása az idegen nyelvek oktatásában*, *Alkalmazott Nyelvészeti Közlemények*, III. évfolyam, I.sz., pp.3–6.
41. BIMMEL P. (1993): *Lernstrategien*, *Fremdsprache Deutsch*, Heft 8., pp.4–11., doi: 10.37307/j.2194-1823.1993.08
42. BIMMEL P., RAMPILLON U. (2000): *Lernerautonomie und Lernstrategien: Fernstudieneinheit 23*, Berlin: Langenscheidt, pp. 64–77.
43. BIRÓ E., KOVÁCS G., NAGY I. (2021): *Merre tovább, nyelvtanítás? Trendek és jövőkép az idegennyelv-oktatásban*, *MINDEN MÁSKÉPP...?* Scientia Kiadó, Első kiadás, pp. 115–130.
44. BLOOM J. (2020): *Coronavirus: Universities fear fall in lucrative overseas students*, BBC News, <https://www.bbc.com/news/business-52508018>, Letöltés időpontja: 2021.04.11.
45. BLOOR M., BLOOR T. (1988): *Syllabus Negotiation: The Basis of Learner Autonomy Individualization and Autonomy in Language Learning*, Modern English Publications in association with the British Council, pp.62–74.
46. BREEN M.P., CANDLIN C. (1980): *The essentials of a communicative curriculum in language teaching*. *Applied Linguistics*, 1, pp.89–112., doi: 10.1093/applin/1.2.89
47. BRICEÑO M. (2006): *Actitud de los estudiantes hacia la asignatura inglés en la facultad de odontología de la Universidad de Carabobo*. [Attitude of students towards the subject of English in the Faculty of Odontology at the University of Carabobo]. *Revista Odus Científica*, VII (1). pp.23–36.
48. BRIÑOL P., FALCES C., BECERRA A. (2007): *Actitudes [Attitudes]*. In J. F. Morales, C. Huici, M. Moya, E. Gaviria (Eds.), *Psicología Social* (3rd ed.), pp.457–490. Madrid: McGraw-Hill.
49. BRITISH COUNCIL ANNUAL REPORT (2014): *80 Years of Cultural Relations, Annual Report 2013–14*, https://www.britishcouncil.org.mx/sites/default/files/d554_annual_report_final.pdf, Letöltés időpontja: 2020.04.12.
50. BUDAPESTI MŰSZAKI EGYETEM (2020): *Távoktatás tapasztalatai kérdőív*, https://vik.hk/wp-content/uploads/2020/08/tavoktatatas_tapasztalatai_kivonat_oldalra.pdf Utolsó letöltés: 2020. 08. 05.

51. BUSSE V., WALTER C. (2013): *Foreign language motivation in higher education: a longitudinal study of motivational changes and their causes*, The Modern Language Journal Volume 97(2), pp.435–456., doi: 10.1111/j.1540-4781.2013.12004.x
52. BUTZ N. T., STUPNISKY R. H. (2017): *Improving student relatedness through an online discussion intervention: The application of self-determination theory in synchronous hybrid programs*, Computers & Education, Volume 114, Issue C, pp. 117–138, doi:10.1016/j.compedu.2017.06.006
53. CACIOPPO J., BERNSTON G. (1994): *Relationship between attitudes and evaluative space: A critical review, with emphasis on the separability of positive and negative substrates*. Psychological Bulletin, 115. 401–422.
54. CAMPBELL C., KRYSZEWSKA H. (1992): *Learner-based Teaching*, Oxford University Press, Oxford
55. CAMPBELL D. T. (1963): *Social attitudes and other acquired behavioral dispositions*, In S. Koch, Psychology: A study of a science. Volume. 6, pp.94–172., doi: 10.1037/10590-003
56. CANARY D. J., SEIBOLD D. R. (1984): *Attitudes and behavior: An annotated bibliography*, New York: Praeger.
57. CARROLL J. B. (1990): *Cognitive abilities in foreign language aptitude*, In: PARRY T.S. – STANSFIELD C. W. (ed.): *Language aptitude reconsidered*, Prentice-Hall Inc., Englewood Cliffs
58. CARVER C., SCHEIER M. (1998): *On the self-regulation of behavior*, NY: Cambridge University Press
59. CHAPELLE C. A., JAMIESON J. (2008): *Tips for teaching with CALL: Practical approaches to computer-assisted language learning*, Pearson Longman, New York
60. CHEN Y.–L. (2008): *Modeling the determinants of Internet use*, Computers & Education, Volume 51, Issue 2, pp.545–558., doi: 10.1016/j.compedu.2007.06.007
61. CHIK A., BENSON P. (2020): *Commentary: Digital language and learning in the time of coronavirus*, Linguistics and Education, doi: 10.1016/j.linged.2020.100873
62. CHIU K. F., LIN T. J., LONKA K. (2021): *Motivating Online Learning: The Challenges of COVID-19 and Beyond*, Asia-Pacific Education Researcher 30. pp.: 187– 190., <https://doi.org/10.1007/s40299-021-00566-w>
63. CINKARA E., BAGCECI B. (2013): *Learner's attitudes towards online language learning; and corresponding success rates*, Turkish Online Journal of Distance Education, 14(2), pp.118–130.
64. CLARK D. (2003): *Blended Learning*, EPIC Group pcl, <https://pdfcoffee.com/clark-d-blended-learning-pdf-free.html>, Letöltés időpontja: 2020.04.09.
65. COHEN E., NYCZ M. (2006): *Learning objects and e-learning: an informing Science Perspective*, Interdisciplinary Journal of Knowledge and Learning Objects, Volume 2(1).
66. COMMISSION OF THE EUROPEAN COMMUNITIES (2001): *The eLearning Action Plan: Designing tomorrow's education*, COM (2001)172 final, Letöltés időpontja: 2021.04.11.
67. CORVINUS EGYETEM (2020): *A távoktatás tapasztalatai*, A Tanárképző és Digitális Tanulási Központ kérdőíve az oktató kollégák számára. <https://www.uni-corvinus.hu/a-tavoktat-as-tapasztalatai-kerdoiv> Utolsó letöltés: 2020. 08. 05.
68. CORWIN G. (1921): *Minor studies from the psychological laboratory of Cornell University*, American Journal of Psychology, 32. 563–570.
69. CRYSTAL D. (1995): *The Cambridge encyclopedia of the English language*, Cambridge: Cambridge University Press

70. CSEPELI GY. (2001): *Szociálpszichológia*, Osiris Kiadó Kft., Budapest, ISBN: 9789633898147
71. CSIZÉR K., ÖVEGES E. (2019): *Idegennyelv-tanulási motivációs tényezők és a nyelvi vizsgák Magyarországon: összefüggések vizsgálata egy kérdőíves kutatás segítségével*, *Modern Nyelvoktatás*, 25.(3–4.), pp.86–101.
72. CSÓKÁS A. (2020): *Gazdára találtak a beragadt diplomák*, <https://magyarnemzet.hu/belfold/2020/07/gazdara-talaltak-a-beragadt-diplomak>
Letöltés időpontja: 2020.06.21.
73. CSUVÁR F. (2012): *Az oktatás környezete, az oktatási környezet szinterei* <https://fruzsinf.wordpress.com/2012/03/11/az-oktatas-kornyezete-az-oktatasi-kornyezet-szinterei/>, Letöltés időpontja: 2022.01.11.
74. DAVIES A. (1991): *The native speaker in applied linguistics*, Edinburgh: Edinburgh University Press
75. DAVIES A. (2003): *The Native Speaker: Myth and Reality*, Clevedon: Multilingual Matters
76. DAVIES G. (2008): *CALL (Computer Assisted Language Learning)*, Centre for Languages, Linguistics and Area Studies, <https://web-archive.southampton.ac.uk/www.llas.ac.uk/resources/gpg/61.html>, Letöltés időpontja: 2020.02.10.
77. DECI E. L. (1975): *Intrinsic motivation*, New York, NY: Plenum Press. doi: 10.1007/978-1-4613-4446-9
78. DECI E. L., RYAN R.M. (1985): *Intrinsic motivation and Self-Determination in Human Behavior*, New York, Plenum Press, doi:10.1007/978-1-4899-2271-7
79. DECI E.L., RYAN R.M. (2008): *Facilitating optimal motivation and psychological wellbeing across life's domains*, *American Psychological Association*, *Canadian Psychology*, 49(1), pp.14–23., doi: 10.1037/0708-5591.49.1.14
80. DECI E.L., RYAN R.M. (2014): *Motivation, personality, and development within embedded social contexts: an overview of self-determination theory*, In: Ryen, R. (Ed.), *The Oxford Handbook of Human Motivation* pp.85–107., Oxford University Press, New York
81. DICKINSON L. (1992): *Learner Training for Language Learning*, Authentik, Language Learning Resources Ltd., Dublin
82. DOVCHIN S. (2020): *Language, social media and ideologies: translanguaging englishes, facebook and authenticities*, *Educational Review*, 74(1), pp.163–164.
83. DÖRNYEI Z. (1998): Motivation in second and foreign language learning. *Language Teaching*, 31, pp.117–135., doi:10.1017/S026144480001315X
84. DÖRNYEI Z. (2001): *Motivational strategies in the language classroom*, Cambridge, UK: Cambridge University Press, doi: 10.1017/CBO9780511667343
85. DÖRNYEI Z., CSIZÉR K., NÉMETH N. (2006): *Motivation, Language Attitudes and Globalization: A Hungarian Perspective*, Clevedon Hall: Multilingual Matters., doi: 10.21832/9781853598876
86. DUGARD P., TODMAN J., STAINES H. (2010): *Approaching multivariate analysis*, 2nd Edition, A practical introduction, Routledge, ISBN 9780415645911
87. DURDEN W. G. (2020): *Here's a new way to do study abroad during the COVID-19 pandemic and beyond*, *The Conversation*, <https://theconversation.com/heres-a-new-way-to-do-study-abroad-during-the-covid-19-pandemic-and-beyond-138931>, Letöltés időpontja: 2021.04.11.
88. EDULINE (2010): *Nyelvtanulás csoportban vagy egyénileg?* https://eduline.hu/nyelvtanulas/20100106_nyelvtanulas_csoportos_egyeni_nyelv, letöltés ideje: 2020.03.06.

89. EHRMAN M. E., OXFORD R. (1995): *Cognition Plus: Correlates of language learning success*, Modern Language Journal, 79 (1.), pp. 67–89.
90. ELLIOT A. J. (1999): *Approach and avoidance motivation and achievement goals*, Educational Psychologist, 34. pp.: 149–169.
91. ELLIOT A. J., CHURCH M. A. (1997): *A hierarchical model of approach and avoidance achievement motivation*, Journal of Personality and Social Psychology, 72., pp.: 218–232.
92. ELLIOT A. J., COVINGTON M. V. (2001): *Approach and avoidance motivation*, Educational Psychology Review, 13. pp.: 73–92.
93. ELLIOT A. J., THRASH T. M. (2002): *Approach–avoidance motivation in personality: Approach and avoidance temperaments and goals*, Journal of Personality and Social Psychology, 82. pp.: 804–818.
94. ELLIS G., SINCLAIR B. (1989): *Learning to Learn English a Course in Learner Training, Teacher's book*, Cambridge University Press, Cambridge
95. EUROSTAT (2018): 65% know at least one foreign language in the EU <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/-/EDN-20180926-1>, Letöltés időpontja: 2021.04.11.
96. EVERHARD C. J. (2016): *What is this thing called autonomy?* In Mattheoudakis, M. & Nicolaidis, K. (szerk.), Selected Papers of the 21st International Symposium on Theoretical and Applied Linguistics (ISTAL 21). Thessaloniki. pp.: 548–568.
97. FAJT B., BÁNHÉGYI M., VÉKÁSI A., CSEPPENTŐ K. (2022): *A nyelvvizsga-moratórium margójára: Nyelvtanárok és idegen nyelven szaktárgyakat oktatók véleményei*, Modern Nyelvoktatás 2022/3–4., pp.: 71-91., DOI: 10.51139/monye.2022.3-4.71.91
98. FAROOQ M.U., JAVID C. Z. (2012): *Attitude of Students towards E-learning: A Study of English Language Learners at Taif University English Language Centre*, Journal of Critical Inquiry, Volume 10(2), pp.17–31.
99. FEHÉRVÁRI A. (2009): *Intenzív felzárkózás?* Iskolakultúra 2009/12, Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet
100. FEKETE A., CSÉPES I. (2019): *B2-es szintű nyelvvizsga bizonyítvány: útlevel a diplomás élethez, társadalmi mobilitáshoz*, Iskolakultúra, 28/10–11, pp.13–24.
101. FIRAT M., KILINC H., YUZER T. (2018): *Level intrinsic motivation of distance education students in e-learning environments*, Journal of Computer Assisted Learning 34 (1), pp.63–70., doi:10.1111/jcal.12214
102. FISHBEIN M. (1963): *An investigation of the relationships between beliefs about an object and the attitude toward that object*, Human Relations, 16, pp.233–240., doi:10.1177/001872676301600302
103. FISHBEIN M., AJZEN I. (1975): *Belief, attitude, intention, and behavior: An introduction to theory and research*, Reading, MA: Addison-Wesley.
104. FORGÓ S., HAUSER Z., KIS-TÓTH L. (2004): *Tanulás tér-és időkorlátok nélkül*, Iskolakultúra, 14(12), pp.123–139.
105. FORNELL, C., LARCKER, D. F. (1981): *Evaluation Structural Equation Models with Unobservable Variables and Measurement Error*, Journal of Marketing Research, Volume 18(1), pp. 39–50.
106. FREDY G.E.F., LUZ D. M., ANGELA J. S. V. (2019): *Motivation and E-Learning English as a foreign language: A qualitative study*, Heliyon, Volume 5(9), doi: 10.1016/j.heliyon.2019.e02394
107. FREUD S. (1915): *Repression*, In the standard edition of Complete Psychological Works of Sigmund Freud, vol. XIV. London, Hogarth, 1957.

108. GALISHNIKOVA E.M. (2014): *Language learning motivation: a look at the additional program*, Procedia - Soc. Behav. Sci. 152, pp.1137–1142
109. GHAVIFEKR S., ROSDY W.A.W. (2015): *Teaching and Learning with Technology: Effectiveness of ICT Integration in Schools*, International Journal of Research in Education and Science, Volume 1(2), pp.175–191, doi:10.21890/ijres.23596
110. GONZÁLEZ D.J.S. (2008): *Psicología de la motivación*, Editorial Ciencias Medicas, La Habana, ISBN 978-959-212-269-7
111. GÓGH E., KÓVÁRI A. (2019): *Az élethosszig tartó tanulást befolyásoló tényezők vizsgálata az IPOO-modell aspektusából egy szakgimnáziumban*, Különleges Bánásmód, 5.(4). pp.57–68., doi: 10.18458/KB.2019.4.57
112. GÖKÇE D. D. (2017): *Language Learning Attitudes: Ingrained or Shaped in time?* International Journal of Languages' Education and Teaching Volume 5, Issue 3, September 2017, pp.257–275., doi: 10.18298/ijlet.2029
113. GRADDOL D. (1997): *The future of English?* London: The British Council
114. GROLNICK W. S., RYAN R. M. (1987): *Autonomy in children's learning: An experimental and individual difference investigation*, Journal of Personality and Social Psychology, Volume 52(5), pp.890–898., doi:10.1037/0022-3514.52.5.890
115. HAIR, J. F., BLACK, W. C., BABIN, B. J., ANDERSON, R. E. (2009): *Multivariate Data Analysis*, 7th Edition, Prentice Hall, Upper Saddle River
116. HANI N.B. (2014): *Benefits and Barriers of Computer Assisted Language Learning and Teaching in the Arab World: Jordan as a Model*, Theory and Practice in Language Studies, Volume 4(8), pp.1609–1615.
117. HERNANDEZ A. E. (2013): *The Bilingual Brain*, Oxford University Press, ISBN: 9780199828111
118. HOLEC H. (1981): *Autonomy and foreign language learning*, Pergamon Press
119. HONG T. N., HEATHER F., WENDY W. (2015): *EFL Teaching and Learning at a Vietnamese University: What Do Teachers Say?*, English Language Teaching; Volume 8 (1), doi:10.5539/elt.v8n1p31
120. HORVÁTH D., COSOVAN A., HORVÁTH D., LACHIN N. (2018): *Tanulás–munka interface. A valós idejű találkozások jelentősége a digitális oktatási környezetben*, Vezetéstudomány / Budapest Management Review, 49(12), pp.67–77., doi: 10.14267/VEZTUD.2018.12.08
121. HORVÁTH GY. (2004): *Pedagógiai pszichológia*, Budapest, Nemzeti Tankönyvkiadó, ISBN: 963-19-5465-X
122. HUANG Y., BACKMAN S., BACKMAN K., MACGUIRE F., MOORE D. (2019): *As investigation of motivation and experience in virtual learning environments: a self-determination theory*, Education and Information Technologies, Volume 24(1), pp.591–611.
123. HUBA M. (2003): *Systémy na riadenie vyuchy*, LMS, Studia Paedagogica 8.
124. HUNG H.-T., YANG J. C., HWANG G.-J., CHU H.-C., WANG C.-C. (2018): *A scoping review of research on digital game-based language learning*, Computers & Education, Volume 126, pp.89–104. doi: 10.1016/j.compedu.2018.07.001
125. HUSEYIN O., MEHMET D., JAFAR P. (2014): *Digital Device Ownership, Computer Literacy, And Attitudes Toward Foreign And Computer-Assisted Language Learning*, Procedia - Social and Behavioral Sciences Volume 186, 13 May 2015, pp. 359–366, doi: 10.1016/j.sbspro.2015.04.028
126. HUTTER O., MAGYAR, G., MLINARICS, J. (2005): *E-learning 2005*, Műszaki Könyvkiadó Kft., Budapest, ISBN szám: 9631660044

127. JABEEN, S. S., THOMAS, A. J. (2015): *Effectiveness of Online Language Learning*, Proceedings of the World Congress on Engineering and Computer Science 2015 Vol I, ISBN: 978-988-19253-6-7
128. JAMES M. A. (2012): *An investigation of motivation to transfer second language learning*, The Modern Language Journal, Volume 96(1), pp.51–69.
129. JAMES W. (1890): *The principles of psychology*, Volume 2., NY: Henry Holt & Co.
130. JUHÁSZ D. (2021): *Az érem két oldala: Angol nyelvtanárok nyelvoktatásról alkotott képzetei és tanári gyakorlata*, Modern Nyelvoktatás, 22(1–2.), pp.53–69., <http://ojs.elte.hu/modernnyelvok/article/view/1975>
131. KADOCSA L. (2006): *Az atipikus oktatási módszerek*, Nemzeti Felnőttképzési Intézet
132. KAHLE L. (1985): *Social values in the eighties: A special issue*. Psychology and Marketing, Volume 2(4), pp.231–237., doi:10.1002/mar.4220020403.
133. KAHLE L., KENNEDY P. (1988): *Using the List of Values (LOV) to Understand Consumers*, Journal of Services Marketing, Volume 2(3), pp.49–56, doi:10.1108/EB024742
134. KAKOTY S., LAL M., SARMA S.KR. (2011): *E-Learning as a research area: an analytical approach*, International Journal of Advanced Computer Science and Applications, Volume 2(9), pp.144–148.
135. KAZANTSEVA E.A., VALIAKHMETOVA E.K., MINISHEVA L.V., ANOKHINA S.Z. ÉS LATYPOVA E.M. (2016): *A Survey-Based Study of Motivation and Attitude to Learning a Second Language at UFA State University of Economics and Service*, Global Media Journal, pp.1–9.
136. KELEMEN K. (2013): *A tudatos nyelvtanulás – a nyelvi tudatosság és a motiváció szerepe a sikeres nyelvtanulásban*, Vzdělávanie, výskum a metodológia, ISBN 978-80-971251-1-0, pp.177–182.
137. KELLER C., CERNERUD L. (2002): *Students' Perceptions of E-learning in University Education*, Journal of Educational Media, Volume 27(1), doi: 10.1080/1358165020270105
138. KESSLER G. (2018): *Technology and the future of language teaching*. Foreign Language Annals, Volume 51, pp.205–218., doi: 10.1111/flan.12318
139. KIROVSKA–SIMJANOSKA D. (2019): *Digital vs in-person learning environment in ESP classrooms: Let the students decide*, SEEU Review, Volume 14(1), pp.36–68, doi: 10.2478/seeur-2019-0004
140. KISS P., N. KOLLÁR K. (2017): *Vélemények alakulása: Attitűdök és az előítélet szerepe az emberek közti érintkezésben és a nevelésben*, In: N. Kollár K., Szabó É. (szerk.) *Pedagógusok pszichológiai kézikönyve*, II. Budapest, Osiris Kiadó, pp.333–373.
141. KOHONEN V. (1992): *Experiential Language Learning: Second Language Learning as Cooperative Learner Education*, In Nunan D. (Ed.), Collaborative Language Learning and Teaching. pp.14–39.
142. KORMÁNYRENDELET 137/2008. (V.16.) (2008): *Az idegennyelv-tudást igazoló államilag elismert nyelvvizsgáztatásról és a külföldön kiállított, idegennyelv-tudást igazoló nyelvvizsga-bizonyítványok Magyarországon történő honosításáról*, net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a0800137.kor, letöltés ideje: 2021.04.07.
143. KORMÁNYRENDELET 27/2021. (I. 29.) (2021): *A veszélyhelyzet kihirdetéséről és a veszélyhelyzeti intézkedések hatálybalépéséről*, Nemzeti Jogszabálytár, <https://njt.hu/jogszabaly/2021-27-20-22>, letöltés ideje: 2022.08.15.
144. KORMOS J., CSIZÉR K. (2008): *Age-related differences in the motivation of learning English as a Foreign Language: Attitudes, Selves, and Motivation Learning Behavior*,

- Language Learning, Volume 58(2) pp.327–355., doi: 10.1111/j.1467-9922.2008.00443.x
145. KÓSÁNE O.V., HORÁNYI A. (2006): *Mi, pedagógusok*, Kérdések önmagunkhoz, Flaccus Kiadó, Budapest, ISBN: 963 9412 46 5
 146. KOUTSOUPIDOU T. (2014): *Online distance learning and music training: benefits, drawbacks and challenges*, Open Learning, Volume 29(3), pp.243–255. doi: 10.1080/02680513.2015.1011112
 147. KOVÁCS G. (2014): *Idegennyelv-elsajátítás, Motiváció*, In: Pléh Cs., Lukács Á. (szerk.) *Pszicholingvisztika I*. Budapest, Akadémiai Kiadó, pp.637–639.
 148. KOVÁCS-ANGEL M. (2021): *Már csaknem 140 ezren kapták meg a diplomájukat a nyelvvizsgamentességgel*, <https://24.hu/kozelet/2021/09/09/diploma-nyelvvizsga-nelkul/>, Letöltés időpontja: 2022.06.21.
 149. KOZÉKI B. (1973): *Az idegen nyelvek tanulására való alkalmasság pszichológiai vizsgálata*, Akadémiai Kiadó, Budapest
 150. KŐ N., PAJOR G., SZABÓ M. (2017): *Motiváció*, In: N. Kollár K., Szabó É. (szerk.) *Pedagógusok pszichológiai kézikönyve I*. Budapest, Osiris, pp.301–345.
 151. KÖZÖS EURÓPAI REFERENCIAKERET (2002): *KER*, Oktatási Hivatal, Nyelvvizsgáztatási Akkreditációs Osztály (NYAK), https://nyak.oh.gov.hu/nyat/doc/ker_2002.asp, letöltés ideje: 2022.06.27.
 152. KÖZPONTI STATISZTIKAI HIVATAL, KSH (2020a): *1.24. Idegennyelv-ismeret, EU összehasonlítás*, <https://www.ksh.hu/ffi/1-24.html>, Letöltés időpontja: 2022.02.16.
 153. KÖZPONTI STATISZTIKAI HIVATAL, KSH (2020b): *1.24. Idegennyelv-ismeret, 2.ábra*, <https://www.ksh.hu/ffi/1-24.html>, Letöltés időpontja: 2022.02.16.
 154. KÖZPONTI STATISZTIKAI HIVATAL, KSH (2020c): *1.24. Idegennyelv-ismeret, 3.ábra*, <https://www.ksh.hu/ffi/1-24.html>, Letöltés időpontja: 2022.02.16.
 155. KÖZPONTI STATISZTIKAI HIVATAL, KSH (2021): *22.1.1.3. Népeség korév és nem szerint*, https://www.ksh.hu/stadat_files/nep/hu/nep0003.html, Letöltés időpontja: 2021.04.11.
 156. KRASHEN S. D. (1989): *Principles and Practice in Second Language Acquisition*, Prentice Hall International, Englewood Cliffs, N.J.
 157. KUGEMANN W. F. (1976): *Megtanulok tanulni*, Gondolat Kiadó, Budapest, ISBN: 963-280-339-6
 158. LAMB T. (2017): *Knowledge about language and learner autonomy*, In Cenoz, J. & Gorter, D. (szerk.), *Language Awareness and Multilingualism*, Springer International Publishing. pp.: 173–186. DOI: 10.1007/978-3-319-02240-6_14
 159. LAROSE R., GREGG J., EASTIN M. (1998): *Audiographic telecourses for the Web: An experiment*, Journal of Computer-Mediated Communications, Volume 4(2), doi: 10.1111/j.1083-6101.1998.tb00093.x
 160. LEE L. (2016): *Autonomous learning through task-based instruction in fully online language courses*, Language Learning & Technology, Volume 20(2), pp. 81–97.
 161. LEGUTKE M., THOMAS H. (1991): *Process and Experience in the Language Classroom*, Routledge, doi: 10.4324/9781315846682
 162. LEVY M. (1997): *Computer-assisted language learning: Context and Conceptualisation*, Oxford University Press, Oxford
 163. LEWIN K. (1935): *A dynamic theory of personiliy*, NY: McGraw-Hill
 164. LIN A.M.Y. (2008): *Cambios de paradigma en la enseñanza de inglés como lengua extranjera: el cambio crítico y más alá*, Revista Educación y Pedagogía Volume 20(51), pp.11–23.

165. LIN C. H., ZHANG Y., ZHENG B. (2017): *The roles of learning strategies and motivation in online language learning: A structural equation modeling analysis*, Computers & Education 113, pp.75–85, doi:10.1016/j.compedu.2017.05.014
166. LIU Y. (2014): *Motivation and attitude: two important non-intelligence factors to Arouse students' potentialities in learning English*, Creative Education 5, pp.1249–1253., doi:10.4236/ce.2014.514140
167. LOCKE E. A., MENTO A. J., KATCHER B. L. (1978): *The interaction of ability and motivation in performance: An exploration of the átlaging of moderators*, Personnel Psychology, Volume 31(2), pp.269–280., doi:10.1111/j.1744-6570.1978.tb00446.x
168. LOIS M. (2021): *Pragmatizmus és homogenitás: a magyarországi idegennyelv-tanulási környezet megkerülhetetlen tényezői*. Gondolatok az Idegennyelv-tanításunk helyzete vitához egy kvalitatív kutatás alapján. Modern Nyelvoktatás, 23(1), pp.45–55. <http://ojs.elte.hu/modernnyelvok/article/view/1867>
169. MACDONALD J. (2006): *Blended Learning and Online Tutoring* British Journal of Educational Technology, doi: 10.1111/j.1467-8535.2006.00660_20.x
170. MAJID F., ET AL. (2012): *A study on the on-line language learning anxiety among adult learner*, International Journal of e-Education, e-Business, e-Management and e-Learning, Volume 2(3), pp.187–192.
171. MALHOTRA N. K., SIMON J. (2009): *Marketingkutatás*, Akadémiai Kiadó, Budapest, ISBN: 978-963-05-8646-1
172. MALTZ L., DEBLOIS P. B. AND THE EDUCAUSE CURRENT ISSUES COMMITTEE (2005): *Top Ten*, EDUCAUSE Review, Volume 40(1), pp.15–28.
173. MANUEL H. T. (1960): Bilingualian: „*Encyklopedia of Educational Research*”, New York
174. MARSHALL R. J. (2010): *Motivación y emoción*, Quinta edición, McGraw Hill, Mexico, ISBN: 978-607-15-0300-8
175. MASUDA W. (2014): *Native and Non-Native English Speaking Teachers' Advantages and Disadvantages*, Arab World English Journal, Volume 5, No3, pp.:124–141.
176. MÁTYÁS A. (2020): *A nyelvvizsga hatása a nyelvtanulók motivációjára, szemléletmódjára és énképére. A vizsgázókat érő hatások a nyelvvizsga felkészítés előtt, közben és után. Próbatanulmány*, Miskolci Egyetem
177. McCLLLAND D. C. (1985): *Human Motivation*, NY: Cambridge University Press
178. MERCER S. (2012): *Self-concept: Situating the Self*. In S. Mercer, S. Ryan, M. Williams (Eds.), *Psychology for language learning*, pp.10–25. London: Palgrave Macmillan, doi: 10.1057/9781137032829_2
179. MERRITT A. (2014): *Are women really better at learning languages?* The Telegraph, <https://www.telegraph.co.uk/education/educationopinion/10567876/Are-women-really-better-at-learning-languages.html>, Letöltés időpontja: 2022.04.15.
180. MINIARD P. W., COHEN J. B. (1981): *An examination of the Fishbein behavioral intentions model's concepts and measures*, Journal of Experimental Social Psychology, 17, pp.309–329., doi:10.1016/0022-1031(81)90031-7
181. MITEV A., KASZA-KELEMEN K., PISKÓTI M. (2017): *Oktatás oktatók nélkül*, Egyesület a Marketing Oktatásért és kutatásért (EMOK) XXIII. Országos Konferencia: Tükröződés, társtudományok, trendek, fogyasztás, Tanulmánykötet, pp. 604–612.
182. MOTALLEBZADEH K., AHMADI F. and HOSSEINNIA M. (2018): *The relationship between EFL teachers' reflective practices and their teaching effectiveness: A structural equation 115et115lling approach*, Cogent Psychology, Volume 5(1), doi: 10.1080/23311908.2018.1424682

183. MOTTERAM G. (2013): *Innovations in learning technologies for English Language Teaching*, British Council, London UK, ISBN 978-0-86355-713-2
184. MUTLU A., ERÖZ-TUGA B. (2013): *The Role of Computer Assisted Language Learning (CALL) in Promoting Learner Autonomy*, Eurasian Journal of Educational Research, Volume 51, pp.107–122.
185. NAGY Á., FEKETE M. (2020): OK, Zoomer – a digitális tanulás problémái, *Opus et Educatio*, 7. évfolyam(3.), doi:10.3311/ope.389
186. NAGY SZ. (2017): *The Role Of Country Of Origin In Mobile Phone Choice Of Generation Y And Z.*, Journal Of Management And Training For Industries, 4 (2). pp. 16–29. ISSN 2188-8728, doi: 10.12792/JMTI.4.2.16
187. NIKOLOV M. (2010): *Az idegennyelv-tanítás megújulásának hatásai*, <https://folyoiratok.oh.gov.hu/uj-pedagogiai-szemle/az-idegennyelv-tanitas-megujulasanak-hatasai>, Letöltés időpontja: 2020.06.19.
188. NIU L.-G. (2019): Decision-making determinants of students participating in MOOCs, *Merging the theory of planned behavior and self-regulated learning model*, Computers&Education Volume 134, pp.50–62, doi:10.1016/j.compedu.2019.02.004
189. NOACK R. (2015): *Women are better than men at learning English. That's not necessarily a good sign*, Education First, The Washington Post, <https://www.washingtonpost.com/news/worldviews/wp/2015/11/18/women-are-better-than-men-at-learning-english-thats-not-necessarily-a-good-sign/>, Letöltés időpontja: 2022.04.15.
190. NUNAN D. (1988): *The Learner-Centred Curriculum*, A Study in Second Language Teaching, Cambridge University Press, Cambridge, doi: 10.1017/CBO9781139524506
191. NUNAN D. (1992): *Collaborative Language Learning and Teaching*, Cambridge University Press, Cambridge
192. OECD (2005): *E-learning in tertiary education*, <http://www.cumex.org>, Letöltés időpontja: 2021.04.11.
193. OKTATÁSI HIVATAL, NYELVVIZSGÁZTATÁSI AKKREDITÁCIÓS OSZTÁLY (2022): *Nyelvvizsga-statisztikák (vizsgázók száma alapján)*, <https://nyak.oh.gov.hu/doc/statisztika.asp>, Letöltés időpontja: 2022.07.17.
194. OTTÓ I. (1996): Language aptitude testing: *Unveiling the mystery*, *Novelty* 12, pp. 6-20.
195. OTTÓ I. (2003): *A nyelvérzék és mérése*, *Alkalmazott Pszichológia* 2.
196. OXFORD R. L. (1990): *Language Learning Strategies: What Every Teacher Should Know*. Boston: Heinle & Heinle, doi: 10.5070/1411004984
197. OXFORD, R. L. (1992/1993): *Language learning strategies in a nutshell: Update and ESL suggestions*, *TESOL Journal* 2 (2), pp. 18–22.
198. OXFORD R. L. (2016): *Teaching and Researching Language Learning Strategies: Self-Regulation in Context*. Abingdon, UK. doi: 10.4324/9781315719146
199. OXFORD, R. L., NYIKOS, M. és EHRMAN, M. E. (1988): *Vive la différence?* Reflections on sex differences un use of language learning strategies, *Foreign Language Annals*, 21., pp. 321–329.
200. PAPP-DANKA A. (2011): *Az online tanulási környezet fogalmának értelmezési lehetőségei*, *Oktatás-Informatika* 2011. 1–2. szám, ELTE Eötvös Kiadó, HU https://www.eltereader.hu/media/2013/05/Okt_inf_2011_1_2_opt.pdf#page=45, Letöltés időpontja: 2022.07.17.
201. PARRY S. W. Z., CHILD J. R. (1990): *Preliminary investigation of the relationship between VORD, MLAT, and language proficiency*, S. Parry and C. W. Stansfield (Eds.), „Language Aptitude Reconsidered” Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall Regents/Center for Applied Linguistics

202. POURFEIZ J. (2016): Study of Relationship between Attitudes toward Foreign Language Learning and Academic Motivation. *Procedia – Soc. Behav. Sci.* 232, pp.668–676., doi:10.1016/j.sbspro.2016.10.091
203. PRATKANIS A. R. (1989): *The cognitive representation of attitudes*, In A. R. Pratkanis, S. J. Breckler, A. G. Greenwald (Eds.), *Attitude structure and function*, pp. 71–98., Lawrence Erlbaum Associates, Inc.
204. PROHÁ CZIK Á. (2020): *A tantermi és online oktatás összehasonlító elemzése*, *Opus et Educatio* Volume 7(3.), doi:10.3311/ope.390
205. PROHÁ SZKA ZS. (2021): *Utak az idegennyelv-tanulási motiváció kutatásához: a motiváció mint komplex dinamikus rendszer*, *Hungarológiai Évkönyv* 22. évf. 1–2. sz.
206. RÉTY E. (1998): *A tanítás-tanulási folyamat motivációs lehetőségeinek elemzése*, Akadémia Kiadó, Budapest, ISBN: 963-054-749-x
207. RICHARD H., HAYA A. (2009): *Examining student decisions to adopt Web 2.0 technologies: Theory and empirical tests*, *Journal of Computing in Higher Education*, Volume 21(3), pp.183–198, doi: 10.1007/s12528-009-9023-6
208. RICHARDS J. (2014): *Error Analysis, Perceptions on Second Language Acquisition*, Routledge, New York
209. ROBERT G. ÉS WALLACE E. L. (1972): *Attitudes and Motivation in Second Language Learning*, Rowley, MA: Newbury House, pp.1072.
210. ROMERO M., BARBERÁ, E. (2011): *Quality of e-learners' time and learning performance beyond quantitative time-on-task*, *The International Review Of Research In Open And Distributed Learning*, Volume 12(5), pp.125–137.
211. RUBIN J. (1975): *What the "Good Language Learner" Can Teach Us*, *TESOL Quarterly*, Volume 9(1), pp.41–51., doi:10.2307/3586011
212. RUBIO F. (2007): *Self-Esteem and Foreign Language Learning Introduction*. Cambridge Scholars Publishing: Cambridge, doi: 10.1017/s0272263109090081
213. RYAN R., DECI, E. (2000): *La Teoría de la Autodeterminación y la Facilitación de la Motivación Intrínseca, el Desarrollo Social, y el Bienestar*, *American Psychological Association*, Volume 55(1), pp.68–78, doi: 10.1037110003-066X.55.1.68
214. SAEED M., IQBAL M. Z., AKHTAR M., SALEEM K. (2014): Development of a Scale to measure English Language Learning Attitude of Secondary School Students. *Journal of Educational Research*, 17(2), pp.17–42.
215. SALGADO R. N. E., SÁNCHEZ S. H., RIC G. M. (2015): *Evaluación de la metodología y prácticas educativas mediante el uso de plataformas virtuales para el aprendizaje del inglés. Análisis de caso del instituto de idiomas de la Universidad Tecnológica Equinoccial de la ciudad de Quito* *Revista Tecnológica ESPOL – RTE* Volume 28(5), pp.8–26., doi:10.37815/rte
216. SANTANA J., GARCÍA A., ESCALERA K. (2016): *Variables que influyen sobre el aprendizaje del inglés como segunda lengua*, *Revista Internacional de Lenguas Extranjeras* 5, pp.79–94.
217. SAVILLE-TROIKE M. (2012): *Introducing Second Language Acquisition* Second Edition, Cambridge University Press, www.cambridge.org/9781107648234
218. SEGURA-HARVEY B., GREENER, S. (2014): *Technology on CALL: Improving English Language Learning in a Spanish Context*. In: Orngreen, Levinsen (Eds.), 13th European Conference on e-Learning pp.464–469.
219. SERGIS S., SAMPSON, D., PELLICCIONE, L. (2018): *Investigating the impact of Flipped Classroom on students' learning experiences: a Self-Determination Theory approach*, *Computers in Human Behavior*, Volume 78, pp.368–378., doi:10.1016/j.chb.2017.08.011
220. SHARMA P., BARRETT B. (2007): *Blended Learning*, Oxford: Macmillan

221. SHEPPARD B. H., HARTWICK J., WARSHAW P. R. (1988): *The theory of reasoned action: A meta-analysis of past research with recommendations for modifications and future re- search*, Journal of Consumer Research, Volume 15(3), pp.325–343., doi:10.1086/209170
222. SHERMAN S. J., FAZIO R. H. (1983): *Parallels between attitudes and traits as predictors of behavior*, Journal of Personality, 51, pp.308–345., doi: 10.1111/j.1467-6494.1983.tb00336.x
223. SHISHAVAN H. B., SADEGHI, K. (2009): *Characteristics of an Effective English Language Teacher as Perceived by Iranian Teachers and Learners of English*, Vol.2, No.4, Department of English Language, Faculty of Literature and Humanities University of Urmia, Urmia, Iran, doi:10.5539/118et.v2n4p130
224. SHISHKOVSKAYA, J., SOKOLOVA, E. AND CHERNAYA, A. (2015): *“Paperless” Foreign Languages Teaching*, Procedia – Social and Behavioral Sciences. Volume 206. pp. 232–235., doi: 10.1016/j.sbspro.2015.10.014
225. SHROFF R.H., VOGEL D.R., COOMBES J., LEE F. (2008): *Student E-learning intrinsic motivation: a qualitative analysis*, Communications of Association for Information Systems, Volume 19, pp.241–261., doi: 10.17705/1CAIS.01912
226. SHYAN K. (2016): *Exploring differences in motivation between Students Who Excelled and Underperformed in Learning the English Language*, English Teaching 45 (1), pp.1-20.
227. SKEHAN P. (1989): *Individual differences in second language learning*, Edward Arnold, London
228. SKEHAN P. (1991): *Individual differences in second language learning*, Studies in Second Language Acquisition, 13. pp. 275–298.
229. SKY NEWS (2020): *Children could miss ‘a whole year of education’ if schools are shut down*, PM. https://www.skynews.com.au/details/_6142489059001, Letöltés időpontja: 2021.04.11.
230. SOMMER L. (2011): *The theory of planned behaviour and the impact of past behaviour*, International Business&Economics Research Journal, Volume10(1), pp.91–110., doi: 10.19030/iber.v10i1.930
231. STACEY E., GERBIC P., GEER R., SIMPSON M. (2009): *Effective Blended Learning Practices: Evidence-Based Perspectives in ICT-Facilitated Education*, Information Science Reference, doi:10.4018/978-1-60566-296-1
232. STERN H., H. (1991): *Fundamental Concepts of Language Teaching*, Oxford University Press, Hong Kong
233. SZABÓ, SZ. (2022a): *Az idegennyelv-tanulás motivációi és gátló tényezői*, HANTOS PERIODIKA 3. 2. pp.:151-161.
234. SZABÓ, SZ. (2022b): *Az attitűd idegennyelv-tanulási szándékot befolyásoló hatásának elemzése*, Észak-magyarországi stratégiai füzetek 19: 1 pp.: 111-121.
235. SZEGEDI TUDOMÁNYEGYETEM (2020): *Kérdőív a „karantén online” oktatásról*, <https://u-szeged.hu/sztehitek/2020-aprilis/kerdoiv-karanten-online> Utolsó letöltés: 2020. 08. 05.
236. SZÉNÁSINÉ S. R. (2007): *Az önálló tanulói szokások kialakítása az idegennyelv- oktatásban*, Eötvös Loránd Tudományegyetem Pedagógiai és Pszichológiai Kar Neveléstudományi Doktori Iskola, http://nevtudphd.elte.hu/vedesek/2007/phd_szenasine_steiner_rita_2007.pdf
237. SZÉNICH A., SZOKÁCS K. (2016): *Tudok-e egyedül tanulni? A hallgatók önálló nyelvtanulási képességének és hajlandóságának vizsgálata az üzleti felsőoktatás kontextusában*, Módszertani Kísérletek, Motiváció és Autónomia, pp.25-41., <http://publikaciotar.repozitorium.uni->

- bge.hu/801/1/M%C3%93DSZERTANI%20KIS%C3%89RLETEK%20Sz%C3%A9ni
chSzok%C3%A1cs.pdf, letöltés ideje: 2022.06.24.
238. TÁNCOS J. (2006): *A kognitív folyamatok zavarainak hatása az idegen nyelv tanulására*, Iskolakultúra, XIV. évfolyam, pp. 3–11.
239. TAR I. (2007): *Az idegennyelv-tanulási stratégiák választásának összefüggései a nyelv tanulási tapasztalattal és a szorongással*, Doktori (Ph.D.) értekezés, Debreceni Egyetem
240. TAR I. (2015): *Az idegennyelv-tanulási stratégiák választásának összefüggései a nyelv tanulási tapasztalattal és a szorongással*, Psychologia Hunarica Caroliensis 3. évfolyam 1.sz., pp.89–104.
241. TEKNŐS V. (2020): *A felnőttek motivációi és attitűdjei az idegennyelvtanulásban*, Kommunikáció- és beszédfejlesztés a gyakorlatban, Szeged, ISBN: 978-963-306-755-0, pp. 290–301.
242. TEMPUS KÖZALAPÍTVÁNY (2020): *School Education Gateway kérdőív az online és távoktatásról*, [https:// tka.hu/hir/13579/kerdoiv-az-online-es-tavoktatasrol](https://tka.hu/hir/13579/kerdoiv-az-online-es-tavoktatasrol) Utolsó letöltés: 2020. 08. 10.
243. THOMAS M., MOTTERAM G. (2019): *Editorial for the special edition commemorating the work of Professor Stephen Bax*, Central Lancashire online Knowledge, doi: 10.1016/j.system.2019.04.002
244. TÓT É. (2003): *Oktatás-Tanulás-Hálózat*, Educatio, Pedagógiai Folyóiratok, 3.sz., pp.331–345.
245. TÓTFALUSI I. (1976): *Bábel örökében*, Móra Ferenc Ifjúsági Könyvkiadó, ISBN: 963–11–0481–8
246. TÓTH ZS. (2015): *Befolyásolja-e a szorongás a nyelvtanulás eredményességét? Idegen nyelvi szorongás, nyelvtudás és nyelvérzék összefüggéseinek vizsgálata angol szakos egyetemisták körében*, Modern nyelvtanítás, 21.évfolyam 1.sz., pp.18–31.
247. USHIODA E. (2008): *Motivation and good language learners*, in C. Griffiths, ed. *Lessons from the good language learner*, pp.19–34. Cambridge, UK: Cambridge University Press.
248. VAN LOON A., ROS,A., MARTENS,R. (2012): *Motivated learning with digital learning tasks: What about autonomy and structure?*, Educational Technology Research and Development 60(6), pp.1015–1032, doi:10.1007/s11423-012-9267-0
249. VAN RYN M., VINOKUR A. D. (1990): *The role of experimentally manipulated self-efficacy in determining job-search behavior among the unemployed*, Unpublished manuscript, Institute for Social Research, University of Michigan at Ann Arbor
250. VARGA B., SZILÁGYI R. (2011): *Kvantitatív információképzési technikák*, Nemzeti Tankönyvkiadó
251. VÉCSEY ZS. (2012): *Blended Learning megoldások: Módszertani áttekintés és konkrét javaslatok*, Magyar Program, ÁROP-2.2.13-2012-2012-0001, Közigazgatási Vezetői Akadémia
252. VERMUNT J.D., DONCHE V. (2017): *A learning patterns perspective on student learning in higher education: state of the art and moving forward*. Educational Psychology Review 29, pp.: 269–299.
253. WANG S., VÁSQUEZ C. (2012): *Web 2.0 and second language learning: What does the research tell us?*, Calico Journal, Volume 29(3), pp.412–430.
254. WARSCHAUER M., WHITTAKER P. F. (1997): *The Internet for English teaching: Guidelines for teachers*, TESL Reporter, Volume 30(1), pp.27–33.
255. WENDEN A. L., RUBIN J. (1987): *Learner Strategies in Language Learning*, Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall

256. WENTZEL K. R. (2000): *What is it that I'm trying to achieve?* Classroom goals from a content. perspective. *Contemporary Educational Psychology*, 25. 1. sz. pp.:105–115.
257. WIDDOWSON H. G. (1994): The ownership of English. *TESOL Quarterly*, 29, pp.377–389.
258. WILLIAMS M., BURDEN R. L. (1997): *Psychology for language teachers: A Social Constructivist Approach*, Cambridge, UK: Cambridge University Press, ISBN: 978-0-521-49880-7
259. WOON C. L., WANG J. C.K., RYAN R. M. (2016): *Building Autonomous Learners: Perspectives from Research and Practice Using Self-Determination Theory*, Springer Singapore Heidelberg New York Dordrecht London, ISBN: 978-981-287-629-4, doi:10.1007/978-981-287-630-0
260. YANG S.C., HUANG Y.-F. (2008): *A study of high school English teachers' behavior, concerns and beliefs in integrating information technology into English instruction*, *Computers in Human Behavior*, Volume 24(3), pp.1085–1103, doi:10.1016/j.chb.2007.03.009
261. YOUNG S. S. C. (2003): *Integrating ICT into second language education in a vocational high school*, *Journal of Computers Assisted Learning*, 19, pp.447–461, doi:10.1046/j.0266-4909.2003.00049.x
262. ZAREI A. A., HASHEMIPOUR M. (2015): *The effect of Computer-Assisted Language Instruction on Improving EFL Learners' Autonomy and Motivation*, *Journal Applied Linguistics*, Volume 1(1), pp.40–58.
263. ZENOTS V. (2012): *Motivación en el aprendizaje de las lenguas*, *Filología y Didáctica de la Lengua* 12, pp.75–81.
264. ZHOU X., CHAI C., JONG M. (2021): *Does relatedness matter for online self-regulated learning to promote perceived learning gains and satisfaction?* *Asia-Pacific Education Researcher*. 30. pp.: 205–215. <https://doi.org/10.1007/s40299-021-00579-5>

10. MELLÉKLETEK

I. melléklet: NYELVTANULÁSI SZOKÁSOK 2021

Tisztelt Válaszadó!

Kérem, hogy az alábbi kérdőív kitöltésével és értékes válaszaival segítse a doktori disszertációm elkészítéséhez szükséges, a nyelvtanulási szokásokkal kapcsolatos tudományos kutatásomat.

A kérdőív kitöltése önkéntes és név nélkül történik. Az adatok összesítve kerülnek kezelésre.

Köszönöm a segítségét! Üdvözlettel: Szabó Szilvia

1. Mennyire fontos Önnek a nyelvtanulás?

- egyáltalán nem fontos
- kis mértékben fontos
- közepes mértékben fontos
- nagymértékben fontos
- teljes mértékben fontos

2. Mennyire szeret idegen nyelvet tanulni?

- egyáltalán nem
- kis mértékben
- közepes mértékben
- nagy mértékben
- rendkívüli mértékben

3. Hogyan értékelné a nyelvtanulás iránti motivációját?

- egyáltalán nem vagyok motivált
- kis mértékben vagyok motivált
- közepes mértékben vagyok motivált
- nagy mértékben vagyok motivált
- rendkívül motivált vagyok

4. Miért tanul(t) idegen nyelvet? Kérem, jelölje meg az adott tényező fontosságát az alábbi skálán!

	egyáltalán nem fontos	kis mértékben fontos	közepes mértékben fontos	nagy mértékben fontos	teljes mértékben fontos
nyelvvizsga megszerzése	☐	☐	☐	☐	☐
külföldi munkavállalás	☐	☐	☐	☐	☐
másokkal való könnyebb kommunikáció	☐	☐	☐	☐	☐

magasabb jövedelem elérése	☐	☐	☐	☐	☐
önmegvalósítás	☐	☐	☐	☐	☐
öröm és élvezet a nyelvtanulás az életben	☐	☐	☐	☐	☐

5. Mennyire ért egyet az alábbi állításokkal?

	egyáltalán nem	kis mértékben	közepes mértékben	nagy mértékben	teljes mértékben
Az idegen nyelvek ismerete jobb munkalehetőséget biztosít számomra.	☐	☐	☐	☐	☐
Az idegen nyelvek ismerete magasabb jövedelem elérését teszi lehetővé.	☐	☐	☐	☐	☐
Az idegen nyelvek tanulásában fontos a sikerélmény.	☐	☐	☐	☐	☐
Azért tanulok idegen nyelveket, mert a nyelvtanulás örömet jelent számomra.	☐	☐	☐	☐	☐
Az idegen nyelvek ismeretével bővíttem a kapcsolati hálóm.	☐	☐	☐	☐	☐
Mindig élvezem, ha idegenekkel az anyanyelvükön társaloghatok.	☐	☐	☐	☐	☐
Az idegen nyelveken történő kommunikáció lehetőséget ad más kultúrák megismerésére.	☐	☐	☐	☐	☐
Szeretek egy jó könyvet vagy filmet eredeti nyelven olvasni/nézni.	☐	☐	☐	☐	☐
A munkám során szeretem, ha idegen nyelven kommunikálhatok.	☐	☐	☐	☐	☐
Fontos idegen nyelvet tanulnom, mert mások (például a szüleim, a munkáltatóm stb.) ezt várják el tőlem.	☐	☐	☐	☐	☐
Azért tanulok idegen nyelvet, mert a saját elvárásaimnak szeretnék megfelelni.	☐	☐	☐	☐	☐

Könnyen és gyorsan tudok idegen nyelvet tanulni.	☐	☐	☐	☐	☐
Nagyon jó nyelvérzékem van.	☐	☐	☐	☐	☐

6. Ön szerint az alábbi tényezők mennyire akadályozzák az idegen nyelv tanulásában?

	egyáltalán nem	kis mértékben	közepes mértékben	nagy mértékben	teljes mértékben
időhiány	☐	☐	☐	☐	☐
pénzhiány	☐	☐	☐	☐	☐
fáradtság	☐	☐	☐	☐	☐
motiválatlanság	☐	☐	☐	☐	☐
nyelvérzék hiánya	☐	☐	☐	☐	☐
hozzáértő nyelvtanár/szolgáltató hiánya	☐	☐	☐	☐	☐

7. A COVID-19 milyen mértékben van hatással a nyelvtanulására? Mennyire igazak Önre az alábbiak?

	egyáltalán nem	kis mértékben	közepes mértékben	nagy mértékben	teljes mértékben
Ennek hatására kezdtem el idegen nyelvet tanulni.	☐	☐	☐	☐	☐
Áttértem a tantermi módszerről az online módszerre.	☐	☐	☐	☐	☐
Megnőtt a nyelvtanulás iránti motivációm.	☐	☐	☐	☐	☐
Digitális eszközöket alkalmazok a nyelvtanulásban.	☐	☐	☐	☐	☐
Egyre több filmet nézek idegen nyelven.	☐	☐	☐	☐	☐
Gyakrabban használom az internetet a nyelvtanulásban.	☐	☐	☐	☐	☐
Demotiválttá váltam, mivel nem lehet külföldre utazni.	☐	☐	☐	☐	☐

8. Tanul-e jelenleg idegen nyelvet?

- Nem.
- Nem, és valószínűleg nem is fogok.
- Nem, de valószínűleg a jövőben valamikor (1 éven túl) fogok.
- Nem, de már a közeljövőben (1 éven belül) fogok.
- Igen.

9. Milyen szintű idegen nyelvtudással rendelkezik? (Nem kell, hogy nyelvvizsga/papír legyen róla.)

- Kezdő (A1) idegennyelv-tudással rendelkezem.
- Legalább egy idegen nyelvből belépőfokú/alapozó (A2) nyelvtudással rendelkezem.
- Legalább egy idegen nyelvből alapfokú (B1) nyelvtudással rendelkezem.
- Legalább egy idegen nyelvből középfokú (B2) nyelvtudással rendelkezem.
- Legalább egy idegen nyelvből felsőfokú (C1) nyelvtudással rendelkezem.

10. Rendelkezik-e nyelvvizsgával és ha igen, akkor milyen szintűvel?

	nem rendelkezem	A1	A2	B1	B2	C1	C2
angol	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
második idegen nyelv	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

11. Mi a másik idegen nyelv, amiből nyelvvizsgája van (spanyol, orosz stb.)? Írja be ide!

Saját válasz

12. Hogyan értékeli a nyelvoktatás hatékonyságát az alábbi területeken és formában?

	nem vettem részt ilyen képzésben	egyáltalán nem hatékony	kis mértékben hatékony	közepes mértékben hatékony	nagy mértékben hatékony	teljes mértékben hatékony
felsőoktatás (főiskola, egyetem)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
nyelviskolák	☐	☐	☐	☐	☐	☐
csak tantermi nyelvoktatás	☐	☐	☐	☐	☐	☐

blended learning (tantermi módszerek kombinálva a digitális eszközökkel, mint például kurzuskönyvek és online anyagok)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
tisztán online (például Skype-on keresztül, Mteams stb.)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
egyéni	☐	☐	☐	☐	☐	☐

13. Milyen formában tanulna legszívesebben idegen nyelvet?

	egyáltalán nem vonzó	kis mértékben vonzó	közepes mértékben vonzó	nagy mértékben vonzó	teljes mértékben vonzó
egyéni	☐	☐	☐	☐	☐
tantermi	☐	☐	☐	☐	☐
csoporthoz tartozó tantermi	☐	☐	☐	☐	☐
egyéni online	☐	☐	☐	☐	☐
csoporthoz tartozó online	☐	☐	☐	☐	☐
egyéni blended	☐	☐	☐	☐	☐
csoporthoz tartozó blended	☐	☐	☐	☐	☐

14. Mennyire motiválja az idegennyelv-tanulásban, ha anyanyelvi tanártól tanul?

- egyáltalán nem
- kis mértékben
- közepes mértékben
- nagy mértékben
- teljes mértékben

15. Mennyire fontosak az Ön számára az alábbi értékek?

	egyáltalán nem fontos	kis mértékben fontos	közepes mértékben fontos	nagy mértékben fontos	teljes mértékben fontos
öntisztelet	☐	☐	☐	☐	☐
sikerélmény	☐	☐	☐	☐	☐
mások tisztelete irányomban	☐	☐	☐	☐	☐
biztonság	☐	☐	☐	☐	☐
jó kapcsolatok másokkal	☐	☐	☐	☐	☐
valahova (vagy valakihez) való tartozás érzése	☐	☐	☐	☐	☐
öröm és élvezet az életben	☐	☐	☐	☐	☐
önmegvalósítás	☐	☐	☐	☐	☐
kellemes izgalom	☐	☐	☐	☐	☐

16. Neme?

- férfi
- nő

17. Legmagasabb iskolai végzettsége?

- alapfokú
- középfokú
- felsőfokú

18. Foglalkozása?

- tanuló
- fizikai munkát végző beosztott
- szellemi munkát végző beosztott
- közép- vagy felsővezető
- vállalkozó
- külföldi munkavállaló
- munkanélküli

19. Életkora? (Számmal írja be!)

Saját válasz

20. Lakóhelyének irányítószáma?

Saját válasz

21. Jövedelme

- az átlagtól rosszabbul élek
- átlagosan élek
- átlag feletti jövedelemmel rendelkezem

II. melléklet: Kvalitatív kutatás I. – Részletes szakértői interjú jegyzőkönyv (2019)

Az interjúalany beosztása	Az interjú helyszíne	Az interjú időpontja	Kérdezés formája
nyelviskola-vezető	Cambridge	2019. július	személyes
képzési vezető	Cambridge	2019. július	személyes
nyelvvizsgáztató, amerikai állampolgárságú angol nyelvtanár	Budapest	2019. június	online
nyelvvizsgáztató, amerikai állampolgárságú angol nyelvtanár	Pécs	2019. augusztus	személyes
nyelvvizsgáztató, angol nyelvtanár, tesztfelkészítő	Pécs	2019. augusztus	személyes

Forrás: saját szerkesztés

2019-ben a szakértői interjúk során az alábbi kérdésekre kaptam választ a megkérdezettektől:

1. *Hogyan változik a nyelviskolák jövője, ha a tantermi módszereket a digitális eszközökkel együtt működtetik?*

Nyelviskola-vezető, Cambridge, 2019. július

Azt gondolom, hogy a nyelv tanításának sokféle módja van. Nem hiszem, hogy csak egyetlen modell létezik. Létezik egy vegyes modell. Beszéltem már a fordított tanulás modelljéről. És lesznek olyan módszerek is, amelyekkel az emberek például teljesen online fognak nyelvet tanulni. Sokan csak egy alkalmazással tanulnak, mint amilyen például a Duolingo. De az ott alkalmazott módszerrel szerintem nagyon nehéz elérni, hogy valaki folyékonyan beszéljen. Azt hiszem, hogy ismereteket lehet szerezni, szavakat lehet megjegyezni, ez rendben van a szókincs építéséhez. De ezzel az applikációval, nincs mód arra, hogy ezt át is ültess a gyakorlatba. Úgyhogy azt hiszem, hogy nagyon sokféle út lesz. Néhányan csak egyedül fognak tanulni, megpróbálnak majd egy ilyen alkalmazás segítségével tanulni. Talán nem túl sikeresen, de megpróbálják. A jövő az lesz, hogy az emberek sokkal többet próbálnak majd saját maguk, otthon, ingyenes technológiával tanulni. Szerintem ez mindenképpen nagyon nagy szerepet fog játszani a nyelvtanulás jövőjében. Nekünk, angol nyelviskoláknak pedig azt kell megmutatnunk, hogy hogyan tudunk ehhez sokkal több értéket hozzáadni, hogyan tudunk segíteni a nyelv aktív használatában, abban, hogy a nyelvet hogyan használják a valóságban. Szerintem olyan sokféle modell lesz, nagyon nehéz kiemelni, akár egy-két vagy háromféle tanulási módszert. A digitális tanulási módszer, ha elterjed, rengeteg különböző lehetőséget nyit meg. Egy másik dolog a virtuális osztályterem. Felvehetsz egy VR fejhallgatót, és úgy érezheted, mintha valóban egy igazi tanteremben ülnél. Annyi mindent lehet csinálni, és szerintem mind ki fogják próbálni. Lesznek olyanok, amiknek előnyei lesznek, míg másokat valószínűleg hamar félretesznek, vagyis nem fogják sokáig használni, és lesznek, amik a munkánk részévé válnak. Valójában ennél a nyelviskolánál vannak online tanfolyamaink, ilyen a DELTA online, az angol nyelvtanítás online diplomája. Ez egy vegyes tanfolyam, mert az első modul az elméletet tartalmazza, így azt online is el lehet végezni, és a vizsgára is online lehet felkészülni. És van egy olyan, ami nem teljesen csak online kurzus, mert esszéket kell benyújtani, ez a távoktatási rész. Ez olyan, mintha online lenne, de visszajelzést is kapsz egy konzulensztől, egyszóval ez távoktatás. Tehát ez az egyik része. Aztán ott van a személyes rész, ahol ténylegesen tanít a diák, tanítási gyakorlatát teljesíti, a konzulens oktató pedig megfigyeli az órát, visszajelzést ad, és gondoskodik arról, hogy fejlődjön a diák, és megtegyen mindent, ami ahhoz kell, hogy DELTA minősítésű tanár lehessen. Az utolsó rész pedig a disszertáció, egy hosszú tanulmány elkészítésének támogatása. A DELTA három részből áll, de ez is egy vegyes kurzus, egy része személyes jelenléttel járó, gyakorlati rész és

ismeretek átadása, egy része online, de a konzulenssel való foglalkozással, és egy harmadik része pedig alapvetően a saját kutatását írja le, és visszajelzést kap a konzulensstől. Egyik sem a digitális világban zajlik teljes egészében, emberekkel való interakció nélkül. Azt hiszem, hogy a sikeres modellek olyanok lesznek, mint a DELTA, több elem kombinációja. Nem hiszem, hogy a tisztán digitális megoldás sikeres lesz. Eddig sem volt az, és nem hiszem, hogy ez megváltozna. Már most is afelé van elmozdulás, hogy digitális legyen az oktatás, de valódi emberekkel amíg el nem jutunk a mesterséges intelligenciáig. Amint eljutunk a mesterséges intelligenciához, az képes megismételni azt, amit én csinálnék, vagy amit a tanárképzés vezetője csinál, vagy egy intelligens nyelvtanár. Ha egyszer eljutunk erre a szintre, akkor szerintem minden újra megváltozik.

Összefoglalva: A jövő útja az, hogy az emberek sokkal inkább próbálnak majd saját maguk, otthon, ingyenes technológiával tanulni. Ez a változás mindenképpen nagyon nagy szerepet fog játszani a nyelvtanulás jövőjében. A tisztán digitális megoldás nem lesz sikeres önmagában. Eddig sem volt az. A különböző módszerek optimális kombinációja biztosíthatja a tökéletes megoldást. Már most is afelé történt elmozdulás, hogy bár az oktatás legyen digitális, de valódi emberekkel.

Az interjú angol nyelven készült, az eredeti szöveg az alábbi: I think it will become—there are many different ways of delivering language teaching. I don't think it's going to be just one model. So, you could have the blended model. I talked about the flip learning model. And there will be I think that people will learn language entirely online for example. A lot of people go on a, just on an app like Duolingo. But the method that's employed on that, I think it's very difficult to attain fluency. I think that you can gain knowledge, you can remember words it's OK for building vocabulary. But there's no way you can actually put it into practice though, on something like that. So, I think that there will be so many different ways. Some people will just learn, try to learn on an app like that. Maybe not very successfully, but I think they will. The future is that people are going to try and study a lot more by themselves, at home with free technology. I think that's definitely playing a big, big role in the future of language learning. And I think what we have to do as English language schools is demonstrate how we add a lot more value to that, how we can actually help you activate your language and use your language in the real world. I think there's going to be so many different models that it's very difficult to say that...just one two three types of methods of learning. Digital, if it opens up a huge number of different options. I mean there's the virtual reality classroom, there's another thing. You can wear a VR headset and feel like you've actually sat in a real classroom. There're so many things that can be done and I think they'll all be tried, and some of them will have benefits, some of them will probably fall by the wayside quite quickly, by which I mean they will not be used for very long, and others will become part of what we do. Actually, we have online courses, we have the DELTA online, so diploma in English language teaching online. Again though, it's a blended course, because you've got — module one is all the theory, so that you can deliver that online, no problem, and prepare for the exam online. And you have it's not entirely just on online course, because you're submitting essays and the distance learning part. So, it's kind of like online, but also you're getting feedback from a tutor so it's distance learning. So that is one part of it. And then you've got to have the face-to-face part where you come and actually teach and do observed teaching practice, so you're teaching and the tutor is observing your lessons, giving you feedback and making sure that you improve and do all the things that you need to be able to do to be a DELTA qualified teacher. And the final part of it is support for a dissertation a long essay of study that you do. There are three parts to the DELTA but again it's a blended course, some of it's face-to face practical and input, some it's online but with engagement with a tutor, and some of it is you basically writing your own piece of research, and getting feedback from a tutor. None of it is entirely based in the digital world without any interaction

with a human being. And I think that's the successful models are going to be like the DELTA, where it's a combination. And I don't think that the purely digital is going to succeed. It hasn't so far, and I don't see that changing. There's already a move towards people wanting, yes digital delivery, but with real people. Until you get to artificial intelligence. Once you get to AI, you've got some — you've got artificial intelligence that can replicate some of what I would do or what their head-of-teacher training would do, or artificially intelligent language teacher. Once you get to that stage, then I think everything changes again.

Képzési vezető, Cambridge, 2019. július

Azt hiszem, a legfontosabb dolog az, hogy a nyelviskoláknak a túlélés érdekében alkalmazkodniuk kell. A kérdés tehát inkább az lenne, hogy lesz-e a nyelviskoláknak jövője, ha nem integrálják a digitális támogató eszközöket a tanításba? Melyek azok a hagyományos módszerek? A tábla és a toll? A tanár jelenléte az osztályban, a személyes tanítás? Vagy egy virtuális tanár jelenléte a Skype-on keresztül vagy egy online tanár, egy online oktató? Szóval, úgy gondolom, hogy az elmúlt 24–25 évben a nyelviskoláknak meg kellett változtatniuk a tanfolyamok kínálatát, mert a vásárlói kör megváltozott. Ez természetesen magában foglalta az új technológiák, például az interaktív táblák, az online platformok, alkalmazások és mobileszközök használatát az órákon, de azt is, hogy a könyvek egyre inkább digitálisak. Vannak olyan iskolák, ahol egyáltalán nincsenek könyvek. Nekik csak digitális könyvek vannak. A gyerekek, vagyis a diákok kapnak egy tabletet, amelyen rajta van a digitális könyv. De a legfontosabb dolog, ami szintén megváltozott, és amit az iskoláknak figyelembe kell venniük, a hozzájuk érkező ügyfélkörben bekövetkezett változás. Egyre kevesebb általános angolt tanuló diák van, mert a gyerekek sokkal fiatalabb korban kezdenek angolul tanulni. Sok országban a gyerekeket már az általános iskolától kezdve angolul tanítják, és a tantárgyakat is angol nyelven oktatják. Ezért 16–18 éves korukban már nagyjából folyékonyan beszélnek, és már szinte készen állnak arra, hogy angol nyelven végezzék egyetemi tanulmányaikat. Tehát nem igazán van már olyan széleskörű általános angolt tanuló bázisunk, mint korábban. Ezért úgy gondolom, hogy a nyelvtanfolyamoknak változniuk kell, és változnak is. A könyveknek, a tankönyveknek is változniuk kell, hogy megfeleljenek a diákok igényeinek. Tehát több tudományos alapú kurzust kell kínálni az általános hallgatóknak. De természetesen felmerül a kérdés, hogy továbbra is szükség van-e a szakmai angolra? Egyelőre talán igen. De mi lesz, ha a gyerekek, az egyetem végére folyékonyan beszélnek angolul, és munkába állnak? Lehet, hogy nem lesz szükségük szakmai angolórákra sem. Tehát lehet, hogy talán 2030-ra már nem kell szakmai angolt tanítani a nyelviskolákban. De az is lehet, hogy már azelőtt sem.

Összefoglalva: A túléléshez a nyelviskolák alkalmazkodására van szükség. Integrálniuk kell a digitális támogató eszközöket. Kérdésként merült fel, hogy milyen tulajdonságokkal kell rendelkeznie egy hús-vér tanárnak vagy egy virtuálisnak. A nyelviskoláknak gondolkodásmódot kell változtatniuk a tanfolyamaikkal kapcsolatban. Már nem lehetnek meg olyan technikai eszközök nélkül, mint amilyen a digitális fehér tábla és a digitális könyv. A mit tanítsunk kérdése is átgondolást igényel. Az általános angolról a hangsúly egyre inkább a szaknyelv és a tartalomközpontú oktatás irányába mozdul el.

Az interjú angol nyelven készült, az eredeti szöveg az alábbi: I think the main thing is that in order to survive, language schools have to adapt. So, the question would be, how would the future of language schools not happen if they do not integrate digital support to their teaching? Because traditional methods, what are traditional methods? Is it a board and a pen? Is it the presence of a teacher in the class, face to face teaching? Or is it the presence of a virtual teacher via Skype or an online teacher, an online tutor? So, I think for the past 24, 25 years, language schools have had to shift the way they look at the courses they offer because the customer base has changed. So that has included, of course, adopting new technologies such as interactive whiteboard, the use of online platforms, applications, mobile devices in the

class, but also the fact that books are becoming more and more digital. Some schools don't have books. They have digital books. The children, well the students get a tablet with the digital book on the tablet. But also, the main thing that has changed and that schools need to consider is the shift and the change in the clients that they get. General English students are getting fewer and fewer because children start learning English at a much younger age. In many countries, students, children are taught English from primary school and are studying subjects through English. Therefore, they get to the age of 16–18, being broadly fluent and almost ready for academic studies in English. So, we don't really have such a broad base of general English students as we used to in the past. That's, so I think, you know, courses need to change and have been changing, and books, coursebooks need to change as well to respond to the needs of the students. So, offering more academic based courses to the general students. But of course, is there still the need for professional English? Maybe yes, for now. But what happens when those kids who are fluent in English by the end of university and they start working? Maybe they won't need English classes either. So maybe it will be the end of the English language schools to provide for professionals in maybe 2030. But possibly before that.

Nyelvvizsgáztató, amerikai állampolgárságú angol nyelvtanár, Budapest, 2019. július

Valóban úgy gondolom, hogy az oktatás egyre inkább digitális lesz, és egyre több digitális eszköz lesz. Azt hiszem, hogy több olyan online oktatás lesz, amelyet én is csinállok, de egyre több applikáció is lesz, és ezek egyre jobbak lesznek, ami hatással lesz a tanításra. Ha a tantermi módszereket a digitális eszközökkel együtt működtetik a nyelvviskolák fontos, hogy megmaradjon a diák és a tanár közötti jó kapcsolat. Az online oktatás nagyon hasonlít az tantermi tanításra. A tantermi tanítás során mindenki megérti, hogy mi történik, de az online oktatás során mindent meg kell erősíteni, minden lépést nagyon egyértelműen kell közölni, ez az alapvető különbség. A vevők nem fizetnek csak a tartalomért való hozzáférésért, viszont jó pénzt fognak fizetni a tantermi és a digitális tartalom kombinációért. Vélhetően a jövőben több digitális eszköz és több online oktatás lesz, valamint egyre nagyobb mértékben kerül bevonásra a mesterséges intelligencia (MI). Tudott dolog, hogy nehéz egy nyelvet csupán YouTube videókból megtanulni. De úgy tűnik, hogy ez a jövő, és egyre több tanárhelyettesítőt találnak az igazi tanárok helyett. Őszintén szólva remélem, hogy ez még messze van. Ezt csak a saját szempontomból mondom. De jön a mesterséges intelligencia is. Olyan eszközök, mint a Siri, ami beszélni tud az emberekhez, azonban még ezen a ponton nem felel meg a nyelvtanuláshoz, de egyre jobb lesz az elkövetkező évtizedekben.

Összefoglalva: Ha a tantermi módszereket a digitális eszközökkel együtt működtetik a nyelvviskolák, fontos, hogy megmaradjon a diák és a tanár közötti jó kapcsolat. Az alapvető különbség, hogy a tantermi tanítás során mindenki könnyen megérti, hogy mi történik, de az online oktatás során mindent meg kell erősíteni, minden lépést nagyon egyértelműen kell közölni.

Az interjú angol nyelven készült, az eredeti szöveg az alábbi: I think there will be more and more digital teaching, more and more digital devices. I think that there will be more online teaching such as I do, but there will also be more and more apps, and these will only improve and impact teaching. If offline methods are operated together with digital devices by language schools, it is important to maintain good relationship between the student and the teacher. It's already happened that music teachers have been targets. Online teaching is very similar to classroom teaching. During classroom teaching everybody understands what is going on, but in online teaching you always have to confirm what is happening. Every step has to be communicated very clearly; this is the basic difference. Customers will not pay just for accessing the content, but they will pay good money for the combination of offline and digital content. More and more digital devices and more online teaching are expected in the future, and artificial intelligence (AI) is expected to be involved to a much greater extent. Many

music teachers now give lessons for free because of YouTube. YouTube has so many videos now about things like music lessons that teachers have been hard hit. Of course, language teaching hasn't been a target. As you know, it is hard to learn a language only from YouTube videos. But that seems to be the future, of more and more substitutes for actual teachers. I hope this is far away, frankly. It's just simple self-interest. But we also have artificial intelligence coming up. Devices like Siri, which can talk to people, but which at this point are not OK for language learning, but which will get better and better in decades to come.

Nyelvvizsgáztató, amerikai állampolgárságú angol nyelvtanár, Pécs, 2019. augusztus

Én úgy vélem, hogy az úgynevezett LS illetve LMS nyelv tanulást támogató rendszerek alapvetően megváltoztatják nemcsak az osztálytermi dinamikát, hanem azt is, ahogyan az emberek nyelvet tanulnak. Úgy gondolom, hogy a hagyományos, téglából és habarcsból épített osztálytermek és nyelv tanulási központok a jövőben valószínűleg kezdenek majd eltűnni. És akarva-akaratlan, ha megnézzük a jelenleg zajló kutatásokat, mint az élet számos területén, a dolgok automatizálódni fognak a mesterséges intelligencia segítségével. Én valóban azt hiszem, hogy ez már most elkezdődött. Úgy vélem, hogy a tanárokat nem fogják soha teljesen felváltani, de szerintem a következő húsz, harminc vagy negyven évben egyre inkább bekövetkezik az automatizálás. A tanulástámogató rendszerek és a mesterséges intelligencia, azaz, ha belegondolunk, az emberi agy egy algoritmus, és sokkal inkább hasonlítunk a számítógépekre, mint azt beismernénk. A nyelv tanulás egyre inkább automatizálttá fog válni. Azt hiszem, hogy a technológia át fogja venni az irányítást. A tanárok még mindig közvetítők lesznek a nyelv tanulási folyamatban, és ott kell lennünk, hogy segítsünk. De ez egy "szép új világ" lesz, már csak abból a szempontból is, hogy a technológia robbanásszerű fejlődésnek indul a nyelv tanulásban. Nem tudom, hogy ez megspórolja-e majd a nyelv tanulásba fektetett munkát, mert a jövőben nagyon is lehetségessé válik, és nem azt mondom, hogy ez jó, de az emberek képesek lesznek letölteni az agyukba a nyelveket. Így tanulnak, és így szerzik meg a nyelvhez és a nyelv tanhoz szükséges alapvető lexikális ismereteket. Elég ijesztő ebbe belegondolni. De ez még a jövő zenéje, ugyanakkor tényleg úgy gondolom, hogy a digitális tanulás a jövő, a vegyes tanulás a közeljövő, a következő tíz, tizenöt, húsz évben a vegyes tanulás robbanásszerűen fog terjedni. Nyugaton már zajlik ez a folyamat, Nyugat-Európában is zajlik, és lassan eléri a közép- és kelet-európai piacot is. Az oktatástechnológia felhasználása a nyelv tanulás fellendítése érdekében alapvető fontosságú, különösen a digitális korban élő diákok számára, mert szükségük van a technológiára ahhoz, hogy lekösse őket a nyelv tanulás. Enélkül pedig már nem tudnak elköteleződni. Akár irodalmat, akár nyelvet tanulnak, úgy érzem, hogy ez a jövő. Különösen a fiatal diákok számára.

Összefoglalva: Az új nyelv tanulási (LS) és tanulás kezelési rendszerek (LMS) már terjedőben vannak és alapvetően változtatják meg a tanulás módját, azaz a technológia fog győzni, bár a tanár továbbra is szerepet kap a tanulási folyamatban mint mediátor. A közeljövőben a vegyes tanulás és a digitalizáció robbanásszerűen nőni fog és lehet, hogy később az emberek lexikális ismereteket tudnak majd letölteni az agyukba. A fiatalok érdeklődésének fenntartásához manapság a technológia már megkerülhetetlen.

Az interjú angol nyelven készült, az eredeti szöveg az alábbi: Well, I really do believe that fundamentally, what they call LS language learning management systems, learning management LMS, systems, I think they are fundamentally changing not only the classroom dynamic, but the way people learn language. I think brick and mortar classrooms and language learning centres probably in the future are starting to fade. And for better or for worse, if you look at all of the studies that are currently going on right now, like a lot of fields in life, things will be automatic, you know, automated with artificial intelligence. And I really do believe it's already started to happen. I don't think teachers will ever be completely replaced, I think, but more and more in the next twenty, thirty or forty years. Learning

management systems and AI (artificial intelligence), I mean if you think about it, the human brain is an algorithm, and we are more computer-like than we want to admit. And language learning is gonna become more and more automated. I think that there's gonna be, technology is gonna kind of take over. Teachers are still gonna be mediators in the language learning process, and we are gonna need to be there to facilitate. But it's gonna be a 'brave new world' just in terms of the way technology is going to uh, you know, create a whole explosion in language learning. I don't know if it's gonna take the labor out of learning a language, you know, out of the equation, because in the future it is very possible, and I am not saying this is good, you know, but that people will be able to literally download languages into their brains. And you know, learn that way and to get the basic kind of lexical knowledge that you need for a language and the grammar, and it is kind of scary to think about. But that's way down the road but I really do think that digital learning is the future, I think blended learning is the future in the near future, the next ten, fifteen, twenty years, you know, blended learning is going to explode. It is happening in the West; it is happening in Western Europe, it's starting to reach the market in Central and Eastern Europe and utilizing instructional technology to boost language learning is fundamental, especially for students, you know, in the digital age, you know, because they need technology in order to be engaged. Without it, it's just that they are not engaged anymore. Whether you are learning literature or you are learning a language I really do feel that that's the future. Especially for young students.

Nyelvvizsgáztató, angol nyelvtanár, tesztfelkészítő – 2019. augusztus

A nyelviskolák jövőjét mindenképpen meghatározza a digitalizáció. Kérdés, hogy milyen mértékben kell digitális eszközöket használni és mennyire kell megőrizni a hagyományos nyelvoktatásban fontos tanár–diák kapcsolatot. A nyelviskoláknak el kell fogadniuk, hogy a digitális segédeszközöket minden tanuló igényelni fogja, tehát erre biztos, hogy kell költeni. Ugyanakkor az, hogy ezeket az eszközöket hogyan hasznosítják, valóban megkülönbözteti majd egymástól a nyelviskolákat. Meg kell nézni, hogy milyen mértékben lehet keverni a digitális és tantermi oktatást az egyes készségeket illetően. A beszélgetést például tantermi környezetben jobban lehet oktatni a jelenlegi technikai színvonal mellett. A tanár–diák kapcsolat nagyon fontos, és ebben tulajdonképpen a fizikai közelség, a testbeszéd, a gyors reagálás nagy szerepet játszik. Valójában sok mindent lehet szimulálni, de az igazi fizikai jelenlétnek nagyon sok olyan előnye van, amit csak akkor fedezünk fel, ha digitálisan tanítunk. Ha már csak kábelen keresztül van meg a kapcsolat, még ha látjuk is a másik arcát, már más minőségű a kettőnk közötti kapcsolat. Ezzel mindenképpen foglalkozniuk kell a nyelviskoláknak, és bele kell építeniük a továbbképzésbe is. A tanároknak tudatosítani kell, hogy hogyan változik a szerepük és hogyan érhetik el az osztálytermi hatást digitális környezetben is. Egy biztos, a digitalizáció elől nem lehet elmenekülni, és ki kell használni a benne rejlő lehetőségeket.

Összefoglalva: A digitalizáció felé halad a nyelvoktatás, és ezzel együtt a nyelvtanár szerepe is átalakul. A tanár fizikai jelenlétének hiánya szegényebbé teszi a tanár–diák kapcsolatot. Bizonyos készségek oktatásánál, mint például a beszéd, a tanár segítő jelenléte növeli az oktatás hatékonyságát. Nem kerülhető meg, hogy a nyelviskolák ne költsenek a diákoknak átadandó digitális eszközökre.

ÖSSZEGZÉS: *Ha a tantermi módszereket a digitális eszközökkel együtt működtetik a nyelviskolák, fontos, hogy megmaradjon a diák és a tanár közötti jó kapcsolat. A közeljövőben a vegyes tanulás és a digitalizáció robbanásszerűen nőni fog. A digitalizáció felé halad a nyelvoktatás, a nyelvtanár szerepe átalakul bizonyos készségek oktatásánál. A jövő az lesz, hogy az emberek sokkal többet próbálnak majd saját maguk, otthon, ingyenes technológiával tanulni.*

2. Melyek a hosszútávú nyelvoktatás kulcs sikertényezői?

Nyelviskola-vezető, Cambridge, 2019. július

Szerintem az első dolog az, hogy olyan környezetben legyünk, ahol az adott nyelvet beszélik, tehát ha meg akarok tanulni magyarul, akkor Magyarországra kell mennem. És persze ezért jönnek a diákok az Egyesült Királyságba tanulni, vagy bármely más angolszász országba, mivel remélhetőleg gyakorolni fogják a nyelvet az osztálytermen kívül is folyamatosan. Tehát nagyon jó oktatás kell, és jó tanfolyamra van szükség. Heti 20 órát javasolnék, ez valószínűleg megfelelő óraszám a tanuláshoz, és még a házi feladatot is el kell készíteni, de ezen kívül az is fontos, hogy az osztálytermen kívül is töltsünk időt, és a házi feladaton kívül is használjuk a nyelvet ott, ahol lakunk, és valóban aktívan használjuk a nyelvtudásunkat. Ezért is van nálunk a „Language in Action” program, ahol a tanórák után egymással vegyülhetnek a diákok valamilyen tevékenység során, például kirándulás közben is használhatják a nyelvet. Ez már régi ötlet, de az igaz, hogy a nyelvben való „megmártózás” nagyon fontos. Nem lehet elszigetelve magabiztosan megtanulni egy nyelvet. Ahhoz, hogy jól haladjunk és gyorsan tanuljunk, meg kell mártóznunk a nyelvben.

Összefoglalva: A nyelvtanfolyami oktatás hatását jelentősen növeli az anyanyelvi környezetben zajló mindennapi kommunikáció, a célnyelvi közegben zajló aktív nyelvhasználat.

Az interjú angol nyelven készült, az eredeti szöveg az alábbi: I think the first thing is to be in the environment where the language is spoken, so if I want to learn Hungarian I should go to Hungary. And that's why students come to the UK to learn of course or any other anglophone country. And because they are going to be practicing using the language, hopefully all the time outside the classroom, so you've got to have very good teaching and you need a good course. I would suggest 20 hours a week is probably a good number to study, and you need to do homework as well but in addition to that, it's about going outside the classroom, and beyond the homework and using the language in the place that you live and really activating your language. And that's why we have a Language in Action program here, in which you can mix with other students after class, in which they can put to use their language doing activities and trips and so on, and it's an idea that's been around for a long time but immersion in the language is very important. You can't learn a language as easily in isolation and so definitely. To make good progress and to learn quickly, you need to be immersed in the language. I think.

Képzési vezető, Cambridge, 2019. július

Én azt mondanám, hogy szükség van a tanulás iránti igényre, a motivációra és az erőforrásokra, a megfelelő erőforrásokra. Az erőforrások alatt pedig a megfelelő embereket értem, olyan emberekre van szükség, akiket megfelelő módon képeztek ki, és olyan emberekre, akiknek megfelelő környezetet és eszközöket biztosítanak ahhoz, hogy jó munkát végezzenek. Tehát, így kerülhet sor hosszútávú nyelvoktatásra egy munkahelyen. Ami a hosszútávú nyelvtanulást illeti, szerintem ez elsősorban az önmotiváción múlik, mert még ha nem is egy nagy nyelvtelenség valaki, ha nem is egy természetes nyelvtanuló, ha motivált, akkor végül eléri a célját.

Összefoglalva: Sikertényező lehet a szükséglet, a motiváció, a megfelelő erőforrások, jól képzett és rendszeresen továbbképzett nyelvtanárok, akiknek optimális környezetet és jó eszközöket biztosítunk. Az önmotiváció a hosszútávú nyelvtanulás kulcsa.

Az interjú angol nyelven készült, az eredeti szöveg az alábbi: Well, I would say there needs to be a need and there needs to be motivation and there need to be resources, the right resources. And if by resources I mean the right people. And to have the right people, you have to have people who have been formed the right way and people who are given the right environment and means to do a good job. So, this is how long-term language teaching can occur in a place of work. In terms of long-term language learning, I think it's mainly self-motivation because even if you're not a very gifted or if you're not a natural language learner, if you're motivated, you will get there in the end.

Nyelvvizsgáztató, amerikai állampolgárságú angol nyelvtanár, Budapest, 2019. július

Azt hiszem, hogy ami sokat számít, az a diák és tanár közötti kapcsolat. Valószínűleg ez a legfontosabb tényező, és nem szabad figyelmen kívül hagyni, hogy ha jó a kapcsolat a diák és a tanár között, akkor minden jobban megy. A módszertan is fontos, de ha jó a kapcsolat, akkor minden sokkal jobban működik. Ami a hosszú távot illeti, azt gondolom, hogy a kitartás fontos, mivel a legtöbb diák abbahagyja néhány év után, aztán megint elkezd néhány év elteltével.

Összefoglalva: A módszertanon kívül nagyon sokat számít a diák és tanár közötti kapcsolat, valamint a diák kitartása is fontos.

Az interjú angol nyelven készült, az eredeti szöveg az alábbi: Well, I think that one thing that matters a lot is the relationship between the student and the teacher. This is probably the most key factor and it's on that's overlooked if the student and the teacher have a good relationship then everything works better. Methodology is important, but if the relationship is good, then everything will work a lot better. As far as long-term, I think persistence, as most students stop for some years and then begin again for some years.

Nyelvvizsgáztató, amerikai állampolgárságú angol nyelvtanár, Pécs, 2019. augusztus

Szerintem a tanároknak tiszteletre van szükségük. És azt hiszem, ez kell ahhoz, hogy a tanárokat a pályán tartsák. Mesterdiplomám van oktatástechnológiából, úgy gondolom, hogy az amerikai tanároknak ez a végzettségük nincs meg. Szerintem a tanároknak ugyanolyan tisztelet járna, mint az ügyvédeknek és az orvosoknak, és ugyanúgy kellene hozzájuk viszonyulni. Szerintem többet kellene fizetni nekik. Véleményem szerint ahhoz, hogy a pályán maradjanak, meg kell kapniuk ezt a fajta tiszteletet, mert a hosszútávú tanításhoz, ha ez nincs meg, akkor miért maradnának a pályán, ha más szakmában több, magasabb fizetést kaphatnak? Úgyhogy szerintem a tisztelet hihetetlenül fontos. Azt gondolom, hogy a képzés is nagyon fontos. A világnak ebben a régiójában sok tanulótlól hallom, hogy a tanáraik közül sokan nem igazán használják a technikát, de a tisztelet megteremtése érdekében a tanároknak el kell fogadniuk ezt a „szép új világot” a technikai háttérrel együtt, és használniuk kell azt, nem szabad félniük az alkalmazásoktól és a technika használatától, mert annyi minden található az interneten. Sok minden zavaros és nem is olyan nagyszerű. Szóval kell egy szűrő, mert rengeteg szemét van rajta. De úgy gondolom, hogy a tanároknak ahhoz, hogy hosszú életük legyen a pedagógia és a nyelvtanulás területén, nemcsak a tiszteletet és a tisztességes fizetést kell élvezniük, hanem a diákok igényeinek megfelelő képzést is kell nyújtaniuk. Úgy gondolom tehát, hogy ez a két tényező központi szerepet játszik abban, hogy a tanítás és a módszertan területén sikeresek legyünk.

Összefoglalva: A tanárok képzése/önképzése elengedhetetlen. A tanároknak le kell küzdeniük az idegenkedést, a félelmüket, és alkalmazniuk kell a technológia „szép új világát”, annak érdekében, hogy a diákok igényeinek megfelelően tudjanak oktatni, és kellő tiszteletben részesüljenek.

Az interjú angol nyelven készült, az eredeti szöveg az alábbi: I think teachers need to have respect. And I think, in order to keep teachers in the field. You know, in education, and I have a master's degree in instructional technology, but I feel like teachers in the States don't. I think teachers should have the same kind of respect and rapport that lawyers and doctors have. I think they should be paid more. I think, in order to keep them in the field, they have to have that kind of respect, because the long-term teaching, if they don't have that, why are they gonna stay in the field if they can get more, you know, higher salary in another profession. So, I think having respect is incredibly important. I also think training is really important. You know, I hear from a lot of students in this region of the world that a lot of their teachers aren't really utilizing technology, and in order to create that respect, teachers need to embrace this brave new world with tech and use it, you know, and not be afraid of applications and using technology because there is so much out there on the internet. A lot of it is confusing and it's

not that great. So, you have to have a filter, you know, because there is a lot of crap out there. But I think teachers, in order to have longevity in the field of pedagogy and language learning not only have to have the respect and get fair pay, but also have the training to meet the needs of students. So, I think those two factors are central to be successful in teaching and methodology.

Nyelvizsgáztató, angol nyelvtanár, tesztfelkészítő, Pécs, 2019. augusztus

A hosszútávú nyelvoktatás kulcs sikertényezői között mindenképpen megemlíteném a tanulók teljesítményét. Ezzel lehet mérni, hogy mennyire volt sikeres a nyelviskola a felkészítésben. Nagyon fontos, hogy a nyelviskola milyen környezetet biztosít, milyen képet közvetít magáról. Ha pozitív érzéseket kelt, akkor nyilván szeretnének a diákok visszatérni. Ha magyarországi nyelviskoláról van szó, akkor fontos, hogy a környezet és a hangulat az anyanyelvit idézze meg. Ha van anyanyelvi lektora az iskolának, az sokat segíthet az ilyen környezet megteremtésében. Fontos, hogy a tanárokon kívül a nyelviskola kapcsolattartói milyen üzenetet közvetítenek. Azt gondolom, hogy a kulcs sikertényezők a tanárokkal, és rajtuk keresztül a teljesítménnyel függenek össze. A hosszútávú sikernél fontos az állandó jó minőség biztosítása. Vannak olyan nyelviskolák, amelyek kezdetben sikeresek, mert talán jó a reklámkampányuk, de minél több a végzett diák, annál jobban kiderül, hogy valóban tudják-e azt, amit meghirdettek.

Összefoglalva: Három kulcs tényezőt kell megemlíteni: a teljesítményt, azaz milyen mértékben érik el a nyelvtanulók a kitűzött céljukat, az anyanyelvi tanárt – van-e a nyelviskolának anyanyelvi lektora, és a tanulási környezetet – mennyire barátságos és az anyanyelvi környezetet megidéző a nyelviskola hangulata.

ÖSSZEGZÉS: *Az anyanyelvi környezet, a jól képzett nyelvtanár, a motiváció, a kitartás, a magas szintű teljesítmény sikertényező lehet a nyelvoktatásban.*

3. *Hogyan lehet elérni a nyelviskoláknak a hosszútávú sikert? Milyen marketing mixet kell alkalmazniuk?*

Nyelviskola-vezető, Cambridge, 2019. július

Úgy gondolom, hogy a hosszútávú sikerhez hírnévre kell szert tenni. Szükség van arra, hogy a minőségről legyen híres az iskola, és az emberek vissza akarjanak jönni megint tanulni, és ajánlják az iskolát másoknak. Azt hiszem, hogy a mostani digitális eszközökkel – most jobban, mint valaha – befolyásolni lehet a választást. Bár nincs a nyelviskolákhoz Trip Advisor, de sok véleményt lehet olvasni a közösségi médiában és posztolni is lehet a Facebookon és a Twitteren. Manapság minőségi szervezetet kell működtetni, mert különben az emberek rájönnek, hogy nem az, és nem fognak csak azért beiratkozni valahova, mert olcsó. Az emberek jó élményre vágnak. Fizetnek azért, hogy repülhessenek, hogy a célnyelvi országban élhessenek, ezért olyan nyelviskolát akarnak, ahol igazán jók az órák, jó tanárokkal és jó környezetben, és úgy gondolom, hogy ha hosszú távon sikeresek akarunk lenni, akkor minőséget kell kínálnunk, és tisztában kell lennünk azzal, hogy az emberek az általunk kínált ár-érték arányról fognak beszélni – nem csak a minőségről, hanem az ár-érték arányról. Tehát, ha drága vagy, akkor a legjobbnak kell lenned. Ha középárú vagy, akkor nagyon jó ár-érték arányt kell nyújtani ahhoz képest, amit kínálsz. Ha alacsony árú vagy, akkor is jó szintű szolgáltatást kell nyújtani, de lehet, hogy alacsonyabb szinten. A hosszútávú sikerhez az kell, hogy értéket kínálj azért, amiért az emberek fizetnek, és jó minőségű szolgáltatást nyújts. És a marketing mixet illetően, a régmódi broszúrák még mindig elég népszerűek az angol nyelvű világban. Meglepő, hogy mennyi oktatási utazásszervező – régen ügynököknek hívtuk őket, de manapság már oktatási utazásszervezőknek hívják őket – meglepő, hogy közülük még mindig hányan használnak régmódi broszúrát, papírbroszúrát, és amikor elmegyünk a Study Worldre vagy bármelyik nagy oktatási marketingkonferenciára, ahol angol nyelvoktatással foglalkoznak, még mindig mindenkinél ott van a broszúrája, és a konferenciához akarja igazítani azt. És nyilvánvalóan a weboldal is fontos, mindennek

ugyanolyan magas színvonalúnak kell lennie. A broszúrának tükröznie kell azt, ami a weboldalon van, és a broszúrának és a weboldalnak egyformán jónak kell lennie. Szerintem nem lehet gyenge láncszem. Erősnek kell lenni végig az egész skálán. És természetesen a közösségi média is fontos. Ott van a Facebook, ami még mindig erőteljes eszköz és más platformok, de a két legfontosabb dolog, amivel minden szolgáltatónak rendelkeznie kell, az a broszúra és a weboldal. És nem ismerek senkit, akinek 100%-ban digitális broszúrája lenne.

Összefoglalva: A jó ár-érték arány, a hirdetés, akár online is, és egy adott szolgáltatás kiváló hírneve elengedhetetlen a marketing területén. A broszúrák még mindig életképesek, és egy jó weboldallal együtt akár a versenyképességet is befolyásolja. A közösségi média növekvő szerepét sem szabad elhanyagolni.

Az interjú angol nyelven készült, az eredeti szöveg az alábbi: I think for long-term success you need to build a reputation. You need a reputation for quality and people wanting to come back to your school to learn again so, recommending your school to others. I think now more than ever, with the digital media that we've got, and we don't exactly have a trip advisor for language schools, but people can read lots of social media comments and can post on Facebook, on Twitter. Nowadays, you have to run a quality organization because otherwise people find out that it's not and they won't just book somewhere because it's cheap. People want a good experience. They're paying to fly, to live in the country, so they want a language school that gives them really good lessons with good teachers and a good environment, and I think that if you want to have long-term success, you have to offer quality and you have to be aware that people will be talking about the value for money that you offer — not just quality, but value for money. So, if you are expensive, you've got to be the very best. If you're mid-price you've got to be very good value for what you're offering. If you're low-price, you've still got to offer a good level of service, but it may be understood that it's at a lower level. Long-term success relies on offering value for what people are paying for and a good quality of service, and in terms of marketing mix. The old-fashioned brochures are still quite popular in the English-language world. It's surprising how many educational tour operators — which we used to call agents but educational tour operators is what they are called nowadays — it is surprising how many of those still use an old-fashioned brochure, a paper brochure, and when you go to Study World or any of the big educational marketing conferences for English language teaching provided, everybody still has their brochure and wants to get their brochure ready for that. And obviously a website is important, as well, everything needs to be just as high a quality. The brochure has to mirror what's on the website and the brochure and the website have to be equally good. You can't have a weak link, I think. You need to be strong across the range. And then of course social media is important as well. You've got Facebook, which is still a powerful tool, and other platforms, but the two kinds of key things that every provider has to have are the brochure and the website. And I don't know anyone who has gone 100% on their brochure yet.

Képzési vezető, Cambridge, 2019. július

Ahhoz, hogy sikeresek legyenek, a nyelviskoláknak alkalmazkodóképesnek kell lenniük, érzékenyen kell reagálniuk a piacokra, és három lépéssel előttük kell járniuk, be kell tölteniük a rést, mielőtt a konkurencia betöltené azt. Nem vagyok marketingszakember, de számomra ez nyilvánvaló. És ha két évvel azután fog bele egy nyelviskola, miután az összes versenytárs már megtette a szükséges lépést, akkor elkésett. Előre ki kell találni, hogy mi lesz a következő lépés. Nincs értelme megpróbálni felzárkózni, amikor már mindenki megelőzött minket azon a területen. A kérdés tehát az, hogy honnan lehet tudni, hogy mi lesz a következő dolog, ami a nagy dobás lesz. Nem biztos, hogy érték ehhez. Nem vagyok marketingszakember. Tehát azt hiszem, az ár fogja meghatározni a célzott ügyfélkört vagy megrendelői kört. Az ugyan nem marketinges, de személyes tapasztalatom szerint, akár van az embereknek pénzük, akár nincs, még a pénzzel rendelkezők is fizetnek, amíg garantáltan azt kapják, amit ajánlottak nekik.

Egy palotáért is fizetnek, ha tudják, hogy palotához méltó bánásmódot kapnak. Tehát számomra egy nagyon drága nyelviskola nem a tanításról szól, mert a tanításnak ugyanolyan jónak kell lennie – és biztos vagyok benne, hogy az is – szinte minden olyan nyelviskolában, mint amilyen a British Council vagy az ISE, vagy amelyik egyenértékű akkreditációval rendelkezik. A különbség az, hogy hány diák van egy órán, vagy lehet, hogy a környezet, hogy milyen nagyok az osztálytermek, mennyire kényelmesek. De a tanároknak vagy a tanításnak ugyanolyan színvonalúnak kell lennie. Azonban a környezet, amelyben a tanár oktat, hatással lehet a tanítás minőségére. Ha a tanároknak jó felszerelést, jó eszközöket, kisebb létszámú osztályokat biztosítanak, akkor ez hatással lesz a tanítás minőségére. A tanár minősége azonban valószínűleg mindenhol ugyanaz. Ami a tantárgyakat illeti, úgy gondolom, hogy az iskola méretétől függően, ha nagyon kicsi az iskola, akkor nem kellene olyan sokféle tantárgyat kínálni. Ahhoz, hogy túléljen, nem hiszem, hogy egy kis iskolának sokféle tantárgyat kellene kínálnia. Azt kell jól csinálniuk, amit jól tudnak. Egy nagy iskolának változatos kínálatot kell ajánlania, és meg kell ragadnia az üzleti lehetőségeket, mert ez az ő üzletük. Szóval az árról most beszéltünk. Igen, a reklámozás. Nos, azt hiszem, manapság az első és legfontosabb, hogy az első helyen bukkanjunk fel az interneten, ahány helyen csak tudunk. Ha valakinek nem jelenik meg a neve a kereső első oldalán, akkor csak a legelszántabb kutató fogja megtalálni. Szóval, nem tudom, nem vagyok szakember, nem tudom, hogyan lehet ezt megoldani, de ezt kellene elérni. Máskülönben nem vesznek észre.

Összefoglalva: Ahhoz, hogy hosszú távon sikeresek legyenek a nyelviskolák, az iskoláknak jó alkalmazkodóképességgel kell rendelkezniük, érzékenynek és gyorsnak kell lenniük, hogy időben mozduljanak meg és betöltsék a hiányt. Az árképzés tekintetében versenyképesnek kell lenniük. Az ár fogja meghatározni a vevőkört/ügyfélbázist. Bár a tanár felkészültsége valószínűleg mindenhol ugyanolyan, a választást befolyásoló eltérés lehet a csoportlétszám, a tanulási környezet kényelme és a jó felszereltség. A keresőoptimalizálás (SEM) döntő tényező, a Google első oldalán kell szerepelni.

Az interjú angol nyelven készült, az eredeti szöveg az alábbi: Okay, so in order to be successful, language schools need to be adaptable, and they need to be sensitive to markets and they need to be three steps ahead of the markets and they need to fill the gap before competition has filled in the gap. I'm not a marketing person, but to me that's the obvious. And if you jump on the bandwagon two years after all your competitors have already made the move, then you're too late. You have to think of what next. There is no need, there is no use trying to catch up because everybody has already surpassed you in that field. So, it's a question of how you know what is the next thing that is going to be the big thing. I'm not sure I understand. I'm not a marketing person. So, I think it is the price that is going to determine your target customer base or client base. Um, but in my, in my no marketing but personal, um, experience whether people have money or no money, even people with money will pay as long as they are guaranteed what they've been offered. So, they will pay for a palace if they know they are going to get palace treatment. So, for me, a very expensive language school should not be about the teaching because the teaching should be – and I'm pretty sure it is – equally good in almost every language school that is British Council or ISE or equals accredited. Now, what the difference is, is the number of students in the class, um, might be, um, the environment, how big the classrooms are, how comfortable they are. Um, but the teacher base or the teaching base should be the same level of quality. However, the environment in which the teacher functions may have an impact on their on the quality of the teaching. If the teachers are provided with good equipment, good resources, smaller classes, then that will have an impact on the quality of the teaching. But the quality of the teacher is probably the same everywhere. Um, in terms, of courses, I think, depending on the size of the school, um, you need to offer if you're a very small school, you shouldn't offer, in order to survive, I don't think a small school should offer a great variety of courses. They should do

well what they can do well. A large school should offer variety and seize opportunity for business because their business is, um. So, there was price. Yeah, promotion. Well, I think nowadays you have to be first and foremost the first pop up on Internet as in as many places as you can. Uh, if your name doesn't appear in the first line on the first page of a search, then only the most dedicated researcher will find you. So, it's, I don't know, I'm not a mighty specialist, so I don't know how you can manage that, but that's what should be achieved. Otherwise, you don't get a say.

Nyelvvizsgáztató, amerikai állampolgárságú angol nyelv tanár, Budapest, 2019. július

A marketing mix, úgy vélem az ár, de a reklámozásnak is jónak kell lennie. Jó online jelenlétre és jó referenciákra is szükség van – ez nagyon fontos. Szerintem kell, hogy legyen egy hatásos online portfólió, amire mindenki hivatkozhat. És az ár valószínűleg a leginkább fontos. Azonban vállalati oktatásnál be kell mutatni, hogy komoly eredményeid születtek és meg kell győznöd a megrendelőt, hogy magas a minőségi színvonal, és tudom, hogy a SZABÓ Nyelviskola több díjat is nyert, és lehet, hogy az emberek nem úgy tekintenek rá, hogy ez része a marketing mixnek, pedig nyilvánvalóan az. Természetes, hogy része a marketing mixnek, ha fel tudsz mutatni számos szakmai elismerést.

Összefoglalva: Nemcsak az ár a meghatározó, de a reklámtevékenységnek is jónak kell lennie. Naprakész online jelenlétre és jó referenciákra is szükség van.

Az interjú angol nyelven készült, az eredeti szöveg az alábbi: Well, the marketing mix, I think, is price, but the advertising should also be good. There should be good online presence and good references — it's very important. I think that there should be an impressive portfolio online, something that can be made reference to. And the price is probably the most key. But in terms of corporate teaching, you really have to show a solid record and you have to convince them that you have high quality and I know that Szabo Language School has won some awards, and this is also — people might not think of it as part of the marketing mix, but of course it is. Of course, that is part of the marketing mix, you can show off a lot of professional accolades.

Nyelvvizsgáztató, amerikai állampolgárságú angol nyelv tanár, Pécs, 2019. augusztus

Azt hiszem, a mai világban minden nyelvviskola visszatér az első két ponthoz, ahhoz, hogy releváns és életképes maradjon, digitálisan kell működnie. Kell egy hosszútávú marketingterv, amely magában foglalja az online komponenssel rendelkező nyelvoktatást. Az Egyesült Államokban minden nagyobb nyelvviskola nagyjából már digitális. Mindegyiküknek van online platformja és az összes marketingjükhöz, természetesen olyan dolgokat használnak, mint hirdetések a Facebookon, a Google AdSense-ben, az Instagramon, ezekből mostanában rengeteg van. Ezek nélkül a közösségi média elemek nélkül az iskola nem tudna fennmaradni. Tehát e közösségi médiaelemek nélkül az iskolának egyszerűen nincs láthatósága. Most nem a papírra kell gondolni. Tudom, hogy Európa ezen régiójában még mindig a papír a norma. Rengeteg papír, papír, papír, papír van, akár a kormányzatról, akár az oktatásról van szó, papír, papír, papír. Még csak két éve élek Magyarországon, nem is két éve, egy éve és nyolc, kilenc hónapja. És mindenhol papír van, én jobban szeretem a digitális dolgokat. De úgy gondolom, hogy a nyelvviskolák jövője az, hogy ha egy nyelvviskola életképes akar maradni a huszonegyedik században, akkor a digitális médiumokat kell elfogadnia. A Pécsi Tudományegyetemnek van egy nagyszerű nyelvvizsgálója, és az egész arról szól, hogy megpróbáljuk kitalálni, hogyan maradjunk életképesek és relevánsak a mai világban, mert olyan nagy a verseny. És ha nem fogadod el a digitális és nem találsz pénzt a marketingre, és erről beszéltünk itt az egyetemen, mert minden pénz kérdése, minden a pénzről szól, a marketing drága, és hogyan találsz pénzt, hogyan találod meg a finanszírozást, akár EU-s támogatásokon keresztül, akár magánbefektetéseken keresztül, vagy, olyan emberekkel, akik pro bono marketinget végeznek, akik értenek a közösségi médiához. Mert a közösségi médiával nagy áttörést érhetsz el a pénzedért. Én nem vagyok marketingszakértő, de

viszonylag kevés pénzből sokat tehetsz online, nem olyan drága a közösségi média marketing. Viszonylag olcsó, ha összehasonlítod a hagyományos marketing módszerekkel. Szóval azt hiszem, hogy ez fontos minden nyelviskola számára, amelyik releváns és életképes, és igazán korszerű, az új technológiát felvállaló, innovatív szeretne maradni, akkor ezt meg kell tennie. Ha nem teszik, meg ezeket a dolgokat, akkor a sötét középkorban ragadnak, és irrelevánssá válnak.

Összefoglalva: A nyelviskoláknak az életben maradáshoz anyagi forrásokat kell találniuk a marketinghez. Az igazán sikeres reklámtevékenység a közösségi térben zajlik.

Az interjú angol nyelven készült, az eredeti szöveg az alábbi: That's a good question. I think any type of language school in today's world just comes back to the two points, you know, in order to stay relevant and viable it has to become digital. There has to be a long-term marketing plan that involves language teaching that has an online component. Everything in the United States, all major language schools are pretty much digital now. They all have online platforms and all of their marketing, of course, they use things like Facebook, you know, ads in Google AdSense, Instagram is huge now. So, without those social media components, you know, the school simply doesn't have visibility, you know, you have to think beyond paper. I know in this region of Europe, I mean, paper is still the norm. You know, and there's a lot of paper, paper, paper, whether it's government or education, there's paper, paper. I've only been living in Hungary for two years, not even two years, a year and eight, nine months. And paper is everywhere, and it is driving me up the wall, because I prefer, digital, you know, stuff. But I think the future of language schools, like if a language school wants to stay viable in the twenty-first century, it has to embrace digital mediums. You know, the University of Pécs has a great language exam here, and it's all about trying to figure out how we are going to stay viable, you know, and relevant, in today's world, because there's so much competition, you know. And if you don't embrace the digital and find money for marketing and we've talked about this here at the university because it is all money man money matter, it's all money, you know, marketing is expensive, you know, and how do you find the money, how do you find the funding, whether it's through EU kind of grants or whether it's through private investment or, you know, getting people to do pro bono marketing on the side, you know, who have some savvy, you know, with social media because social media is, and you can get big bang for your buck, you know, I'm not a marketing expert, but you can do a lot online for relatively little money, it's, it's, it's not that expensive, You know, social media marketing. It's relatively inexpensive when you compare it to kind of traditional marketing methodology. Um, so I think that's instrumental in any language school that wants to remain relevant and viable and cutting edge and out of the box and embracing technology that they have to do that. If they don't do these things, they're gonna they're gonna be stuck in the dark ages and become irrelevant.

Nyelvvizsgáztató, angol nyelvtanár, tesztfelkészítő, Pécs, 2019. augusztus

A marketing mix már azt sugallja, hogy itt nem csak egy tényezőről, hanem több tényező együttes hatásáról van szó, amelyek erősíthetik vagy gyengíthetik is egymást. Hiába költ egy nyelviskola többet a reklámra, ha a honlapja nem felhasználóbarát. Fontos, hogy a honlap első helyen szerepeljen a keresésekben, és utána áttekinthető legyen, gyorsan lehessen információt szerezni az iskoláról. Legyen kedvcsináló, mutassa be a különböző tanfolyamokat, régi diákok pozitív tapasztalatait. Rövid, 20–25 másodperces videók győzzék meg a potenciális nyelvtanulót, hogy miért érdemes a nyelviskolát választani. A marketing mix a direkt reklámokon kívül tartalmazhat olyan elemeket is, amelyek olyanoknak is felhívja a figyelmét, akik egyébként nem keresnek nyelviskolát.

Összefoglalva: A nyelviskola weboldala legyen jól átlátható, felhasználóbarát, legyenek azonnal, könnyen megszerezhető információk a nyelviskoláról. Leghatásosabbak a 20–25 másodperces bemutató videók, volt tanítványok referencia nyilatkozatai.

ÖSSZEGZÉS: *Ahhoz, hogy hosszú távon sikeresek legyenek a nyelviskolák a magas minőségű oktatás mellett proaktívnak kell lenniük megtalálva a piaci réseket. A láthatóság fontos eleme a nyelviskolák könnyen áttekinthető weboldala. Napjainkban nagy mértékben kell támaszkodniuk a közösségi médiákra, és nem szabad megfeledkezni a keresőoptimalizálásról (SEM) sem.*

4. *Hogyan írható le a nyelviskolaválasztási folyamat, milyen tényezők befolyásolják a döntést? Léteznek-e szignifikáns különbségek az online és tantermi nyelvtanulás választása esetén, és ha igen, melyek ezek?*

Nyelviskola-vezető, Cambridge, 2019. július

Tehát a döntéshozatali folyamat a nyelvoktatással kapcsolatban. Hogyan és mikor tartjuk az angol nyelvoktatást. Azt hiszem, azzal kezdeném, hogy a digitális online tanuláshoz mindenképpen van szerepe, de nem hiszem, hogy az emberek hajlandóak lennének csak a tartalomhoz való hozzáférésért fizetni. A tartalomhoz való hozzáférés valójában a reklámok által szponzorált, a felhasználás helyén ingyenesen elérhető tartományba tartozik. Vannak tehát olyan weboldalak, mint a Flo-Joe, ahol a Cambridge First Certificate vagy a Cambridge Advance vizsgákra lehet felkészülni, és vannak más weboldalak is, amelyek vizsgaelőkészítést kínálnak, és mindez ingyenes. És mindezt reklámokkal támogatják. És vannak olyan weboldalak, amelyek IELTS-re való felkészülést kínálnak, és így tovább. Nem hiszem, hogy az emberek csak a tartalomért hajlandóak fizetni. Amikor a digitális tanulás először megjelent, akkor talán igen, de manapság az emberek nem fizetnek csak a tartalomért. Amiért hajlandók fizetni, az az egyéni oktatás, online, Skype-on vagy hasonló platformon keresztül. És konkrét platformokat fejlesztenek ki a tartalom átadására. Ha van egy jó platform, amely valós idejű, egyéni online tanulást biztosít egy valódi tanárral, annak biztosan van piaca. És az emberek hajlandóak ezért jó pénzt fizetni. A másik dolog, hogy a keverés nagyon jól működik. Tehát ha egy egyéni tanfolyamot kínálok, de digitális komponenssel – ez lehet csak tartalomalapú, de a házi feladatot online kell megcsinálni, online kell extra tanulmányokat végezni. Sok egyetem kínálja ezt a diákjainak, ez már 50%-os arányban van így. A nyelvi input nagy része online történik. Tehát megtanulod az igeidőket, a szókincset, ismered a nyelvtani szerkezeteket stb. Ezeket online tanulod. Először ezt a bemenetet kapod meg, és aztán bemész az osztályterembe, ahol ellenőrzöttebben és szabadabban gyakorolhatod a nyelvet, és a tanár visszajelzést ad arról, hogyan használod azt. Ezt a fajta vegyes megközelítést, amikor otthon tanulsz, ahelyett, hogy a táblán lenne nyelvtani magyarázat, majd bemennél az osztályba, és aztán tényleg használnád és gyakorolnád, mi ezt „flip learning”-nek, fordított tanuláshoz nevezzük, annak alapján, hogy hol tanulsz. Ha úgy tetszik, saját magad tanulsz, az online anyagok segítségével, majd pedig bemész az osztályterembe, hogy gyakorolj. Ezt nevezzük fordított tanuláshoz, és ez a modell nagyon népszerű, és egyre nagyobb népszerűségnek örvend.

Összefoglalva: A vevők hajlandóak többet fizetni a kiváló minőségű szolgáltatásért. A valós idejű, egyéni online tanulást valódi tanárral biztosító platformnak biztos piaca van.

Az interjú angol nyelven készült, az eredeti szöveg az alábbi: So, the decision-making process in terms of language teaching, how and when we deliver English language teaching. Well, I think I'd start by saying there's definitely a role for digital, for digital online learning, but what I don't think people are willing to pay for is just access to content. Access to content really sits within the realm of being sponsored by advertising, free at the point of use. So, you've got websites like Flo-Joe, where you can prepare for the Cambridge First Certificate or Cambridge Advance exams, and there are other websites that offer exam preparation and it's all free. And it's supported by advertising. And there are websites that offer preparation for IELTS and so on. I don't think people are willing to pay just for content. When they were, I think when digital first came about as a way of learning, but nowadays people won't pay just for content. What they will pay for is face-to-face teaching online via Skype or a similar

platform. And people are developing actual specific platforms for delivering the content. If you've got a good platform to deliver face-to-face online learning with a real teacher in real time, there's a market for that for sure. And people are willing to pay good money for that. And then the other thing that I would say is that blended works very well. So, if I offer a face-to-face course but with a digital component — now that can be just content based but you're going to do your homework online, you're going to do extra study online. A lot of universities are offering this now to their students, it's like 50%. You do — a lot of the language input is delivered online. So, you're learning the tenses, the vocabulary, you know the grammar structures, etc. You're learning that online. You're getting that input first, and then you are going to the classroom for more controlled practice of that language and freer practice of that language as well, and feedback from the teacher on how you are using it. That kind of blended approach where you learn at home instead of having a grammar presentation on the board and then getting to class and then really put it to use and put it to practice, we call that flip learning, where you are learning it. You're doing the learning yourself, if you like, with the guidance of the online materials, and then you are getting into the classroom to practice. We call that flip learning and that model is very popular, and it's gaining popularity.

Képzési vezető, Cambridge, 2019. július

Azt hiszem, az első nagy döntés, hogy érhető el az iskola. Ha az Egyesült Királyságban van az iskola, akkor a tanulni vágyónak azt kell gondolnia, hogy az Egyesült Királyságba akar utazni. Tehát részben azért jönnek ide, mert itt akarnak tanulni. De ez keveredik a külföldi tartózkodással, így ez kettős élményt jelent. De néhány embernek nincs meg a lehetősége, nincs elég ideje, ezért nekik egy online kurzusra, egy Skype kurzusra vagy egy online kurzusra van szükségük. Azt hiszem, manapság egyre inkább az a véleményem, hogy ha egy iskola fenn akar maradni, és versenyképes akar lenni, és azt szeretné, hogy észrevegyék, akkor kombinált kurzusokat kell kínálnia. Ha folytonosságot szeretne, akkor a helyszíni tanfolyamokat több okból is vonzóvá kell tennie. Aztán meg kell mutatnia, hogy egy online tanfolyam ajánlott a következőként. Tehát, a tanuló négy hetet tölt itt, majd ezt kombinálják egy négyhetes online hosszabbítással az iskola magántanárával, vagy fordítva is megtehetik. Kezdhethetné egy online egyéni tanulással egy tanárral, amit kombinálhat egy négy- vagy kéthetes tanfolyammal az Egyesült Királyságban. Szóval szerintem a sikertörténet az lenne, ha az iskola meg tudná győzni az embereket arról, hogy a vegyes tanulás a kulcs. Mert ha valaki az Egyesült Királyságba jön iskolába vagy tanfolyamra két, három vagy négy hétre, az nagyon jó. Célnyelvi környezetben van, a tanárával van, tanul. Állandóan angolul beszél, de aztán hazamegy, abbahagyja, mert túlságosan elfoglalt, hogy folytassa a tanulást. De ha itt van négy hétig, vagy két-három-négy hétig egy iskolában, aztán hazamegy, akkor néhány hétig, lehet, hogy két hónapig, hetente néhány órát vesz, hogy továbbra is ösztönözzék arra, hogy figyelje az előrehaladását az angol nyelvben. De vannak olyanok is, akiknek egyáltalán nincs szabadidejük, vagy nincs pénzük arra, hogy máshová menjenek tanulni, ezért számukra az online tanfolyamok elérhetőbbé teszik a tanulást. Ezeknek nem is kell egyéni online óráknak lenniük. Egyre több cég készít online kurzusokat. Ha szeretnél tanulni, és ha tanár vagy, akkor bejelentkezhetsz a Cambridge ESOL-ra, és beiratkozhatasz az egyik tanfolyamukra. Egy tanárnak szüksége van arra, hogy fejlessze a nyelvtudását, vagy hogy módszertani ötleteket kapjon, hogyan tanítsa a kiejtést, vagy hogyan kezelje az IELTS-órákat. Online tanfolyamot tartanak, távoktatás formájában. Az ára minimális, és ez egy csomag. Összeállítasz egy csomagot. Elvégzel egy online tanfolyamot, kapsz egy papírt, hogy elvégezted a tanfolyamot, egy igazolást, hogy részt vettél a tanfolyamon. Itt nem értékelnek. Nincs értékelés, de papírod van arról, hogy részt vettél a tanfolyamon. Tehát ez egy másik lehetőség. Én 1993-ban kezdtem el tanítani, és nagyon nyilvánvaló, hogy az általános angol nyelvtanulók száma jelentősen csökkent az egész Egyesült Királyságban. Mert most már egyre többen tanulnak angolul az iskolában fiatal koruktól kezdve és egyre jobban, és így

azoknak a piaca növekszik, akik egyetemen akarnak tanulni, amíg ez meg nem változik. A külföldi diákoknak vizsgát kell tenniük, amit IELTS-nek hívnak, amire fel kell készülniük. Tehát sok iskola specializálódott az IELTS felkészítésre vagy az egyetemi tanulmányokra való felkészítésre. Ez a nagy dolog jelenleg. De ez is eltűnhet a jövőben. Nem tudom, mikor, de lehet, hogy eltűnik, azonban jelenleg még mindig elég jelentős.

Összefoglalva: Ha a nyelviskolák fenn szeretnének maradni, akkor az oktatási formák kombinációját kell ajánlani. Meg kell tudni győzni a nyelvtanulókat a vegyes tanulás előnyeiről. Vonzóvá kell tenni a célnyelvi környezetben zajló tanulást. Egy angliai tanfolyam kombinálható egy arra épülő online kurzussal fenntartva a megszerzett készségeket és megszilárdítva az újonnan megszerzett tudást. Ma már kevesebben tanulnak általános angolt Nagy-Britanniában, melynek oka, hogy javult az egyes országokban a nyelvoktatás színvonala. Új kihívás a külföldi diákok felkészítése az IELTS vizsgákra, illetve az egyetemi tanulmányokra való felkészítés. Nyelvtanárok számára került összeállításra egy olcsó tanár-továbbképző csomag, amely bizonyítványt ad a tanfolyam elvégzéséről.

Az interjú angol nyelven készült, az eredeti szöveg az alábbi: So, I think first there is the, the big decision, 'Are you available?' If you're a school based in the UK, then the person has to think, you know, I want to go to the UK. So, the reason they're coming here, it's partly because they want to study here. But it's it's, it's mixed with being abroad, so it's a double experience. But some people don't have the, the luxury of time, so what they need is an online course, a Skype course or an online course. Uh, and I think nowadays more and more if a school wants to survive, um, and be competitive and be noticed, um, they should offer a combination. So, you want a continuity. So, you have to make the, uh on-site courses attractive for a number of reasons. Then you have to show that a follow up online would be recommended. So, you do four weeks here, and then you combine it with an extension four-week online with a private tutor, uh, from the school, uh, or you could do it the reverse. You start with an online face to face with one teacher that you combined with a four-week or two-week course in the UK, so I think success story would be being able to convince people that blended learning is the key. So that because if you come to the UK for or if you go to a school for a course for two weeks for three weeks for four weeks, it's all very well, you're in this environment, you're with the teacher. You're learning. You're speaking English all the time, and then you go home and then you stop because you're too busy to continue studying. But if you're here for four weeks or at a school for two weeks for three weeks for four weeks, then you go home, and then over a period of a few weeks, maybe two months, you have a couple of lessons a week to continue pushing you monitoring your progress in English. Um, but then also, you have the people who don't have any free time and or do not have the money to go to another place to study and therefore offering online courses makes it more accessible. Um, but these don't even have to be face to face online. More and more, um, companies are producing online courses. Like if you want, if you're a teacher, you can log on Cambridge ESOL and enter one of their courses. You know, um, a teacher needs to upgrade their grammar for teaching or how to teach pronunciation or how to deal with IELTS classes. So, they do an online course, like distance learning. Um, and the cost is minimal and it's a package. So, you create a package. You do a course online, you get a little piece of paper to say you've done the course, a certificate that you've attended the course. It's not assessed. There's no assessment, but it's a piece of paper to say you've attended. So that's, that's another possibility. Um, but I think, you know, since I started teaching in 1993 and it is very obvious that the number of students of general English students has vastly diminished all over the UK. Now more and more people are learning English at school from a young age and better, uh, and so what's growing is the market of, um, people wanting to study at university until, well, until it changes. Foreign students have to take an exam, which is called the IELTS, which they have to prepare for. So, a lot of schools are specialising now in IELTS preparation or

academic studies preparation. So that's the big the big thing at the moment. But again, that might disappear in the future. Don't know when, but it might, but for now, it's still going quite strong.

Nyelvvizsgáztató, amerikai állampolgárságú angol nyelvtanár, Budapest, 2019. július

Az online nyelvoktatás sokban hasonlít az offline oktatásra, tehát sok hasonló módszert lehet alkalmazni. Lehet beszédet, beszédértést, kiejtést tanítani. Szerintem fontos kiejtést tanítani, előfordulhat, hogy az internetes kapcsolat nem 100%-os. Jó, ha vannak kiejtési gyakorlatok. A másik dolog pedig az, hogy meggyőződjünk arról, hogy helyesen ért-e a tanuló mindent. A személyes tanításnál, ahol teljes fizikai valónkban ott vagyunk, mindenki érti, hogy mi történik, még ha nem is látják a tanárt olyan tisztán. Az online oktatásnál azonban mindent tökéletes pontossággal kell végezni, „Nézd a 4-es pontot, a 4-es pont itt van, a 36. oldalon, igen, most a 36. oldalnál tartunk” és mindent meg kell erősíteni. „Elküldöm neked azonnali üzenetben, most teszem be azonnali üzenetbe.” Vagyis minden lépést nagyon világosan kell közölni. Ez az egyik különbség. És nagyon kell figyelni, hogy fenntartsuk a személyes kontaktust. Persze, sokkal könnyebb jó személyes kapcsolatot fenntartani személyesen. De az online módnál külön figyelmet kell fordítani a személyes kapcsolatra, és teljesen világossá kell tenni, hogy engem nagyon is érdekel a tanuló előrehaladása, engem személy szerint, és nagyon fontosnak tartom és komolyan veszem az életüket és tanulásukat. Ezek a legfőbb különbségek. Úgy vélem, hogy egy tisztán digitális alapokon történő oktatás soha nem fog sikeresen működni mindaddig, amíg a mesterséges intelligencia nem lesz tökéletes.

Összefoglalva: Az online nyelvoktatás sokban hasonlít az offline oktatásra, tehát sok hasonló módszert lehet alkalmazni. Az online módnál különös figyelmet kell fordítani a személyes kapcsolatra, és világossá kell tenni, hogy a nyelvtanárt érdekli a tanuló előrehaladása és nagyon fontosnak tartja és komolyan veszi az életüket és tanulásukat. Egy tisztán digitális alapokon történő oktatás soha nem fog sikeresen működni mindaddig, amíg a mesterséges intelligencia tökéletes nem lesz.

Az interjú angol nyelven készült, az eredeti szöveg az alábbi: Well, online is a lot like offline teaching, so you can employ a lot of the same methods. You can teach speaking and comprehension, pronunciation, and I think it is important to teach pronunciation just in case the connection is not 100%. So, it's nice to have exercises in pronunciation. And the other thing is to make sure everything is understood correctly. In face-to-face teaching, in the flesh, as it were, everyone understands what is happening, regardless, if they can see the teacher more clearly. But in online teaching, everything must be made perfectly clear, so "Please look at item four, item four is right here, I'm on page thirty-six, yes, it's page thirty-six," and everything must be confirmed. "I'll send it to you in an instant message, I'm putting it into an instant message now." So, every step must be communicated very clearly. This is one of the differences. And one must be careful to maintain the personal relationship. A good personal relationship is easier to maintain in person, of course. But in an online format, special attention has to be paid to the personal connection and it has to be made absolutely clear that I am very concerned about their learning, about them personally, and that I take their lives and their learning as very important, very seriously. Those are the main differences. I think that pure digital-based teaching will never work successfully until AI has become perfect.

Nyelvvizsgáztató, amerikai állampolgárságú angol nyelvtanár, Pécs, 2019. augusztus

Amikor azt mondod, hogy választási folyamat, akkor arra gondolsz, hogy kik azok a diákok, akik bekerülnek az iskolába. Én személy szerint úgy gondolom, hogy a nyelvtanulásnak demokratikusnak kell lennie. A legtöbb nyelviskola magániskola, és pénzről van szó, de hiszem, hogy bárki, akiben megvan az adottság és a hajlandóság, az tud nyelvet tanulni, illetve az, akiben megvan az ambíció. Szerintem ösztöndíjat kellene biztosítani azoknak a diákoknak, akiknek nincs annyi pénzük, hogy ezt kifizessék. Ha lehetséges. De úgy gondolom, hogy a kiválasztási folyamatnak demokratikusnak és egyenlőségre törekvőnek kell

lennie. Úgy értem, nem egy olyan elit egyetemről van szó, ahol a diákoknak, amikor bekerülnek az iskolába, jelentkezési lapot kell kitölteniük és mindenféle okmányt kell beadniuk. Legalábbis az amerikai nyelviskolák nem így működnek. És nem hiszem, hogy Európában így működnének. Lehet, hogy tévedek, de én tényleg úgy gondolom, hogy a nyelviskoláknak valamilyen demokratikus alapon kellene állniuk. Úgy gondolom, hogy az online nyelvtanulás az egész átfordított osztályterem koncepciót hasznosítja. Valószínűleg egyre inkább elterjed Európa ezen régiójában, ahol az átfordított osztályterem kéz a kézben jár a vegyes tanulással, amelynél a diákok egy hagyományos nyelvoktató osztályteremben tanulnak, felülről lefelé haladó oktatásban, ahol a tanár a bölcs a dobogón, aki előadást tart. „Ez az, amit meg kell tanulnod! Itt a munkafüzeted! Csináld meg, aztán gyere vissza, mert egy csomó dolgot írtok! Aztán ismételjük megint!” Ez az elmúlt 100 év hagyományos módszertana. De úgy gondolom, hogy az online mód ezt megkérdőjelezi, és azt sugallja, hogy a diákoknak nagyobb felelősséget kell vállalniuk a nyelvtanulás folyamatában. A tanár nem egy bölcs a dobogón állva, hanem egy vezető a háttérben, aki végigvezeti őket a nyelvtanulás folyamatán, és ösztönzi a diákokat, ráveszi őket, hogy elköteleződjenek, és maguk végezzék el a munka nagy részét, az aktív nyelvtanulást. Úgy értem, még mindig sok interakciót lehet folytatni, persze ehhez jó szélessávú kapcsolatra van szükség. És nem hiszem, hogy bárki azzal érvelne, hogy egy Skype-beszélgetés jobb, mint egy valódi beszélgetés, például most, ha ezt az interjút Skype-on csinálnánk, véleményem szerint nem lenne olyan jó. Szóval nem hiszem, hogy a technológia jelenleg helyettesíteni tudja, mert még nincs teljes elmerülést biztosító virtuális valóságunk, de egy nap majd lesz, ahol ez az élmény olyan valóságos lesz, mint amilyen, most itt, de még nincs ilyen, ahol össze tudunk kapcsolódni, úgy értem, ez a jövő, elég ijesztő, akárhogy is nézzük, de még nem tartunk ott. Szerintem a következő 10–15 évben nem tudod helyettesíteni a szemtől-szembe beszélgetést. Én tényleg a vegyes tanulás híve vagyok, szerintem bármilyen online tanterem jobb lesz, ha van egy valódi összetevője, hogy valódi emberek találkoznak. A Google Classroom csak egy másik tanuláskezelési rendszer, és egy egész órát megtarthat az akár a Google Classroom, akár a Canvas, akár a Moodle, vagy az Edmodo segítségével, vagyis úgy értem, több száz lehetőség van, és mind egy digitális osztálytermet hoz létre. Én még mindig hiszek a vegyes tanulásban. A vegyes tanulás az, hogy az ötlet a kettő kombinációja, ahol van a digitális komponens, illetve minden, a tanterv, és minden online archiválva van a diákok számára, mert tudom, amikor diák voltam, még nem volt internet. Úgy vettem észre, hogy még a negyvenes éveimben is sokkal rendezettebb a laptopom, mint például egy fiókom otthon. Úgyhogy szerintem a diákok, az átlagos diákok, valószínűleg jobban tudnak digitálisan rendezettek maradni, mint fizikailag, a valódi papírokkal. Tényleg úgy gondolom, hogy a nyelviskoláknak mind a személyes, hagyományos, mind az online tanulást kellene alkalmazniuk. Szerintem a kettő között egyensúly van, és személy szerint én, ha valaha is indítanék egy nyelviskolát vagy bármi hasonlót, én ezt támogatnám az emberi jelenlét miatt. A technikai közeg viszonylag hideg és embertelen, és ez a hátránya. Még mindig nem szeretem, ha akár Skype vagy Zoom konferenciahívásról van szó, annyira más, mint egy valódi csevegés az asztal mellett. Én még mindig jobban szeretem a papíralapú könyveket olvasni. A legtöbb könyvem már a mobilomon olvasom, a mobiltelefonom képernyőjén, de még mindig jobban szeretem a papírt. De mivel négy vagy öt különböző országban éltem, mindenhol vannak könyveim, és egyszerűbb, ha letöltöm a könyveket a telefonomra, és máris ott vannak. Nem kell aggódnom amiatt, hogy egy óceánon át kell őket szállítani. Ez az egyik előnye a digitális médiumnak, és azt hiszem, ez kiterjed a nyelvtanulásra, a tanításra és az oktatásra is, mert sokkal hordozhatóbb. A hordozhatóság is nagy dolog, gondoljunk csak a rengeteg információra. A gyerekeim már iskolába járnak, van egy iskolatáskájuk, ami nehezebb, mint ők maguk, fizikailag is érzed természetesen, hogy mit tesz ez a hátaddal.

Összefoglalva: A nyelvtanulásnak demokratikusnak és egyenlőségre törekvőnek kell lennie,

és ehhez ösztöndíjakat kell biztosítani. A diákoknak a saját nyelvtanulásukból aktívabb részt kellene vállalniuk, ami kevesebb felülről lefelé haladó tanulást jelent. A digitalizáció megkönnyíti ezt. A digitalizált anyagokat könnyebb strukturálni, mint a papíralapúakat. Amíg a személyes tanulást nem lehet rövidtávon, 10–15 év alatt helyettesíteni, addig a vegyes tanulás a válasz. Egyszer majd elérhető lesz a virtuális valóságban való teljes elmerülés.

Az interjú angol nyelven készült, az eredeti szöveg az alábbi: So, when you say selection process, you mean of students who get into the school? Well, I mean, I personally believe that language learning should be democratic. Um, I believe that of course, you know, most language schools are private and, and there's money involved, you know, but I do believe that there should be anyone who has the aptitude and the willingness to learn a language and who has the drive. You know, there should be scholarships available for students who don't have the funds to pay for that. Um, if possible. Um, but so I think, I think it should be democratic and egalitarian in terms of the selection process. I mean, we're we're we're not talking about, you know, like an ivy league kind of school where, you know, where students, when they get into a school, they have to have a huge application and you know, submit this and that. I mean at least that's how, you know, language schools in the States don't work that way. I don't think they work that way in Europe. Um, I could be wrong, maybe I'm wrong, but I, I really do believe that there should be a kind of a democratic backbone to language schools. So, I think online language learning kind of utilizes the whole concept of the flipped classroom, You're probably becoming bigger and bigger in this region of Europe where, you know, in this kind of, the flipped classroom goes hand in hand with blended learning where students are in a kind of in a traditional language learning classroom, it's top down instruction where teacher is a sage on the stage delivering a lecture. This is what you need to learn. Here's your workbook. Do it come back, you're gonna have a test boom. We're gonna rinse and repeat. That's kind of the traditional modality of the last 100 years of methodology. But I think the online kind of modality is kind of challenging that and it's saying, you know, students need to be given more ownership in the language learning process. A teacher is not a sage on the stage but a guide on the side and guiding them through the process of learning, you know, a language, and getting students to be inspired and engaged and do a lot of the legwork themselves, you know, the active language learning, um and I think online learning facilitates that more because um you know. I mean you can still have a lot of interactions, of course there has to be a good broadband connection in order to do that. And I don't think anyone would argue that a Skype conversation is better than a real conversation, like right now if we were doing this interview on Skype, it wouldn't be as good in my opinion. So I don't think technology can replace at this point because we don't have full immersion virtual reality yet we will one day, where this experience will just be as real as it is, it isn't out, you know, where we can hook up, I mean that's the future, it's pretty scary if you look at it for better or for worse, but we're not at that point yet, so I think in the next 10–15 years, you know, you can't replace face to face. I really am a big advocate of blended learning, like I think any online classroom is gonna be better if there's a real component of real people getting together. Well Google Classroom, Google Classroom is just another learning management system, and you can run a whole class, you know, whether it's Google Classroom or Canvas or Moodle, you know, or you know, Edmodo or I mean there are hundreds of options out there and they all create a digital classroom. Um, but you know, I still believe that blended learning and by blended learning, I think that the idea is a combination of the two, you know, where you have this digital component or everything, the syllabus, everything is archived online for students, because I know when I was a student, I was before internet, I'm 40 years old and I was, I was always misplacing paper, you know, I was always misplacing things and I could never keep stuff in order. And I find that even in my forties I'm so much better organizing my laptop than I am at like a drawer at home, you know. And so I think students, your average student is probably

better at staying a little more organized digitally than they are physically with real papers, you know, so, I mean, I really do believe that language schools should employ both face to face, kind of traditional and also online learning. Um, I think that's a fine, there's a balance between those two, you know, and personally that's what I, if I ever started a language school or anything like that, I would advocate for that because of the human touch. You know, the technology medium is relatively cold and inhuman and that's the downside of it. Like I still don't like whether it's a Skype or Zoom conference call, it's so different than a real exchange around the table, you know? And even books, I mean I still prefer reading books on paper. I mean most of my books I'm reading on my cell, my cell phone screen now, but I still prefer paper. But because I've lived in four or five different countries, I have books all over the place like you know what, it's easier just to download books on my phone and they're all there. Boom, I don't have to worry about transporting them over an ocean, you know, and uh and so that's one benefit of the digital medium, you know, and I think that extends itself and the language learning and teaching and education because it's more portable. Portability is big too, think about tons of information. I mean, you know, my kids go to school now and everything, and they've got a book bag that weighs more than them, you know, physically just what it does to your lower back.

Nyelvizsgáztató, angol nyelvtanár, tesztfelkészítő, Pécs, 2019. augusztus

A nyelviskola választásánál nagyon sok az egyéni tényező, és érdemes rákérdezni a jelentkezőknél, hogy miért pont azt a nyelviskolát választotta valaki. Ez visszajelzést ad arra vonatkozóan, hogy melyik marketing eszköz a leghatásosabb. Véleményem szerint nagyon sokat számít, hogy mit hallunk az adott nyelviskoláról. Itt általában az ismerősök, kollégák, osztálytársak beszámolóit a fontosak, de lehet reklám hatása is. Az ár is fontos szerepet tölt be, a túl drága tanfolyamot nem mindenki tudja megfizetni. A tantermi vagy online oktatásnál fel kell hívni a figyelmet, hogy mindkét módszernek van előnye és hátránya. Tehát úgy kell keverni őket, hogy mindkét módszer előnyeit ki tudjuk használni.

Összefoglalva: Általában mások véleménye alapján választunk nyelviskolát, de a nyelvtanfolyam ára is determináló lehet. A nyelviskola felelőssége, hogy tájékoztassa az érdeklődőt az alkalmazott oktatási módról, annak előnyeiről és hátrányairól.

ÖSSZEGLÉZÉS: *A vevők hajlandóak többet fizetni a kiváló szolgáltatásért. Meg kell tudni győzni az embereket a vegyes tanulás előnyeiről. A diákoknak a nyelvtanulásból aktív részt kell vállalniuk, és ennek elérésére alkalmas a digitalizáció, de a tradicionális, optimális tanár–diák kapcsolat ösztönző hatását nem lehet megkérdőjelezni.*

5. *Milyen tényezők segítségével lehet a hallgatói elégedettséget és lojalitást maximalizálni? Összefüggésben van-e ez a nyelvtanulás hatékonyságával és a képzés költségével?*

Nyelviskola-vezető, Cambridge, 2019. július

Nem hiszem, hogy a költség tényező lenne, bár bizonyos mértékig igen, de úgy gondolom, hogy az emberek hajlandóak többet fizetni a legjobb minőségű nyelvképzésért. Szerintem a diákok elégedettsége és lojalitása akkor a legnagyobb, ha úgy érzik, hogy tényleg törődnek velük. Tehát nemcsak az osztályteremben, hanem az osztályterem kívül is érezniük kell, hogy törődnek velük. Az egész élménynek olyannak kell lennie, ahol úgy érzik, hogy az emberek vigyáznak rájuk, törődnek velük, elérhetőek számukra, és hajlandóak segíteni nekik. Az elégedettség és a lojalitás csak akkor jön létre, ha az emberek egy tízes skálán 9-es vagy 10-es élményt kapnak. Valószínűleg hallott már a nettó promóter iskolákról. A nettó promóter iskolák azt a kérdést teszik fel: „Milyen valószínűséggel ajánlaná ezt a terméket, ezt az iPhone-t például egy barátjának”. És ha Ön szerint ez a telefon olyan nagyszerű, hogy feltétlenül ajánlaná a barátjának, akkor ezen a skálán kilencet vagy tízet fog adni. Ha hét vagy nyolc között van, akkor valószínűleg úgy gondolja, hogy elég jó, de nem feltétlenül ajánlaná. Ha pedig hatot vagy ennél alacsonyabbat adsz, akkor szerinted egyáltalán nem jó. Tízből hat nem jó pontszám, ezért azt mondanád: "Ne vedd meg!". Azt mondanád valakinek, hogy "Ne

vedd meg!". Ha hét vagy nyolc, akkor azt mondod: "Hmm igen, talán, ha tetszik." Kilenc vagy tíz, és azt mondod: "Mindenképpen menj és vedd el egyet!" És ugyanez az, amivel mi itt mérjük a diákok elégedettségét. Azt akarjuk, hogy a diákjaink azt kérdezzék, ajánlaná-e ezt a nyelviskolát egy barátjának? Kilenc. Milyen valószínűséggel ajánlaná egy barátjának? Tízből kilenc vagy tíz. Ezt keressük, igen. Szóval az embereknek azt kellene mondaniuk, hogy 100%-ig ajánlom. Olyan szintű szolgáltatást kell nyújtani, amire az emberek azt mondják: "Teljes mértékben. Mindenképpen ajánlanám ezt az iskolát." És ha ennyire lenyűgözte őket és elégedettek, akkor hűségesebbek lesznek és visszajönnek, elküldik a testvéreiket és a barátait. Ez az, amit meg kell céloznod. Úgy gondolom, hogy a legjobb ügyfélkiszolgálásra kell törekedni mindenben, amit teszünk. És különösen az osztályteremben. Szerintem már nem elég egy brosúra vagy egy hirdetés és az emberek talán megnézik a hirdetést, de az első kérdés, amit feltesznek, az, hogy "Oké, mit gondolkodnak róla mások?". Úgy értem, szerintem a Trip Advisor és az ehhez hasonló oldalak megváltoztatták a világot. És végül is ugyanazt csinálják. Ha lefoglalok egy házat, mondjuk Olaszországban, ahová idén nyáron megyek, Szardíniára, láthatom az összes képet, és elolvashatom az összes kommentet. Nem keresek olyat, amiben az ötből három csillagot adnak. Azokat, amelyekben az ötből három csillagot írnak, ha ez az egyetlen, ami maradt, és nagyon későn foglalok, akkor megkockázatom, de alapvetően azokat akarom, amelyek öt csillagot kapnak. A négycsillagosok talán, de igazából az ötszillagosokat akarom. És mindenki az ötszillagosokat akarja. Ha ötszillagos vagy, akkor a hűség megvan, és az embereknek van pénzük. Mert miért akarsz költeni, hogy visszatérjek a szállásbérlés összehasonlításához: ha heti hatszáz eurót költhetnék egy ötszillagos helyre, inkább ezt tenném, mint heti ötszáz eurót egy négycsillagos helyre. Már így is ötszáz eurót költök, így további száz euróval nem sokkal több. A legtöbb embernek van pénze. A legjobbat akarják, azt hiszem. És én visszamegyek arra a helyre, ami a legjobb. Ha a jövőben megtehetem. Úgy gondolom, hogy a modern világban az emberek a lehető legmagasabb szintű minőséget és szolgáltatást akarják. És összefügg ez a nyelvtanulás hatékonyságával? Nos, igen, ebben az üzletágban mi a nyelvtanulást áruljuk, tehát ha eljön és azt mondja, hogy "Igen, tényleg úgy érzem, hogy sokat tanultam két hét alatt, nagyon jól haladtam, jól éreztem magam és sok új barátot szereztem", akkor igen, ez igen, azt hiszem, hogy az emberek vissza fognak jönni. És vissza is jönnek.

Összefoglalva: A nyelvtanulók véleménye segítségével a nyelviskola visszacsatolást kap arról, hogy melyek azok a dolgok, amelyek megfelelőek számukra, és melyek azok, amelyekben változtatni szükséges. Ha az oktatás színvonala megfelelő a nyelvtanulók lojalisak lesznek, és ismételten igénybe veszik a szolgáltatást, másoknak is ajánlják az iskolát.

Az interjú angol nyelven készült, az eredeti szöveg az alábbi: I don't think that cost is a factor, well it is to an extent, but I think that people are willing to pay more for the best quality language education. I think the things that maximize student satisfaction and loyalty are when they feel really cared for. So they need to feel cared for by not just in the classroom, but outside the classroom as well. So the whole experience needs to be one where they feel that people are looking after them and caring for them, are available to them and are willing to help them. Satisfaction and loyalty only come if people have a nine out of ten or a ten out of ten experience. And that's where—you've probably heard of net promoter schools. Net promoter schools ask the question: How likely are you to recommend this product, this iPhone, to, for example, to a friend. And if you think this phone is so great that you would absolutely recommend it to your friend, you're going to give it nine or ten on that scale.

If it's between – if you give it seven or eight, you probably think it's quite good, but you wouldn't necessarily recommend it. And if you give it six or lower you actually don't think it's very good at all. Six now out of ten is not a good score, so you would say, "No don't buy it." You would actually say to someone, "Don't buy it." Seven or eight, you go: "Hmm yeah, maybe if you like it." Nine or ten you go, "Absolutely go out and get one." And it's the same

– that’s what we use to measure student satisfaction here. So, we want our students to say, would you recommend this language school to a friend? Nine. How likely are you to recommend it to a friend? Nine or ten out of ten. That’s what we are looking for, Yeah. So, people should be saying absolutely 100% I recommend it. You’ve got to give that level of service where people say, “Absolutely. I would definitely recommend that school.” And if they’re that impressed and that satisfied, then they will be loyal and they will come back, they’ll send their brothers, their sisters, their friends. That’s what you’ve got to aim for. So I think you’ve got to aim for the very best customer service in everything that you do. And especially in the classroom. Yeah, I would agree. I would agree with you, I think it’s no longer just having a brochure or an advert, and people might see your advert, but the first question they ask is, “Okay, what do other people think of it?” these days. I mean I think it’s really Trip Adviser and sites like that have changed the world. And in the end, they do the same thing. If I book to stay in a house, say in Italy where I’m going this summer I’m going to Sardinia, I can see all the pictures and I read all the comments. I’m not looking for one that says three out of five stars. The ones that say three out of five stars, if it’s the only thing left and I’m booking very late, I’ll take a gamble on it, but basically, I want the ones that get five stars. You know the four-star ones, maybe, but really, I want the five-star ones. And everybody wants the five-star ones. If you’re five stars, then that loyalty is there, and people do have the money. Because why do you want to spend, to go back to the comparison of renting accommodation, if I could spend six hundred euros a week for somewhere that’s five stars, I’d rather do that than spend five hundred a week for somewhere that’s four stars. I’m already spending five hundred euros, so another hundred, it’s not that much more. Most people have the money. They want the best, I think. And I’m going to go back to that place that’s the best. If I can in the future. So, I think that that’s what really —for me in the modern world people want that highest possible level of quality and service. And is it related to the efficiency of language learning? Well yes, in this business what we’re selling is language learning, so if you come and you felt that, “Yes I really felt that I really learned a lot in two weeks, I made really good progress, I had a great time and made lots of new friends,” then yeah, that’s yeah, I think that people will come back. And they do.

Képzési vezető, Cambridge, 2019. július

Szerintem ez változó, mert ideális esetben mindenki azt szeretné, ha a tanulói elégedettség és lojalitás a tanítás minőségén alapulna. Véleményem szerint fontos az oktatás költsége, de nem a tanítás költsége határozza meg a tanfolyam költségét. Ami a tanfolyam költségeit meghatározza, az az épület, a számlák, a diákoknak kínált extra programok stb. Tehát azt remélnénk, hogy a lojalitás és a tanulás hatékonysága a tanításon és a tanuláson alapul. Azonban, ha elmegyek valahova nyaralni, nem nyelvtanulás céljából, csak elmegyek valahova nyaralni, a szálloda fantasztikus, az ételek nagyszerűek, de az időjárás pocsék. Akkor nem megyek vissza abba az országba, mert ember vagyok, és az embereknek furcsa emlékeik vannak. És ha életemben először megyek például Budapestre, egy tökéletes szállodában szállok meg, a személyzet klassz, az ételek fantasztikusak, de az időjárás pocsék. Akkor valószínűleg, mivel átlagos ember vagyok, soha nem megyek vissza Magyarországra. Szóval néha a legfurcsább dolgok miatt lesznek lojálisak az emberek. Lehet, hogy nagyon gyakran az, hogy mennyire barátságos a személyzet a menzán, a recepción, a szálláson, vagy ha az Egyesült Királyság esetében nagyon jó tapasztalataik vannak a fogadó családjukban vagy a lakóhelyükön. Az ételt, mert hát ez itt Nagy-Britannia, szóval, az ételt, nem kedvelik. De ha történetesen egy nagyszerű fogadó családjuk van, akik kitűnő ételeket főznek, és az időjárás is rendben van, és a tanítás is jó, és minden más dolog tökéletes, ez az, ami lojalitást fog teremteni. Tehát a tanítás fontos lesz, nyilvánvalóan nagyon fontos, mert ha minden körülöttünk nagyszerű, de a tanítás rossz, az sem működik. Ez együtt jár. Egy teljes egész, ez egy holisztikus élmény. Emlékszem, hogy néhány diákomnak – nem itt Bathban –, nem volt

sok pénze, és egy sokkal olcsóbb iskolába járt, egy apró kis iskolába, aminek csak két vagy három osztálya volt, olyan anyuci és apuci típusú iskola, imádták. Nem volt étkezés, és nagyon alapszintű tantermek voltak. De szerették az otthonos érzést, az otthoni élmény miatt, amiben részük volt. De ez inkább családi vállalkozás volt, mint nyelviskola. De amint elérsz egy bizonyos méretet, akkor mindenre gondolnod kell, mert a legbutább dolog is tönkretelheti valakinek az élményét.

Összefoglalva: Ideális esetben mindenki tanulni szeretne, és a lojalitásnak a nyelviskolához való hűségnek, a tanítás minősége az alapja. Nem csak az oktatás költsége az, amely meghatározza a kurzus költségeit, hanem hozzáadódnak a járulékos költségek, az épület fenntartási költségei, a rezsiköltségek és a kiegészítő programok, amelyeket a hallgatók a tanítási időn kívül kapnak. A hallgatóknak fontos a tanítás minősége, és ez megteremtheti vagy tönkretelheti a lojalitást, de befolyásoló tényező lehet a nyelviskola munkatársának segítőkészsége, vagy bármilyen más, lényegtelennek tűnő szempont is. Az oktatáson kívül számos további dolog is megteremti vagy megszünteti a hűséget. A holisztikus élmény a mérvadó.

Az interjú angol nyelven készült, az eredeti szöveg az alábbi: Um, I think it varies because ideally, everybody would like to, to think that learner satisfaction and loyalty is based on, on the quality of the teaching and therefore the learning that is taking place, um, is concerned because the cost of training, um, I think cost is important, but, um, again, the cost of teaching is not what defines the cost of a course. What defines the cost of the course is the building, the bills, um, the extra programmes the students are offered, etcetera. So, you would hope that loyalty and the efficiency of the learning is based on the teaching and the learning. Um, however, uh, if I go on holiday somewhere, not a language learning holiday, if I go on holiday somewhere. The hotel is fantastic. The food is great. The weather is crap. I will not go back to that country because I'm human and humans have weird memories. And if I if I go to Budapest for the first time in my life, for example, I stay in a perfectly great hotel, great people. Food is fantastic. Weather is crap. I probably, I'm, I'm an average person, I will never go back to Hungary. So sometimes it's the weirdest things that make people loyal. What might be very often is how friendly the staff are in the canteen, in reception, in accommodation, if they have, if it's the UK, if they have a very good experience in their host families or in the residence. The food because, hey, this is Britain, so, the food, they don't like the food. But if they happen to have a great host family which cooks magnificent food, Um, and the weather is okay then, and the teaching, so the teaching is there. It's good, but all the other things are perfect. That's what will create loyalty. Mhm. So, the teaching will be important, obviously very important, because if everything around is great but the teaching is crap, it doesn't work either. It goes hand in hand. It's a whole, you know, it's, it's a holistic experience. And I've I remember, um, some students of mine not here in Bath who didn't have a lot of money, um, and they went to a much cheaper school, and it was a tiny school with only two or three classes. So, like a mummy and daddy type of school, they loved it. Um, there was no, you know, no food, very basic classrooms. But they loved it for, for the home feel and the home experience they had. But this was like a, a family business rather than a language school. But as soon as you get to a certain size then you have to think of everything, because the stupidest silliest thing could ruin somebody's experience.

Nyelvvizsgáztató, amerikai állampolgárságú angol nyelvtanár, Budapest, 2019. július

Azt hiszem, hogy részben már megválaszoltam ezt a kérdést, mert ez részben a személyes kapcsolat, és ez részvlasz erre a kérdésre. A személyes kapcsolat számomra a legelső, de a hosszútávú fejlődést semmi sem helyettesítheti. Tehát a visszajelzés lényeges. Vagyis a személyes kapcsolat, és természetesen ennek egy része a visszajelzés. A hosszútáv nem jó visszajelzés nélkül.

Összefoglalva: A személyes kapcsolat a legelső, továbbá a nyelvtanulói visszajelzés.

Az interjú angol nyelven készült, az eredeti szöveg az alábbi: I think I partly answered that question already because partly it's the personal connection between and that's a partial answer to this question. The personal relationship is for me number one, but also long-term progress has no substitute. So, feedback is essential. So, a good personal relationship and of course a part of that is feedback. So, without feedback, long-term it's no good without feedback.

Nyelvvizsgáztató, amerikai állampolgárságú angol nyelvtanár, Pécs, 2019. augusztus

Azt hiszem, ezt már korábban is érintettük. A diákok manapság több dolgot várnak el a tanároktól. A húszas éveimben voltam, amikor jött a technológiai robbanás. Az apám informatikai szakember volt, és nagyon szerette a technikát. Én olyan házban nőttem fel, ahol a technika mindig nagy dolog volt. Azt hiszem, vannak olyan emberek, mint én, akik valahogy a kettő között vannak, de azt hiszem, van egy csomó tanár az Egyesült Államokban és Európában, és a világ minden táján, akik tanári képzést kaptak, és akik már az ötvenes-hatvanas éveikben járnak, és a tanítási módszereik nem igazán felelnek meg a modern digitális diákok igényeinek. És így, ahhoz, hogy a diákjaik elfogadják őket, olyan dolgokat várnak el tőlük, amiket talán nem is tudnak, és ez visszavezet a képzéshez, és visszavezet ahhoz a filozófiához, hogy hogyan tudok megfelelni a diákok igényeinek? És szerintem, sokan ellenállnak ennek. Úgy értem, láttam sok idősebb kollégát, nem akarom idősebbnek nevezni őket, én is öregszem, de az államokban az ötvenes-hatvanas éveikben járó tanárok azok, akik ellenállnak a technológiának. Olyan, mintha azt kérnéd tőlük, hogy utazzanak el a Holdra és vissza. Szerintem a technológiának is vannak hátrányai, nem mintha az lenne a legjobb. Van, amikor megnézzük a régi tanítási módszereket, és szerintem jobbak, mint az összes új szemét, amit kitalálunk. Ez majdnem a valódi tanulás útjába áll. És azt hiszem, az tiszteletet kelt a diákok körében, ha van olyan tanár, aki hajlandó kilépni a megszokott rutinból és hajlandó játszani a technológiával, legyen bár 25 vagy 65 éves. Szerintem a diákok nagyon tisztelik azokat a tanárokat, akik kilépnek a megszokott keretek közül, és olyan dolgokat csinálnak, amelyek kívül esnek a komfortzónájukon. Ha elvárjuk a diákoktól, hogy kilépjenek a komfortzónájukból, akkor szerintem a tanároknak is ezt kellene tenniük, legyen szó akár egy új nyelv elsajátításáról, vagy bármi másról, ami a tanárok szakértelmét jelenti. Szerintem ez a központi kérdés. És ez visszatér a másik ponthoz, hogy az iskolának hajlandónak kell lennie arra, hogy tőkét fektessen be a munkaerő továbbképzésébe, mert ha egy iskolának olyan munkaereje van, akit 20 éves módszertannal képeztek ki, hogyan várják el, hogy a munkaerő lépést tartson a legmodernebb technológiával? Meg kell győzni őket, hogy fogadják el az újat, és rugaszkodjanak el a megszokottól, és ha nem hajlandóak erre, akkor a nyelviskola vezetőségének nehéz döntést kell hoznia, és azt kell mondania, hogy nézd, mit fogunk tenni, elfogadjuk-e az újat? A régiben fogunk élni? Vagy találjuk meg az egyensúlyt, mint például a vegyes tanulás esetében, ahol van egyensúly, mert szerintem ez az egészséges egyensúly, és nem vagyok híve annak, hogy ezt csak úgy elfogadjuk. Vannak problémák a technikával, rengeteg probléma. És azt hiszem, hogy az egyik olyan dolog, amit igazán csodálok az oktatási rendszerben, vannak csodálatos dolgok, és vannak dolgok, amiket nem szeretek. De az egyik olyan dolog, amit szeretek, hogy a diákoknak fiatal koruktól kezdve megtanítták, hogyan kell tényeket és adatokat tanulni, és hogyan kell elsajátítani azokat, úgy értem, mint amilyen a feleségem lexikális tudása, és úgy gondolom, hogy a magyar rendszer, ami szerintem a német rendszeren alapul, nagyon tényalapú, és szerintem ez fontos. De valamit kezdeni kell ezekkel a tényekkel. Szükséged van arra, hogy amikor összegyűjtöd ezeket az adatokat, tudd, hogy mit kezdjél velük. Nem lehet csak úgy visszaböfögni a tényeket. Kreatívnak kell lenned az információkkal, össze kell kötnöd a pontokat. Új módszereket kell kitalálnod, hogy mit lehet kezdeni ezekkel az adatokkal. Szerintem a túl sok technológia veszélye az, hogy azt várjuk, hogy a technológia tegye meg azt, amit nekünk kell. És nem mi csináljuk, fogok egy számológépet, és a számítást a

számológépen végzem el. Nem tudom, hogyan kell ezt csinálni. Vagy megkérem a Google-t, hogy mondja el nekem ezt a verset, mert nem akarom megtanulni, hogyan kell elszavalni az X szerzötől, mert mi értelme megtanulni, hogyan kell memorizálni valamit? Miközben én tényleg hiszek abban, hogy a memorizálás már fiatal korban nagyon fontos, már csak az agyunk edzése szempontjából is. Az amerikai rendszerben nem ezt tesszük. A kislányom 20 verset tud megjegyezni, én pedig alig tudok megjegyezni egyet, mert az agyam nem így lett kondicionálva fiatal koromban. Az egész a neurológiai kondicionálásról szól. És az egyetlen félelmem az, hogy a technológia, ha egyszer mankóvá válik, és használjuk, és lusták leszünk, akkor nem dolgoztatjuk meg az agyunkat. Csakúgy, mint a testünkkel: nézhetek egy videót, amiben futnak, de az nem fog nekem segíteni. És nézhetek egy videót, amiben valaki verset szaval, de attól én még nem tudom ezt megtenni. Ez az, amit a technológia veszélye alatt értek, hogy a kettő között egészséges egyensúlynak kell lennie, különben túlságosan függővé válunk ettől a mankótól, és akkor az agyunk elsorvad, és nem fejlődik.

Összefoglalva: A diákok elvárják a tanáraiktól, hogy ne a szokásos kereteken belül gondolkodjanak, elvárják a technikai haladást az oktatásban is. Az idősebb tanároknak, akik esetleg még ellenállnak a technológiának meg kell kapniuk a megfelelő továbbképzést. Ha a tanár nem alkalmazza az új technológiákat a nyelviskolának sajnos meg kell válnia az illetőtől. Vannak esetek, amikor a legújabb tanítási módszerek, nem a legjobbak, de ezek ki is hullanak a gyakorlatból. A technológiának megvannak a veszélyei is, ezért fontos az egyensúly megteremtése.

Az interjú angol nyelven készült, az eredeti szöveg az alábbi: I think we kind of touched on that before, you know, I think students expect more things out of teachers these days. And the problem is a lot of experts and you know, even if I'm not young anymore, but you know, I'm kind of in between, I'm not a millennial, but I kind of was in my twenties, that's when we had this technology boom, and my dad was an IT tech expert and he was really into technology and you know, I kind of grew up in that kind of house where tech was always big. So, I think there are people like me that are kind of in between, but then I think there are a lot of teachers in the United States and all over Europe and all over the world who are trained and who are in their fifties and sixties now, and their ways of teaching don't really meet the needs of the modern digital student. And so, to get loyalty from a student, I mean, they're expected to do things that they might not even know how to do, you know, and that comes back to training, and it comes back to philosophy, you know, and how do I meet the needs of these students, you know? And I think a lot of people are resistant to doing that. I mean, I've seen a lot of older, I don't want to call older, you know, I'm getting old too, but teachers in the States are in their fifties and sixties who are resistant to technology. It's like, it's like you're asking them to go to the Moon and back and, if they don't, at least try to grow out of that. And I think there are disadvantages to technology too, it's not like it's the best. I mean, sometimes you look at old teaching methodologies and I think they're better than all the new crap that we dream up, you know, that almost gets in the way of real learning, you know, and I think, but I think that does create respect among students, you know, having a teacher who is willing to think out of the box to play around with technology, whether the teacher is 25 years old or 65 years old. Like I think students really respect teachers who kind of think outside the box and do things that are out of their comfort zone. If we expect students to be out of their comfort zone, then I think teachers should as well, whether it's learning a new language or, you know, whatever, that, you know, teachers' kind of expertise is. Um, I think that's central. And that comes back to the other point, like schools have to be willing to invest in the capital to retrain into re-teach their workforce because if a school has a workforce that has been trained with methodology that's 20 years old, how do you expect that workforce to keep up with the cutting-edge technology? You know what I mean? Like you have to convince them to embrace the new and to think outside the box and if they're not willing to, then the

management of the language school has to make a hard choice and say look, what are we gonna do, are we going to embrace the new? Are we gonna live in the old? You know, and or find some balance, you know, like with the blended learning where there's some because I think that's the healthy balance, you know, I think I'm not a proponent of just embracing this. There are problems with technology, lots of problems, you know. And I think that one thing I really admire about the education system, there are wonderful things about it and things that I don't like. But one thing I like is that students from a young age are taught how to really learn facts and data, and like to become like, I mean like my wife's lexical knowledge and like I think the Hungarian system which I believe is based on the German system is very fact based and I think that's important, you know? But you have to do something with those facts. You know, you have to, you have to have, you know, when you when you accumulate all this data, like what do you do with it? You don't just spit it back out. You know, you have to be creative with the information, you have to connect the dots. You have to think of new ways of doing something with this data. And I think that the danger of having too much technology is we expect the technology to be that for us. Like and we don't actually, okay, I'm gonna grab a calculator and do the calculation on the calculator. I don't know how to do that or you know, I'm gonna have google recite this poem for me because I don't want to learn how to recite this poem by, you know, X author because what's the point of learning how to memorize something? Whereas I really do believe that memorization from a young age is really important just in terms of working out your brain. And you know, in the American system, we don't do that, you know? And I really, I mean my little daughter can, she's memorized 20 poems and I mean I can barely memorize one, you know, because my brain wasn't conditioned that way at a young age. It's all about neurological conditioning, you know? And my one fear is that technology, once it becomes a crutch and we use it and we become lazy, you know, we don't work our brains out. Just like with your body, like yeah, I can watch a video of people running, but that's not gonna do anything for me, you know? And I can watch a video of someone reciting a poem, but that's not gonna do anything. You know? It's so, that's what I mean by the danger of technology, there has to be a healthy balance between the two or we become overly dependent on that crutch and then we, our brains are atrophied, and they become stagnant.

Nyelvvizsgáztató, angol nyelvtanár, tesztfelkészítő, Pécs, 2019. augusztus

A nyelvtanulók elégedettségét és lojalitását nyilván úgy lehet maximalizálni, hogy nagyon tervezetten készülünk fel a nyelviskolában, minden tényező figyelembevételével, arra, hogy mit tudunk nyújtani a diákjainknak. Ha a diák azt látja, hogy a nyelviskola minden erőfeszítést megtesz annak érdekében, hogy ő az adottságaiból kihozza maximumot, akkor nyilván lojális lesz az iskolához. Ehhez nyújtanak nagy segítséget a digitális eszközök, mert még akkor is tud az iskola tanítani, amikor a hagyományos tantermi oktatás már nem megy. A teljesítmény gyakori mérése, a folyamatos visszajelzés segít a diák érdeklődését fenntartani. Egyszerű lenne azt mondani, hogy a jó teljesítmény teszi elégedetté és lojálissá a diákokat, és ez valóban így van. Ha nagy a sikeres nyelvvizsgázók aránya, sokféle tanfolyam közül lehet választani, akkor valószínűleg elégedettek lesznek a nyelvtanulók. A tanulói visszajelzések itt fontos szerepet kapnak. Mindenképpen bele kell építeni a tervezési folyamatba. Fel kell használni a visszajelzések eredményeit. Vajon összefüggésbe van-e az elégedettség és lojalitás az oktatás hatékonyságával és a képzés költségével? Nyilván az oktatásnak hatékonynak kell lennie ahhoz, hogy a tanulók elégedettek legyenek. A költség már inkább elgondolkodtató, mert kiváló minőségért, valószínűleg hajlandóak az emberek többet fizetni. Van egy olyan lélektani határ, ami már visszatarthatja a jelentkezőket, de nem hiszem, hogy a költség alapvető tényező lenne a lojalitás kialakításában.

Összefoglalva: Az oktatás hatékonysága és a tanulói lojalitás közötti összefüggés nyilvánvaló. A hatékonyság egyik mutatója lehet a sikeres nyelvvizsgák száma. Érdemes

feltérképezni az elégedettséget hozó tényezőket és azokat beépíteni a tervezési folyamatba.

ÖSSZEGZÉS: *Meghatározó szerepet tölt be a fogyasztók/vevők véleménye a nyelvoktatás területén is. Ennek segítségével kap a nyelviskola visszacsatolást arról, hogy melyek azok a tényezők, amelyek megfelelőek a vevők számára és melyek azok, amelyeken változtatni szükséges. Ezáltal a nyelvtanulók lojálisak lesznek, és ismételten igénybe veszik vagy másoknak is ajánlják a magas színvonalú szolgáltatást. A nyelvtanároknak egyensúlyozniuk kell a régi és az új tanítási módszerek között.*

III. melléklet: Kvalitatív kutatás II. – Részletes szakértői interjú jegyzőkönyv (2021)

Az interjúalany beosztása	Az interjú helyszíne	Az interjú időpontja	Kérdés formája
nyelviskola-vezető, nyelvvizsgáztató	Győr	2021. június	online
HR vezető	Veszprém	2021. július	online
HR vezető	Nyírbátor	2021. július	online
nyelvvizsga-központ vezető, nyelvvizsgáztató	Pécs	2021. szeptember	személyes
nyelviskola/stúdió vezető, nyelvvizsgáztató	Budapest	2021. október	online

Forrás: saját szerkesztés

<i>A COVID-19 milyen mértékben van hatással a nyelvtanulásra?</i>
<p>Nyelviskola-vezető, nyelvvizsgáztató, Győr, 2021. június</p> <p>Két iránya van ennek: az egyik nyelvtanulás, a másik a nyelvtanítás. A diákok nagyon szerették az oktatásnak azt a részét, különösen a felnőttoktatásról beszéltek. A cégek azonnal igényelték az oktatást, mi már másnap meg is jelentünk a különböző platformokon. Használtuk a Microsoftot, de a hangout meet is nagyon jó volt, tudniillik mi azt is felajánlottuk – nem volt rá igény – hogy a cégek felé elszámolunk azzal, amit a tanulóik produkáltak. Nehogy azt higgyék, hogy nem tanítottuk le azt, amit kértek, tehát minden dokumentálva volt online. Ontime mentek az órák és ezeket az órákat is tudtuk dokumentálni utólag az adminisztrációban akár diagramszerűen, akár pontosan időhöz kötve, volt létszámmeljelentés, ki mikor lépett be, meddig volt bent stb. A céges tanulók igényelték ezt, nem akartak egy percre se oktatás nélkül lenni és amint látható is volt később, hogy hónapokra estek volna ki, ha nem csináljuk ezt így. Egyébként mi már több tízeve elkezdtük az online oktatást. Volt régebben egy EU-s pályázat, ahol lehetett online tananyagokat kidolgozni, mi abban részt vettünk, a mai napig használjuk ezeket. Nem csak Magyarországon, nemzetközi szinten is, rengeteg olyan diákunk van külföldön, elsősorban Angliában, akik magyarok és kint dolgoznak, és nem akarják azt a horror összeget kifizetni. A kérdésre visszatérek, a nyelvtanulásra csak pozitívot tudok mondani, nyilvánvaló, én magam is azt tapasztalom és azt is vallom a kollégákkal együtt, hogy nem az ilyen gépi oktatás a legideálisabb, de átmeneti időben ez is alkalmas. Mindenképpen a kontakt órát kedveljük, amikor személyek ott vannak, de ez is könnyen átváltozhat online-ra, hiszen mi úgy csináljuk, hogy a csoportok egymást látják, belebeszélhetnek. Különböző technikai kínálat van ebben. Mi az összes programot vásárlással működtetjük, mert az ingyenes programok sajnos nagyon rossz minőségűek.</p> <p>Összefoglalva: Az érem két oldala a nyelvtanulás és a nyelvtanítás. Én magam is azt tapasztalom és azt is vallom a kollégákkal együtt, hogy nem a gépi oktatás a legideálisabb, de átmeneti időben ez is megoldás lehet. Mindenképpen preferáljuk a kontakt órát, amikor a személyek ott vannak, de az online mód is könnyen átváltozható erre úgy, hogy a csoporttagok látják egymást, beleszólhatnak. Mára már jólismert, hogy milyen sokrétű technikai lehetőség van ebben. Hasznos volt, hogy a korábbi években már szereztünk tapasztalatot az online módszer alkalmazásában.</p>
<p>HR vezető, Veszprém, 2021. július</p> <p>Azt gondolom, hogy nemcsak a nyelvtanulást, hanem a teljes oktatási rendszerünket, módszertanunkat, a hozzáállásunkat, oktatás- és tudásfejlesztés teljes területét megváltoztatta, tehát egy nagyon erős „push” effektus volt. Az egy másik kérdés, hogy nálatok azért nem nulláról indult az a rendszer, ami egy szerencsés dolog. Országos szinten az oktatásnál nem véletlenül voltak óriási elakadások, mert az oktatásnak semelyik résztvevője, platformja, anyaga nem volt elkészítve, nem voltak felkészülve. Nektek nagyon előnyös volt, hogy voltak platformjaitok. Tudom rólad, hogy évekkal ezelőtt bevezetted a digitális tanulási platformokat, tehát nyugalomban fejleszteni tudtál. Erre nyitottá váltak az emberek.</p>

Szerencsés dolog volt, hogy azonos ponton találkozott a szükséglet és az igény. Tehát azonos pontra érkeztek be, mind a tanárok, mind a diákok és az eszközök. Azonnal elérhető volt nálatok minden. A technikai, IT problémákon túl szembe kellett nézni az oktatásnak azzal, hogy milyen a tanulási hajlandósága a tanulónak, van-e egyedi problémája, például rohangálnak-e a gyerekei az angolóra alatt. A tanároknak is megfelelően kellett kezelni ezt a helyzetet, hatalmas türelemre, flexibilitásra volt szükség a nyelvtanárok részéről. Volt egy csapat, aki a gyárban dolgozott, volt, aki otthonról látta el a feladatait. Nagyon éles volt a váltás, a fizikai környezetünkben hirtelen átlépünk az adott oktatóteremből egy virtuális szobába.

Összefoglalva: Nemcsak a nyelvtanulást, hanem a teljes oktatási rendszerünket, módszertanunkat, hozzáállásunkat, az oktatás- és tudásfejlesztés teljes területét megváltoztatta a járvány, tehát egy nagyon erős „push” effektus volt. Az oktatásnál nem véletlenül voltak óriási elakadások, mert az oktatásnak semelyik résztvevője, semelyik platformja és anyaga sem volt elkészítve, nem voltunk felkészülve. Nagyon éles volt a váltás, hirtelen a fizikai környezetünkben, adott oktatóteremből átlépünk egy virtuális szobába. Szerencsés, hogy a nyelvoktatásban már voltak korábban létrehozott és kipróbált és jól működő platformok.

HR vezető, Nyírbátor, 2021. július

Ez egy nagyon összetett dolog, nemcsak a nyelvtanulásra van hatással. Hozott egy csomó pozitív változást, melynek kihívásai is voltak. Az egyik legfontosabb az, hogy a COVID előtt sok külföldi vendég személyesen jött ide, például az auditok. A látogatások személyesen zajlottak. Azóta minden virtuális. Sokkal nagyobb szerepe van annak, hogy milyen biztos az (idegennyelvi) beszédértésed, szövegértésed. Akár alapkommunikációs dolgok: hogy tudsz kapcsolatot teremteni ilyen módon idegenekkel, be tudsz-e mutatkozni, fel tudod-e vezetni a témádat. Teljesen másként tartunk tréningeket és prezentációkat. Háttérbe szorul maga a testbeszéd és a gesztikuláció, előtérbe került, hogy milyen érdekes slide sort tudsz csinálni egy virtuális tréningre, hogyan ragadod meg a hallgatóság figyelmét. Azóta nagyon sokat chatelünk, tehát mindennapos a Teams. Bejött a humor, sokkal erősebb az emoji-k használata.

Összefoglalva: A járvány hozott sok pozitív változást, melynek kihívásai is voltak. Mindennapos a Mteams felület használata. A kommunikáció során sokkal nagyobb szerepe lett annak, hogy milyen biztos a munkatársak idegennyelvi beszédértése, szövegértése. Teljesen másként zajlanak a tréningek és prezentációk is.

Nyelvvizsga-központ vezető, nyelvvizsgáztató, Pécs, 2021. szeptember

Az egyik az, hogy megváltoztatta a nyelvtanulási szokásokat. Előtérbe került az online nyelvtanulás, az online oktatás, de leginkább kényszerűségből. A tapasztalatuk az, hogy a diákok jobban kedvelik a személyes/jelenléti oktatást. Amikor kiderült, hogy online oktatás lesz, a már előre megszervezett tanfolyamokról többen visszaléptek. A másik, ami szintén hatással van a nyelvtanulásra, hogy mivel a nyelvvizsgaközpontok nem tudtak a szokásos módon vizsgákat szervezni, a nyelvtanulók nem tudtak elmenni nyelvvizsgázni. A hallgatók megkapták a diplomájukat nyelvvizsga nélkül, ami hozzájárult ahhoz, hogy a nyelvtanulási kedv csökkent. A bizonytalanságban a diákok kívánnak, bíznak abban, hogy könnyítések lesznek, és igazuk volt tavaly is és az idén is.

Összefoglalva: A járvány egyik hozadéka, hogy megváltoztatta a nyelvtanulási szokásokat. A másik, a nyelvtanulásra kiható következmény, hogy a nyelvvizsgaközpontok nem tudtak vizsgákat szervezni, a nyelvtanulók nem tudtak elmenni nyelvvizsgázni. A felsőoktatásban tanulók megkapták a diplomájukat nyelvvizsga nélkül is, ami hozzájárult a nyelvtanulási kedv csökkenéséhez.

Nyelviskola/stúdióvezető, nyelvvizsgáztató, Budapest, 2021. október

Nem a nyelvtanulásra van hatással, hiszen az folyamatosan működik, főleg a diákság körében, hanem inkább a lehetőségek változtak meg, amikor a szigorú pandémiás rendelkezések miatt sok képzést fel kellett függeszteni, a kontakt oktatást mindenképpen. Így akkor került sor arra, hogy a nyelviskolák áttértek az online oktatásra, skype-on, meeten, vagy valamilyen más felületen, ahol el tudták érni egymást az emberek, ott zajlott a nyelvoktatás. Egyértelmű visszaesés történt a nyelvoktatásban. Értem ezalatt a pályázati, támogatott, állami és EU-s képzéseket és a magánbefizetős képzéseket, de ide tartozik néhány cég is, ahol felfüggesztették a nyelvoktatást. Közrejátszott az is, hogy a kormány kedvezményt tett a „bentragadt” diplomákra. Tavaly és az idei évben több mint 140.000 diplomát adtak ki úgy, hogy nincs meg a nyelvvizsga. Ez nagyon befolyásolta a nyelviskolák helyzetét. Arra gondolnak az emberek, hogy minek tanuljanak, ha úgylis megkapják a diplomát. Ez érzékelhetően visszavetette a nyelvvizsgázók számát. Van rálátásom a helyzetre, mivel mi is vizsgahely vagyunk. Látom, hogy siralmasan alacsony a vizsgázók száma, nagyon kevés a vizsgázó a vizsgaközpontokban. Ezt a vizsgáztató tanárok folyamatosan jelzik.

Összefoglalva: A lehetőségek megváltoztak. A nyelviskolák áttértek az online oktatásra, skype-on, meeten, vagy valamilyen más felületen. Visszaesés történt a nyelvoktatásban. Számos képzést fel kellett függeszteni. A nyelvtanulók létszámának visszaesésében közrejátszott a kormány azon intézkedése a „bentragadt” diplomákra vonatkozóan, hogy tavaly és az idei évben több mint 140.000 diplomát adtak ki nyelvvizsga hiányában is. Ez az intézkedés nagyban befolyásolta a nyelviskolák és nyelvvizsgaközpontok helyzetét. Sokan arra gondolnak, hogy felesleges a nyelvtanulás, ha úgylis megkapják a diplomájukat.

ÖSSZEGZÉS: *Jelentősen megváltoztak a nyelvtanulási szokások, bár több nyelvoktatási piaci szereplő már korábban is végzett fejlesztéseket az online oktatás területén. Őket nem érte készületlenül a váltás. Míg a céges nyelvoktatás területén nem volt jelentős visszaesés, a magánszférában nagyobb lett a nyelvtanulók motivátlansága részben a kormány által hozott „nyelvvizsga amnesztia” miatt, mivel a „bentragadt” diplomákat a végzősök megkapták nyelvvizsga hiányában is a COVID ideje alatt.*

Miért iskolázzák be a munkavállalókat az idegennyelv-tanfolyamokra? Mik lehetnek a diákok/munkavállalók motivációi?

Nyelviskola-vezető, nyelvvizsgáztató, Győr, 2021. június

Kezdjük a munkavállalókkal, meg a későn érőkkel. Azt látjuk, hogy a munkavállalóknál egyértelműen elsősorban a cégnek az érdeke az, hogy tanuljon a munkavállalója. Főleg olyan cégeknek dolgozunk, nem is kevésnek, akik külföldi törzsszel rendelkeznek. A tulajdonosok és az itteni leányvállalat főleg magyar dolgozókkal, legtöbb esetben magyar vezetőkkal is rendelkezik, azonban úgy a vezetőknek, mint a középvezető szintnek referáló kötelezettsége van a cég vezetése, a tulajdonosok felé. Tehát rendszeresen tartanak online konferenciákat, de nem csak most a COVID alatt, hanem évek óta, tehát nem jönnek ide, nem repülnek ide percről-percre, hanem bekapcsolnak. Nincs tolmácsolás, hanem beszélgetni kell a középvezetőknek, akár művezető szintig is. Egyébként érezzük a motivációban is, hogy egyes tanulók, nem mindegyik, mondjuk elenyésző az arány, akik nem szívesen tanulnak, de tanulnak, mivel meg akarják tartani az állásukat. Ha feljebb haladunk az 50 év fölé, nagyon érdekes új motiváció a felnőtteknél a gyermek kivándorlása. Konkrét példákat is tudok mondani. Az egyik, az anyuka, a nagymama azért jön hozzánk az egyik idős csoportba, mert a gyerekei kivándoroltak, mindegy, hogy miért és nagyon furcsa neki, hogy az unoka szinte alig beszél magyarul, meg egyébként, ha beszél is, akkor is, amikor a nagymama kimegy Kanadába vagy Svédországba a családjához, akkor szeretne a boltba egyedül elmenni, szeretne egy kávézóba egy kávé meginni és emiatt úgy gondolja, hogy megtanulja az idegen nyelvet. A nagymamának fájdalmas, hogy nem tud beszélni, kommunikálni az unokájával, ezért óriási motiváció van bennük, tanulnak, szorgalmasak, ügyesek, nagyon aktívak. Bárcsak

sok fiatal lenne ennyire aktív a nyelvtanulásban, mint ők. A mi diákjaink, a középiskolások azért jöttek hozzánk, mert azt az oktatást, amit az iskolák adnak, nem tartják megfelelőnek. Már ez egy pozitív dolog, hogy a diákcsoport megkeres bennünket, hogy mi nem ezt akarjuk, amit ott csinálnak, hanem mi azt akarjuk, amit itt csinálnak, mert jót hallottunk az iskolájukról és jó tapasztalatunk van. Amikor az első kontakt óra után jön az SMS, vagy a message: „Nagyon jó volt az óra, alig várjuk, hogy legyen a következő.” Ilyenkor az ember azt mondja, hogy elég baj, hogy ezt nem az iskolai tanárainak mondja a gyerek, de hát addig élünk mi, magánnyelviskolák, amíg sajnos a magyar oktatás ilyen szintű. Náluk fájdalmas volt ez a COVID alatti online oktatásra való áttérésünk, még akkor is, hogyha csoportban maradtak, tehát ugyanaz a csoport ment tovább, csak mindenki a saját gépénél tanult, és hát nekik ez nem volt nagy öröm, mivel ők elsősorban azért jöttek hozzánk, hogy kontakt óra legyen, sok beszéd, mert a beszédképességük egyenlő a nullával még akkor is, ha már 10 éve tanulnak.

Összefoglalva: A munkavállalóknál egyértelműen elsősorban a cég érdeke az, hogy tanuljon a munkavállalója azért, hogy tudjon idegen nyelven referálni a külföldi anyavállalat tulajdonosainak és vezetőinek. Az 50 év fölöttiek körében nagyon érdekes új motiváció jelentkezett, a gyermek kivándorlása miatt az unokával történő idegen nyelven történő kommunikáció igénye. A nyelviskolánkban tanuló középiskolai diákok elsődleges motivációja beszédképességük fejlesztése.

HR vezető, Veszprém, 2021. július

Két időszakot különböztetnék meg; a korai időszakot és az elmúlt öt éves szakaszt. A HR-nek az volt a beiskolázási célja, hogy mivel multinacionális cég vagyunk, vannak külföldi kollégák, ezért szükséges a külföldi kollégákkal való kapcsolattartás. Korábban nem volt még meg a nyelvoktatásnak a jelenlegi kultúrája. Egy olyan generáció volt a munkaerőpiacon, amely adott esetben még az orosz nyelvoktatásban szocializálódott, nem biztos, hogy a mostani – például angol, német, francia – tehát a mostanában az üzleti világban használt nyelvekkel találkozott vagy elsajátította, vagy ha tanulta is, nem a megfelelő szinten volt. Az egyetemi hallgatók is nagyon küzdöttek azzal, hogy az utóbbi időben kifejezetten csak angolul prezentáltak. Az általános nyelvoktatási sajátosságok a multinacionális cégeket kényszerhelyzetbe hozták. A nemzetközi piacról betérő vállalatoknak nagy igénye volt olyan emberekre/munkavállalókra, akik beszélnek a nyelvet. Azt kell, hogy mondjam, hogy most egy nagyon változó tendencia indult be, új generációk jelentek meg. Régen mindenki felkapta a fejét, ha jól beszéltél egy idegen nyelvet, de ma már az a sikk, ha több nyelvet beszélsz. A vállalatnál, jelenleg nálunk, ez a jövő felé orientálódás. A szervezetünket, az embereinket, az eszközeinket, a működésünket, szóval mindent, nagyon koncentrálnak arra, hogy felkészültek legyünk a jövő tekintetében. Nyilván, senkinek nincs egy csodaszemüvege, hogy lássa mi várható majd a jövőben, de az biztos, hogy a nyelvtanulás, a nyelvek elsajátítása ott van a jövőbeni készségfejlesztési igényünkben, abban ez mindenképpen szerepel. Jelenleg olyan készségfejlesztő programok, mint például az e-learning angolul működik. Azt várom el egy itt dolgozó kollégától, hogy fejlessze magát, és jó szakember legyen, és a nemzetközi csapatban, azokkal, akikkel együtt dolgozik, angolul kell beszélnie. Ez a vállalati igény/fejlesztési igény. Ez az, amiért beiskolázod a munkavállalódat, ezért adom oda neki ezt a lehetőséget időben. Korábban, az a vállalat, amely tudta a nyelvtanulást megfinanszírozni, időben biztosítani, az egy presztízs volt, korábban ez egy juttatás volt, de ma már ez olyan természetes, mint az, hogy például laptopot, vállalati kocsit kapnak a munkavállalók.

Összefoglalva: Multinacionális cég vagyunk, vannak külföldi kollégák, akikkel a kapcsolattartás napi szinten történik, így elengedhetetlen a magabiztos nyelvtudás. Ma egy idegen nyelv ismerete nem elég. Nem csak a múltban, de az biztos, hogy a jövőben is ott van a nyelvtanulás szükségessége, az idegen nyelvi készségek fejlesztésének igénye. A cég által felkínált nyelvtanulási lehetőség ma már nem juttatás, hanem a munkavállalóknak nyújtott szükségesszerű szolgáltatás.

HR vezető, Nyírbátor, 2021. július

A munkavállalót két ok motiválja:

1. Az általános ok: a munkavállalók érzik azt, hogy ez egy olyan képzés, amelyik a piacon drága. Tudják, hogy ez nem egy olcsó szolgáltatás, cafetériának tekintik gyakorlatilag. Egyrészt kiváltság, hogy tanulhatnak, mert ez azt jelenti nekik, hogy fontosak a cégnek/”beruháznak” beléjük. Ezt kommunikáljuk a munkavállalókkal, másrészt ők is érzik, hogy ezzel értékesebbek lesznek a munkaerőpiacon, gondolatban már ők ezt be is teszik az önéletrajzukba.

2. Másrészt a mindennapi helyzetek, a kényszer. Aki bekerül a céghez, nagyon hamar szembesül azzal, hogy angol nélkül halott, mert jött egy termékreklamáció vagy egy külföldi kollégával kommunikálni kell Teams-en, prezentálni kell, call-on kell részt venni.

Összefoglalva: A munkavállalót két ok motiválja: egyrészt érzi, hogy teljesítményképes nyelvtudással értékesebb lesz a munkaerőpiacon, másrészt a napi munkafolyamatokban angol nyelvű kommunikáció zajlik a külföldi kollégákkal Teams-en.

Nyelvvizsga-központ vezető, nyelvvizsgáztató, Pécs, 2021. szeptember

Úgy gondolom, hogy most már ott tartunk, hogy a munkaerőpiacon szükség van az idegennyelv-tudásra. Talán nincs is olyan szakma, ahol legalább angolul alapfokon ne kéne tudni kommunikálni, mert számos külföldi cég működik Magyarországon, leányvállalatok vannak. Ha csak Pécsre gondolok, nem is tudok olyan céget mondani, amelyik nagy és magyar cég. Ha itt valaki tud angolul, és még németül is tud, akkor el tud helyezkedni, bármilyen szakmája is van tulajdonképpen. Ezek a külföldi cégek szakmai tapasztalatcsere miatt is iskolázzák be a munkavállalóikat, hiszen a kommunikáció a külföldi kollégákkal nagyon fontos. Többször hallom, hogy úgy vesznek részt a tréningeken, hogy jelen vannak a pécsiek, de a németek, a törökök is, és kollégák egyéb országokból. A továbbképzések szervezése is sokkal egyszerűbb, ha van egy közös nyelv. Az ismeretségi körömben is többen vannak, akik kimennek dolgozni külföldre, a leányvállalatnál kezdik, beszélnek annyira a nyelvet, hogy megállják a helyüket külföldön is. Nyilván a motiváció a fizetés. Ha valaki külföldön dolgozik, az itteni bére többszörösét keresi. A munkavállalók szempontjából a külföldi munkavállalás az egyik legfontosabb motiváció. Az, hogy tudjon a kollégákkal külföldön kommunikálni, nyilván fontos, de nem abból él, hogy megérti, mit mond a külföldi kolléga. A diákoknál a motiváció szintén változó. Magyarországon a legnagyobb motiváció a nyelvvizsga, mert szükség van a nyelvvizsga-bizonyítványra ahhoz, hogy diplomát szerezzen. De van egy bizonyos réteg, aki külföldön szeretne továbbtanulni. Már kérdezi, hogy milyen nyelvvizsgát tegyen, hogy elfogadják-e például Bécsben vagy itt és ott. Számos angol nyelvű program van az EU-ban. A szomszédos országban, Ausztriában is sokan vannak, akik angol nyelvű programon vesznek részt, igaz német nyelvterületen. A diákoknál alapvetően ez a két motiváló tényező van, azaz vagy tovább szeretne tanulni külföldön, vagy nyelvvizsgára van szüksége.

Összefoglalva: A munkaerőpiacon szükség van az idegennyelv-tudásra. Ha valaki tud angolul és németül is, akkor könnyen el tud helyezkedni bármilyen szakmája van. A külföldi cégek szakmai tapasztalatcsere miatt is beiskolázzák a munkavállalóikat, hiszen a kommunikáció a külföldi kollégákkal nagyon fontos. A munkavállalók szempontjából a magasabb fizetést kínáló külföldi munkavállalás az egyik legfontosabb motiváció. A diákoknál alapvetően két motivációt tudnék megemlíteni: külföldön szeretne továbbtanulni, vagy nyelvvizsgára van szüksége.

Nyelviskola/stúdióvezető, nyelvvizsgáztató, Budapest, 2021. október

Ez egy nagyon összetett dolog. Ha a dolgozókon múlna, nagyon kicsi az a százalék, aki részt venne a nyelvoktatásban, ha a munkahelye nem noszogatná, a nagy többség nem annyira.

Mi most benne vagyunk abban is, hogy a cégek különböző pályázatokat adnak be, és ezekhez tartoznak különféle képzések. A nyelvi képzés is választható, és az intézmények

„kényszerből” beiskolázzák a munkavállalókat ahhoz, hogy valamiféle eszközfejlesztést, vagy mást elérjenek. A pályázat miatt ennek is meg kell felelni, és akkor ki van pipálva, hogy beiskolázták „XY-t”. Akik motiváltak ebben a dologban, azok szinten tudják tartani a tudásukat vagy nyelvvizsgát akarnak tenni. Esetleg a szóbeli készségeiket próbálják fejleszteni. Gondolom, hogy sok embernek kell a munkájához, hogy meg tudjon szólalni idegen nyelven és ez motiválhatja őket.

Összefoglalva: A cégeket sokszor a pályázati kiírásoknak való megfelelés kényszere ösztönzi munkavállalóik nyelvoktatásának megszervezésére. Munkahelyi kényszer nélkül az egyén magától sokszor nem vállalkozna nyelvtanulásra. Akik motiváltak, azok szinten akarják tartani a tudásukat, vagy nyelvvizsgát akarnak tenni.

ÖSSZEGZÉS: *A munkavállalók motivációja lehet a magasabb fizetést kínáló külföldi munkavállalás, a napi szintű idegen nyelvi kommunikáció a külföldi kollégákkal akár személyesen, akár online platformon. Az 50 év fölötti nyelvtanulók motivációja a külföldön élő, magyar nyelvet nem, vagy csak gyengén beszélő unokával történő kapcsolattartás, de vannak olyan nyelvtanulók is, akik motivációja meglévő nyelvtudásuk szinten tartása. A diákok motivációja alapvetően kettős: külföldi továbbtanulás vagy nyelvvizsgára, azaz „papírra” van szüksége.*

Milyen tényezők segítségével lehet a hallgatói elégedettséget és a lojalitást maximalizálni?

Nyelviskola-vezető, nyelvvizsgáztató, Győr, 2021. június

Az a baj, hogy az online oktatásról még nincsen sok tapasztalat, mivel ilyen intenzitással mi is csak egy fél éve alkalmazzuk ezt a formát ezeknél a csoportoknál. Mi régen is oktattunk így, régóta működik, és ez teljes egészében pozitív. Egyébként legrégebben a skype-os oktatást használtuk, mert nem volt más abban az időben, de a skype-os oktatásunk is nagyon hatékony volt. Például olyan érdekes, kimondottan speciális tanfolyamokhoz használtuk ezt a skype-os oktatást, mint a telefonos call centerek dolgozóinak képzése, tudniillik ott sem szemtől-szemben van a betelefonálóval az illető és azóta, amióta bevezettük ezt a módszert, azóta már mindenki lekoppintotta. Ezek a képzések nagyon hatékonyak voltak. Általánosságban azt tudom mondani, hogy mi célorientáltan tanítunk, tehát nálunk nem az a fontos, hogy a tankönyv első három oldalát tanulja meg az illető a következő órára, hanem mindig felmérjük a nyelvtanuló igényét. Saját szabadalmunk 1985 óta a projektorientált oktatás, ezt végezzük akár online, akár nem online. Mindig megvizsgáljuk azt, hogy az adott csoportban – kisebb csoportban, vagy nagyobb csoportban – mit akarnak elérni a tanulók, és arra koncentrálna vesszük a tananyagot. Ha kell, akkor több nyelvtant, ha kell, akkor több beszédet, ha kell, akkor a gyakorlati oldalt, és talán ennek köszönhető, hogy – nem akarok rossz számot mondani – 90% fölött van, lehet még a fölött is a sikeres nyelvtanulóink száma. Ezt nem csak azzal mérjük, hogy sikeres nyelvvizsgát tett, mivel nagyon sokan nem akarnak nyelvvizsgázni, hanem elérik-e azt a célt, amit akartak, tehát el tudnak menni külföldre az unokákhoz, tudnak boldogulni, előre tudnak lépni egy vállalatnál.

Összefoglalva: Mi célorientáltan tanítunk. Nálunk sikeresnek mondható a nyelvoktatás, mivel 90% fölött van a sikeres nyelvtanulók száma. Nem csak azzal mérjük a sikerességet, hogy tettek-e nyelvvizsgát, mivel nagyon sokan nem akarnak nyelvvizsgázni. Mi azt nézzük, hogy elérik-e azt a célt, amit kitűztek, azaz el tudnak-e menni külföldre az unokákhoz, előre tudnak-e lépni egy vállalatnál.

HR vezető, Veszprém, 2021. július

Akikkel nincs közvetlen kapcsolat, akikkel nem megyek be egy megbeszélésére, azoknak nem tudom megítélni a nyelvtudását, azt, hogy egy fél év, vagy év után jobban beszélnek-e angolul, mint korábban. Ez a teljesítményértékelésben szokott megjelenni a tréningek címszó alatt, és ezt paraméterként mindig figyelembe szoktam venni, továbbá a vezetők adnak visszajelzést a kollégák nyelvi fejlődéséről. Amit példaként ki tudnék emelni, az az, hogy nálunk a Planning vagy a beérkező alpanyagot kalkuláló logisztika egy óriási, komplex

rendszer, amely az elmúlt öt évben óriási változáson ment keresztül. Fontos, hogy a kollégák hogyan tudják érvényesíteni a saját érdekeit, a gyár érdekeit, adott esetben egy-egy megbeszélés alkalmával. Van a kollégák között például egy tehetséges fiatal lány, aki a gimnáziumban tanult angolt, de mégis segítette őt a kurzus, és zseniálisan be tudta illeszteni magát, a nyelvtanulás hozzájárult az önbizalmához. A másik mutató, ami nekem, mint HR-nek fontos, hogy nagyon lényegesen segítette a nyelvtanuláson, nyelvtudáson keresztül megszerzett önbizalom az embereket abban, hogy magabiztosabban lássák el a munkájukat, jobban érezzék magukat a hétköznapiakban és fluktuációról gyakorlatilag nem is beszélünk. Ebben is megmutatkozik az oktatás haszna, nem vándorolnak el az emberek, mert képesek hatékonyabban ellátni a munkájukat, képesek leküzdeni azokat a nehézségeket, melyek a munkájuk során keletkeznek.

Összefoglalva: A Planning az elmúlt öt évben óriási változáson ment keresztül. Fontos, hogy az adott kolléga hogyan tudja érvényesíteni a saját érdekeit, a gyár érdekeit egy-egy megbeszélés alkalmával. A másik mutató, hogy a nyelvtudáson keresztül megszerzett önbizalom segítette az embereket abban, hogy magabiztosabban tudják ellátni a munkájukat, jobban érzik magukat a hétköznapiakban.

HR vezető, Nyírbátor, 2021. július

Őszinte leszek, van, akinél nagyon egyértelműen látom a változást, van, akinél nem, mivel nem állok vele napi kapcsolatban a vállalaton belül. Az online oktatófelület lehet akármilyen jó, ha a hallgató nem rakja hozzá a magáét, akkor nem tudja kihozni azt a potenciált, ami benne van. Van, akit kevésbé tudok megítélni, mivel nem hallom mindennap előadni. Sokan jönnek hozzám azzal, hogy mennyire jó volt az óra, mennyire jó dolgokat tanultak, és látom, hogy a dolgozó egyre magabiztosabb.

Összefoglalva: A felület lehet akármilyen jó, ha a hallgató nem rakja hozzá a magáét, akkor nem tudja kihozni azt a potenciált, ami benne van. Van olyan, akiről egyértelműen látom, hogy egyre magabiztosabb.

Nyelvvizsga-központ vezető, nyelvvizsgáztató, Pécs, 2021. szeptember

Konkrét információm erről nincsen. Úgy gondolom, hogy ami a céges oktatást illeti, csak külföldi tapasztalataim vannak. A nyelviskoláknak nagyon komoly minőségbiztosítási rendszereik vannak, amivel mérik a diáknak/felnőttek a haladását. Az előremenetelüket folyamatosan mérik saját kimeneti tesztekkel. Mindez online követhető, de erről én még itt Magyarországon keveset hallottam. A mi saját kurzusaink/egyetemi oktatók, illetve egyetemi dolgozók kurzusait figyelembe véve annyira heterogén a résztvevők köre, hogy itt nagyon nehéz mérni, hogy ki honnan hová jutott el. Van egy bemeneti teszt és egy kimeneti teszt, de ez nem annyira árnyalt, mint ahogy ezt meg lehetne tenni egy minőségirányítási rendszerrel.

Összefoglalva: A céges oktatást illetően csak külföldi tapasztalataim vannak. Tudom, hogy a külföldi nyelviskoláknak nagyon komoly minőségbiztosítási rendszereik vannak, amivel mérik a diáknak/felnőttek haladását, mindez online követhető. A mi belső kurzusainkon az egyetemi oktatók, illetve egyetemi dolgozók haladását nagyon nehéz mérni, hogy ki honnan-hová jutott el.

Nyelviskola/stúdióvezető, nyelvvizsgáztató, Budapest, 2021. október

A tanárok mindent megtesznek az eredményesség érdekében. Mi eredménycentrikusan dolgozunk, mert leginkább nyelvvizsgákra készítünk fel, és a tanárainknak az egy fontos szempont, hogy eredményesek legyenek, és ezért mindent megtesznek. Fontos számukra, hogy magasabb szinten legyenek az emberek, mint ahogy elkezdték. A valóságban sajnos nem így van. Sokan valamit tanulgatnak az órán, szinte nem lehet házi feladatot feladni, nem tanulják a szavakat vagy a nyelvtani szerkezeteket. Azt veszem észre, hogy sokszor hiányoznak az óráról és a többsége nem úgy áll a nyelvtanuláshoz ahogy kéne, de inkább ezt a többségre mondom, mert vannak, akik motiváltak, szívesen járnak a nyelviskolába. Még a kevésbé motiváltak is szívesen vesznek részt a tanfolyamon, de mindig találnak maguknak

valamiféle kifogást, hogy miért nem tudnak részt venni egy-egy órán. Azokat a tanfolyamokat soha nem tartottam sikeresnek, ahol nincsen valami tét a végén, csak tanulgatnak. A tanulgatás nem visz sehová, ha nem tűzünk ki valamiféle célt, akkor ellaposodik a kurzus akármennyire jó a tanár, bármit is próbál tenni. Az emberek úgy érzik, hogyha nincs követelmény, akkor nekik sem kell tenni semmit. Hogy egy cég hogyan választ ki egy nyelvviskolát, az nagyon esetleges. A ti esetetekben már bejáratódott, de csak úgy, hogy az emberek vitték a jó hírért az iskolátoknak és tulajdonképpen ez is egy személyes közvetítés. Lehet itt mindenfélét kitenni a honlapra, online, de végső soron mindenkit csak az befolyásol, hogy XY mit mond. Tehát, ha valaki valamiről jót mond, vagy rosszat mond, ez nagyban befolyásolja a másikat. Sokszor van úgy, hogy kiválasztanak egy oktató céget, és ha az nem válik be a következő alkalommal egy másikat választanak ki. A személyes tapasztalat azt mutatja, hogy egy cég nyelvviskola választásánál lényeges, hogy milyen a nyelvviskola nyelvi programjának a felépítése, milyen tanárt küld, hogy tudja a tanár kialakítani a jó kapcsolatot a munkavállalókkal.

Összefoglalva: Mi eredménycentrikusan dolgozunk, mert leginkább nyelvvizsgákra készítünk fel, és a tanárainknak fontos szempont, hogy eredményt érjenek el, ezért mindent megtesznek, hogy a felkészítés sikeres legyen és magasabb szintre jussanak a nyelvtanulók, mint ahogy elkezdtek. Sajnos a valóságban nem így van, mivel sokan csak tanulgatnak az órán. Azokat a tanfolyamokat soha nem tartottam sikeresnek, ahol nincsen tét a végén. Ha nem tűzünk ki valamiféle célt, ellaposodik a tanfolyam akármennyire jó is a tanár. Az emberek úgy érzik, hogyha nincs konkrét követelmény, akkor nekik sem kell tenni semmit.

ÖSSZEGZÉS: *A nyelvtanulási folyamat sikeressége érdekében már az oktatási folyamat kezdetén ki kell tűzni az elérendő célt, tudatosítani kell a tanulóknak, hogy miért tanulják az idegen nyelvet, mi is a motivációjuk. Az emberek úgy érzik, hogyha nincs kézzel fogható követelmény, akkor nekik sem kell tenni semmit.*

Milyen gátló/akadályozó tényezőkre gondolhatunk az idegennyelv-tanulásban?

Nyelviskola-vezető, nyelvvizsgáztató, Győr, 2021. június

Nagyon sok gátló tényező van. Az első, az az idő, ami eszembe jutott, lehet, hogy nem ez a legfontosabb. Egyszerűen ki vannak merülve az emberek, van, aki 12 órát dolgozik a munkahelyén, a diákok is ki vannak vasalva, nagyon sok fölösleges tudással, egyéb más külső elfoglaltsággal. Az unokáim például sportra járnak, nem érnek rá, tehát elsősorban az idő az, ami gátolja őket, mert mindig a nyelvtanulást sorolják utoljára. Pedig nyelvet tanulni nagyon fontos. Ez a munkavállalókra ugyanígy vonatkozik, mint a diákokra. A másik akadályozó tényező az oktatás minősége. Hát, sajnos, ott tartunk, hogy nemhogy kevesebb munkánk lenne, hanem egyre több van. Ahogy említettem is az előbb, hogy gyerekek maguk keresnek meg bennünket, de csoportosan, hogy foglalkozzunk velük, mert ők tanulni akarnak. A másik pedig, hogy a tanárok minőségét nem akarom említeni. A nyelvnél különösen igaz, hogy a jó nyelvtanárok, megkeresik máshol a helyüket, akár cégeknél vannak, akár HR vezetők, akár tolmácsolnak, akár magasabb pozícióba is kerülhetnek a cégeknél a magas szinten nyelvet beszélők. Másrészt pedig egyszerűen azt mondhatják, hogy minek menjek be egy iskolába, inkább otthon megfőzöm az ebédet, miközben kavarom a rántást, aközben tartok egy órát. Most a jobbak ezt meg tudják tenni. Tehát a nyelvtanári minőség egy újabb akadályozó tényező. Nincs megfelelő minőségű oktatás a hozzáférhető helyeken a diákok számára. Az anyagiak is természetesen, mert aki minőséget akar kapni, annak fizetni kell érte, és sok nyelvtanulót korlátoz az anyagiak hiánya. Most ugyan bevezették a felnőttképzési kölcsönt is, van diákhitel. Én nem látom reálisnak azt, hogy aki felnőtt és dolgozik és családjára van, az nyelvtanulás miatt fog felvenni kölcsönt. Lehet, hogy valaki szakmát akar váltani, és esztergályosból akar valami más lenni, arra felveszi a felnőttképzési kölcsönt, de sajnos a nyelvre nem valószínű. Bár ne így legyen, de ez is egy tényező, az anyagi rész, ami befolyásolja a tanulást.

Összefoglalva: Az első, az az idő, a másik akadályozó tényező az oktatás minősége és az anyagiak.

HR vezető, Veszprém, 2021. július

Ha azt feltételezzük, hogy az idegennyelv-oktatás vállalati környezetben, munkaidőben, a saját munkaköröd mellett zajlik, akkor ott mindig felléphetnek nem várt események. Nagyon függ magának a szervezetnek a tanuláshoz való hozzáállása, jelen esetben az idegennyelv-oktatáshoz való hozzáállása, tehát én vezetőként mennyire tudom azt akceptálni, hogy 1 órára vagy 1,5 órára akár még 45 percre is, kivonom a munkatársat forgalomból, azaz én vezetőként hogyan élem meg. Én, mint HR vezető hiába tartom fontosnak a nyelvvizsgát, hogyha egyébként a közvetlen vezető negatív impulzusokat bocsát ki. A másik, ami befolyásoló tényező lehet, hogy milyen az a szervezet, ahol éppen a nyelvvizsgát folyik. Van-e ebben a szervezetben erős leszabályozás, szabálykövetés, tehát a vállalat harmonikusan működik-e, vagy egy nagyon pörgő cég, vagy, hogy milyen időszak van a vállalat életében. Nálunk van egy peak időszak, a szezonális. Ha valaki a Planningen dolgozik, vagy egy olyan termelési területen, amely kritikus, és el kell kerülni a veszteségeket vagy nagy problémákat, akkor mérlegelés előtt áll, mint munkavállaló, hogy lemondja-e vagy ne a nyelvórát. Tehát, ha nincs meg az az erős támogatás a vezetői oldalról, hogy a vezető azt mondja, hogy menjen el nyugodtan a nyelvórára, megoldjuk ezt a problémát, akkor ezzel a nyelvvizsgának számolni kell. Megértették lassan a vezetők is, hogy az ő saját jól felfogott érdekük, hogyha a későbbiekben projektekkal vagy bármivel haladni szeretnének, akkor azt nem fogják tudni megtenni anélkül, hogy igenis ne fejlesszék az embereket.

Összefoglalva: A siker nagyon függ a szervezetnek, a vezetőnek a tanuláshoz való hozzáállásától. Ha egy nagyon pörgős időszak van, akkor az adott terület vezetőjének mérlegelnie kell, hogy elengedi-e a munkavállalóját a nyelvórára vagy sem. Megértették a vezetők is, hogy az ő saját érdekük, hogyha a későbbiekben projektekkal haladni szeretnének, fontos, hogy fejlesszék a dolgozók nyelvtudását.

HR vezető, Nyírbátor, 2021. július

Gátló tényező? A rohangálás, stresszes munkakör, ez nagyon munkakör függő. Másrészt nekem, mint munkahelynek felelősségem van abban, hogy a life-long learning-et erősítsük, hogy a nyelv nem egy tantárgy, tehát nemcsak erre a 60 percre kell beülni az órára, hanem legyen a mindennapjaid része az idegen nyelv.

Összefoglalva: A rohangálás, stresszes munkakör lehet akadályozó tényező, de fontos belátni a vezetőknek, hogy a life-long learning-et erősítsék, azaz a munkavállalók mindennapjainak része legyen az idegen nyelv.

Nyelvvizsga-központ vezető, nyelvvizsgáztató, Pécs, 2021. szeptember

Talán a motivációval kezdeném. Az iskolások/diákok amikor még kicsik (alsós, maximum 5. osztályosok), még nem fogják fel, hogy az angol- vagy a németóra nem kényszer, hanem ebből nekik később hasznuk lesz, és amire ők rájönnek, hogy a nyelvtanulás milyen fontos, addigra már felnőttek, azaz kikerültek a közoktatásból. A közoktatásban a motiváció a plusz pont a nyelvvizsgáért és a diploma megszerzéséhez a kötelező nyelvvizsga. Tudjuk, hogy az államilag finanszírozott szakok száma drasztikusan csökken és bizonyos karokra, szakokra csak úgy lehet bejutni, ha van minimum egy felsőfokú nyelvvizsgálója és „X” számú emelt szintű érettségije a jelentkezőnek. Ha van, aki motivált, ezért motivált. A felnőttek és a diákok is, sokáig vannak az iskolában/a munkahelyen, és egy-két délutáni elfoglaltságra, vagy edzésre járnak, akkor este nyolckor érnek haza. Akkor már nem igazán hatékony a nyelvtanulás sem. A felnőtteknél, talán a sikerélmény hiánya az, amiért demotiváltak. Van, aki azt mondja, azért nem kerül feljebb a ranglétrán, mert nincs nyelvvizsgálója, de nem tesz érte semmit, mert ráfogja, hogy nincs ideje. Ebben is van igazság, amíg egy családanya esetében a gyerekek kisebbek, ott valóban nincs idő, amikor a gyerekek nagyobbak, akkor már belekényelmesedtek abba, hogy a nyelvvizsga nélkül is megvoltak eddig és meglesznek

anélkül körülbelül nyugdíjig.

Összefoglalva: Hátráltató tényező a diákok körében a motivátlanság, amely tulajdonképpen az érdeklődés hiánya, a nyelvtanulás hasznosságának be nem látása lehet. A felnőtteknél a sikerélmény hiánya az, amiért az egyén demotivált és az időhiány.

Nyelviskola/stúdióvezető, nyelvvizsgáztató, Budapest, 2021. október

Ez a probléma összefügg azzal, amit az előbb elmondtam. Egy bizonyos szintig terhelhető valaki, de utána már nem foglalkozik semmivel és úgy érzi, hogy inkább a munkájában kell megfelelni. Ha van valamilyen munkája, amit a munkaidő után kell megcsinálni, akkor kihagyja a nyelvórákat, és dolgozik inkább a nyelvóra helyett. Előfordult olyan is, hogy valakit beosztanak a nyelvóra időpontjában, mivel a főnöke azt mondta, hogy ezt vagy azt kell megcsinálni. Bizonyos százalékban vannak képességbeli problémák. Lássuk be, hogy nem lesz mindenki atomfizikus, és ugyanígy a nyelvhez is sok embernek nincs affinitása hiába szorgalmas, akkor sem tudja az agya felfogni.

Összefoglalva: Felnőtteknél az időhiány a fő probléma. Bizonyos százalékban vannak képességbeli problémák is. Sok ember hiába szorgalmas, de ha nincs affinitása, akkor nem tudja felfogni az idegen nyelvet.

ÖSSZEGZÉS: *A diákok körében gátló tényező a motivátlanság, mely az érdeklődés hiánya, a nyelvtanulás hasznosságának be nem látása, de a közoktatásban az oktatás gyenge minőségéből is fakadhatnak problémák. Ugyanakkor az anyagi háttér is lehet akadályozó tényező. A felnőtteknél a sikerélmény hiánya és az időhiány az, amely a motivátlansághoz vezethet. A vállalati oktatásban a stresszes munkakör vagy a zsúfolt időbeosztás lehet gátló tényező. Bizonyos százalékban vannak képességbeli problémák is. A viselkedési szokások is szerepet játszhatnak az idegennyelv-tanulásban, azaz sok esetben hiányzik a tanuló kitartása, illetve érezhető az erőfeszítés hiánya.*

Hogyan változik a nyelvviskolák jövője, ha a tantermi nyelvoktatást a digitális eszközökkel/platformokkal/online oktatással együtt működtetik?

Nyelviskola-vezető, nyelvvizsgáztató, Győr, 2021. június

Ha együtt, ezen a szón van a hangsúly, akkor semmi probléma nincs, de én továbbra is azt mondom, hogy a közvetlen kontakt megoldás az azért jobb, mert jobban lehet tanulni úgy. Azon nyelvviskolák jövője, és ez nem csak a nyelvviskolákra vonatkozik, mert a felnőttképzésben is érintett vagyok, azokra is ugyanígy vonatkozik, hogy akik nem tudják felvenni a lépést a technika fejlődésével, egyáltalán a követelményekkel meg az elvárásokkal, az igényekkel, azok tönkre fognak menni. Meg kell találni azt a technikai és szakmai oldalt, ami a minőséget nem fogja rosszabbá tenni azzal, hogy néha bekapcsolják a digitális eszközöket. Nemrégiben volt két ilyen továbbképzés is a Nyelvviskolák Szakmai Egyesületében, ahol kimondottan erről volt szó, hogy hogyan kell jól online oktatni. Nagyon jó előadók voltak. Úgyhogy, ha azok a nyelvviskolák, amelyek minőséget akarnak nyújtani, veszik a fáradságot, hogy a tanáraikat képezzék, a tanárok, akik egyénileg működnek, azok is veszik a fáradságot, hogy ők megtanulják azt, hogy ezt hogyan kell csinálni, akkor azok életben maradnak. Szerintem a nagy része nem akar tanulni. Most is láttuk azt, hogy kilenc tanára volt az egyik tanulóknak abból három volt az, aki valódi online oktatást csinált, hat – és az arányt mondom, ugye 1/3 és 2/3 – az egyszerűen nem is foglalkozott a gyerekekkel, be sem kapcsolta a gépet, nem is küldött anyagot. Arról nem is beszélve, hogy az online az online és ontime, tehát ha reggel 8:45-kor kezdődik a második óra akkor én is belépek, mert a diákjaim is ott vannak. Egyszerűen nem vették a fáradságot.

Összefoglalva: Azon nyelvviskolák/felnőttképző intézmények, akik nem tudják felvenni a lépést a technika fejlődésével, az új követelményekkel és elvárásokkal, a megváltozott igényekkel, azok tönkre fognak menni. Meg kell találni azt a technikai és szakmai oldalt, ami a minőséget nem fogja rontani a digitális eszközök alkalmazásával. Azok a nyelvviskolák, amelyek minőséget akarnak nyújtani, továbbképezik a tanáraikat, de a továbbképzést az egyéni

vállalkozók számára is nélkülözhetetlenek tartom.

HR vezető, Veszprém, 2021. július

Én arra számítok, hogy be fog épülni a különböző tudományterületekbe, tantárgyakba. És azért gondolom ezt, egyrészt, mert innen a vállalati oldalról veled/veletek együttműködve valamelyest a nyelvoktatásnak a fejlődését sikerült nyomon követnem, másrészt pedig azt gondolom, hogy az elmúlt években nem keveset beszélgettünk arról, hogy a vállalatnál folyó projektekbe az órák bizonyos részeit hogyan tudnánk beépíteni. Tudnék a saját területemről is példát mondani, hogy minden szinten szükség van erre. Például employer branding témakörében állítottam össze egy elég részletes kérdőívet Közép-Kelet Európa összes HR-ének, és ott is szükség van arra, hogy bizonyos kifejezéseket megtaníts vagy értelmezz. Találkoztam azzal, hogy például az Employer Branding Value Proposition kifejezést nem tudták értelmezni, nem ismerték. Igen is van igény, hogy adott szakmának, esetemben a HR-nek, azokat a kulcsfontosságú szakmai kifejezéseit meg kell tanulnod egy, kettő update-telni kell a tudásodat.

Összefoglalva: A nyelvoktatás, a nyelvi óra, nem fog megszűnni a közoktatásban, de azt gondolom, hogy lesznek bizonyos készségek, melyek oktatása átalakul a jövőben kihasználva a digitalizációs világot. A vállalatnál folyó projekteknek bizonyos részei beépítésre kerülnek a nyelvórákba.

HR vezető, Nyírbátor, 2021. július

Egyértelműen ez az út. Szükség van a tantermire is, de másként, az emberi kapcsolatok fontosak. Egy Teams meeting soha nem lesz olyan, mintha ott ülnél valaki mellett, de egyre több lesz az online, sok az előnye, annyira flexibilis.

Összefoglalva: Egyértelműen csak ez a fejlődés. Szükség van a tantermire is, de másként. Az egyre gyakoribb online oktatás fő előnye a flexibilitás.

Nyelvizsga-központ vezető, nyelvvizsgáztató, Pécs, 2021. szeptember

Ha nem feltétlenül a hibridről beszélünk, hanem arról, hogy online oktatás, akkor minden nyelviskola vonzáskörzete nagyobb lesz, mert teljesen mindegy, hol ül a tanuló. Van erre példa, sokan tanítanak magyarországi tanárok külföldi diákokat online, akik a világ különböző országaiban vannak. A hibrid az egy más téma. Ennél nagyobb motiváció kell, mert ott van a tanár az óra idején, de amikor otthon van a diák és egyedül van, az egy irányított oktatás, melyre nem mindenki kapható és nem is alkalmas.

Összefoglalva: A hibrid oktatásnál nagyobb motiváció kell. Az egy irányított oktatás, melyre nem mindenki kapható és nem is alkalmas.

Nyelviskola/stúdióvezető, nyelvvizsgáztató, Budapest, 2021. október

Erről az utolsó másfél évben sokat beszélünk és arra jutottunk, hogy jó dolog az online oktatás a fiatalok körében, mivel nem kell elutazni, kimozdulni. A személyes találkozás a tanárral és a csoporttal azért mégis más. Az emberek társas lények, vágnak arra, hogy másokkal legyenek, kivéve azt, aki egyéniben tanul, mivel ő valami miatt azt választotta. De ha valaki beiratkozik egy csoportosba vagy a munkahelyen van azt látom, hogy jobban szereti azt, ha személyesen, együtt vannak. Úgy tudom elképzelni, hogy lesz elszórtan kontakt óra és a többi megy online formában.

Összefoglalva: Jó dolog az online oktatás, de az emberek társas lények, ezért elengedhetetlen a személyes találkozás. Lesz elszórtan kontakt óra és a többi online formában.

Melyek a nyelvoktatás kulcs sikertényezői hosszú távon? Mitől lesz sikeres egy nyelviskola?/ Mit kell adniuk a nyelviskolának ahhoz, hogy sikeresek legyenek?

Nyelviskola-vezető, nyelvvizsgáztató, Győr, 2021. június

Részben ezt már megválaszoltam, de akkor most kibővítem a választ. Az első és legfontosabb az, hogy rugalmas legyen a nyelviskola. Ha a cégekről beszélünk, akkor a rugalmasság a legfontosabb, mert ha nem tudunk rugalmasan alkalmazkodni, akkor ugyanolyan merevek maradunk, mint azok, akik miatt ide jönnek hozzánk akár a diákok, akár a cégek. Tehát, mi például azt valljuk, hogy a megrendelő a legfontosabb. Ha 24 órával korábban lemondja az órát, akkor nem számítjuk fel az óradíjat. Tehát a rugalmasság, és nem csak a lemondásról beszélek, hanem a módosításokról is. Fontos, hogy módosítani lehessen. Például most is, amikor a kontakt oktatás elkezdődhetett, már voltak cégek, amelyeknél a dolgozók egy része azt akarta, hogy maradjon online, a másik része pedig azt mondta, hogy térjünk vissza a tantermi oktatáshoz. Tehát ebben is rugalmasnak kell lenni. Aztán a másik dolog, ami a sikertényező, amiről beszéltem korábban, célorientált, projektorientált oktatás. Alkalmazkodni kell tananyagkiválasztásban, a kiegészítő anyag kiválasztásában. Ez több munka a tanárnak, mert ezt készíteni kell, mert meg kell csinálni annak a beszerző dolgozónak a kis projekt sheeteket, mankót kell adni a tanulóknak, és ezekkel a kis mankókkal foglalkozni kell. Az a lényeg, hogy úgy kell tanítani, hogy az illető személyre szabottnak érezze az oktatást, nem csak ilyen sablon szerint: „Tessék, nyissa ki ezt a könyvet, ha tetszik, ha nem. Ja, hogy ez nem tetszik. Jól van, ezt kell használni.” Ilyen nincsen nálunk, nem lehet ezt csinálni, minden nyelviskolának alkalmazkodnia kell a megrendelő igényeihez. Aki sikeres, az így csinálja, aki nem így csinálja, az elbukik. Van még egy fontos dolog, de hát lehet ezzel kellett volna kezdeni. Ha az iskola sikeréről beszélünk, akkor egyértelműen a jó tanár kiválasztása nagyon fontos. Tehát a tanáron múlik minden, és ezért múlik rajtunk minden, mivel mi választjuk ki őket. Vannak itt is olyan tanárok, akikre azt mondtam, hát én nem akarom, hogy ide jöjjön, de bizonyos célcsoportnak pont ez kell, mert vannak olyanok, pont az idősebbekről beszéltünk az előbb, akiknek szájbarágósan kell megtanítani azt, amit meg kell, és ez a tanárunk ilyen szájbarágós típus, akit nem viseltek el a cégvezetők, mert ők pillanatok alatt felfogják azt, amit tanulni kell, pillanatok alatt tovább akarnak lépni. Viszont, az időseknek ő kellett, mert ők mindenben keresik a miértet, miért így van, miért úgy van, azt meg kell magyarázni szájbarágósan, ezért a legfontosabb az, hogy a cégnek/az iskolának a vezetője válassza ki jól a tanárt, és nem az a lényeg, hogy most milyen diplomája van. Fontos a próbatanítás. Tehát jó embert jó helyre tenni, és ez nagyon fontos.

Összefoglalva: A legfontosabb a nyelviskola rugalmassága. A másik dolog, a célorientált, projektorientált oktatás alkalmazása. Úgy kell tanítani, hogy a nyelvtanuló személyre szabottnak érezze az oktatást. Az iskola sikerének érdekében alapvető a jó tanár kiválasztása.

HR vezető, Veszprém, 2021. július

Nézzük először a szolgáltatói oldalt. Nyilván a nyelviskolára ugyanazok a szolgáltatóktól elvárt minőségbeli kritériumok érvényesek függetlenül attól, hogy most nyelviskoláról, vagy rendezvényszervezőről beszélek. Te szerintem, nagyon-nagyon jól csinálod, hogy van célkitűzésed, van terved egy évre előre vonatkoztatva, van egy keretrendszered, ezzel az előrehaladást, a minőséget, a teljesítményt mérni tudod, időben tudsz a megfelelő embernek visszajelezni. Lásd a hiányzásokat, amikor még be lehet avatkozni és érdemes beavatkozni. Ez az oktatási rendszerünkben nem feltétlenül jellemző. Így ez a tanácsadói szerepkör, ami bejön itt a szolgáltatás irányából. Korábban a másik két nyelviskolával kapcsolatosan nagyon minimális vizibilitásuk volt, tehát gyakorlatilag láttad elsuhanni a nyelvtanárokat, fogalmad sem volt, hogy melyik munkavállaló mennyire halad, mit tanul, mi a témaköre. Az, hogy van egy folyamatos visszacsatolás, egyénre szabott, egyéni értékelés, van egy kidolgozott digitális rendszeretek, elismerési, vagy reward rendszered, ez nagyon megnyugtató számunkra. Van presztízse a nyelviskolának, hogy az kötött egyfajta színvonalhoz, elismertséghez és tudáshoz.

Ami engem nagyon megfogott veletek kapcsolatban az három, sőt talán azt is mondhatnám, hogy négy egyedi eset. Az egyik esetben, egy hallgatóról volt szó, akinek olvasási, szövegértési nehézségei voltak az anyanyelvén is, és ő egy nélkülözhetetlen szakember lett volna számomra, vagy hogy az is volt. Nem tudta a diplomáját megszerezni, és az egy óriási mérföldkő volt, hogy ti speciális, egyedi igénynek eleget tudatok tenni, mert valószínű, szerintem, hogy ez a srác soha nem tudta volna letenni a nyelvvizsgát. Én meg a későbbiekben nem tudtam volna őt diploma nélkül foglalkoztatni. A másik eset, egy kolléga, akit nem vezetőként vettem fel, neki folyamatos beszédproblémái voltak, amin szintén sikerült csiszolni. Tudom, hogy ezek, amiket mondok, azért túlmutatnak a nyelviskolai munkavégzésen, az egész nyelviskolai keretrendszeren. Amikor én vezetőként el kell, hogy döntsem a számos piacon lévő szolgáltató közül, hogy ki mellett maradok, kit cserélek, ki mellett döntsek, kit engedek be, kivel szeretnék együttműködni, akkor ezek nagyon-nagyon fontos kritériumok. Nem mindegy, hogy vezetőként, én görnyedek és próbálom kisilabizálni, hogy ki hiányzott, ki nem hiányzott, hogy alakult a tudása, hanem kész reportokat kapok. Tehát, tényleg, csak rá kell nézni. Adminisztratív szempontból is ez nagyon nagy segítség. Visszatérve a harmadik alanyra, ő idősebb, annak a generációnak a tagja, amely még oroszul tanult. Itt kezdett el a vállalati rendszeren belül angolt tanulni, nagyon csendes, nem nagyon alakítja magát, szorgalmasan végzi a munkáját és az ő számára a karácsonyi partin én tudtam átadni egy díjat, mint a legjobb eredményt elérő angol nyelvtanulónak. A legutolsó, a negyedik eset, aki úgy teljesített, hogy mellette emberi nehézségekkel küzdött. Azt gondolom, hogy ugyanúgy az oktatásban, a nyelvoktatásban, mint az élet más területén az ember mindig ott van és soha nem tudunk robotok lenni érzelem nélkül. A másik, amit én még ki tudnék emelni neked, a csapatodnak, az oktatóknak a fejlesztése, az összefogása. Én az elmúlt évek alatt egyetlen egy negatív kommenttel nem találkoztam az oktatóidtól. Olyan esetben sem, ahol helytálló lett volna, és ahol én azt gondoltam, hogy az nagyon a mi hibánk, hogy lemondja az órát annyiszor, nem jelenik meg, nem is szól. Azért ez egy nagyon súlyos illetlenség, szóval, ilyen esetekben sem. Nyilván emögött nagyon sok munka lehet, vagy tudom, hogy nagyon sok munka van, ahogy te felkészíted a tanáraidat, amit adsz a kezükbe, amilyen elvárásrendszert állítasz föl számukra. Ilyenokről tudunk beszélni, hogy azt mondom neked, hogy Szilvia azzal a nehézséggel küzdök, hogy nem olyan jó a digitális eszközök használata és az a gyári célkitűzés, hogy ezt egy kicsit boostoljuk már meg, és te mivel tudsz ehhez hozzájárulni, és akkor te azonnal tudod azt jelezni, hogy ezzel-azzal-azzal tudlak segíteni, mint HR-est az oktatásfejlesztés témakörében.

Összefoglalva: A szolgáltatói oldalt vizsgálva, a nyelviskolára ugyanazokat a szolgáltatóktól elvárt minőségbeli kritériumokat kell alkalmazni, mint általában. Már a nyelvtanulás kezdetekor lényeges a nyelvtanulási folyamat pontos tervezése, elsőként a célok meghatározása és az esetleges gátló tényezők számbavétele. A multinacionális cégeknél oktató tanároknak meg kell ismerni az oktatott munkavállaló helyét és pontos feladatát a céges idegennyelvű kommunikációban, a cég elvárásait az adott nyelvoktatással kapcsolatban.

HR vezető, Nyírbátor, 2021. július

Egyik legfontosabb kulcs a motiváció, amely a cégen múlik. Ami nagyon fontos, hogy mindig legyen egy kapcsolódási pont azzal, amit az illető nyelvtanuló csinál a mindennapi munkájában. Reflektálni kell arra, hogy a tanulás során mi miért hasznos, és a pozitív visszajelzés a tanuló fejlődéséről alapvető.

Összefoglalva: Egyik legfontosabb kulcs a motiváció, továbbá a siker és a pozitív visszajelzés. Mindig legyen a nyelvtanulásban egy kapcsolódási pont, azaz mindig kapcsolódjon az oktatás ahhoz, amit a nyelvtanuló csinál a mindennapjaiban, a munkájában.

Nyelvvizsga-központ vezető, nyelvvizsgáztató, Pécs, 2021. szeptember

A legfontosabb a minőségi nyelvoktatás. Nagyon nehéz azt ellenőrizni, hogy mi zajlik az órán. Fontos, hogy a tanár felkészült legyen, mai módszerekkel tanítson, azaz ne csak

fordítgassanak a tanórán, ami még elég gyakori a középiskolákban. A másik fontos dolog, hogy az oktatás a diák céljához igazított legyen, azaz, ha tudjuk, hogy a diák nyelvvizsgázni szeretne, akkor erre készítjük fel, vagy ha a nyelvtanuló egy ápolónő és Németországban szeretne dolgozni, akkor őt erre készítjük fel. Ez nagyon nehéz egy tanfolyam keretén belül. Ha a diákok elégedetlenek az azért van, mivel ő egy elképzeléssel megy a tanfolyamra amikor beiratkozik, és ha nem azt kapja, amire szüksége van hiányérzete lesz. Például az egyiknek nem megy a nyelvtan, a másik nem mer megszólalni, a harmadiknak nem megy a beszédértés – ezt nagyon nehéz egy nyelvtanfolyamon belül kezelni. A nyelviskolának ilyen szempontból nehéz feladata van, hogy az elégedettségi kérdőíven mindenki beikszelje a legmagasabbat, az szinte lehetetlen.

Összefoglalva: A legfontosabb a minőségi nyelvoktatás. Fontos, hogy a tanár felkészült legyen, és korszerű módszerekkel tanítson. Az oktatást a diák céljához kell igazítani.

Nyelviskola/stúdióvezető, nyelvvizsgáztató, Budapest, 2021. október

Szerintem ezt a dolgot leginkább a nyelvet tanuló dolgozók döntenek el úgy, hogy hogyan érzik magukat a nyelvórákon. Ez elsősorban tanárfüggő. Egy oktatási programnak legyen koncepciója, és azt a tanár tudja nagyon jól átadni, és legyen olyan légkör a tanulókkal, ami motiválja őket, érezzék jól magukat az órán, hiányozzon nekik a következő óra, szívesen menjenek be a következő órára. Itt van a véleménykérőnek a megírása is, be lehet kérni a véleménykérőket, és ezáltal jobban képbe kerül a nyelviskola, hogy adott csoport vagy adott emberek mit gondolnak az oktatásról, azaz színvonalasnak, jó légkörűnek tartják-e. Sok vezető is tanul nyelvet, ők is bekapcsolódnak egy csoportba, vagy egyénileg tanulnak. Valahogy így jut el az információ alulról felfelé a vezetőséghez, és szerintem így alakítanak ki képet a nyelviskoláról.

Összefoglalva: Az oktatási program rendelkezzen koncepcióval, és ezt a tanár alkalmazza a tanórákon. Fontos, hogy a tanár motiválja a tanulókat az oktatás során. A véleménykérő kitöltése lényeges, mivel így jut el az információ a vezetőséghez, amely alapján alakul ki a vezetőségben egy kép az adott szolgáltatóról.

ÖSSZEGZÉS: *A legfontosabb kulcs sikertényezők: a rugalmasság, a célorientált, projektorientált, magas minőségű nyelvoktatás alkalmazása. Úgy kell tanítani, hogy a nyelvtanuló személyre szabottnak érezze az oktatást. Az iskola sikerérének érdekében egyértelműen fontos a jó tanár kiválasztása. Már a nyelvtanulás kezdetekor lényeges a nyelvtanulási folyamat pontos tervezése, elsőként a célok meghatározása és az esetleges gátló tényezők számbavétele. A multinacionális cégeknél oktató tanároknak meg kell ismerni az oktatott munkavállaló helyét és pontos feladatát a céges idegennyelvű kommunikációban, a cég elvárásait az adott nyelvoktatással kapcsolatban.*

Milyen tényezők segítségével lehet a hallgatói elégedettséget és a lojalitást maximalizálni?

Nyelviskola-vezető, nyelvvizsgáztató, Győr, 2021. június

Akkor lesz elégedett egy hallgató, hogyha azt kapja, amit el akar érni. Ha el tudja érni a kitűzött célt, akkor elégedett lesz, mert megkapta azt, amit akart. Nem az a lényeg, persze az is kell, hogy a jókedvét fenntartsuk, mondjuk úgy, hogy körberajongjuk, mert ezt is igénylik sokan, de a legfontosabb az, hogy azt kapja meg, amit akar, amit el akar érni, mint cél. Ő is érezze, hogy valóban megkapta azt, amit akart, elérte azt a célt, amit kitűzött, és ezt velünk érte el és mi miattunk kapta meg. A lojalitás ez egy nagyon nehéz kérdés. Nyilván, az egyik oldalról adódik automatikusan, hogyha valaki elégedett, akkor ő lojális lesz velünk, de ettől függetlenül, nagyon sokszor vannak olyan emberek, akik nem tudják értékelni azt, ahogy küzdöttünk értük és nem lesznek lojálisak. Ez elsősorban nem a diákok között fordul elő, hanem inkább a tanárok között. Nálunk az volt a tapasztalat, hogy az elégedetlen nyelvtanár hiába ment el másik céghez vagy magán nyelviskolát nyitott, visszahallom az emberektől, hogy mennyivel jobb volt a mi nyelviskolánkban, és ez nekem nagyon jól esik, mivel vannak olyan tanárok, akik elmentek.

Összefoglalva: Akkor lesz elégedett egy hallgató, ha el tudja érni a kitűzött célját. Ha valaki elégedett a nyelvoktatással, akkor az a diák lojális lesz azzal a nyelviskolával, ahol tanul.

HR vezető, Veszprém, 2021. július

Mindig hiszek abban, hogy pontosan megértjük azt, hogy kinek mi az igénye. Azt gondolom, hogy akkor tudsz jó eredményeket elérni, ha pontosan megérted, hogy mi a megrendelő cég igénye, és mi az egyén igénye. Jó, ha viszonylag nagyok az átfedések. Emlékszem, amikor karácsony előtt, a tanfolyam zárásakor nem örültek a kollégák, hogy prezentálni kell angolul. De jól tudtátok menedzselni, és meglett az eredménye. Alapvető, hogy mennyire tud a nyelvoktatás beilleszkedni a körülöttünk lévő világ folyamataiba, mennyire van összhangban a nyelvtanuló céljaival, érdeklődésével. A másik, hogy mennyire tolerálják, vagy éppen nemcsak, hogy tolerálják, vagy hogy mennyire ismerik el a környezetemben azt, hogy én tanuló, az én vezetőmnek milyen a hozzáállása a nyelvtanulásomhoz, illetve, hogy érzem én magam, abban az adott nyelvi csoportban, mert van egy klímája annak a csoportnak. A klímába beleértendő akár a nyelvtanár is. Te nagyon jó érzéssel átgondolod, hogy ide ez a tanár lenne jó, oda meg az a tanár lenne jó. Az emberi sajátosságokat is figyelembe veszitek és attól jobban érzik magukat a tanulók, gyorsan eltelik az idő, úgy érzik, hasznos, amit kapnak. Hasznos a visszacsatolás, van egy jó jutalmazási rendszer. Amilyen irányba indult a világ, mi is új applikációkat fogunk alkalmazni a termelés területén, ami továbbítja a létfontosságú adatokat, a fejlesztés, a szerelések, és mindenféle irányba. Ezeknek az applikációknak a vezényszavai angolul vannak.

Összefoglalva: Akkor tud egy nyelviskola jó eredményeket elérni, ha pontosan megérti, hogy mi a megrendelő igénye, és mi az egyén/a munkavállaló igénye.

HR vezető, Nyírbátor, 2021. július

Ebben még nekem is lenne mit fejlődni. A cukorkák sajnos működnek, nyitott lennék arra, hogy valamiféle jutalmazást kell bevezetni, aki a legjobb eredményt eléri a kurzus végén, annak adni valami kis ajándékot, például egy éves NETFLIX előfizetést stb.

Összefoglalva: Elengedhetetlen a teljesítményértékelési rendszer pontos meghatározása már a képzések elején.

Nyelvvizsga-központ vezető, nyelvvizsgáztató, Pécs, 2021. szeptember

Visszatérnék az előző válaszra. Ha valóban segítünk a diáknak abban, hogy elérje azt a tanfolyam során, amit szeretne, akkor elégedett lesz. A diáknak az a lényeg, hogy elérje a célját, ha nem éri el, akkor elégedetlen lesz, és nem is lesz lojális.

Összefoglalva: Az elégedett diák eléri a kitűzött célját. Ellenkező esetben elégedetlen lesz és nem is lesz lojális.

Nyelviskola/stúdióvezető, nyelvvizsgáztató, Budapest, 2021. október

Fontos a tanár személye, az a tanár elkötelezett, aki tudja a feladatát, szívesen csinálja és neki is érdeke, hogy jól működjön. A jókedv és a tanárnak az a képessége, hogy tudja inspirálni az embereket. Sokszor egy-egy elejtett dicséret sokat lendít az embereken, hogy legyen önbizalmuk, azaz legyen önbizalomépítés. Az embereknek kell a visszacsatolás. Úgy látom, hogy ezzel lehet motiválni.

Összefoglalva: A megfelelő módon motiváló tanár személye meghatározó.

ÖSSZEGZÉS: Akkor tud egy nyelviskola jó eredményeket elérni, ha pontosan megérti, hogy mi a megrendelő és az egyén/a munkavállaló igénye, célkitűzése. Akkor lesz elégedett egy hallgató, ha el tudja érni a kitűzött célját. Ha valaki elégedett a nyelvoktatással, akkor az a diák lojális lesz azzal a nyelviskolával, ahol tanul.

Véleménye szerint hogyan fog kinézni a nyelvoktatás 10 év múlva? Mi a víziója ezzel kapcsolatban?

Nyelviskola-vezető, nyelvvizsgáztató, Győr, 2021. június

Én is 10 és 15 évben szoktam a fiataloknak meghatározni a jövőképet. Azt szoktam mondani: „Hol látod magad 15 év múlva?” és akkor visszafelé veszem, hogy mit kell addig tenned,

hogy elérd azt a célt, amit kitűztél. Hogy mit akarunk mi elérni 10 év múlva a nyelvoktatásban? 15 év kell ahhoz, hogy jó nyelvoktatásunk legyen akkor, ha most elkezdjük ezt jól csinálni. Egy pillanat alatt nem tudjuk elkezdni. Hogy nem sokkal leszünk előbbre annak egyetlen egy oka van. Alapvető, hogy olyan hallgatók kerüljenek felvételre, a tanító/tanárképző intézményben, akik alkalmasak erre a feladatra, és nem csak a nyelvtudás a lényeg, hanem az emberi tényezők még fontosabbak, a motiváltság legyen meg a tanárban, a diák iránti alázat, a munkája iránti alázat, ami egyébként minden tanárban benne kellene legyen, de nincs. Hogy 10 év múlva hol leszünk? Sajnos körülbelül ugyanitt, ahol most vagyunk, mert kevés a 10 év, még nem kezdtük el a reformokat, a jó úton járást, tehát, amikor majd elkezdjük, onnan számoljál majd 15 évet és akkor lesz jobb. Akkora csukhatunk mi be. Szerintem, mi jól csináljuk, azért vagyunk még mindig a pályán, életben. Azokra gondolok, akik az állami intézményekben döntéshozók, ők találják ki valahogy, hogyan kell jól csinálni.

Összefoglalva: 15 év kell ahhoz, hogy jó nyelvoktatás legyen Magyarországon. Fontos, hogy olyan tanárjelöltek kerüljenek a tanító-/tanárképző intézményben felvételre, akik alkalmasak erre a feladatra; és nem csak a nyelvtudás a lényeg, az emberi tényezők még fontosabbak. Legyen a tanárban motiváltság, a diák és a munkája iránti alázat.

HR vezető, Veszprém, 2021. július

Úgy gondolom, hogy sajnós a világban sokszor annyi sok értelmetlen dologgal töltjük el az időnket. Annak lesz értéke, ami rám, mint egyénre szabott. Azt gondolom, hogy a skillek, mint a speaking, listening, grammar stb. ezek tagozódni fognak, kinek mi az érdeklődése, és akkor azon belül próbál meg támogatást adni. Tehát, ha én úgy érzem, hogy muskátlikat szeretnék ültetni délután, akkor lesz egy olyan eszközöm, ami adott esetben szimultán tud nekem angolul tanácsot adni, hogy most akkor erre figyelj a növénynél, vagy arra figyelj, azaz nem nekem kell kitalálni, hanem lesz ennek olyan eszköze, ami felhívja a figyelmemet. Tudom, hogy már vannak olyan applikációk, melyek monitorozzák, figyelik az érdeklődésed. Az elején még beszéltünk arról, hogy az oktatásban mi fog változni így a digitalizáció kapcsán. El tudom képzelni, hogy hologramok is élnek. Gondold el, hogy egy középiskolás diák, ha van egy híresség, akkor az ott hologramként megjelenik és ez a hologram tudná neki tartani az órát. Ami szerintem nem fog változni az, hogy valamilyen szinten mindig szükség lesz magára az emberre. A nyelvtanulásnak a korai szakaszában úgy képezem, hogy mindenképpen, mert minél inkább mélyebbre megyünk, minél inkább nagyobb tudást szerzünk, annál inkább le tudjuk tenni azt, hogy igenis szükségünk van egy tanárra. Viszont maga a társaság az órán, mint egy parti, egy jó színház vagy mozi, ez pótolhatatlan. Úgy gondolom, hogy a jövőben a diákok majd választhatnak. Mint ami korábban a kéttannyelvű gimnáziumnak volt a privilégiuma. Szerintem, el fogunk oda jutni, hogy ha én azt mondom, szívesen tanulnék biológiát francia nyelven, mert nekem ez tetszik, megtehetem. Én látnék fantáziát a holt idők kihasználására. Ahogy korosodunk, minden életszakasznak van egy saját érdeklődési köre, tehát szerintem ebben is várhatóak változások.

Összefoglalva: Vannak olyan applikációk, melyek monitorozzák, figyelik az érdeklődést. A digitalizáció során megjelennek a hologramok a nyelvoktatásban. Ami nem fog változni az az, hogy valamilyen szinten mindig szükség lesz az emberi támogatásra. Minél nagyobb tudást szerzünk, annál inkább érezzük, hogy szükségünk van tanárra is. Ahogy korosodunk, minden életszakasznak van saját érdeklődési köre, tehát ebben is várhatóak változások.

HR vezető, Nyírbátor, 2021. július

Már minden lehetőség megvan, nem tudok olyan korlátot mondani, ami a nyelvoktatás korlátja lenne. Én inkább afelé látom a jövőt, hogy sokkal korábban kell biztosítani a nyelvtudást, azaz nem is az egyetemhez kell, hanem érettségizni nem tud, ha nincs nyelvvizsgája. Mindent megtalálsz a youtube-on.

Összefoglalva: Minden lehetőség már most megvan a nyelvoktatásban. Nincs olyan korlát, amely a nyelvoktatás akadályá lenne. Sokkal korábban kell biztosítani a nyelvtudást. Nem

csak az egyetemhez, hanem már korábban kell a megbízható nyelvtudás, már az érettségéhez is.

Nyelvvizsga-központ vezető, nyelvvizsgáztató, Pécs, 2021. szeptember

Megmarad az online és a tantermi a hibrid változata. Főleg a nyelvtanuláshoz nagyon fontos a személyes jelenlét, az oktatóknak fontos a visszajelzés. Ott ül a diák, a tanár látja hol jár a diák mentálisan. Ha a technika/kistestvér/mama ott van, akkor nem tud úgy odafigyelni. A tantermi oktatás továbbra is fontos, lényeges, hogy egy térben legyen a diák és tanár. Bízom benne, hogy előnyére válik a nyelvtanulásnak ez a sok lehetőség, ami van. Ne csak az online tanfolyamokra gondoljunk. Rengeteg alkalmazás (app) van, azaz a metróban, a buszon, bárhol gyakorolhat a nyelvtanuló, akár fülessel felolvastathatja magának. Biztos átalakul a nyelvtanulás, azaz elmegyünk egy kicsit az online irányába, kevesebb kézírás lesz, egy-két éven belül már tablettel ülnek, és nem tankönyvek lesznek a diákok előtt.

Összefoglalva: Megmarad az online és a tantermi oktatás hibrid változata. Főleg a nyelvtanuláshoz nagyon fontos a személyes jelenlét; az oktatóknak fontos a visszajelzés. Rengeteg alkalmazás érhető el jelenleg is bárhol lehet gyakorolni a nyelvet. Haladunk egy kicsit az online irányába, egy-két éven belül a tankönyveket felváltják a tabletek.

Nyelviskola/stúdióvezető, nyelvvizsgáztató, Budapest, 2021. október

Úgy látom, hogy nagyon nem fog változni. A fiatalok természetesen inkább fogják választani, hogy több online tanulás legyen, de azért közülük is sokan vannak, akik szívesen vesznek részt kontakt órákon, és ha vegyesen zajlik a kettő ez adja meg azt az optimális tanulási módszert, ami hatékony. Így tudom elképzelni, hogy a jövőben ez így fog működni és ehhez a rendszerek, mint a meet és egyéb felületek nagyon komolyan fognak fejlődni, hogy még több feladattípust lehessen megoldani online. A rendszereket fogják keményen fejleszteni, hogy az emberek még közelebbnek érezzék a többiekét, még személyesebb legyen és ne ilyen elzárt, hogy valaki egyedül ül a képernyő előtt.

Összefoglalva: Úgy látom, hogy nem fog változni nagyon az oktatás. Megmarad az online és a tantermi a hibrid változata. A rendszerek fejlesztése következtében az emberek még közelebbnek érzik majd a többiekét, még személyesebb lesz az oktatás az online térben.

ÖSSZEGZÉS: *Megmarad az online- és a tantermi oktatás a hibrid változata. Főleg a nyelvtanuláshoz nagyon fontos a személyes jelenlét, az oktatóknak fontos a visszajelzés. Lényeges, hogy olyan magasan képzett nyelvtanárok tanítsanak, akiknek több éves online oktatási tapasztalatuk van, rendelkezzenek megfelelő motiváltsággal és a diák és a saját munkájuk iránti alázattal. Rengeteg alkalmazás érhető el jelenleg is, melyek segítségével bárhol lehet gyakorolni a nyelvet. A rendszereket fogják fejleszteni annak érdekében, hogy a nyelvtanulók még személyesebbnek érezzék az oktatást az online térben.*

IV. melléklet: Táblázatok

M4/1. táblázat: Az idegennyelv-tanulás fontossága és a nem közötti kapcsolat (N=1182)

ANOVA Táblázat ^a							
			Négyzetösszeg (SS)	Sz. fok	Szórásnégyzet (MS)	F	Szig.
Mennyire fontos Önnek a nyelvtanulás? * Nem	Csoportok közötti	(Kombinált)	6,453	1	6,453	8,172	,004
		Csoporton belüli	932,503	1181	,790		
	Összesen		938,955	1182			

a. Háromnál kevesebb csoportnál, linearitás mérőszáma Mennyire fontos Önnek a nyelvtanulás? * Nem lehet kiszámítani.

Forrás: saját szerkesztés

M4/2. táblázat: Az idegennyelv-tanulás fontossága és a végzettség közötti kapcsolat (N=1184)

ANOVA Táblázat							
			Négyzetösszeg (SS)	Sz. fok	Szórásnégyzet (MS)	F	Szig.
Mennyire fontos Önnek a nyelvtanulás? * Végzettség	Csoportok közötti	(Kombinált)	,061	2	,030	,038	,963
		Linearitás	,048	1	,048	,061	,806
		Lineáristól való eltérés	,013	1	,013	,016	,900
	Csoporton belüli		939,197	1182	,795		
	Összesen		939,257	1184			

Forrás: saját szerkesztés

M4/3. táblázat: Az idegennyelv-tanulás fontossága és a foglalkozás közötti kapcsolat (N=1182)

ANOVA Táblázat							
			Négyzetösszeg (SS)	Sz. fok	Szórásnégyzet (MS)	F	Szig.
Mennyire fontos Önnek a nyelvtanulás? * Foglalkozás	Csoportok közötti	(Kombinált)	46,867	6	7,811	10,242	,000
		Linearitás	9,594	1	9,594	12,580	,000
		Lineáristól való eltérés	37,273	5	7,455	9,775	,000
	Csoporton belüli		896,847	1176	,763		
	Összesen		943,714	1182			

Forrás: saját szerkesztés

M4/4. táblázat: Az idegennyelv-tanulás fontossága és a jövedelem közötti kapcsolat (N=1141)

ANOVA Tábla							
			Négyzetösszeg (SS)	Sz. fok	Szórásnégyzet (MS)	F	Szig.
Mennyire fontos Önnek a nyelvtanulás? * Jövedelem	Csoportok közötti	(Kombinált)	1,800	2	,900	1,115	,328
		Linearitás	,327	1	,327	,406	,524
		Lineáristól való eltérés	1,472	1	1,472	1,825	,177
	Csoporton belüli		918,736	1139	,807		
	Összesen		920,536	1141			

Forrás: saját szerkesztés

M4/5. táblázat: Az idegennyelv-tanulás szeretete és a nem közötti kapcsolat (N=1181)

ANOVA Táblázat							
			Négyzetösszeg (SS)	Sz. fok	Szórásnégyzet (MS)	F	Szig.
Mennyire szeret idegen nyelvet tanulni? * Nem	Csoportok közötti	(Kombinált)	27,641	1	27,641	26,789	,000
	Csoporton belüli		1217,521	1180	1,032		
	Összesen		1245,162	1181			

Forrás: saját szerkesztés

M4/6. táblázat: Az idegennyelv-tanulás szeretete és a végzettség közötti kapcsolat (N=1183)

ANOVA Táblázat							
			Négyzetösszeg (SS)	Sz. fok	Szórásnégyzet (MS)	F	Szig.
Mennyire szeret idegen nyelvet tanulni? * Végzettség	Csoportok közötti	(Kombinált)	2,216	2	1,108	1,051	,350
	Csoporton belüli		1245,446	1181	1,055		
	Összesen		1247,662	1183			

Forrás: saját szerkesztés

M4/7. táblázat: Az idegennyelv-tanulás szeretete és a foglalkozás közötti kapcsolat (N=1181)

ANOVA Táblázat							
			Négyzetösszeg (SS)	Sz. fok	Szórásnégyzet (MS)	F	Szig.
Mennyire szeret idegen nyelvet tanulni? * Foglalkozás	Csoportok közötti	(Kombinált)	31,458	6	5,243	5,043	,000
	Csoporton belüli		1221,633	1175	1,040		
	Összesen		1253,091	1181			

Forrás: saját szerkesztés

M4/8. táblázat: Az idegennyelv-tanulás szeretete és a jövedelem közötti kapcsolat (N=1141)

ANOVA Táblázat							
			Négyzetösszeg (SS)	Sz. fok	Szórásnégyzet (MS)	F	Szig.
Mennyire szeret idegen nyelvet tanulni? * Jövedelem	Csoportok közötti	(Kombinált)	,445	2	,222	,209	,811
	Csoporton belüli		1212,319	1139	1,064		
	Összesen		1212,764	1141			

Forrás: saját szerkesztés

M4/9. táblázat: Az idegennyelv-tanulás motivációja és a nem közötti kapcsolat (N=1180)

ANOVA Táblázat							
			Négyzetösszeg (SS)	Sz. fok	Szórásnégyzet (MS)	F	Szig.
Hogyan értékeli a nyelvtanulás iránti motivációját? * Nem	Csoportok közötti	(Kombinált)	11,426	1	11,426	13,268	,000
	Csoporton belüli		1015,324	1179	,861		
	Összesen		1026,750	1180			

Forrás: saját szerkesztés

M4/10. táblázat: Az idegennyelv-tanulás motivációja és a végzettség közötti kapcsolat (N=1182)

ANOVA Táblázat							
			Négyzetösszeg (SS)	Sz. fok	Szórásnégyzet (MS)	F	Szig.
Hogyan értékeli a nyelvtanulás iránti motivációját? * Végzettség	Csoportok közötti	(Kombinált)	4,275	2	2,137	2,445	,087
	Csoporton belüli		1031,734	1180	,874		
	Összesen		1036,008	1182			

Forrás: saját szerkesztés

M4/11. táblázat: Az idegennyelv-tanulás motivációja és a foglalkozás közötti kapcsolat (N=1180)

ANOVA Táblázat							
			Négyzetösszeg (SS)	Sz. fok	Szórásnégyzet (MS)	F	Szig.
Hogyan értékeli a nyelvtanulás iránti motivációját? * Foglalkozás	Csoportok közötti	(Kombinált)	10,820	6	1,803	2,058	,056
	Csoporton belüli		1028,880	1174	,876		
	Összesen		1039,700	1180			

Forrás: saját szerkesztés

M4/12. táblázat: Az idegennyelv-tanulás motivációja és a jövedelem közötti kapcsolat (N=1140)

ANOVA Táblázat							
			Négyzetösszeg (SS)	Sz. fok	Szórásnégyzet (MS)	F	Szig.
Hogyan értékeli a nyelvtanulás iránti motivációját? * Jövedelem	Csoportok közötti	(Kombinált)	2,047	2	1,024	1,159	,314
	Csoporton belüli		1004,731	1138	,883		
	Összesen		1006,778	1140			

Forrás: saját szerkesztés

M4/13. táblázat: Az idegennyelv-tanulás motívumai nemek szerint

ANOVA Táblázat							
			Négyzetösszeg (SS)	Sz. fok	Szórásnégyzet (MS)	F	Szig.
nyelvvizsga megszerzése * Nem	Csoportok közötti	(Kombinált)	13,315	1	13,315	7,068	,008
	Csoporton belüli		2136,399	1134	1,884		
	Összesen		2149,715	1135			
külföldi munkavállalás * Nem	Csoportok közötti	(Kombinált)	5,615	1	5,615	2,917	,088
	Csoporton belüli		2165,564	1125	1,925		
	Összesen		2171,178	1126			
másokkal való könnyebb kommunikáció * Nem	Csoportok közötti	(Kombinált)	,395	1	,395	,368	,544
	Csoporton belüli		1240,083	1157	1,072		
	Összesen		1240,478	1158			
magasabb jövedelem elérése * Nem	Csoportok közötti	(Kombinált)	,032	1	,032	,020	,886
	Csoporton belüli		1762,454	1128	1,562		
	Összesen		1762,486	1129			
önmegvalósítás * Nem	Csoportok közötti	(Kombinált)	24,221	1	24,221	15,827	,000
	Csoporton belüli		1738,507	1136	1,530		
	Összesen		1762,728	1137			
öröm és élvezet	Csoportok	(Kombinált)	75,338	1	75,338	46,654	,000

a nyelvtanulás az életben * Nem	közötti					
	Csoporton belüli		1832,838	1135	1,615	
	Összesen		1908,176	1136		

Forrás: saját szerkesztés

M4/14. táblázat: Az idegennyelv-tanulás motívumai és a végzettség közötti kapcsolat

ANOVA Táblázat							
			Négyzetösszeg (SS)	Sz. fok	Szórásnégyzet (MS)	F	Szig.
nyelvvizsga megszerzése * Végzettség	Csoportok közötti	(Kombinált)	39,481	2	19,741	10,610	,000
	Csoporton belüli		2115,515	1137	1,861		
	Összesen		2154,996	1139			
külföldi munkavállalás * Végzettség	Csoportok közötti	(Kombinált)	92,324	2	46,162	24,901	,000
	Csoporton belüli		2091,136	1128	1,854		
	Összesen		2183,461	1130			
másokkal való könnyebb kommunikáció * Végzettség	Csoportok közötti	(Kombinált)	,791	2	,395	,370	,691
	Csoporton belüli		1238,563	1159	1,069		
	Összesen		1239,354	1161			
magasabb jövedelem elérése * Végzettség	Csoportok közötti	(Kombinált)	18,187	2	9,094	5,859	,003
	Csoporton belüli		1755,281	1131	1,552		
	Összesen		1773,468	1133			
önmegvalósítás * Végzettség	Csoportok közötti	(Kombinált)	7,400	2	3,700	2,409	,090
	Csoporton belüli		1748,110	1138	1,536		
	Összesen		1755,509	1140			
öröm és élvezet a nyelvtanulás az életben * Végzettség	Csoportok közötti	(Kombinált)	5,702	2	2,851	1,695	,184
	Csoporton belüli		1914,393	1138	1,682		
	Összesen		1920,095	1140			

Forrás: saját szerkesztés

M4/15. táblázat: Az idegennyelv-tanulás motívumai és a foglalkozás közötti kapcsolat

ANOVA Táblázat							
			Négyzetösszeg (SS)	Sz. fok	Szórásnégyzet (MS)	F	Szig.
nyelvvizsga megszerzése * Foglalkozás	Csoportok közötti	(Kombinált)	265,874	6	44,312	26,500	,000
	Csoporton belüli		1896,235	1134	1,672		
	Összesen		2162,109	1140			
külföldi munkavállalás * Foglalkozás	Csoportok közötti	(Kombinált)	234,188	6	39,031	22,571	,000
	Csoporton belüli		1943,743	1124	1,729		
	Összesen		2177,931	1130			
másokkal való könnyebb kommunikáció * Foglalkozás	Csoportok közötti	(Kombinált)	30,411	6	5,068	4,794	,000
	Csoporton belüli		1220,077	1154	1,057		
	Összesen		1250,488	1160			
magasabb jövedelem elérése* Foglalkozás	Csoportok közötti	(Kombinált)	88,173	6	14,695	9,788	,000
	Csoporton belüli		1693,550	1128	1,501		
	Összesen		1781,723	1134			
önmegvalósítás * Foglalkozás	Csoportok közötti	(Kombinált)	49,861	6	8,310	5,472	,000

DOI: 10.14750/ME.2023.051

	Csoporton belüli		1723,673	1135	1,519		
	Összesen		1773,534	1141			
öröm és élvezet a nyelvtanulás az életben * Foglalkozás	Csoportok közötti	(Kombinált)	24,379	6	4,063	2,429	,024
	Csoporton belüli		1897,251	1134	1,673		
	Összesen		1921,630	1140			

Forrás: saját szerkesztés

M4/16. táblázat: Az idegennyelv-tanulás motívumai és a jövedelem közötti kapcsolat

ANOVA Táblázat							
			Négyzetösszeg (SS)	Sz. fok	Szórásnégyzet (MS)	F	Szig.
nyelvvizsga megszerzése * Jövedelem	Csoportok közötti	(Kombinált)	20,088	2	10,044	5,238	,005
	Csoporton belüli		2093,744	1092	1,917		
	Összesen		2113,832	1094			
külföldi munkavállalás * Jövedelem	Csoportok közötti	(Kombinált)	2,734	2	1,367	,702	,496
	Csoporton belüli		2108,607	1083	1,947		
	Összesen		2111,342	1085			
másokkal való könnyebb kommunikáció * Jövedelem	Csoportok közötti	(Kombinált)	5,362	2	2,681	2,489	,083
	Csoporton belüli		1201,196	1115	1,077		
	Összesen		1206,558	1117			
magasabb jövedelem elérése * Jövedelem	Csoportok közötti	(Kombinált)	4,546	2	2,273	1,449	,235
	Csoporton belüli		1703,676	1086	1,569		
	Összesen		1708,222	1088			
önmegvalósítás * Jövedelem	Csoportok közötti	(Kombinált)	2,434	2	1,217	,775	,461
	Csoporton belüli		1719,044	1094	1,571		
	Összesen		1721,479	1096			
öröm és élvezet a nyelvtanulás az életben * Jövedelem	Csoportok közötti	(Kombinált)	,547	2	,274	,162	,851
	Csoporton belüli		1850,415	1094	1,691		
	Összesen		1850,963	1096			

Forrás: saját szerkesztés

M4/17. táblázat: Az idegennyelv-tanulás gátló tényezői és a nemek közötti kapcsolat

ANOVA Táblázat							
			Négyzetösszeg (SS)	Sz. fok	Szórásnégyzet (MS)	F	Szig.
időhiány * Nem	Csoportok közötti	(Kombinált)	11,112	1	11,112	9,127	,003
	Csoporton belüli		1415,965	1163	1,218		
	Összesen		1427,076	1164			
pénzhiány * Nem	Csoportok közötti	(Kombinált)	52,906	1	52,906	36,220	,000
	Csoporton belüli		1688,524	1156	1,461		
	Összesen		1741,430	1157			
fáradtság * Nem	Csoportok közötti	(Kombinált)	,580	1	,580	,506	,477
	Csoporton belüli		1329,669	1159	1,147		
	Összesen		1330,250	1160			
motiválatlan-ság * Nem	Csoportok közötti	(Kombinált)	17,666	1	17,666	10,503	,001

DOI: 10.14750/ME.2023.051

	Csoporton belüli		1939,326	1153	1,682		
	Összesen		1956,992	1154			
nyelvérték hiánya * Nem	Csoportok közötti	(Kombinált)	,301	1	,301	,169	,681
	Csoporton belüli		2061,249	1159	1,778		
	Összesen		2061,550	1160			
hozzaértó nyelvtanár/szolgáltató hiánya * Nem	Csoportok közötti	(Kombinált)	2,751	1	2,751	1,536	,215
	Csoporton belüli		2062,803	1152	1,791		
	Összesen		2065,554	1153			

Forrás: saját szerkesztés

M4/18. táblázat: Az idegennyelv-tanulás gátló tényezői és a végzettség közötti kapcsolat

ANOVA Táblázat							
			Négyzetösszeg (SS)	Sz. fok	Szórásnégyzet (MS)	F	Szig.
időhiány * Végzettség	Csoportok közötti	(Kombinált)	9,616	2	4,808	3,954	,019
	Csoporton belüli		1416,549	1165	1,216		
	Összesen		1426,164	1167			
pénzhiány * Végzettség	Csoportok közötti	(Kombinált)	3,121	2	1,561	1,033	,356
	Csoporton belüli		1749,127	1158	1,510		
	Összesen		1752,248	1160			
fáradtság * Végzettség	Csoportok közötti	(Kombinált)	1,177	2	,589	,514	,598
	Csoporton belüli		1329,768	1161	1,145		
	Összesen		1330,945	1163			
motiválatlanság * Végzettség	Csoportok közötti	(Kombinált)	45,903	2	22,951	13,835	,000
	Csoporton belüli		1916,083	1155	1,659		
	Összesen		1961,986	1157			
nyelvérték hiánya * Végzettség	Csoportok közötti	(Kombinált)	4,713	2	2,356	1,314	,269
	Csoporton belüli		2079,743	1160	1,793		
	Összesen		2084,456	1162			
hozzaértó nyelvtanár/szolgáltató hiánya * Végzettség	Csoportok közötti	(Kombinált)	7,729	2	3,865	2,163	,115
	Csoporton belüli		2061,754	1154	1,787		
	Összesen		2069,483	1156			

Forrás: saját szerkesztés

M4/19. táblázat: Az idegennyelv-tanulás gátló tényezői és a foglalkozások közötti kapcsolat

ANOVA Táblázat							
			Négyzetösszeg (SS)	Sz. fok	Szórásnégyzet (MS)	F	Szig.
időhiány * Foglalkozás	Csoportok közötti	(Kombinált)	29,723	6	4,954	4,106	,000
	Csoporton belüli		1400,904	1161	1,207		
	Összesen		1430,627	1167			
pénzhiány * Foglalkozás	Csoportok közötti	(Kombinált)	42,626	6	7,104	4,779	,000
	Csoporton belüli		1715,598	1154	1,487		
	Összesen		1758,224	1160			
fáradtság * Foglalkozás	Csoportok közötti	(Kombinált)	37,187	6	6,198	5,556	,000
	Csoporton belüli		1289,429	1156	1,115		
	Összesen		1326,616	1162			

DOI: 10.14750/ME.2023.051

motiválatlanság * Foglalkozás	Csoportok közötti	(Kombinált)	75,650	6	12,608	7,689	,000
	Csoporton belüli		1892,264	1154	1,640		
	Összesen		1967,914	1160			
nyelvérzék hiánya * Foglalkozás	Csoportok közötti	(Kombinált)	15,596	6	2,599	1,452	,192
	Csoporton belüli		2073,474	1158	1,791		
	Összesen		2089,070	1164			
hozzáértő nyelvtanár/szolgál- tató hiánya * Foglalkozás	Csoportok közötti	(Kombinált)	27,732	6	4,622	2,590	,017
	Csoporton belüli		2055,687	1152	1,784		
	Összesen		2083,418	1158			

Forrás: saját szerkesztés

M4/20. táblázat: Az idegennyelv-tanulás gátló tényezői és a jövedelem közötti kapcsolat

ANOVA Táblázat							
			Négyzetösszeg (SS)	Sz. fok	Szórásnégyzet (MS)	F	Szig.
időhiány * Jövedelem	Csoportok közötti	(Kombinált)	4,226	2	2,113	1,726	,179
	Csoporton belüli		1372,425	1121	1,224		
	Összesen		1376,650	1123			
pénzhiány * Jövedelem	Csoportok közötti	(Kombinált)	71,821	2	35,911	24,706	,000
	Csoporton belüli		1619,185	1114	1,453		
	Összesen		1691,006	1116			
fáradtság * Jövedelem	Csoportok közötti	(Kombinált)	4,534	2	2,267	1,988	,137
	Csoporton belüli		1273,434	1117	1,140		
	Összesen		1277,968	1119			
motiválatlanság * Jövedelem	Csoportok közötti	(Kombinált)	,085	2	,042	,025	,975
	Csoporton belüli		1875,624	1111	1,688		
	Összesen		1875,709	1113			
nyelvérzék hiánya * Jövedelem	Csoportok közötti	(Kombinált)	4,958	2	2,479	1,389	,250
	Csoporton belüli		1994,010	1117	1,785		
	Összesen		1998,968	1119			
hozzáértő nyelvtanár/szolgáltató hiánya * Jövedelem	Csoportok közötti	(Kombinált)	17,166	2	8,583	4,848	,008
	Csoporton belüli		1967,067	1111	1,771		
	Összesen		1984,233	1113			

Forrás: saját szerkesztés

M4/21. táblázat: A COVID-19 hatása az idegennyelv-tanulásra és a nemek közötti kapcsolat

ANOVA Táblázat							
			Négyzetösszeg (SS)	Sz. fok	Szórásnégyzet (MS)	F	Szig.
Ennek hatására kezdtem el idegen nyelvet tanulni. * Nem	Csoportok közötti	(Kombinált)	8,682	1	8,682	10,308	,001
	Csoporton belüli		971,979	1154	,842		
	Összesen		980,661	1155			
Áttértem a tantermi módszerről az online módszerre. * Nem	Csoportok közötti	(Kombinált)	22,479	1	22,479	9,442	,002
	Csoporton belüli		2740,160	1151	2,381		
	Összesen		2762,638	1152			
Megnőtt a nyelvtanulás iránti motivációm. * Nem	Csoportok közötti	(Kombinált)	27,569	1	27,569	19,143	,000
	Csoporton belüli		1666,294	1157	1,440		

	Összesen		1693,864	1158			
Digitális eszközöket alkalmazok a nyelvtanulásban. * Nem	Csoportok közötti	(Kombinált)	7,714	1	7,714	3,690	,055
	Csoporton belüli		2412,302	1154	2,090		
	Összesen		2420,016	1155			
Egyre több filmet nézek idegen nyelven. * Nem	Csoportok közötti	(Kombinált)	44,104	1	44,104	19,516	,000
	Csoporton belüli		2607,850	1154	2,260		
	Összesen		2651,954	1155			
Gyakrabban használok az internetet a nyelvtanulásban. * Nem	Csoportok közötti	(Kombinált)	22,960	1	22,960	11,422	,001
	Csoporton belüli		2325,777	1157	2,010		
	Összesen		2348,737	1158			
Demotiválttá váltam, mivel nem lehet külföldre utazni. * Nem	Csoportok közötti	(Kombinált)	,566	1	,566	,424	,515
	Csoporton belüli		1540,268	1156	1,332		
	Összesen		1540,833	1157			

Forrás: saját szerkesztés

M4/22. táblázat: táblázat: A COVID-19 hatása az idegennyelv-tanulásra és a végzettség közötti kapcsolat

ANOVA Táblázat							
			Négyzetösszeg (SS)	Sz. fok	Szórásnégyzet (MS)	F	Szig.
Ennek hatására kezdtem el idegen nyelvet tanulni. * Végzettség	Csoportok közötti	(Kombinált)	10,705	2	5,352	6,379	,002
	Csoporton belüli		970,781	1157	,839		
	Összesen		981,486	1159			
Áttértem a tantermi módszerről az online módszerre. * Végzettség	Csoportok közötti	(Kombinált)	5,585	2	2,792	1,167	,312
	Csoporton belüli		2762,115	1154	2,394		
	Összesen		2767,699	1156			
Megnőtt a nyelvtanulás iránti motivációm. * Végzettség	Csoportok közötti	(Kombinált)	13,302	2	6,651	4,578	,010
	Csoporton belüli		1683,817	1159	1,453		
	Összesen		1697,120	1161			
Digitális eszközöket alkalmazok a nyelvtanulásban. * Végzettség	Csoportok közötti	(Kombinált)	5,857	2	2,928	1,397	,248
	Csoporton belüli		2423,653	1156	2,097		
	Összesen		2429,510	1158			
Egyre több filmet nézek idegen nyelven. * Végzettség	Csoportok közötti	(Kombinált)	62,213	2	31,106	13,822	,000
	Csoporton belüli		2603,779	1157	2,250		
	Összesen		2665,992	1159			
Gyakrabban használok az internetet a nyelvtanulásban. * Végzettség	Csoportok közötti	(Kombinált)	18,295	2	9,148	4,548	,011
	Csoporton belüli		2333,192	1160	2,011		
	Összesen		2351,488	1162			
Demotiválttá váltam, mivel nem lehet külföldre utazni. * Végzettség	Csoportok közötti	(Kombinált)	10,424	2	5,212	3,966	,019
	Csoporton belüli		1523,152	1159	1,314		
	Összesen		1533,577	1161			

Forrás: saját szerkesztés

M4/23. táblázat: A COVID-19 hatása az idegennyelv-tanulásra és a foglalkozás közötti kapcsolat

ANOVA Táblázat							
			Négyzetösszeg (SS)	Sz. fok	Szórásnégyzet (MS)	F	Szig.
Ennek hatására kezdtem el idegen nyelvet tanulni. * Foglalkozás	Csoportok közötti	(Kombinált)	15,443	6	2,574	3,045	,006
	Csoporton belüli		974,488	1153	,845		
	Összesen		989,930	1159			
Áttértem a tantermi módszerről az online módszerre. * Foglalkozás	Csoportok közötti	(Kombinált)	38,306	6	6,384	2,686	,014
	Csoporton belüli		2733,884	1150	2,377		
	Összesen		2772,190	1156			
Megnőtt a nyelvtanulás iránti motivációm. * Foglalkozás	Csoportok közötti	(Kombinált)	27,473	6	4,579	3,162	,004
	Csoporton belüli		1672,759	1155	1,448		
	Összesen		1700,231	1161			
Digitális eszközöket alkalmazok a nyelvtanulásban. * Foglalkozás	Csoportok közötti	(Kombinált)	53,668	6	8,945	4,332	,000
	Csoporton belüli		2380,428	1153	2,065		
	Összesen		2434,096	1159			
Egyre több filmet nézek idegen nyelven. * Foglalkozás	Csoportok közötti	(Kombinált)	201,042	6	33,507	15,658	,000
	Csoporton belüli		2467,358	1153	2,140		
	Összesen		2668,400	1159			
Gyakrabban használom az internetet a nyelvtanulásban. * Foglalkozás	Csoportok közötti	(Kombinált)	88,663	6	14,777	7,530	,000
	Csoporton belüli		2266,755	1155	1,963		
	Összesen		2355,418	1161			
Demotiválttá váltam, mivel nem lehet külföldre utazni. * Foglalkozás	Csoportok közötti	(Kombinált)	37,911	6	6,318	4,845	,000
	Csoporton belüli		1505,006	1154	1,304		
	Összesen		1542,916	1160			

Forrás: saját szerkesztés

M4/24. táblázat: A COVID-19 hatása az idegennyelv-tanulásra és a jövedelem közötti kapcsolat (ANOVA)

ANOVA Táblázat							
			Négyzetösszeg (SS)	Sz. fok	Szórásnégyzet (MS)	F	Szig.
Ennek hatására kezdtem el idegen nyelvet tanulni. * Jövedelem	Csoportok közötti	(Kombinált)	,735	2	,367	,425	,654
	Csoporton belüli		961,992	1112	,865		
	Összesen		962,726	1114			
Áttértem a tantermi módszerről az online módszerre. * Jövedelem	Csoportok közötti	(Kombinált)	7,257	2	3,629	1,506	,222
	Csoporton belüli		2671,368	1109	2,409		
	Összesen		2678,625	1111			
Megnőtt a nyelvtanulás iránti motivációm. * Jövedelem	Csoportok közötti	(Kombinált)	1,327	2	,663	,455	,634
	Csoporton belüli		1624,219	1115	1,457		
	Összesen		1625,546	1117			
Digitális eszközöket alkalmazok a nyelvtanulásban. * Jövedelem	Csoportok közötti	(Kombinált)	3,005	2	1,502	,716	,489
	Csoporton belüli		2334,748	1112	2,100		
	Összesen		2337,752	1114			
Egyre több filmet nézek idegen nyelven. * Jövedelem	Csoportok közötti	(Kombinált)	2,369	2	1,185	,514	,598
	Csoporton belüli		2562,536	1112	2,304		
	Összesen		2564,906	1114			

Gyakrabban használok az internetet a nyelvtanulásban. * Jövedelem	Csoportok közötti	(Kombinált)	,611	2	,306	,149	,862
	Csoporton belüli		2292,713	1115	2,056		
	Összesen		2293,325	1117			
Demotiválttá váltam, mivel nem lehet külföldre utazni. * Jövedelem	Csoportok közötti	(Kombinált)	,056	2	,028	,021	,979
	Csoporton belüli		1473,552	1114	1,323		
	Összesen		1473,608	1116			

Forrás: saját szerkesztés

M4/25. táblázat: Az idegennyelv-tanulási szándék és a nemek közötti kapcsolat (N=1178)

ANOVA Táblázat							
			Négyzetösszeg (SS)	Sz. fok	Szórásnégyzet (MS)	F	Szig.
Tanul-e jelenleg idegen nyelvet? * Nem	Csoportok közötti	(Kombinált)	16,708	1	16,708	8,488	,004
	Csoporton belüli		2316,818	1177	1,968		
	Összesen		2333,527	1178			

Forrás: saját szerkesztés

M4/26. táblázat: Az idegennyelv-tanulási szándék és a végzettség közötti kapcsolat (N=1180)

ANOVA Táblázat							
			Négyzetösszeg (SS)	Sz. fok	Szórásnégyzet (MS)	F	Szig.
Tanul-e jelenleg idegen nyelvet? * Végzettség	Csoportok közötti	(Kombinált)	92,232	2	46,116	24,450	,000
	Csoporton belüli		2221,817	1178	1,886		
	Összesen		2314,049	1180			

Forrás: saját szerkesztés

M4/27. táblázat: Az idegennyelv-tanulási szándék és a foglalkozás közötti kapcsolat (ANOVA) (N=1178)

ANOVA Táblázat							
			Négyzetösszeg (SS)	Sz. fok	Szórásnégyzet (MS)	F	Szig.
Tanul-e jelenleg idegen nyelvet? * Foglalkozás	Csoportok közötti	(Kombinált)	182,867	6	30,478	16,671	,000
	Csoporton belüli		2142,660	1172	1,828		
	Összesen		2325,527	1178			

Forrás: saját szerkesztés

M4/28. táblázat: Az idegennyelv-tanulási szándék és a jövedelem közötti kapcsolat (N=1137)

ANOVA Táblázat							
			Négyzetösszeg (SS)	Sz. fok	Szórásnégyzet (MS)	F	Szig.
Tanul-e jelenleg idegen nyelvet? * Jövedelem	Csoportok közötti	(Kombinált)	9,737	2	4,868	2,455	,086
	Csoporton belüli		2250,833	1135	1,983		
	Összesen		2260,570	1137			

Forrás: saját szerkesztés

DOI: 10.14750/ME.2023.051

M4/29. táblázat: A nyelvtanulási forma és a nemek közötti kapcsolat

ANOVA Táblázat							
			Négyzetösszeg (SS)	Sz. fok	Szórásnégyzet (MS)	F	Szig.
Egyénileg * Nem	Csoportok közötti	(Kombinált)	18,710	1	18,710	11,777	,001
	Csoporton belüli		1809,572	1139	1,589		
	Összesen		1828,282	1140			
Egyéni tantermi * Nem	Csoportok közötti	(Kombinált)	2,932	1	2,932	1,715	,191
	Csoporton belüli		1945,980	1138	1,710		
	Összesen		1948,912	1139			
Csoportos tantermi * Nem	Csoportok közötti	(Kombinált)	8,235	1	8,235	5,614	,018
	Csoporton belüli		1663,525	1134	1,467		
	Összesen		1671,760	1135			
Egyéni online * Nem	Csoportok közötti	(Kombinált)	,060	1	,060	,035	,851
	Csoporton belüli		1920,186	1137	1,689		
	Összesen		1920,246	1138			
Csoportos online * Nem	Csoportok közötti	(Kombinált)	5,493	1	5,493	3,938	,047
	Csoporton belüli		1573,303	1128	1,395		
	Összesen		1578,796	1129			
Egyéni blended * Nem	Csoportok közötti	(Kombinált)	1,381	1	1,381	,803	,370
	Csoporton belüli		1950,447	1134	1,720		
	Összesen		1951,827	1135			
Csoportos blended * Nem	Csoportok közötti	(Kombinált)	3,167	1	3,167	2,096	,148
	Csoporton belüli		1706,272	1129	1,511		
	Összesen		1709,439	1130			

Forrás: saját szerkesztés

M4/30. táblázat: A nyelvtanulási forma és a végzettség közötti kapcsolat

ANOVA Táblázat							
			Négyzetösszeg (SS)	Sz. fok	Szórásnégyzet (MS)	F	Szig.
Egyénileg * Végzettség	Csoportok közötti	(Kombinált)	11,430	2	5,715	3,575	,028
	Csoporton belüli		1824,192	1141	1,599		
	Összesen		1835,622	1143			
Egyéni tantermi * Végzettség	Csoportok közötti	(Kombinált)	23,528	2	11,764	6,967	,001
	Csoporton belüli		1924,883	1140	1,688		
	Összesen		1948,411	1142			
Csoportos tantermi * Végzettség	Csoportok közötti	(Kombinált)	6,127	2	3,064	2,087	,125
	Csoporton belüli		1667,648	1136	1,468		
	Összesen		1673,775	1138			
Egyéni online * Végzettség	Csoportok közötti	(Kombinált)	34,913	2	17,457	10,498	,000
	Csoporton belüli		1892,302	1138	1,663		
	Összesen		1927,215	1140			
Csoportos online * Végzettség	Csoportok közötti	(Kombinált)	4,918	2	2,459	1,768	,171
	Csoporton belüli		1571,728	1130	1,391		
	Összesen		1576,646	1132			
Egyéni blended *	Csoportok	(Kombinált)	15,320	2	7,660	4,484	,011

Végzettség	közötti						
	Csoporton belüli		1940,554	1136	1,708		
	Összesen		1955,874	1138			
Csoportos blended * Végzettség	Csoportok közötti	(Kombinált)	3,884	2	1,942	1,277	,279
	Csoporton belüli		1720,275	1131	1,521		
	Összesen		1724,159	1133			

Forrás: saját szerkesztés

M4/31. táblázat: A nyelvtanulási forma és a foglalkozás közötti kapcsolat

ANOVA Táblázat							
			Négyzetösszeg (SS)	Sz. fok	Szórásnégyzet (MS)	F	Szig.
Egyénileg * Foglalkozás	Csoportok közötti	(Kombinált)	65,743	6	10,957	7,005	,000
	Csoporton belüli		1780,052	1138	1,564		
	Összesen		1845,796	1144			
Egyéni tantermi * Foglalkozás	Csoportok közötti	(Kombinált)	39,744	6	6,624	3,920	,001
	Csoporton belüli		1921,361	1137	1,690		
	Összesen		1961,105	1143			
Csoportos tantermi * Foglalkozás	Csoportok közötti	(Kombinált)	22,391	6	3,732	2,543	,019
	Csoporton belüli		1662,601	1133	1,467		
	Összesen		1684,992	1139			
Egyéni online * Foglalkozás	Csoportok közötti	(Kombinált)	33,921	6	5,653	3,384	,003
	Csoporton belüli		1897,938	1136	1,671		
	Összesen		1931,858	1142			
Csoportos online * Foglalkozás	Csoportok közötti	(Kombinált)	7,596	6	1,266	,903	,492
	Csoporton belüli		1581,572	1128	1,402		
	Összesen		1589,168	1134			
Egyéni blended * Foglalkozás	Csoportok közötti	(Kombinált)	27,033	6	4,505	2,642	,015
	Csoporton belüli		1933,896	1134	1,705		
	Összesen		1960,929	1140			
Csoportos blended * Foglalkozás	Csoportok közötti	(Kombinált)	11,735	6	1,956	1,289	,259
	Csoporton belüli		1714,926	1130	1,518		
	Összesen		1726,661	1136			

Forrás: saját szerkesztés

M4/32. táblázat: A nyelvtanulási forma kedveltsége és a jövedelem közötti kapcsolat

ANOVA Táblázat							
			Négyzetösszeg (SS)	Sz. fok	Szórásnégyzet (MS)	F	Szig.
Egyénileg * Jövedelem	Csoportok közötti	(Kombinált)	7,808	2	3,904	2,415	,090
	Csoporton belüli		1775,164	1098	1,617		
	Összesen		1782,972	1100			
Egyéni tantermi * Jövedelem	Csoportok közötti	(Kombinált)	,908	2	,454	,265	,767
	Csoporton belüli		1880,309	1097	1,714		
	Összesen		1881,217	1099			
Csoportos tantermi * Jövedelem	Csoportok közötti	(Kombinált)	9,267	2	4,634	3,141	,044
	Csoporton belüli		1612,374	1093	1,475		
	Összesen		1621,641	1095			

Egyéni online * Jövedelem	Csoportok közötti	(Kombinált)	20,753	2	10,376	6,229	,002
	Csoporton belüli		1827,497	1097	1,666		
	Összesen		1848,250	1099			
Csoportos online * Jövedelem	Csoportok közötti	(Kombinált)	,359	2	,179	,129	,879
	Csoporton belüli		1513,041	1087	1,392		
	Összesen		1513,399	1089			
Egyéni blended * Jövedelem	Csoportok közötti	(Kombinált)	16,011	2	8,006	4,704	,009
	Csoporton belüli		1861,755	1094	1,702		
	Összesen		1877,767	1096			
Csoportos blended * Jövedelem	Csoportok közötti	(Kombinált)	2,592	2	1,296	,850	,428
	Csoporton belüli		1660,868	1089	1,525		
	Összesen		1663,461	1091			

Forrás: saját szerkesztés

M4/33. táblázat: A nyelvtanulási attitűdök és a nemek közötti kapcsolat

ANOVA Táblázat							
			Négyzetösszeg (SS)	Sz. fok	Szórásnégyzet (MS)	F	Szig.
Az idegen nyelvek ismerete jobb munkalehetőséget biztosít számomra. * Nem	Csoportok közötti	(Kombinált)	1,750	1	1,750	1,439	,231
	Csoporton belüli		1408,043	1158	1,216		
	Összesen		1409,792	1159			
Az idegen nyelvek ismerete magasabb jövedelem elérését teszi lehetővé. * Nem	Csoportok közötti	(Kombinált)	2,725	1	2,725	2,198	,139
	Csoporton belüli		1428,721	1152	1,240		
	Összesen		1431,446	1153			
Az idegen nyelvek tanulásában fontos a sikerélmény. * Nem	Csoportok közötti	(Kombinált)	16,593	1	16,593	20,848	,000
	Csoporton belüli		918,493	1154	,796		
	Összesen		935,087	1155			
Azért tanulok idegen nyelveket, mert a nyelvtanulás örömet jelent számomra. * Nem	Csoportok közötti	(Kombinált)	66,202	1	66,202	43,901	,000
	Csoporton belüli		1740,224	1154	1,508		
	Összesen		1806,426	1155			
Az idegen nyelvek ismeretével bővíttem a kapcsolati hálómam. * Nem	Csoportok közötti	(Kombinált)	2,434	1	2,434	1,660	,198
	Csoporton belüli		1702,856	1161	1,467		
	Összesen		1705,290	1162			
Mindig élvezem, ha idegenekkel az anyanyelvükön társaloghatok. * Nem	Csoportok közötti	(Kombinált)	2,793	1	2,793	1,657	,198
	Csoporton belüli		1943,038	1153	1,685		
	Összesen		1945,830	1154			
Az idegen nyelveken történő kommunikáció lehetőséget ad más kultúrák megismerésére. *	Csoportok közötti	(Kombinált)	11,899	1	11,899	11,552	,001
	Csoporton belüli		1199,980	1165	1,030		
	Összesen		1211,878	1166			

DOI: 10.14750/ME.2023.051

Nem							
Szeretek egy jó könyvet vagy filmet eredeti nyelven olvasni/nézni. * Nem	Csoportok közötti	(Kombinált)	15,345	1	15,345	8,471	,004
	Csoporton belüli		2085,159	1151	1,812		
	Összesen		2100,505	1152			
A munkám során szeretem, ha idegen nyelven kommunikálhatok. * Nem	Csoportok közötti	(Kombinált)	1,450	1	1,450	,821	,365
	Csoporton belüli		2033,028	1151	1,766		
	Összesen		2034,477	1152			
Fontos idegen nyelvet tanulnom, mert mások (például a szüleim, a munkáltatóm stb.) ezt várják el tőlem. * Nem	Csoportok közötti	(Kombinált)	,009	1	,009	,005	,942
	Csoporton belüli		1984,483	1152	1,723		
	Összesen		1984,492	1153			
Azért tanulok idegen nyelvet, mert a saját elvárásaimnak szeretnék megfelelni. * Nem	Csoportok közötti	(Kombinált)	34,442	1	34,442	24,253	,000
	Csoporton belüli		1650,214	1162	1,420		
	Összesen		1684,656	1163			
Könnyen és gyorsan tudok idegen nyelvet tanulni. * Nem	Csoportok közötti	(Kombinált)	14,529	1	14,529	9,381	,002
	Csoporton belüli		1790,387	1156	1,549		
	Összesen		1804,916	1157			
Nagyon jó nyelvérzékem van. * Nem	Csoportok közötti	(Kombinált)	6,925	1	6,925	4,219	,040
	Csoporton belüli		1899,273	1157	1,642		
	Összesen		1906,198	1158			

Forrás: saját szerkesztés

M4/34. táblázat: A nyelvtanulási attitűdök nemek szerint

Nem		Az idegen nyelvek ismerete jobb munkalehetőséget biztosít számomra.	Az idegen nyelvek ismerete magasabb jövedelem elérését teszi lehetővé.	Az idegen nyelvek tanulásában fontos a sikerélmény.	Azért tanulok idegen nyelveket, mert a nyelvtanulás örömet jelent számomra.	Az idegen nyelvek ismeretével bővítem a kapcsolati hálómát.	Mindig élvezem, ha idegenekkel az anyanyelvükön társaloghatok.	Az idegen nyelveken történő kommunikáció lehetőségét ad más kultúrák megismerésére.	Szeretek egy jó könyvet vagy filmet eredeti nyelven olvasni/nézni.	A munkám során szeretem, ha idegen nyelven kommunikálhatok.	Fontos idegen nyelvet tanulnom, mert mások (pl. a szüleim, a munkáltatóm stb.) ezt várják el tőlem.	Azért tanulok idegen nyelvet, mert a saját elvárásaimnak szeretnék megfelelni.	Könnyen és gyorsan tudok idegen nyelvet tanulni.	Nagyon jó nyelvérzésem van.
férfi	Átlag	4,20	3,98	4,16	2,99	3,56	3,52	3,99	3,42	3,13	2,49	3,57	2,98	2,98
	N	379	377	377	379	379	377	381	377	378	379	381	381	379
	Szórás	1,025	1,089	,997	1,226	1,225	1,288	1,100	1,354	1,275	1,277	1,245	1,190	1,229
nő	Átlag	4,12	3,88	4,41	3,50	3,65	3,62	4,20	3,66	3,21	2,50	3,94	3,22	3,14
	N	781	777	779	777	784	778	786	776	775	775	783	777	780
	Szórás	1,138	1,125	,837	1,229	1,204	1,303	,971	1,342	1,355	1,329	1,165	1,270	1,306
Összesen	Átlag	4,15	3,91	4,33	3,34	3,62	3,59	4,13	3,58	3,18	2,50	3,82	3,14	3,09
	N	1160	1154	1156	1156	1163	1155	1167	1153	1153	1154	1164	1158	1159
	Szórás	1,103	1,114	,900	1,251	1,211	1,299	1,019	1,350	1,329	1,312	1,204	1,249	1,283

Forrás: saját szerkesztés

DOI: 10.14750/ME.2023.051

M4/35. táblázat: A nyelvtanulási attitűdök és a végzettség közötti kapcsolat

ANOVA Táblázat							
			Négyzetösszeg (SS)	Sz. fok	Szórásnégyzet (MS)	F	Szig.
Az idegen nyelvek ismerete jobb munkalehetőséget biztosít számomra. * Végzettség	Csoportok közötti	(Kombinált)	8,157	2	4,078	3,393	,034
	Csoporton belüli		1394,510	1160	1,202		
	Összesen		1402,667	1162			
Az idegen nyelvek ismerete magasabb jövedelem elérését teszi lehetővé. * Végzettség	Csoportok közötti	(Kombinált)	5,782	2	2,891	2,335	,097
	Csoporton belüli		1430,056	1155	1,238		
	Összesen		1435,839	1157			
Az idegen nyelvek tanulásában fontos a sikerélmény. * Végzettség	Csoportok közötti	(Kombinált)	,138	2	,069	,086	,917
	Csoporton belüli		925,082	1157	,800		
	Összesen		925,220	1159			
Azért tanulok idegen nyelveket, mert a nyelvtanulás örömet jelent számomra. * Végzettség	Csoportok közötti	(Kombinált)	9,248	2	4,624	2,961	,052
	Csoporton belüli		1806,973	1157	1,562		
	Összesen		1816,221	1159			
Az idegen nyelvek ismeretével bővíttem a kapcsolati hálóm. * Végzettség	Csoportok közötti	(Kombinált)	2,031	2	1,015	,691	,501
	Csoporton belüli		1710,319	1164	1,469		
	Összesen		1712,350	1166			
Mindig élvezem, ha idegenekkel az anyanyelvükön társaloghatok. * Végzettség	Csoportok közötti	(Kombinált)	6,081	2	3,040	1,799	,166
	Csoporton belüli		1953,635	1156	1,690		
	Összesen		1959,715	1158			
Az idegen nyelveken történő kommunikáció lehetőséget ad más kultúrák megismerésére. * Végzettség	Csoportok közötti	(Kombinált)	1,474	2	,737	,713	,491
	Csoporton belüli		1206,459	1167	1,034		
	Összesen		1207,932	1169			
Szeretek egy jó könyvet vagy filmet eredeti nyelven olvasni/nézni. * Végzettség	Csoportok közötti	(Kombinált)	10,592	2	5,296	2,906	,055
	Csoporton belüli		2104,950	1155	1,822		
	Összesen		2115,541	1157			
A munkám során szeretem, ha idegen nyelven kommunikálhatok. * Végzettség	Csoportok közötti	(Kombinált)	19,211	2	9,605	5,483	,004
	Csoporton belüli		2021,467	1154	1,752		
	Összesen		2040,678	1156			
Fontos idegen nyelvet tanulnom, mert mások (például a szüleim, a munkáltatóm stb.) ezt várják el tőlem. * Végzettség	Csoportok közötti	(Kombinált)	5,187	2	2,593	1,510	,221
	Csoporton belüli		1984,282	1155	1,718		
	Összesen		1989,469	1157			

DOI: 10.14750/ME.2023.051

Azért tanulok idegen nyelvet, mert a saját elvárásaimnak szeretnék megfelelni. * Végzettség	Csoportok közötti	(Kombinált)	7,557	2	3,779	2,603	,074
	Csoporton belüli		1690,867	1165	1,451		
	Összesen		1698,424	1167			
Könnyen és gyorsan tudok idegen nyelvet tanulni. * Végzettség	Csoportok közötti	(Kombinált)	1,064	2	,532	,339	,712
	Csoporton belüli		1817,628	1159	1,568		
	Összesen		1818,693	1161			
Nagyon jó nyelvérzékem van. * Végzettség	Csoportok közötti	(Kombinált)	,648	2	,324	,196	,822
	Csoporton belüli		1920,075	1160	1,655		
	Összesen		1920,722	1162			

Forrás: saját szerkesztés

M4/36. táblázat: A nyelvtanulási attitűdök végzettség szerint

Végzettség															
alapfokú	Átlag														
	N														
középfokú	Szórás														
	Átlag														
	N														
	Szórás														
		Az idegen nyelvek ismerete jobb munkalehetőséget biztosít számomra.	Az idegen nyelvek ismerete magasabb jövedelem elérését teszi lehetővé.	Az idegen nyelvek tanulásában fontos a sikerélmény.	Azért tanulok idegen nyelveket, mert a nyelvtanulás örömet jelent számomra.	Az idegen nyelvek ismeretével bővítem a kapcsolati hálóm.	Mindig élvezem, ha idegenekkel az anyanyelvükön társaloghatok.	Az idegen nyelveken történő kommunikáció lehetőséget ad más kultúrák megismerésére.	Szeretek egy jó könyvet vagy filmet eredeti nyelven olvasni/nézni.	A munkám során szeretem, ha idegen nyelven kommunikálhatok.	Fontos idegen nyelvet tanulnom, mert mások (pl. a szüleim, a munkáltatóm stb.) ezt várják el tőlem.	Azért tanulok idegen nyelvet, mert a saját elvárásaimnak szeretnék megfelelni.	Könnyen és gyorsan tudok idegen nyelvet tanulni.	Nagyon jó nyelvérzékem van.	
	Átlag	4,22	3,74	4,37	3,37	3,64	3,57	4,20	3,86	3,11	2,59	3,93	3,25	3,13	
	N	76	77	75	76	77	75	75	74	72	75	75	75	75	
	Szórás	1,015	1,163	1,024	1,209	1,297	1,317	1,065	1,437	1,217	1,337	1,245	1,220	1,266	
	Átlag	4,23	3,98	4,33	3,23	3,58	3,50	4,10	3,63	3,04	2,56	3,72	3,13	3,10	
	N	511	510	511	508	511	506	513	509	509	510	514	509	510	
	Szórás	1,038	1,063	,886	1,233	1,187	1,317	,998	1,323	1,280	1,298	1,206	1,217	1,276	

Végzettség														
felsőfokú	Átlag													
	N													
Összesen	Szórás													
	Átlag													
N														
Szórás														
	4,07	3,87	4,33	3,42	3,66	3,65	4,16	3,50	3,31	2,43	3,87	3,13	3,06	
	576	571	574	576	579	578	582	575	576	573	579	578	578	
	1,155	1,149	,883	1,269	1,222	1,282	1,026	1,363	1,373	1,318	1,199	1,286	1,299	
	4,15	3,91	4,33	3,33	3,62	3,58	4,13	3,58	3,18	2,49	3,81	3,14	3,08	
	1163	1158	1160	1160	1167	1159	1170	1158	1157	1158	1168	1162	1163	
	1,099	1,114	,893	1,252	1,212	1,301	1,017	1,352	1,329	1,311	1,206	1,252	1,286	

Forrás: saját szerkesztés

DOI: 10.14750/ME.2023.051

M4/37. táblázat: A nyelvtanulási attitűdök és a foglalkozás közötti kapcsolat

ANOVA Táblázat							
			Négyzetösszeg (SS)	Sz. fok	Szórásnégyzet (MS)	F	Szig.
Az idegen nyelvek ismerete jobb munkalehetőséget biztosít számomra. * Foglalkozás	Csoportok közötti	(Kombinált)	95,576	6	15,929	14,040	,000
	Csoporton belüli		1313,835	1158	1,135		
	Összesen		1409,411	1164			
Az idegen nyelvek ismerete magasabb jövedelem elérését teszi lehetővé. * Foglalkozás	Csoportok közötti	(Kombinált)	44,067	6	7,345	6,092	,000
	Csoporton belüli		1388,956	1152	1,206		
	Összesen		1433,023	1158			
Az idegen nyelvek tanulásában fontos a sikerélmény. * Foglalkozás	Csoportok közötti	(Kombinált)	29,734	6	4,956	6,264	,000
	Csoporton belüli		912,127	1153	,791		
	Összesen		941,861	1159			
Azért tanulok idegen nyelveket, mert a nyelvtanulás örömet jelent számomra. * Foglalkozás	Csoportok közötti	(Kombinált)	16,076	6	2,679	1,711	,115
	Csoporton belüli		1807,590	1154	1,566		
	Összesen		1823,666	1160			
Az idegen nyelvek ismeretével bővítem a kapcsolati hálóm. * Foglalkozás	Csoportok közötti	(Kombinált)	11,120	6	1,853	1,258	,274
	Csoporton belüli		1706,207	1158	1,473		
	Összesen		1717,327	1164			
Mindig élvezem, ha idegenekkel az anyanyelvükön társaloghatok. * Foglalkozás	Csoportok közötti	(Kombinált)	23,752	6	3,959	2,354	,029
	Csoporton belüli		1937,109	1152	1,682		
	Összesen		1960,861	1158			
Az idegen nyelveken történő kommunikáció lehetőséget ad más kultúrák megismerésére. * Foglalkozás	Csoportok közötti	(Kombinált)	24,802	6	4,134	4,043	,001
	Csoporton belüli		1189,130	1163	1,022		
	Összesen		1213,932	1169			
Szeretek egy jó könyvet vagy filmet eredeti nyelven olvasni/nézni. * Foglalkozás	Csoportok közötti	(Kombinált)	129,894	6	21,649	12,565	,000
	Csoporton belüli		1981,473	1150	1,723		
	Összesen		2111,367	1156			
A munkám során szeretem, ha idegen nyelven kommunikálhatok. * Foglalkozás	Csoportok közötti	(Kombinált)	28,227	6	4,704	2,680	,014
	Csoporton belüli		2018,380	1150	1,755		
	Összesen		2046,607	1156			
Fontos idegen nyelvet tanulnom, mert mások (például a szüleim, a munkáltatóm stb.) ezt várják el tőlem. * Foglalkozás	Csoportok közötti	(Kombinált)	23,757	6	3,960	2,314	,032
	Csoporton belüli		1969,740	1151	1,711		
	Összesen		1993,497	1157			

DOI: 10.14750/ME.2023.051

Azért tanulok idegen nyelvet, mert a saját elvárásaimnak szeretnék megfelelni. * Foglalkozás	Csoportok közötti	(Kombinált)	14,838	6	2,473	1,694	,119
	Csoporton belüli		1692,931	1160	1,459		
	Összesen		1707,769	1166			
Könnyen és gyorsan tudok idegen nyelvet tanulni. * Foglalkozás	Csoportok közötti	(Kombinált)	47,826	6	7,971	5,200	,000
	Csoporton belüli		1770,459	1155	1,533		
	Összesen		1818,286	1161			
Nagyon jó nyelvérzékem van. * Foglalkozás	Csoportok közötti	(Kombinált)	48,839	6	8,140	5,029	,000
	Csoporton belüli		1871,236	1156	1,619		
	Összesen		1920,076	1162			

Forrás: saját szerkesztés

M4/38. táblázat: A nyelvtanulási attitűdök foglalkozás szerint

Foglalkozás	Az idegen nyelvek ismerete jobb munkalehetőséget biztosít számomra.		Az idegen nyelvek ismerete magasabb jövedelem elérését teszi lehetővé.		Az idegen nyelvek tanulásában fontos a sikerélmény.		Azért tanulok idegen nyelveket, mert a nyelvtanulás örömet jelent számomra.		Az idegen nyelvek ismeretével bővítem a kapcsolati hálómam.		Mindig élvezem, ha idegenekkel az anyanyelvükön társaloghatok.		Az idegen nyelveken történő kommunikáció lehetőségét ad más kultúrák megismerésére.		Szeretek egy jó könyvet vagy filmet eredeti nyelven olvasni/nézni.		A munkám során szeretem, ha idegen nyelven kommunikálhatok.		Fontos idegen nyelvet tanulnom, mert mások (pl. a szüleim, a munkáltatóm stb.) ezt várják el tőlem.		Azért tanulok idegen nyelvet, mert a saját elvárásaimnak szeretnék megfelelni.		Könnyen és gyorsan tudok idegen nyelvet tanulni.		Nagyon jó nyelvértésem van.	
	Átlag	N	Átlag	N	Átlag	N	Átlag	N	Átlag	N	Átlag	N	Átlag	N	Átlag	N	Átlag	N	Átlag	N	Átlag	N	Átlag	N	Átlag	N
tanuló	Átlag	4,40	4,05	4,39	3,37	3,67	3,58	4,17	3,88	3,12	2,59	3,87	3,34	3,27												
	N	525	525	523	524	525	522	524	520	521	524	525	525	525												
	Szórás	,867	,974	,863	1,216	1,179	1,299	,942	1,203	1,228	1,262	1,150	1,172	1,236												
fizikai munkát végző beosztott	Átlag	3,19	3,08	3,56	2,85	3,17	2,95	3,41	2,53	2,58	2,30	3,30	2,53	2,40												
	N	42	40	39	40	41	40	41	40	40	40	40	40	40												
	Szórás	1,435	1,575	1,209	1,272	1,283	1,377	1,341	1,358	1,299	1,305	1,488	1,012	1,008												
szellemi munkát végző beosztott	Átlag	4,03	3,82	4,32	3,30	3,59	3,61	4,15	3,48	3,25	2,44	3,77	3,00	2,98												
	N	403	400	404	402	404	403	407	402	402	400	405	401	401												
	Szórás	1,135	1,140	,874	1,306	1,260	1,287	1,071	1,382	1,389	1,332	1,249	1,323	1,349												
közép- vagy felsővezető	Átlag	4,10	3,98	4,46	3,26	3,64	3,54	4,10	3,01	3,34	2,63	3,78	2,99	2,84												
	N	98	97	96	98	96	97	97	97	96	95	97	97	98												

DOI: 10.14750/ME.2023.051

Foglalkozás	Az idegen nyelvek ismerete jobb munkalehetőséget biztosít számomra.		Az idegen nyelvek ismerete magasabb jövedelem elérését teszi lehetővé.		Az idegen nyelvek tanulásában fontos a sikerélmény.		Azért tanulok idegen nyelveket, mert a nyelvtanulás örömet jelent számomra.		Az idegen nyelvek ismeretével bővítem a kapcsolati hálómam.		Mindig élvezem, ha idegenekkel az anyanyelvükön társaloghatok.		Az idegen nyelveken történő kommunikáció lehetőségét ad más kultúrák megismerésére.		Szeretek egy jó könyvet vagy filmet eredeti nyelven olvasni/nézni.		A munkám során szeretem, ha idegen nyelven kommunikálhatok.		Fontos idegen nyelvet tanulnom, mert mások (pl. a szüleim, a munkáltatóm stb.) ezt várják el tőlem.		Azért tanulok idegen nyelvet, mert a saját elvárásaimnak szeretnék megfelelni.		Könnyen és gyorsan tudok idegen nyelvet tanulni.		Nagyon jó nyelvérzékem van.	
	Szórás	1,214	1,225	,739	1,169	1,162	1,331	,907	1,358	1,398	1,384	1,129	1,150	1,091												
vállalkozó	Átlag	3,77	3,86	4,30	3,58	3,73	3,83	4,28	3,43	3,18	2,06	3,94	3,10	3,06												
	N	69	69	69	69	70	69	71	70	71	71	71	71	71												
	Szórás	1,319	1,088	,928	1,299	1,179	1,236	,988	1,519	1,552	1,330	1,319	1,475	1,472												
külföldi munkavállaló	Átlag	4,42	4,00	3,92	3,55	3,67	4,09	4,17	3,27	3,91	2,67	3,67	3,09	3,09												
	N	12	12	12	11	12	11	12	11	11	12	12	11	11												
	Szórás	1,165	1,348	1,443	,934	1,231	,944	1,115	1,489	1,044	1,497	1,231	,944	1,136												
munkanélküli	Átlag	3,44	3,63	4,06	3,47	3,47	3,71	3,89	3,47	3,44	2,44	3,82	3,00	2,88												
	N	16	16	17	17	17	17	18	17	16	16	17	17	17												
	Szórás	1,672	1,455	1,298	1,375	1,419	1,490	1,231	1,463	1,413	1,504	1,185	1,173	1,219												

Foglalkozás	Összesen		Foglalkozás
	Átlag	N	
	Szórás		
Az idegen nyelvek ismerete jobb munkalehetőséget biztosít számomra.	4,15	1165	Az idegen nyelvek ismerete magasabb jövedelem elérését teszi lehetővé.
Az idegen nyelvek ismerete magasabb jövedelem elérését teszi lehetővé.	3,91	1159	Az idegen nyelvek tanulásában fontos a sikerélmény.
Az idegen nyelvek tanulásában fontos a sikerélmény.	4,33	1160	Azért tanulok idegen nyelveket, mert a nyelvtanulás örömet jelent számomra.
Azért tanulok idegen nyelveket, mert a nyelvtanulás örömet jelent számomra.	3,33	1161	Az idegen nyelvek ismeretével bővítem a kapcsolati hálómam.
Az idegen nyelvek ismeretével bővítem a kapcsolati hálómam.	3,62	1165	Mindig élvezem, ha idegenekkel az anyanyelvükön társaloghatok.
Mindig élvezem, ha idegenekkel az anyanyelvükön társaloghatok.	3,59	1159	Az idegen nyelveken történő kommunikáció lehetőségét ad más kultúrák megismerésére.
Az idegen nyelveken történő kommunikáció lehetőségét ad más kultúrák megismerésére.	4,13	1170	Szeretek egy jó könyvet vagy filmet eredeti nyelven olvasni/nézni.
Szeretek egy jó könyvet vagy filmet eredeti nyelven olvasni/nézni.	3,58	1157	A munkám során szeretem, ha idegen nyelven kommunikálhatok.
A munkám során szeretem, ha idegen nyelven kommunikálhatok.	3,18	1157	Fontos idegen nyelvet tanulnom, mert mások (pl. a szüleim, a munkáltatóm stb.) ezt várják el tőlem.
Fontos idegen nyelvet tanulnom, mert mások (pl. a szüleim, a munkáltatóm stb.) ezt várják el tőlem.	2,50	1158	Azért tanulok idegen nyelvet, mert a saját elvárásainak szeretnék megfelelni.
Azért tanulok idegen nyelvet, mert a saját elvárásainak szeretnék megfelelni.	3,81	1167	Könnyen és gyorsan tudok idegen nyelvet tanulni.
Könnyen és gyorsan tudok idegen nyelvet tanulni.	3,14	1162	Nagyon jó nyelvérzékem van.
Nagyon jó nyelvérzékem van.	3,08	1163	

Forrás: saját szerkesztés

DOI: 10.14750/ME.2023.051

M4/39. táblázat: A nyelvtanulási attitűdök és a jövedelem közötti kapcsolat

ANOVA Táblázat							
			Négyzetösszeg (SS)	Sz. fok	Szórásnégyzet (MS)	F	Szig.
Az idegen nyelvek ismerete jobb munkalehetőséget biztosít számomra. * Jövedelem	Csoportok közötti	(Kombinált)	7,829	2	3,914	3,178	,042
	Csoporton belüli		1374,579	1116	1,232		
	Összesen		1382,408	1118			
Az idegen nyelvek ismerete magasabb jövedelem elérését teszi lehetővé. * Jövedelem	Csoportok közötti	(Kombinált)	32,321	2	16,160	13,034	,000
	Csoporton belüli		1376,226	1110	1,240		
	Összesen		1408,546	1112			
Az idegen nyelvek tanulásában fontos a sikerélmény. * Jövedelem	Csoportok közötti	(Kombinált)	2,715	2	1,357	1,635	,195
	Csoporton belüli		923,258	1112	,830		
	Összesen		925,973	1114			
Azért tanulok idegen nyelveket, mert a nyelvtanulás örömet jelent számomra. * Jövedelem	Csoportok közötti	(Kombinált)	,179	2	,090	,057	,944
	Csoporton belüli		1741,040	1112	1,566		
	Összesen		1741,220	1114			
Az idegen nyelvek ismeretével bővíttem a kapcsolati hálómát. * Jövedelem	Csoportok közötti	(Kombinált)	8,464	2	4,232	2,873	,057
	Csoporton belüli		1648,065	1119	1,473		
	Összesen		1656,529	1121			
Mindig élvezem, ha idegenekkel az anyanyelvükön társaloghatok. * Jövedelem	Csoportok közötti	(Kombinált)	4,653	2	2,327	1,376	,253
	Csoporton belüli		1881,916	1113	1,691		
	Összesen		1886,569	1115			
Az idegen nyelveken történő kommunikáció lehetőséget ad más kultúrák megismerésére. * Jövedelem	Csoportok közötti	(Kombinált)	9,021	2	4,510	4,278	,014
	Csoporton belüli		1184,066	1123	1,054		
	Összesen		1193,087	1125			
Szeretek egy jó könyvet vagy filmet eredeti nyelven olvasni/nézni. * Jövedelem	Csoportok közötti	(Kombinált)	1,190	2	,595	,324	,724
	Csoporton belüli		2041,663	1110	1,839		
	Összesen		2042,854	1112			
A munkám során szeretem, ha idegen nyelven kommunikálhatok. * Jövedelem	Csoportok közötti	(Kombinált)	19,310	2	9,655	5,463	,004
	Csoporton belüli		1961,931	1110	1,768		
	Összesen		1981,242	1112			
Fontos idegen nyelvet tanulnom, mert mások (pl. a szüleim, a munkáltatóm stb.) ezt várják el tőlem. * Jövedelem	Csoportok közötti	(Kombinált)	3,346	2	1,673	,968	,380
	Csoporton belüli		1918,893	1110	1,729		
	Összesen		1922,239	1112			

DOI: 10.14750/ME.2023.051

Azért tanulok idegen nyelvet, mert a saját elvárásaimnak szeretnék megfelelni. * Jövedelem	Csoportok közötti	(Kombinált)	6,645	2	3,322	2,278	,103
	Csoporton belüli		1633,458	1120	1,458		
	Összesen		1640,103	1122			
Könnyen és gyorsan tudok idegen nyelvet tanulni. * Jövedelem	Csoportok közötti	(Kombinált)	6,943	2	3,472	2,224	,109
	Csoporton belüli		1739,270	1114	1,561		
	Összesen		1746,213	1116			
Nagyon jó nyelvérzékem van. * Jövedelem	Csoportok közötti	(Kombinált)	9,634	2	4,817	2,909	,055
	Csoporton belüli		1846,462	1115	1,656		
	Összesen		1856,097	1117			

Forrás: saját szerkesztés

M4/40. táblázat: A nyelvtanulási attitűdök jövedelem szerint

Jövedelem	Átlag alatti			Átlagos			Átlag feletti			Összesen		
	Átlag	N	Szórás	Átlag	N	Szórás	Átlag	N	Szórás	Átlag	N	Szórás
Az idegen nyelvek ismerete jobb munkalehetőséget biztosít számomra.	4,00	35	1,057	4,11	881	1,141	4,32	203	,974	4,14	1119	1,112
Az idegen nyelvek ismerete magasabb jövedelem elérését teszi lehetővé.	3,94	35	1,083	3,83	876	1,142	4,27	202	,988	3,91	1113	1,125
Az idegen nyelvek tanulásában fontos a sikerélmény.	4,09	35	1,067	4,31	878	,913	4,38	202	,874	4,32	1115	,912
Azért tanulok idegen nyelveket, mert a nyelvtanulás örömet jelent számomra.	3,26	34	1,238	3,33	877	1,255	3,34	204	1,236	3,33	1115	1,250
Az idegen nyelvek ismeretével bővíttem a kapcsolati hálómam.	3,31	36	1,411	3,61	883	1,223	3,77	203	1,134	3,63	1122	1,216
Mindig élvezem, ha idegenekkel az anyanyelvükön társaloghatok.	3,54	35	1,502	3,56	881	1,310	3,73	200	1,219	3,59	1116	1,301
Az idegen nyelveken történő kommunikáció lehetőséget ad más kultúrák megismerésére.	3,89	35	1,183	4,09	885	1,041	4,30	206	,934	4,12	1126	1,030
Szeretek egy jó könyvet vagy filmet eredeti nyelven olvasni/nézni.	3,63	35	1,262	3,58	875	1,342	3,50	203	1,429	3,57	1113	1,355
A munkám során szeretem, ha idegen nyelven kommunikálhatok.	3,11	35	1,255	3,12	875	1,336	3,46	203	1,313	3,18	1113	1,335
Fontos idegen nyelvet tanulnom, mert mások (pl. a szüleim, a munkáltatóm stb.) ezt várják el tőlem.	2,29	35	1,274	2,49	875	1,299	2,59	203	1,388	2,50	1113	1,315
Azért tanulok idegen nyelvet, mert a saját elvárásaimnak szeretnék megfelelni.	3,57	35	1,378	3,79	884	1,203	3,96	204	1,196	3,81	1123	1,209
Könnyen és gyorsan tudok idegen nyelvet tanulni.	2,88	34	1,225	3,12	878	1,229	3,28	205	1,339	3,14	1117	1,251
Nagyon jó nyelvvizésem van.	2,77	35	1,285	3,06	879	1,286	3,25	204	1,291	3,08	1118	1,289

Forrás: saját szerkesztés

V. melléklet: Hipotézis vizsgálatok táblázatai

M5/1. táblázat: Normalitás vizsgálat H1 esetében

	Kolmogorov-Smirnov ^a			Shapiro-Wilk		
	Statisztika	Sz. fok	Szig.	Statisztika	Sz. fok	Szig.
nyelvvizsga megszerzése	,240	1148	,000	,802	1148	,000
külföldi munkavállalás	,171	1139	,000	,881	1139	,000
másokkal való könnyebb kommunikáció	,242	1171	,000	,803	1171	,000
magasabb jövedelem megszerzése	,221	1142	,000	,880	1142	,000
önmegvalósítás	,230	1150	,000	,865	1150	,000
öröm és élvezet a nyelvtanulás az életben	,181	1149	,000	,891	1149	,000

a. Liliefors Szignifikancia korrekció

Forrás: saját szerkesztés

M5/2. táblázat: Összetartozó mintás t-próba

		Átlag	N	Szórás	Standard hiba átlag
I.pár	nyelvvizsga megszerzése	3,77	1134	1,377	0,041
	másokkal való könnyebb kommunikáció	4,10	1134	1,008	0,030

Forrás: saját szerkesztés

DOI: 10.14750/ME.2023.051

M5/3. táblázat: Összetartozó mintás t-próba

		Páronkénti különbségek					t	Sz. fok	Szig.	
		Átlag	Szórás	Standard hiba átlag	Eltérés 95%-os konfidencia intervalluma				Egyoldalú p	Kétoldalú p
					Alacsonyabb	Magasabb				
1.pár	nyelvvizsga megszerzése - másokkal való könnyebb kommunikáció	-0,330	1,693	0,050	-0,428	-0,231	-6,559	1133	0,00	0,00

Forrás: saját szerkesztés

DOI: 10.14750/ME.2023.051

M5/4. táblázat: Normalitás vizsgálat H2 esetében

	Kolmogorov-Smirnov ^a			Shapiro-Wilk		
	Statisztika	Sz. fok	Szig.	Statisztika	Sz. fok	Szig.
Egyéni tantermi	,202	1151	,000	,896	1151	,000
Csoportos tantermi	,175	1147	,000	,908	1147	,000
Egyéni online	,192	1150	,000	,899	1150	,000
Csoportos online	,183	1141	,000	,884	1141	,000
a. Lilliefors Szignifikancia korrekció						

Forrás: saját szerkesztés

M5/5. táblázat: Összetartozó mintás t-próba H2 esetében

		Átlag	N	Szórás	Standard hiba átlag
1.pár	Egyéni tantermi	3,17	1133	1,308	0,039
	Egyéni online	3,12	1133	1,300	0,039
2.pár	Csoportos tantermi	2,89	1134	1,212	0,036
	Csoportos online	2,40	1134	1,183	0,035

Forrás: saját szerkesztés

DOI: 10.14750/ME.2023.051

M5/6. táblázat: Összetartozó mintás t-próba H2 esetében

		Páronkénti különbségek					t	Sz. fok	Szig.	
		Átlag	Szórás	Standard hiba átlag	Eltérés 95%-os konfidencia intervalluma				Egyoldalú p	Kétoldalú p
					Alacsonyabb	Magasabb				
1.pár	Egyéni tantermi - Egyéni online	0,043	1,642	0,049	-0,052	0,139	,886	1132	,188	,376
2.pár	Csoportos tantermi - Csoportos online	0,497	1,321	0,039	0,420	0,574	12,677	1133	,000	,000

Forrás: saját szerkesztés

M5/7. táblázat: Normalitás vizsgálat H3 esetében

	Kolmogorov-Smirnov ^a			Shapiro-Wilk		
	Statisztika	Sz. fok	Szig.	Statisztika	Sz. fok	Szig.
Mennyire motiválja az idegen nyelvtanulásban, ha anyanyelvi tanártól tanul?	,245	1189	,000	,873	1189	,000

a. Lilliefors Szignifikancia Korrekció

Forrás: saját szerkesztés

M5/8. táblázat: H3 tesztelésének eredménye

Egymintás statisztika				
	N	Átlag	Szórás	Standard hiba átlag
Mennyire motiválja az idegennyelv-tanulásban, ha anyanyelvi tanártól tanul?	1189	3,60	1,155	,033

Forrás: saját szerkesztés

M5/9. táblázat: H3 tesztelésének eredménye, Egymintás t-próba

	Teszt érték = 3,00						
	t	Sz. fok	Szignifikancia		Eltérés átlaga	Eltérés 95%-os konfidencia intervalluma	
			Egyoldalú p	Kétoldalú p		Alsó	Felső
Mennyire motiválja az idegennyelv-tanulásban, ha anyanyelvi tanártól tanul?	17,884	1188	,000	,000	,599	,53	,66

Forrás: saját szerkesztés

M5/10. táblázat: Normalitás vizsgálat H4 esetében

	Kolmogorov-Smirnov ^a			Shapiro-Wilk		
	Statisztika	Sz. fok	Szig.	Statisztika	Sz. fok	Szig.
időhiány	,244	1177	,000	,881	1177	,000
pénzhiány	,171	1170	,000	,889	1170	,000
fáradtság	,233	1173	,000	,894	1173	,000
motivátlanság	,157	1167	,000	,906	1167	,000
nyelvérzék hiánya	,190	1173	,000	,869	1173	,000
hozzáértő nyelvtanár/szolgáltató hiánya	,160	1166	,000	,889	1166	,000

a. Lilliefors Szignifikancia korrekció

Forrás: saját szerkesztés

DOI: 10.14750/ME.2023.051

M5/11. táblázat: Összetartozó mintás t-próba

		Átlag	N	Szórás	Standard hiba átlag
1.pár	időhiány	3,63	1161	1,101	,032
	hozzáértő nyelvtanár/szolgáltató hiánya	2,69	1161	1,340	,039
2. pár	fáradtság	3,52	1159	1,065	,031
	hozzáértő nyelvtanár/szolgáltató hiánya	2,69	1159	1,341	,039
3.pár	motiválatlanság	3,01	1160	1,300	,038
	hozzáértő nyelvtanár/szolgáltató hiánya	2,69	1160	1,341	,039

Forrás: saját szerkesztés

DOI: 10.14750/ME.2023.051

M5/12. táblázat: Összetartozó mintás t-próba

		Páronkénti különbségek					t	Sz. fok	Szig.	
		Átlag	Szórás	Standard hiba átlag	Eltérés 95%-os konfidencia intervalluma				Egyoldalú p	Kétoldalú p
					Alacsonyabb	Magasabb				
1.pár	időhiány - hozzáértő nyelvtanár/szolgáltató hiánya	,936	1,634	,048	,842	1,030	19,523	1160	,000	,000
2.pár	fáradtság - hozzáértő nyelvtanár/szolgáltató hiánya	,828	1,531	,045	,740	,917	18,417	1158	,000	,000
3.pár	motiválatlanság - hozzáértő nyelvtanár/szolgáltató hiánya	,322	1,512	,044	,234	,409	7,241	1159	,000	,000

Forrás: saját szerkesztés

DOI: 10.14750/ME.2023.051

M5/13. táblázat: Normalitás vizsgálat H5 esetében

	Kolmogorov-Smirnov ^a			Shapiro-Wilk		
	Statisztika	Sz. fok	Szig.	Statisztika	Sz. fok	Szig.
Hogyan értékeli a nyelvtanulás iránti motivációját?	,210	1194	,000	,896	1194	,000
a. Liliefors Szignifikancia korrekció						

Forrás: saját szerkesztés

M5/14. táblázat: Csoportstatisztika H5 esetében

	Nem	N	Átlag	Szórás	Standard hiba átlag
Hogyan értékeli a nyelvtanulás iránti motivációját?	férfi	381	3,25	,935	,048
	nő	800	3,47	,925	,033

Forrás: saját szerkesztés

M5/15. táblázat: Levene homogenitás vizsgálata

Független mintás teszt											
		Levene homogenitás vizsgálata		t-próba az átlagok egyenlőségének vizsgálatához							
		Független mintás teszt F	Szig.	t	Sz. fok	Szig.		Átlagok eltérése	Standard hiba eltérés	Eltérés 95%-os konfidencia intervalluma	
						Egyoldalú p	Kétoldalú p			Alacsonyabb	Magasabb
Hogyan értékeli a nyelvtanulás iránti motivációját?	Egyenlő eltéréseket feltételezve	0,352	0,553	-3,642	1179	,000	,000	-0,210	0,058	-0,324	-0,097
	Egyenlő eltéréseket nem feltételezve			-3,628	739,911	,000	,000	-0,210	0,058	-0,324	-0,097

Forrás: saját szerkesztés